

Magyarország 2023

Magyarország, 2023

***Magyarország,
2023***

© Központi Statisztikai Hivatal, 2024

ISSN: 1416-2768

Nyilvántartási szám: Y/8315

FELELŐS KIADÓ:

Dr. Kincses Áron elnök

SZERZŐK:

Barkóné Dobos Erzsébet, Csiszérné Palkó Rita, Gerse József, Hidas Zsuzsanna,
Kelemen Nóra, Kormos Zoltán, Kovács Andrea, Kurucz Lajos, Novák Géza, Tölcsér Marianna,
Varsányi Tamás, Zerényi Károly

Internet: <http://www.ksh.hu>

Borítófotó: Adobe Stock

Nyomdai kivitelezés: Pátria Nyomda Zrt. – Eurotronik Zrt. – 2024.015

*

INTERNETES MELLÉKLET

Elérhető: www.ksh.hu/polc

Ehhez szükséges az egyszeri ingyenes regisztráció, illetve az alábbi kötetazonosító aktiválása, aminek eredményeként a melléklet felkerül az Ön felhasználói polcára, ahonnan bármikor elérheti azt.

<<Kötetazonosító>>

TARTALOM

Elnöki köszöntő	9
Összefoglaló	10
1. Makrogazdasági környezet	13
<i>VILÁGGAZDASÁGI FOLYAMATOK</i>	17
<i>A MAGYAR GAZDASÁG TELJESÍTMÉNYE</i>	20
<i>BERUHÁZÁSOK</i>	24
<i>KÜLKERESKEDELEM</i>	28
<i>ÁRAK ALAKULÁSA</i>	40
<i>A VÁLLALKOZÁSOK VILÁGA</i>	48
<i>TUDOMÁNY ÉS TECHNOLÓGIA</i>	52
<i>KORMÁNYZATI SZEKTOR</i>	59
2. Munkaerőpiaci helyzet	61
3. Ágazati körkép	75
<i>IPAR</i>	79
<i>SZÁLLÍTÁS, KÖZLEKEDÉS</i>	86
<i>INGATLANPIAC</i>	90
<i>KISKERESKEDELEM</i>	97
<i>TURIZMUS, VENDÉGLÁTÁS</i>	102
<i>INFOKOMMUNIKÁCIÓ</i>	113
<i>ÉPÍTŐIPAR</i>	115
<i>MEZŐGAZDASÁG</i>	119

4. Digitális világ	125
<i>INTERNETHÁLÓZAT</i>	127
<i>DIGITÁLIS GAZDASÁG</i>	128
<i>DIGITÁLIS TÁRSADALOM</i>	131
5. Demográfiai helyzetkép	135
6. Életkörülmények	149
<i>A HÁZTARTÁSOK JÖVEDELME</i>	152
<i>KERESETEK</i>	163
<i>SZOCIÁLIS ELLÁTÁS</i>	170
<i>EGÉSZSÉGÜGY</i>	174
<i>KÖZÚTI BALESETEK</i>	178
<i>KÖZNEVELÉS, SZAKKÉPZÉS, FELSŐOKTATÁS</i>	181
<i>KULTURÁLIS FOGYASZTÁS, SZABADIDŐ</i>	192
<i>SZUBJEKTÍV JÓLLÉT</i>	193
7. Környezet és energiagazdálkodás	199
<i>KÖRNYEZET</i>	201
<i>ENERGIAGAZDÁLKODÁS</i>	207
Ábrák jegyzéke	213
Táblák jegyzéke	221

Jelmagyarázat

- = A jelenség nem fordul elő.
- .. = Az adat nem ismeretes.
- x = A mutató nem értelmezhető.
- + = Előzetes adat.
- üres hely = Az üresen hagyott blokkba eső mutatókat nem értelmezzük.

Megjegyzés

A kiadványban szereplő adatok elsődleges forrása a Központi Statisztikai Hivatal, a nemzetközi adatok pedig elsősorban az Eurostat adatbázisából és kiadványaiból származnak. Minden egyéb forrást a felmerülés helyén jelöltünk.

Az Európai Unióra közölt adatok a 27 tagú integrációra vonatkoznak.

A módszertani információk a KSH honlapján (www.ksh.hu) találhatóak.

A kézirat lezárásának időpontja: 2024. április 5.

Az ábrák számanyaga, a kiadvány PDF-állománya, valamint a *Magyar statisztikai zsebkönyv, 2023* című kiadványunk az online mellékletről (www.ksh.hu/polc) érhető el, amihez először aktiválni kell a kiadványunk 4. oldalán található egyedi kódot.

Köszöntöm az Olvasót!

A Központi Statisztikai Hivatal 30. alkalommal adja közre *Magyarország* című kötetét, amelyben részletgazdag tartalommal, statisztikai adatokkal és elemzésekkel alátámasztva ad áttekintést hazánk társadalmi és gazdasági helyzetéről, valamint a környezet főbb jellemzőiről. Kiadványsorozatunk jelen kötetének fókuszában a 2023. évi hazai folyamatok állnak, de emellett bemutatjuk a közelmúlt főbb tendenciáit, kitekintünk a nemzetközi környezetre, vizsgáljuk kapcsolatainkat az Európai Unió gazdaságával és helyünket az uniós tagországok között. A nemzetközi folyamatok nyomon követése különösen fontossá vált az elmúlt években, amikor a magyar gazdaságot több alkalommal is kívülről érkező sokkhatás érte. Ilyen volt a koronavírus-járvány és a 2022-ben kirobbant orosz–ukrán háború is. Az utóbbi miatt megváltozott külső környezet, a feszült geopolitikai légkör hatással van személyes biztonságérzetünkre, és korlátozza az ország gazdasági lehetőségeit is.

Dr. Kincses Áron
elnök

A 2023. évi gazdasági folyamatoknak meghatározó eleme volt az év elején tetőző, majd fokozatosan egyre kisebbé váló infláció alakulása. A külkereskedelmi egyenleg jelentősen javult, a termelői árak mérséklődtek, az ország energiafelhasználása jelentős mértékben csökkent az energiaválság során. Az adatsoraink mindemellett arról is tanúskodnak, hogy a foglalkoztatás a globális kihívások közepette újabb csúcst ért el, és az év végére jelentősen csökkent az inflációs nyomás, ami megalapozhatja a következő időszakok kedvezőbb gazdasági folyamatait.

Kiadványunk elkészítésekor már rendelkezésre álltak a 2022 őszén végrehajtott népszámlálás végleges adatai, amelyek publikálása 2023-tól folyamatosan valósul meg. Ezek az adatok nemcsak az ebben a kötetben is használt, évente továbbvezetett népességszám kiindulópontjaként szolgálnak, hanem a társadalmi folyamatok mélyebb megértésének is egyik elengedhetetlen forrását jelentik.

Bízom benne, hogy a *Magyarország, 2023* című összefoglaló kötetünket – más kiadványainkhoz hasonlóan – haszonnal és érdeklődéssel forgatják olvasóink.

Összefoglaló

A világgazdaságot 2023-ban az egy évvel korábbinál kevésbé turbulens folyamatok alakították, azonban a geopolitikai feszültségek továbbra is beárnyékolják a globális hangulatot. A szűkebb gazdasági környezetünket jelentő Európai Unióban csaknem lefékeződött a gazdasági növekedés, a hazánk legjelentősebb külgazdasági partnereinek számító Németországban pedig mérséklődött a GDP a 2022. évihez képest. A 2022-ben Ukrajnában kirobbant háború nyomán megváltozott gazdasági környezet visszafogta a koronavírus-járvány után újból növekedési pályára állt magyar gazdaság lendületét.

A gazdasági nehézségek ellenére a munkaerőpiac feszes maradt, a foglalkoztatottak száma és népességen belüli aránya is rekordmagasra emelkedett. Ezzel egyidejűleg a munkanélküliségi ráta is nőtt ugyan, azonban így is kedvezőbb volt az uniós átlagnál, és a foglalkoztatási rátához hasonlóan ebben a tekintetben is a tagországok rangsorának legkedvezőbb értéket mutató harmadába tartoztunk.

2023-ban 0,9%-kal csökkent a magyar gazdaság teljesítménye. Az inflációs nyomás 2023-ban – az energia- és nyersanyagárak visszarendeződésével – enyhült, a fogyasztói árak növekedési üteme októberre egy számjegyre lassult. A magas infláció és a kamatkörnyezet negatívan befolyásolta a fogyasztási és a beruházási döntéseket.

A jelentősen megemelkedett fogyasztói árak a reálkeresetek csökkenéséhez, a lakossági fogyasztás visszafogásához és ezen keresztül a kiskereskedelmi forgalom visszaeséséhez vezettek.

A beruházások volumene elmaradt az előző évitől, ami részben a magas kamatkörnyezet, részben az elmaradó uniós források

következménye volt. Az építési beruházások elmaradása nyomot hagyott az építőipari teljesítmény és a lakásépítések alakulásában is. A GDP-arányos államadósság mérséklődése 2023-ban is folytatódott. A fogyasztási és a felhalmozási folyamatok negatív hatását jelentősen tompította a külkereskedelmi egyenleg nagymértékű javulása. Ezt elsősorban az energiahordozók importárának konszolidálódása okozta, de az is hozzájárult, hogy a – visszafogottabb belső kereslettel összefüggésben – csökkent az import volumene, az exporté pedig emelkedett.

A kivitel bővülésében nagy szerepe volt az exportorientált ipari területek jó teljesítményének. Ennek ellenére a teljes ipari termelés mérséklődését mindössze enyhíteni tudta a járműgyártás és az akkumulátorgyártás is magába foglaló villamosberendezés-gyártás bővülése. Az iparhoz hasonlóan a nemzetgazdasági ágak túlnyomó részének teljesítménye elmaradt az egy évvel korábbitól. A gazdasági visszaesést a legnagyobb mértékben a mezőgazdaság kedvező teljesítménye fékezte, miután a terméseredmények jóval felülmúlták a súlyos aszály miatt rendkívül alacsony előző évi bázisokat.

Az ország energiafelhasználása 2022 után 2023-ban is csökkent, amiben a magas energiaárak, a számos gazdasági területen bekövetkezett visszaesés és az év eleji enyhébb időjárás is szerepet játszott.

2023-ban tovább csökkent a halálozások száma, és a születéseké is elmaradt az egy évvel korábbitól, a szülőképes korú nők létszámának fogyása mellett. A gyermekvállalási kedvet jelző teljes termékenységi arányszám kissé mérséklődött, de továbbra is 1,5 fölött maradt. A nemzetközi vándorlási többlet ezúttal is fékezte a népességfogyás ütemét.

Összefoglaló adatok

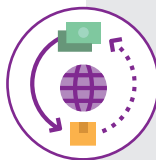
Megnevezés	2015	2019	2020	2022	2023
Makrogazdasági környezet					
Bruttó hazai termék (GDP) volumenindexe, 2015 = 100,0	100,0	117,7	112,5	125,9	124,8 ^{a)}
Egy főre jutó GDP, az EU27_2020 átlaga = 100,0 ^{a)}	70,0	73,0	74,4	76,1	76,4 ^{a)}
Beruházás volumenindexe, 2015 = 100,0 ^{b)}	100,0	144,8	140,9	151,6	138,8 ^{a)}
Külkereskedelmi termékforgalom egyenlege, milliárd euró	8,6	4,3	5,6	-9,1	9,2 ^{a)}
A kormányzati szektor egyenlege a GDP százalékában	-2,0	-2,0	-7,6	-6,2	-6,7 ^{a)}
A kkv-szektor részesedése a vállalkozások hozzáadott értékéből, %	43,2	45,6	44,6	43,9	..
K+F-ráfordítások a GDP százalékában	1,34	1,47	1,59	1,39	..
Fogyasztóiár-index, 2015 = 100,0	100,0	109,3	112,9	135,8	159,8
Munkaerőpiaci helyzet					
Foglalkoztatottak aránya, % ^{c)}	65,9	72,2	71,9	74,4	74,8
Munkanélküliségi ráta, % ^{d)}	6,6	3,3	4,1	3,6	4,1
Üres álláshelyek aránya, %	1,5	2,5	2,0	2,7	2,4
Ágazati körkép					
Ipari termelés volumenindexe, 2015 = 100,0	100,0	115,5	108,8	126,0	119,2 ^{a)}
Áruszállítási teljesítmény indexe, 2015 = 100,0 ^{e)}	100,0	105,7	94,8	99,5	89,9 ^{a)}
Kiskereskedelmi üzletek forgalmának volumenindexe, 2015 = 100,0 ^{f)}	100,0	125,7	125,4	136,6	125,9 ^{a)}
Vendéglátóhelyek eladási forgalmának volumenindexe, 2015 = 100,0 ^{g)}	100,0	136,9	93,7	132,3	129,1 ^{a)}
Építőipari termelés volumenindexe, 2015 = 100,0	100,0	153,9	138,9	158,2	150,3 ^{a)}
Mezőgazdasági kibocsátás volumenindexe, 2015 = 100,0 ^{h)}	100,0	107,5	105,0	86,7	108,5 ^{a)}
Digitális világ					
Helyhez kötött internet-előfizetések száma, 2015 = 100,0	100,0	119,1	122,6	131,1	132,9
E-kereskedelem részesedése a vállalkozások árbevételéből, % ⁱ⁾	19	24	23	20	23
Internetkapcsolattal rendelkező háztartások aránya, %	76	86	88	91	93
Demográfiai helyzetkép					
Élveszületések száma, ezer fő	91,7	89,2	92,3	88,5	85,2 ^{a)}
Halálozások száma, ezer fő	131,7	129,6	141,0	136,4	128,2 ^{a)}
Teljes termékenységi arányszám	1,44	1,49	1,56	1,52	1,51 ^{a)}
Életkörülmények					
Reálkereset-változás indexe, 2018 = 100,0 ^{j)}	..	107,6	114,4	121,6	118,4
Szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatainak kitettek aránya, %	28,6	19,4	19,4	19,6	..
Születéskor várható átlagos élettartam, év	75,44	76,16	75,52	75,84	76,60 ^{a)}
Felsőfokú oktatásban részt vevő hallgatók száma, ezer fő	295,3	285,1	287,5	290,0	310,4
Környezet és energiagazdálkodás					
Üvegházhatású-gázok kibocsátásának indexe, 2015=100,0 ^{k)}	100,0	102,5	97,1	97,0	..
Nemzetgazdaság teljes energiafelhasználása, PJ	1 049	1 100	1 095	1 056	1 001

^{a)} Vásárlóerő-paritáson számolva. – ^{b)} A 2023-ra vonatkozó adat a negyedéves, a korábbi évekre vonatkozóak az éves adatgyűjtés alapján számítottak. – ^{c)} A 15–64 éves népességben belül. – ^{d)} A 15–74 éves népességben belül. – ^{e)} Árutonna-kilométer alapján. – ^{f)} Naptárhatással kiigazított volumenindex. – ^{g)} Szezonális és naptárhatással kiigazított volumenindex. – ^{h)} Alapáron. – ⁱ⁾ A legalább 10 főt foglalkoztató vállalkozások körében a pénzügyi szervezetek nélkül. – ^{j)} Nettó keresetből számolva. A munkáltatók teljes körére vonatkozó adatok 2019-től állnak rendelkezésre. – ^{k)} Eurostat adatai alapján.

1

Makrogazdasági környezet

Világgazdasági folyamatok

→ A geopolitikai feszültségek 2023-ban is meghatározó elemei voltak a világgazdaságnak. Az inflációs nyomás 2023-ban – az energia- és nyersanyagárak visszarendeződésével – enyhült, azonban a 2020. évihez képest jelentősen megemelkedett fogyasztóiár-színvonal hatása végigkísérte a 2023. évi folyamatokat. A világgazdaság teljesítménye 3,1%-kal meghaladta az egy évvel korábbit. A nagy gazdasági erőközpontok közül az Egyesült Államokban és Kínában gyorsult, a szűkebb gazdasági környezetünket jelentő Európai Unióban viszont csaknem megállt a gazdasági növekedés.

A magyar gazdaság teljesítménye

→ A magyar gazdaság teljesítménye 2023-ban 0,9%-kal elmaradt az egy évvel korábbitól. A belföldi végső felhasználás volumene 5,6%-kal visszaesett, a gazdasági szereplők fogyasztási és felhalmozási lehetőségeinek és hajlandóságának szűkülésével párhuzamosan. A jelentősen megemelkedett fogyasztói árak a reálkeresetek csökkenéséhez és a lakossági fogyasztás visszafogásához vezettek. A háztartások fogyasztásának visszaesésében a 2022. évi, magas bázis is szerepet játszott. A beruházások volumene is elmaradt az előző évitől, ami részben a magas kamatkörnyezet, részben az elmaradó uniós források és az ez által is csökkenő állami megrendelések következménye volt. A fogyasztási és a felhalmozási folyamatok negatív hatását jelentősen tompította a külkereskedelmi egyenleg nagymértékű javulása. Ezt elsősorban az energiahordozók importárának konszolidálódása okozta, de az is hozzájárult, hogy a – visszafogottabb belső kereslettel összefüggésben – csökkent az import volumene, az exporté pedig emelkedett. A kivitel bővülésében nagy szerepe volt az exportorientált ipari területek (elsősorban a járműgyártás és az akkumulátorgyártás) jó teljesítményének.

Beruházások

→ A nemzetgazdasági beruházások volumene 2023-ban 8,5%-kal elmaradt az egy évvel korábbitól. A visszaesésben a magas forrásköltségek és az általánosan kedvezőtlen gazdasági környezet mellett az uniós források körüli bizonytalanságok is szerepet játszottak. Az építési beruházások volumene csökkent, a gép- és berendezésberuházásoké viszont meghaladta az egy évvel korábbit. A legnagyobb beruházónak számító nemzetgazdasági ágak közül a feldolgozóipar investíciói nőttek, elsősorban a járműgyártás és akkumulátorgyártás fejlesztései révén, az ingatlanügyletek, valamint a szállítás és raktározás beruházásait ugyanakkor jelentősen csökkentette a lakásépítések- és felújítások visszaesése, az irodaház-építési projektek lezárulása, illetve a közlekedési infrastruktúra megújítására fordított források visszafogása.

Külkereskedelem

→ 2023-ban a külkereskedelmi termékforgalomban az export volumene 2,5%-kal bővült, az importé 3,5%-kal mérséklődött a 2022. évihez képest. Az export-forgalom korábban nem tapasztalt szintet ért el. Az év során 9,2 milliárd eurós aktívum keletkezett, ami az egyenleg 18,3 milliárd eurós javulását jelenti 2022-höz viszonyítva. Ekkora összegű mérlegjavulásra 1999 – az euróban vezetett időszak kezdete – óta még nem volt példa, és a kialakult többletnél is csak 2016-ban regisztráltunk magasabbat. 2023-ban a szolgáltatásexport euróban számított értéke 12, az importé 6,7%-kal bővült 2022-höz képest, az aktívum 2,1 milliárd euróval, 11,0 milliárd euróra nőtt.

Árak alakulása

→ A fogyasztói árak 2023-ban átlagosan 17,6%-kal emelkedtek hazánkban az egy évvel korábbihoz képest. Ennél nagyobb mértékű drágulás legutóbb 1997-ben történt. Az inflációs nyomás az év folyamán fokozatosan enyhült: a 25,7%-os januári tetőzést követően az év végére 5,5%-ra lassult az áremelkedés üteme. Az infláció csökkenéséhez hozzájárult az energiahordozók és a nyersanyagok világpiaci árának visszarendeződése, ami a forint I. félévi erősödésével együtt olcsóbbá tette a termékimportot. Ez is szerepet játszott abban, hogy a mezőgazdaság ráfordítási és termelői árai mérséklődtek, a 2022. évi rendkívüli aszály után 2023-ban összességében kedvező terméseredmények mellett a gabonafélék felvásárlási ára jelentősen visszaesett. A csökkenő reálkeresetekkel összefüggésben a háztartások visszafogták fogyasztásukat, ami szintén lassította az inflációt. Egyes termékek fogyasztói árára hatással voltak az év folyamán hozott intézkedések, a kötelező akciózás bevezetése és a hatósági árszabályozás módosítása. A háztartási energia és a járműüzemanyagok inflációs pályáját pedig elsősorban a 2022-ben történt jogszabályváltozások határozták meg.

Vállalkozások világa

→ 2023-ban összességében stagnált a hazai regisztrált vállalkozások száma. Míg az önálló vállalkozók, azon belül is elsősorban az egyéni vállalkozók száma emelkedett, addig a társas vállalkozásoké csökkent. A kis- és középvállalkozások 2022-ben az összes vállalkozás hozzáadott értékének 44%-át adták. A külföldi irányítású leányvállalatok súlya a hazai beruházásokon belül 50% volt 2022-ben.

Tudomány és technológia

→ A nemzetgazdasági szintű kutatás-fejlesztési ráfordítások folyó áron számított összege 2017 óta növekszik, 2022-ben 920 milliárd forint volt. A ráfordítások GDP-hez mért aránya az ezredforduló óta több mint duplájára emelkedett, 2022-ben az előzetes adatok alapján 1,39% volt. A kutatás-fejlesztésben részt vevők létszáma több mint egy évtizede töretlenül nő.

Kormányzati szektor

→ A magyar költségvetés hiánya 2023-ban is magas volt, a GDP 6,7%-ának felelt meg. Ennek ellenére folytatódott a GDP-arányos államadósság mérséklődése, az adósságráta az év végére 73,5%-ra csökkent. A magas infláció a költségvetés bevételi és kiadási oldalán egyaránt nyomot hagyott. A fogyasztás visszaesésével az áfabevételek elmaradtak a törvényi előirányzattól, miközben a költségvetés kiadási oldalán jelentősen nőttek az infláció alakulásától nagymértékben függő kifizetések, elsősorban a kamatkidások és a pénzbeni társadalmi juttatások.

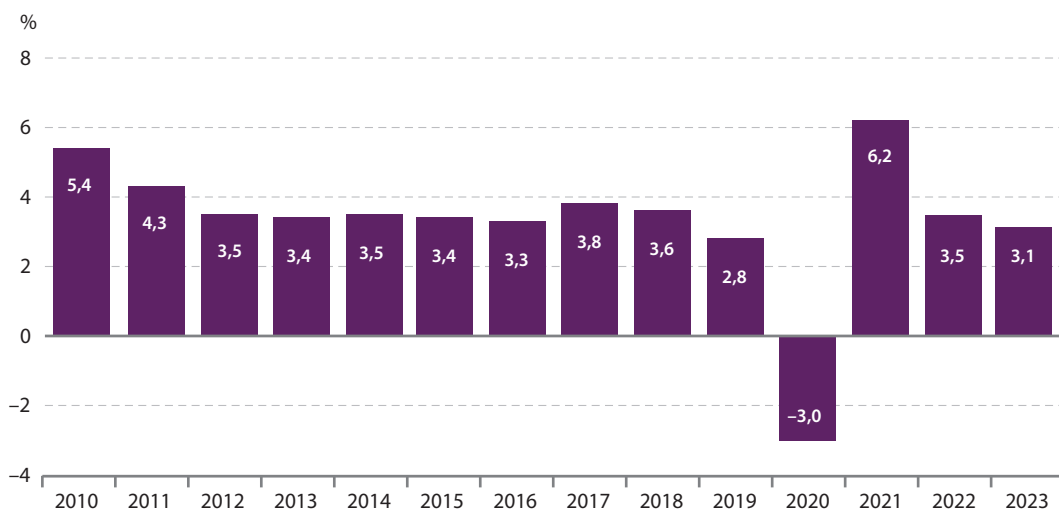
VILÁGGAZDASÁGI FOLYAMATOK

A feszült geopolitikai helyzet ellenére nőtt a világgazdaság teljesítménye

2023-ban a világgazdaságot az egy évvel korábbinál kevésbé turbulens folyamatok alakították, azonban **a geopolitikai feszültségek továbbra is beárnyékolják a globális hangulatot**. A 2022 elején kirobbant orosz-ukrán háború és az ezzel összefüggésben meghozott politikai, geostratégiai döntések által felerősített inflációs nyomás 2023-ban csökkent, ugyanakkor a Közel-Keleten élesedő konfliktusok fokozták a piaci bizonytalanságot. Globálisan a fogyasztói árak 2022-ben átlagosan 8,7%-kal emelkedtek, ami negyedszázados csúcshoz számított. A magas infláció világszerte szigorodó monetáris politikával járt, a megváltozott ár- és

kamatkörnyezet pedig a fogyasztás és a beruházások visszafogását, valamint a fiskális politika mozgásterének szűkülését eredményezte számos országban, köztük hazánkban is. Noha **a globális infláció 2023-ban 6,8%-ra mérséklődött** (és ezzel párhuzamosan a globálisan meghatározó jegybankok monetáris irányultsága is módosult), a kedvezőtlen hatások – térségenként eltérő mértékben – továbbra is érvényesültek. **2023-ban a világgazdaság teljesítménye** (a Nemzetközi Valutaalap előzetes, részben becslést adatai szerint) **3,1%-kal nőtt az egy évvel korábbi, 3,5%-os bővülést követően**.

1.1. ábra **A világgazdaság teljesítményének változása (az előző évhez képest)**

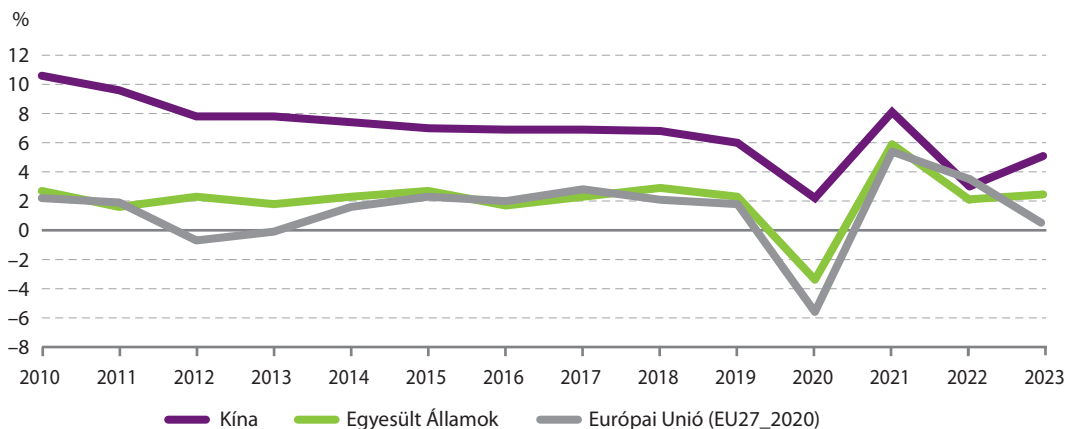
A 2023. évi adat előzetes, részben becslést.
Forrás: Nemzetközi Valutaalap (IMF).

A nagy gazdasági erőközpontok közül az Egyesült Államokban és Kínában gyorsult, az Európai Unióban számottevően lassult, szinte teljesen lefékeződött a gazdasági növekedés.

Az Egyesült Államokban a bruttó hazai termék (GDP) volumene 2,5%-kal nőtt 2023-ban. A növekedés egyik motorját a lakossági fogyasztás jelentette, amit a fiskális politikai lépések, a rögzített kamatú hitelkonstrukciók és a pandémia alatt felhalmozott megtakarítások felhasználása is hajtott.

Kínában a GDP volumene 5,2%-kal meghaladta a 2022. évit. Az ázsiai országot 2023-ban is sújtották a koronavírus-járvány hullámai, azonban ezek gazdasági hatása jóval kisebb volt, mint korábban, miután a rendkívül szigorú lezárásokkal járó zéró-Covid-politikát 2022 decemberében feloldották. A GDP bővüléséhez a kínai gazdaság legtöbb területe hozzájárult, azonban az ingatlanpiaci válság és a törekeny fogyasztói bizalom továbbra is jelentősen fékezte a növekedést.

1.2. ábra A GDP volumenváltozása (az előző évhez képest)

Forrás: Eurostat, az Egyesült Államok Statisztikai Ügynöksége, Kína Statisztikai Hivatala.

A szűkebb gazdasági környezetünket jelentő Európai Unió 2023. évi gazdasági teljesítménye 0,4%-kal meghaladta az egy évvel korábbit. A 27 tagállam közül 16-ban nőtt a GDP volumene. A legnagyobb növekedés a déli tagországokat (Máltát, Horvátországot, Spanyolországot, Ciprust, Portugáliát, Görögországot) és Romániát jellemezte, míg a legjelentősebb csökkenés Észtországban és Írországban történt. A visegrádi országok közül hazánkban és Csehországban (0,9, illetve 0,3%-kal) mérséklődött, Lengyelország-

ban és Szlovákiában (0,2, illetve 1,1%-kal) nőtt a gazdaság teljesítménye. Az elmúlt évek kihívásai összességében Csehország gazdasági növekedését akasztották meg a leginkább, ahol a GDP 2023. évi volumene (az uniós országok közül egyedülként) alacsonyabb volt, mint a koronavírus-járvány előtt, 2019-ben. Az EU legnagyobb nemzetgazdaságának és egyben hazánk legjelentősebb külgazdasági partnerének számító Németország gazdasági teljesítménye 0,3%-kal mérséklődött a 2022. évihez képest, amiben a fo-

gyasztás és a bruttó állóeszköz-felhalmozás visszaesése egyaránt szerepet játszott. A német gazdaság hosszabb ideje küzd növekedési nehézségekkel, bővülése már a koronavírus-járványt megelőző években

lefékeződött, majd a 2020. évi visszaesést is viszonylag lassuló kilábalás követte. Ebben nagy szerepe volt a magyar gazdaság szempontjából kiemelt jelentőségű német ipari termelés akadozásának.

1.3. ábra A GDP volumenváltozása az uniós tagországokban, 2023 (az előző évhez képest)

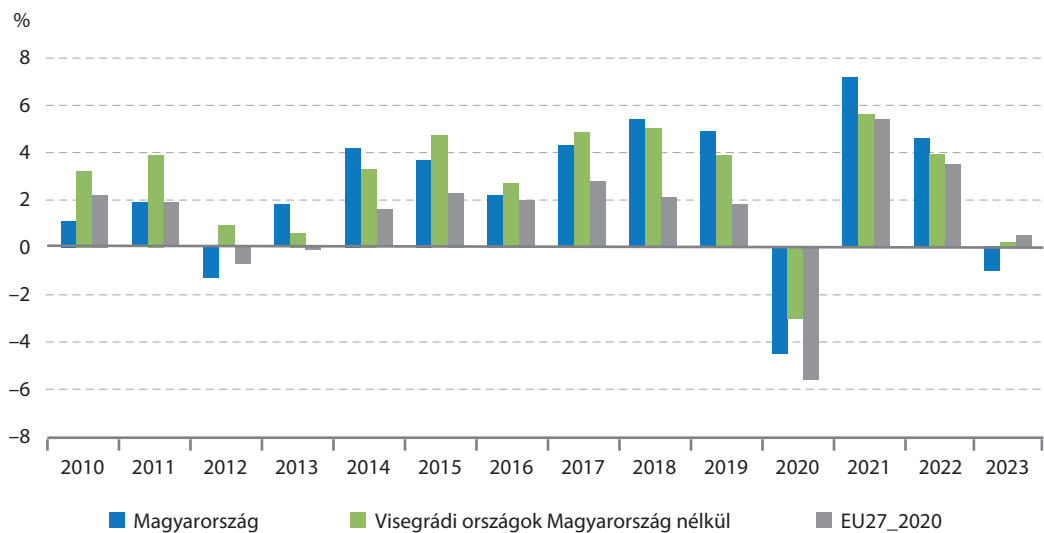
A MAGYAR GAZDASÁG TELJESÍTMÉNYE¹⁾

Csökcent a gazdasági teljesítmény, a gazdasági folyamatok középpontjában az árak alakulása állt

A Magyarországgal közvetlen határos Ukrajnában 2022 február végén kirobbant háború és az annak nyomán megváltozott geopolitikai, gazdasági környe-

zet 2023-ban is jelentősen visszafogta a koronavírus-járvány után újból növekedési pályára állt magyar gazdaság potenciális lendületét.

1.4. ábra A GDP volumenváltozása (az előző évhez képest)

A 2022. évi – negyedévente fokozatosan lassuló – növekedést követően **2023-ban 0,9%-kal csökkent a magyar gazdaság teljesítménye**. Mivel az Európai Unió gazdasága ezzel egyidejűleg 0,4%-kal bővült, 2012 után először fordult elő, hogy a hazai GDP-volumenváltozás kedvezőtlenebb volt az uniós átlagnál. Ennek ellenére a gazdasági fejlettséget mérő egy főre jutó GDP (vásárlóerőparitáson számolt) magyarországi értéke kismértékben ugyan, de

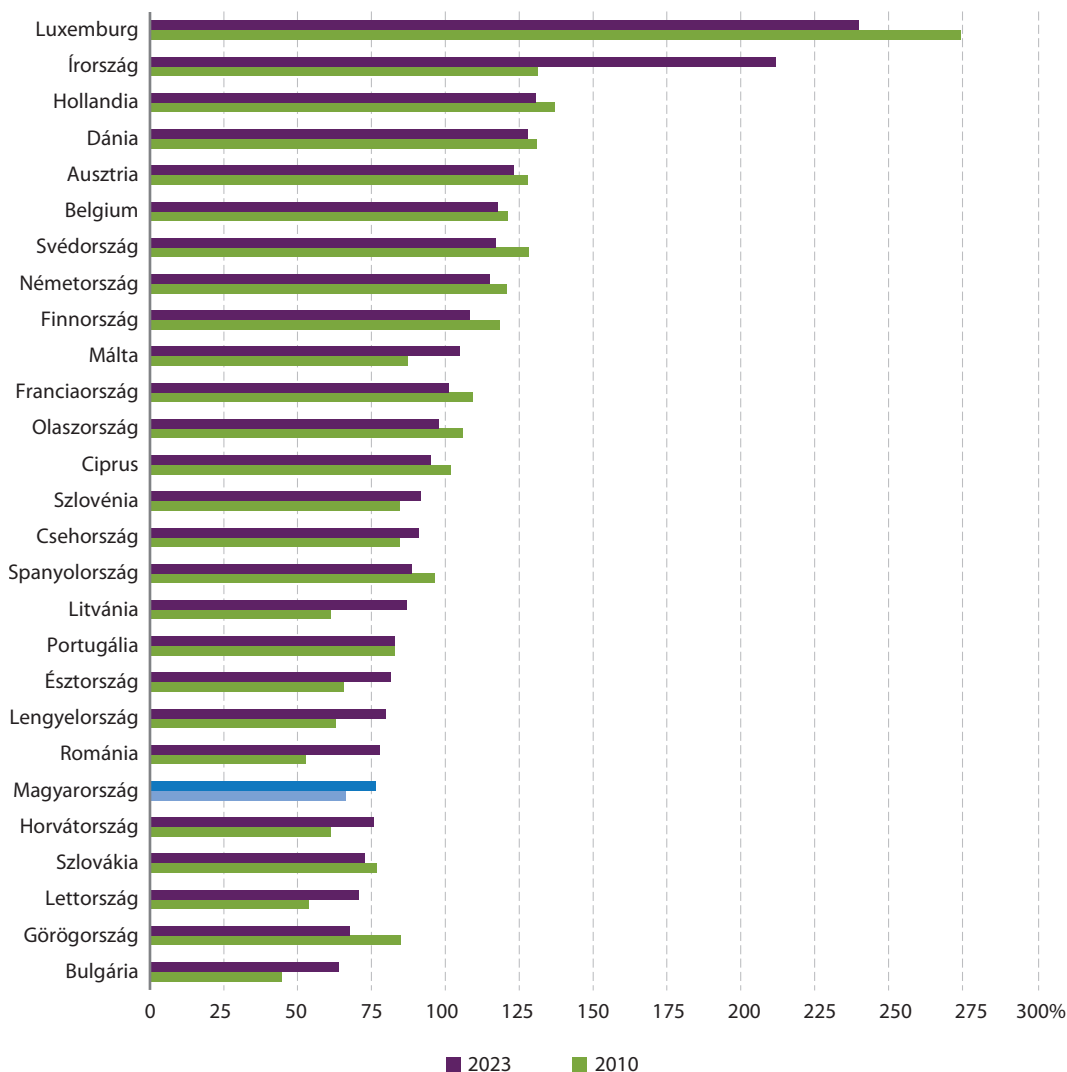
2023-ban is közelebb került az uniós átlaghoz: 2022-ben az EU-átlag 76,1, 2023-ban a 76,4%-án álltunk. A magyar gazdaság felzárkózása azért nem állt meg, mert miközben hazánkban a népesség fogyása mellett mérséklődött a gazdasági teljesítmény, az unió népességszáma kissé nőtt a 2022. évihez mérten, és ez a GDP volumenváltozásával együtt alakította a lakosságátlagos mutató értékét. Ugyanakkor a tagállamok rangsorában egy helyet hátrébb

¹⁾ A fejezetben alapvetően a bruttó hazai termék (GDP) felhasználási oldalát vizsgálva mutatjuk be a magyar gazdaság folyamatait. A termelési oldal egyes tételeire (például kereskedelemre, iparra, építőiparra) itt is utalunk, de a nemzetgazdasági ágakban lezajlott folyamatokat részletesen az Ágazati körkép c. fejezetben elemezzük.

csúsztuk: 2023-ban a 22. helyen állt Magyarország, a 2022. évi sorrendhez képest az elmúlt években dinamikus fejlődést felmutató Románia került elénk. Az alapító, illetve a hazánknál korábban csatlakozott tagállamokban továbbra is magasabb az egy főre jutó GDP, mint Magyarországon, kivétel ez alól Görögország, amelyet 2015 óta minden évben megelőzünk. Görögországon kívül Horvátország, Szlová-

kia, Lettország és Bulgária állt mögöttünk 2023-ban. Összességében az unión belül a tagállamok közötti fejlettségbeli különbségek hosszú távon jelentősen csökkentek, és a konvergencia 2023-ban is folytatódott. Az ezredforduló után csatlakozott 13 ország felzárkózását jól mutatja, hogy míg 2010-ben közülük 5 érte el az unió átlagos fejlettségi szintjének legalább háromnegyedét, addig 2023-ban már 10.

1.5. ábra Egy főre jutó GDP az Európai Unió tagállamaiban (EU27_2020 = 100,0%)

A 2023. évi gazdasági folyamatoknak meghatározó eleme volt az árak és árfo-lyamok alakulása. Az orosz–ukrán hábo-rú kirobbanása, illetve a piaci bizonytalan-ságok nyomán 2022-ben felerősödött az inflációs nyomás. Hazánkban a fogyasztói árak 2022-ben és 2023-ban 25 éve nem ta-pasztalt mértékben (14,5, illetve 17,6%-kal)

nőttek. 2022-ben hónapról hónapra gyor-sult, 2023-ban folyamatosan lassult az áremelkedés. A jelentős drágulás és a ma-gas szinten ragadt belföldi kamatkörnyezet negatívan befolyásolta a fogyasztási és a beruházási döntéseket, egyúttal megha-tározta a fiskális és a monetáris politika irányát.

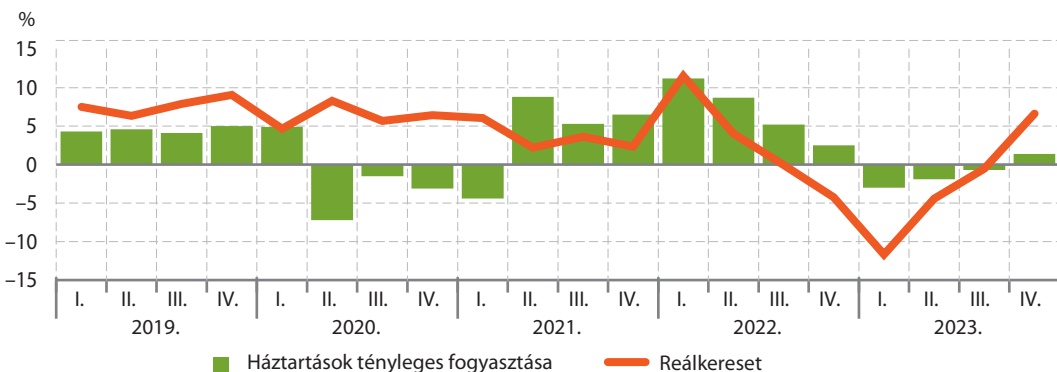
A fogyasztás és a felhalmozások csökkenésének negatív hatását a javuló külkereskedelmi egyenleg tompította

A magas inflációval összefüggésben a kere-setek reálértéke 2023-ban átlagosan 2,9%-kal csökkent, ezzel megtört a reálkeresetek 10 éven át tartó emelkedése. Ezzel párhuzamosan a háztartások tényleges fogyasztása – ami a koronavírus-járványt megelőző konjunktúrának és a pandémia okozta visszaesésből való kilábalásnak is az egyik motorja volt – 2023-ban 1,0%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól. A csökkenésben a magas bázis is szerepet játszott, mivel a 2022. évi fogyasztást a – feszes munkaerőpiac mellett – olyan többletforrások is hajtot-

ták, mint például a gyermeket nevelő családok szja-visszatérítése.

Az infláció lefutását az éven belüli fo-gyasztási folyamatok is jelzik: a háztartások tényleges fogyasztása az év első három negyedévében mérséklődött, a csökkenés mér-téke egyre kisebb lett, majd a IV. negyedé-ven már élénkült a fogyasztás. (Az inflációs nyomás enyhülésével a reálkeresetek 2023 szeptemberétől – egy évi csökkenést köve-tően – újból nőttek az előző év azonos idő-szakihoz mérten.)

1.6. ábra A reálkereset változása és a háztartások tényleges fogyasztásának volumenváltozása (az előző év azonos időszakához képest)

Az év egészét tekintve **a nem tartós termékek vásárlása esett vissza a leginkább, 5,7%-kal.** Idetartoznak többek között az élelmiszerek, a háztartási energia, a járműüzemanyagok, a szeszes italok és a dohányárúk is, vagyis azok a termékek, amelyeknek a fogyasztói ára a legnagyobb mértékben emelkedett 2023-ban. A féltartós termékekre (például ruházati cikkekre, kisebb háztartási gépekre, járműalkatrészekre) fordított fogyasztási kiadások volumene szintén csökkent (2,6%-kal), a szolgáltatásokra fordítottaké lényegében a 2022. évi szinten maradt (+0,1%). Tartós termékből (például bútorokból, nagyobb elektromos fogyasztási cikkekből, személygépjárművekből) viszont 1,7%-kal nagyobb volumenben vásároltak a háztartások, mint egy évvel korábban.²⁾

A háztartásokénál jóval kisebb súlyú közösségi fogyasztás 1,5%-kal mérséklődött 2023-ban, elsősorban az állami kiadáscsökkentő lépések következményeként. Így a végső fogyasztás összességében 1,1%-kal elmaradt az előző évitől.

A fogyasztás csökkenése mellett **a – legfőképp a beruházási³⁾ aktivitástól függő – bruttó állóeszköz-felhalmozás is visszafogta a magyar gazdaság 2023. évi teljesítményét.** Volumene 7,4%-kal kisebb volt, mint egy évvel korábban. A nemzetgazdasági beruházások visszaesésében a nagyon magas bázis, a megemelkedett hitelkamatok és az uniós források körüli bizonytalanságok elhúzódása egyaránt szerepet játszott. A beruházások visszaesését az építési beruházások elmaradása okozta, ami nyomot hagyott az építőipar teljesítményén

is: a nemzetgazdasági ág bruttó hozzáadott értékének a volumene 5,6%-kal kisebb volt 2023-ban, mint az előző évben.

A fogyasztási és a felhalmozási folyamatok révén a belföldi felhasználás volumene összességében 5,6%-kal csökkent. A visszafogott belső kereslettel összefüggésben a kereskedelem bruttó hozzáadott értékének volumene 9,7%-kal elmaradt az előző évitől.

A belföldi felhasználás volumencsökkenését nagyban tompította **a külkereskedelmi egyenleg jelentős javulása és a forint árfolyamának mind az euróval, mind a dollárral szembeni erősödése. A mérleg 2022-ben rekordmagas, folyó áron számítva 2,9 ezer milliárd forint hiányt, 2023-ban 3,8 ezer milliárd forint többletet mutatott.**⁴⁾

A fordulatot elsősorban az energiaárak konszolidációja segítette. 2022-ben az energiahordozók importára 2,6-szerese volt az egy évvel korábbinak, miközben importált mennyisége nem csökkent ilyen mértékben, így ez jelentős hiányt eredményezett a külkereskedelem 2022. évi egyenlegében. Az energiahordozók piaci árainak – a korábbinál ugyan magasabb szinten történő – visszarendeződésével ez az árhatás 2023-ban már nem jelentkezett, sőt a belföldön felhasználni kívánt energiamennyiség is csökkent a piaci folyamatok és a kormányzati intézkedések eredményeként (módosított lakossági rezsicsökkentési szabályok). Az áruimport visszaesésének másik fő oka a korábban említett belsőkeresletcsökkenés. Az áru- és szolgáltatásimport volumene 4,3%-kal csökkent, az exporté kismértékben, 0,9%-kal emelkedett.

²⁾ A termékcsoportok szerinti adatok a háztartások Magyarország területén realizálódó fogyasztására vonatkoznak, ami magában foglalja a nem rezidensek (például turisták) kiadásait is.

³⁾ A témával részletesen foglalkozik a Beruházások című fejezet.

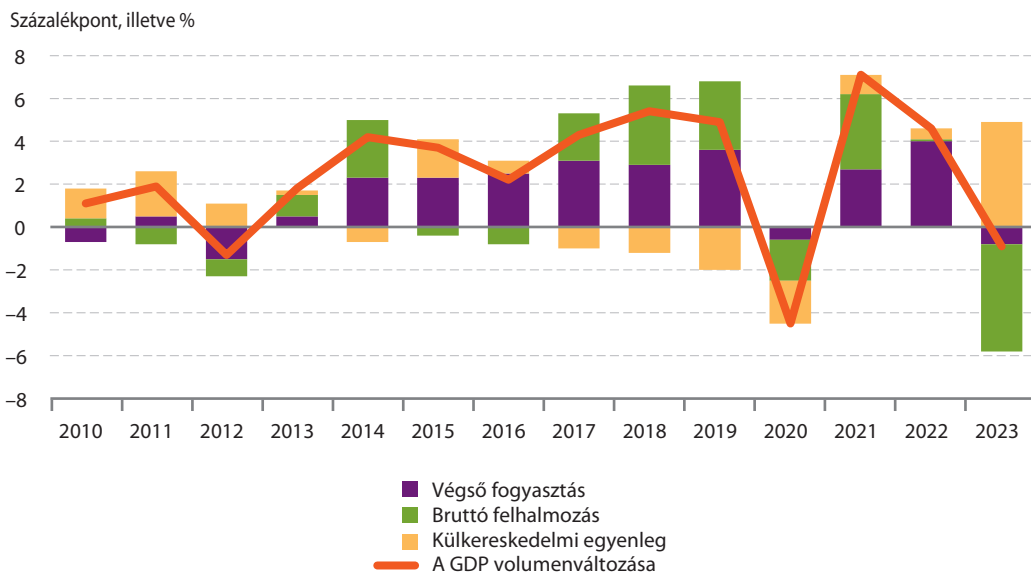
⁴⁾ A külkereskedelmi egyenlegre, valamint az export és az import volumenváltozására vonatkozó adatok a nemzeti számlák európai rendszerének (ESA2010) módszertana szerint számított értékek, amelyek eltérnek a külkereskedelmi folyamatokat részletesen bemutató (Külkereskedelem című) fejezetben szereplő adatoktól.

A termékexportunkat megalapozó áru-termelő ágak közül a mezőgazdaság bruttó hozzáadott értékének volumene 69%-kal nőtt a súlyos aszály miatt rendkívül alacsonynak számító 2022. évihez képest, a jóval nagyobb gazdasági súlyú ipar teljesítménye ezzel szemben 5,1%-kal csökkent. Ugyanakkor az ipari exportban leginkább meghatározó alágak, a járműgyártás és az akkumulátorgyártást is magában fog-

láló villamosberendezés-gyártás termelési volumene fokozódott 2023-ban.

Összességében a GDP 2023. évi 0,9%-os volumencsökkenése az alábbi tényezők eredőjeként alakult ki: a végső fogyasztás 0,8, a bruttó felhalmozás 5,0 százalékponttal visszahúzta, a külkereskedelmi egyenleg 4,9 százalékponttal növelte a magyar gazdaság teljesítményét.

1.7. ábra A fogyasztás, a felhalmozás és a külkereskedelem hozzájárulása a GDP volumenváltozásához

BERUHÁZÁSOK

A beruházások alakulását az építési fejlesztések csökkenése határozta meg

A bruttó állóeszköz-felhalmozás volumene 7,4%-kal elmaradt az előző évitől, így negatív hatással volt a bruttó hazai termék változására: 2,1 százalékponttal járult hoz-

zá a gazdasági teljesítmény csökkenéséhez. A hazai bruttó állóeszköz-felhalmozás GDP-hez mért 26%-os aránya az uniós tagállamok körében az ötödik legmagasabb

volt, és a közösségi átlagot (22%) is meghaladta. A bruttó állóeszköz-felhalmozás alakulását alapvetően meghatározó – 82%-át adó – **nemzetgazdasági beruházások**⁵⁾ volumene 2023-ban 8,5%-kal alulmúlta az egy évvel korábit, bár a III. negyedévi mélyponthoz képest a IV. negyedévben már valamelyest élénkültek a fejlesztések. A visszaesésben az uniós források elmaradása, ezzel összefüggésben az állami megrendelések csökkenése, valamint a magas forrásköltségek is szerepet játszottak.

Az **anyag-műszaki összetélt** tekintve a beruházások 58%-át kitevő építési fejlesztések volumene 2023-ban 15%-kal visszaesett, miközben a nagyrészt importból származó gép és berendezéseké 1,6%-kal meghaladta az előző évit.

A feldolgozóipari bővülés nem tudta ellensúlyozni a legtöbb nemzetgazdasági ágban csökkenő fejlesztéseket

A beruházási aktivitás továbbra is koncentrált volt. A három legnagyobb súlyú nemzetgazdasági ág együttesen – a korábbi évekhez hasonlóan – a fejlesztések több mint hattizedét valósította meg:

- A legnagyobb beruházónak számító, a nemzetgazdasági fejlesztések 32%-át adó **feldolgozóipar beruházásainak volumene 4,5%-kal emelkedett** az előző évihez képest. A feldolgozóiparon belül hét ágban bővültek, hatban csökkentek a fejlesztések. A legnagyobb súlyú, a feldolgozóipar beruházási értékének közel harmadát jelentő villamosberendezés-gyártásban a nagy-szabású projektek lezárulása miatt a 2022. évinél kisebb mértékben, 5,8%-kal nőtt a

A beruházási teljesítmény több mint felét a legalább 50 főt foglalkoztató vállalkozások adták, amelyek körében 6,4%-kal csökkent a beruházási aktivitás, miközben a költségvetési beruházások 13%-kal bővültek. Az ellentétes irányú változáshoz hozzájárult az is, hogy a 362/2022. (IX. 19.) Korm. rendelet alapján 2023. január 1-jétől néhány, korábban 100%-os állami tulajdonban lévő gazdasági társaság által ellátott feladatot központi költségvetési szerv vett át, ezért egyes, addig vállalkozásokhoz sorolt szervezetek a költségvetési szervek kategóriába kerültek át. Az átsorolás a vállalkozások beruházási teljesítményére jellemzően csökkentőleg, míg a költségvetési szervek beruházásaira növelőleg hatott.

fejlesztések volumene. A második legjelentősebb súlyú járműgyártásban 41%-kal felülmúlta az egy évvel korábit, köszönhetően több hazai járműipari, illetve beszállító gyár fejlesztésének. Az élelmiszeripari beruházások volumene 16%-kal elmaradt az előző évitől.

- A második legnagyobb beruházó, a nemzetgazdaság fejlesztéseinek ötödét megvalósító **ingatlanügyletek** beruházási teljesítménye 18%-kal visszaesett, amiben a lakásépítések- és felújítások csökkenése, valamint az irodaház-építési projektek lezárulása egyaránt szerepet játszott.
- A **szállítás, raktározás** nemzetgazdasági ágban az állami infrastruktúrafejlesztések

⁵⁾ A nemzetgazdasági beruházásokra vonatkozó 2023. évi adatok a negyedéves információk alapján számított, előzetes értékek.

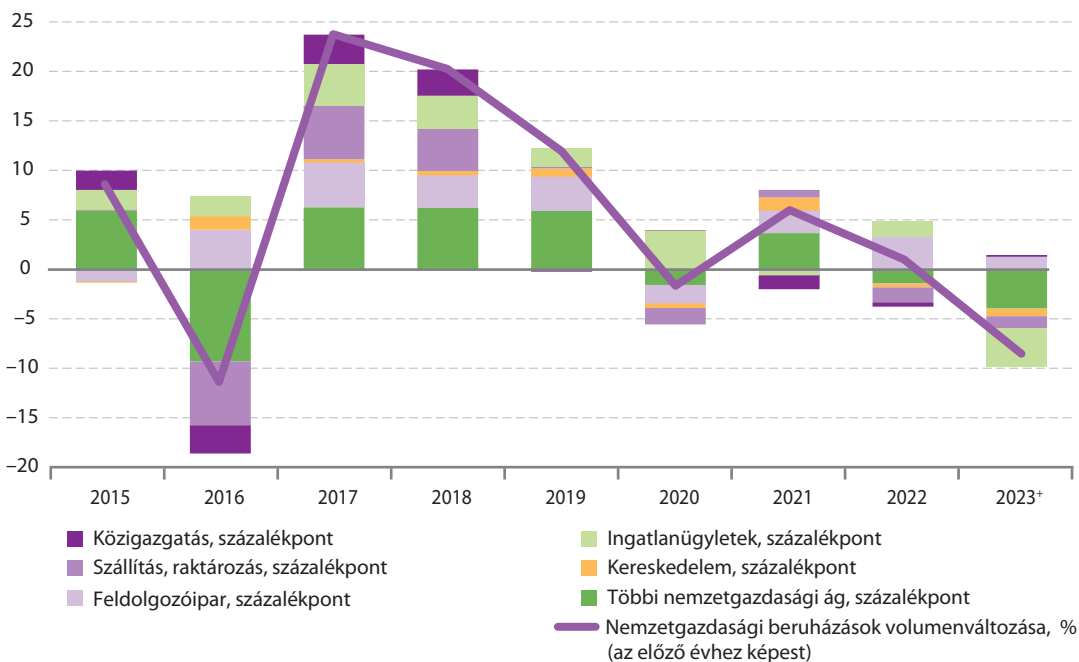
visszaesése következtében 11%-kal csökkent a beruházások volumene.

- A kisebb súlyú területek közül a **kereskedelem** fejlesztési forrásai 14%-kal szű-

kültek, ami mögött mind a kis-, mind a nagykereskedelmi vállalkozások beruházási tevékenységének visszafofoga állt.

1.8. ábra A legjelentősebb* nemzetgazdasági ágak hozzájárulása a nemzetgazdasági beruházások előző évhez viszonyított volumenváltozásához

Százalékpont, illetve %

*Negyedéves adatgyűjtés alapján, előzetes adat.

*A 2023. évi beruházási teljesítményérték alapján.

- Az **agráriumban** az I. negyedéves, alapvetően gép- és járműbeszerzéseknek köszönhető bővülés után a gazdálkodók jelentősen visszafogták fejlesztési ráfordításaikat, így éves szinten összehasonlítható áron 17%-kal kevesebbet költöttek beruházásokra.
- Az **energiaipari** beruházások volumene csak az utolsó negyedévben növekedett,

amiben a villamosenergia-termelésben, illetve -ellátásban működő cégek játszottak meghatározó szerepet.

- A művészet és szabadidő, valamint az egészségügy területén a beruházások volumene a 2022. évi visszaesés után 2023-ban tovább csökkent (26, valamint 11%-kal), miközben az oktatási fejlesztések 0,9%-kal bővültek.

1.1. tábla A 10 legnagyobb beruházó nemzetgazdasági ág beruházási teljesítménye,* 2023

(%)

Nemzetgazdasági ág, anyagi-műszaki összetétel	A beruházási teljesítményérték megoszlása	Volumenváltozás az előző évhez képest
Feldolgozóipar	32,3	4,5
Ingatlanügyletek	20,1	-17,6
Szállítás és raktározás	11,0	-11,1
Kereskedelem	5,1	-14,0
Közigazgatás	4,5	4,5
Mezőgazdaság	4,1	-16,8
Energiaipar	3,6	-6,2
Oktatás	2,6	0,9
Víz- és hulladékgazdálkodás	2,5	33,0
Adminisztratív szolgáltatások	2,3	-8,3
Nemzetgazdaság összesen	100,0	-8,5
Ezen belül:		
építési beruházások	57,5	-14,7
gép, berendezés, jármű	41,7	1,6

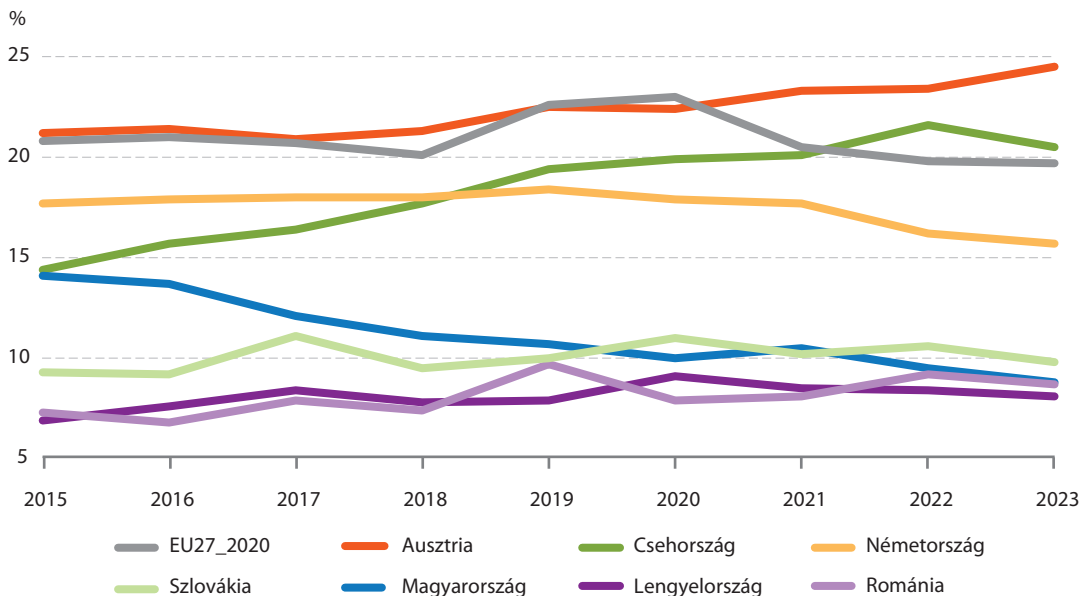
* Az évközi (negyedévenkénti) adatgyűjtésből származó adatok alapján.

Csökkent a szellemi tulajdon aránya a beruházásokban

A szellemi tulajdont képező termékek (pl. számítástechnikai szoftverek, adatbázisok, kutatások) a digitalizáció térhódításával egyre jelentősebb szerepet töltenek be napjaink fejlett nemzetgazdaságaiban, befolyásolva azok nemzetközi versenyképességét is. Az Európai Unióban a szellemi tulajdont képező termékek beszerzésére fordított kiadások aránya a bruttó állóeszköz-felhal-

mozáson belül 2020-ban rekordmagasra, mintegy 23%-ra emelkedett, ezt követően évről évre mérséklődött az arány, 2022-ben 3,3 százalékponttal volt kevesebb. Hazánkban 2015 óta (2021 kivételével) folyamatosan csökkenő tendenciát mutatva 2023-ban 8,8%-ra szűkült a szellemi tulajdont képező eszközök aránya a bruttó állóeszköz-felhalmozáson belül.

1.9. ábra A szellemi tulajdont képező termékek beruházási értékének aránya a bruttó állóeszköz-felhalmozáson belül néhány uniós tagországban és az EU-ban

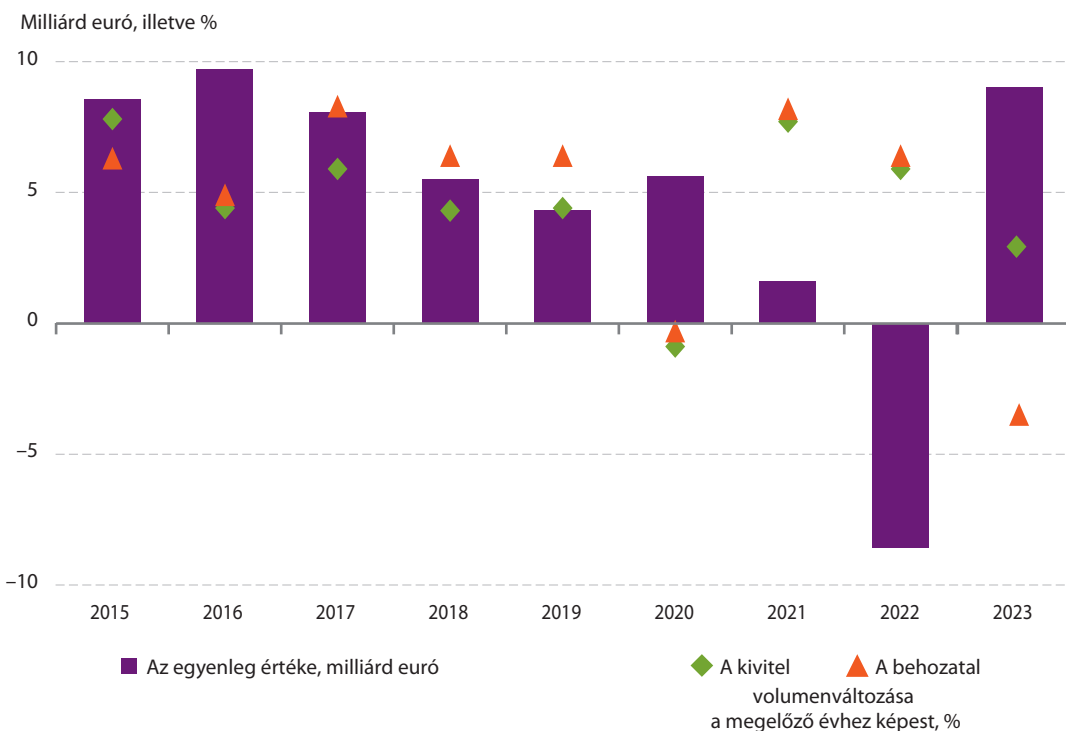
KÜLKERESKEDELEM

Számottevően javult a termék-külkereskedelmi egyenleg

2023-ban – előzetes adatok szerint – a termékexport volumene 2,5%-kal nagyobb, a termékimporté 3,5%-kal kisebb lett 2022-höz képest. Az exportforgalom szintje ismét rekordot döntött. 2015-höz képest a változatlan áron számított export 40, az import 43%-kal nőtt.

2023-ban 9,2 milliárd eurós aktívum keletkezett, ami 1999-ig, az euróban vezetett időszak kezdetéig visszatekintő időszorban a 2016-os után a második legmagasabb ér-

ték. Az egyenleg a 2022-es rekordmérték hiányhoz képest számottevően, 18,3 milliárd euróval javult. Ekkora összegű mérlegjavulásra a rendelkezésre álló időszakban még nem volt példa. A kedvező változáshoz egyrészt a jelentősen javuló cserearány (elsősorban az energiahordozók és a nyersanyagok áresése miatt olcsóbbá váló termékimport révén), másrészt a bővülő export- és a mérséklődő importvolumen járult hozzá.

1.10. ábra A külkereskedelmi termékforgalom egyenlege és a forgalom volumenváltozása

2023-ban a kivitel euróban számított értéke 4,7%-kal nőtt, a behozatalé 7,7%-kal csökkent a megelőző évi, magas bázishoz

viszonyítva. A volumenfolyamatokhoz hasonlóan a folyó áras exportforgalom is újra rekordot döntött 2023-ban.

1.2. tábla A külkereskedelmi termékforgalom összefoglaló adatai, 2023

Megnevezés	Az export		Az import		Az egyenleg	
	értéke	változása 2022-höz képest, %	értéke	változása 2022-höz képest, %	értéke	változása 2022-höz képest, adott devizában
Milliárd forint	56 958	2,2	53 480	-9,9	3 478	+7 074
Millió euró	149 189	4,7	140 015	-7,7	9 173	+18 307
Millió dollár	161 260	7,6	151 363	-5,0	9 897	+19 314

A gépek és szállítóeszközök több mint felét jelentik a termékforgalomnak

A külkereskedelmünk legfontosabb árufőcsoportját jelentő gépek és szállítóeszközök 52%-át tették ki a forgalomnak.⁶⁾ **2023-ban a gépek és szállítóeszközök változatlan áron számított forgalma exportban 4,7%-kal bővült, importban 4,9%-kal csökkent az előző évihez képest.** A forgalom mindkét irányában ez az árufőcsoport befolyásolta a legnagyobb mértékben a teljes termék-külkereskedelmi forgalom alakulását: exportoldalon 2,6 százalékponttal járult hozzá volumennövekedéshez, impor-

toldalon 2,0 százalékponttal fokozta a volumencsökkenést.

A két legnagyobb súlyú árucsoportot a kivitelben és a behozatalban egyaránt a villamos gép, készülék és műszerek, valamint a közúti járművek jelentették. Exportoldalon euróértékük 16, illetve 21%-os bővülése járult hozzá leginkább nemcsak az árufőcsoport, de a teljes kivitel emelkedéséhez is. Importoldalon pedig a közúti járműveknél mért 14%-os értéknövekedés ellensúlyozta a legnagyobb mértékben a teljes behozatalunk csökkenését.

1.3. tábla A külkereskedelmi termékforgalom alakulása árufőcsoportok szerint, 2023

(%)

Árufőcsoport	A kivitel			A behozatal		
	volumen- változása	érték- változása ^{a)}	meg- oszlása ^{a)}	volumen- változása	érték- változása ^{a)}	meg- oszlása ^{a)}
	2022-höz képest			2022-höz képest		
Élelmiszerek, italok, dohány	-2,3	6,1	7,3	-5,4	7,0	6,1
Nyersanyagok	-2,4	-12,7	2,3	-13,8	-23,9	2,1
Energiahordozók	20,3	-24,1	3,1	8,8	-42,0	9,5
Feldolgozott termékek	-2,3	-2,0	28,7	-5,1	-3,9	37,4
Gépek és szállítóeszközök	4,7	11,3	58,6	-4,9	0,6	45,0
Összesen	2,5	4,7	100,0	-3,5	-7,7	100,0

^{a)} Euróadatokból számítva.

2023-ban termék-külkereskedelmünk harmadát **a feldolgozott termékek** jelentették. Az **árufőcsoport volumene kivitelben**

2,3, behozatalban 5,1%-kal mérséklődött a 2022-es rekordszinthez képest. Az ide tartozó árucsoportok közül 2023-ban is a

⁶⁾ A forgalmi irány megjelölése nélkül közölt adatok, információk az összforgalomra vonatkoznak, ami a kivitel és a behozatal összegét jelenti.

gyógyszer és gyógyszerészeti termékekből bonyolítottuk le a legnagyobb külkereskedelmet. A gyógyszerexport euróértéke 17, az -importé 15%-kal nőtt, mindkét irányban rekordmagas volt a forgalom. A közúti jármű és villamos gép, készülék, műszer árucsoportok után e termékkör értéknövekedése járult hozzá a harmadik legnagyobb mértékben a teljes kivitel bővüléséhez.

2023-ban az **élelmiszerek, italok, dohánytermékek** változatlan áron számított forgalma exportban 2,3, importban 5,4%-kal kisebb lett. Az idetartozó árucsoportok közül a legnagyobb értékű exportot 2023-ban is a gabona és gabonakészítményekből, importot pedig a zöldségfélékből és gyümölcsökből bonyolítottuk le. Előbbi csoport kivitelének euróértéke 0,8%-kal mérséklődött, utóbbiak behozataláé 12%-kal nőtt 2022-höz képest.

2023-ban az előző évi, alacsony bázishoz mérten 8,8%-kal nőtt az **energiahordozók** importvolumene, az árufojcsoportok közül egyedül ennek a termékkörnek a behozatala emelkedett. Az exportjuk volumene is jelentősen, 20%-kal bővült, hozzájárulva a gépek és szállítóeszközök mellett az ország teljes kivitelének volumennövekedéséhez. A behozatalban az árufojcsoport forintban számított árszínvonala 2023-ban 48%-kal visszaesett az előző évi, magas bázishoz képest (a három évvel korábbi, alacsonynak mondható árszintnek így is 2,8-szerese volt). Az árcsökkenés következtében **az energiahordozók 2023. évi beszerzésére – euróban számítva – 42%-kal kisebb összeget (13 milliárd eurót) fordítottunk, mint**

2022-ben (viszont 2,4-szer többet, mint 2020-ban). Az árufojcsoport behozatalon belüli részesedése 9,5%-ot tett ki, amely jóval elmaradt az egy évvel korábbi, 15%-os aránytól (a 2020-as 5,6%-ot azonban így is jelentősen meghaladta). Az idetartozó négy árucsoport közül a **természetes és mesterséges gáz**, valamint a **villamos energia** importértékének visszaesése volt legnagyobb hatással az ország teljes behozatalának mérséklődésére. Ez alapvetően a behozatali árak jelentős csökkenéséből adódott, mivel mindkét termékkörnél kevesebb mint felére esett vissza az importérték, szemben a behozott mennyiséggel, ami a természetes és mesterséges gáz esetében jelentősen emelkedett, a villamos energia esetében pedig csupán néhány százalékkal mérséklődött. Mindezek mellett az árufojcsoporton belül legnagyobb forgalmat realizáló **kőolaj és kőolajtermékek** importértéke is 8,1%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól.

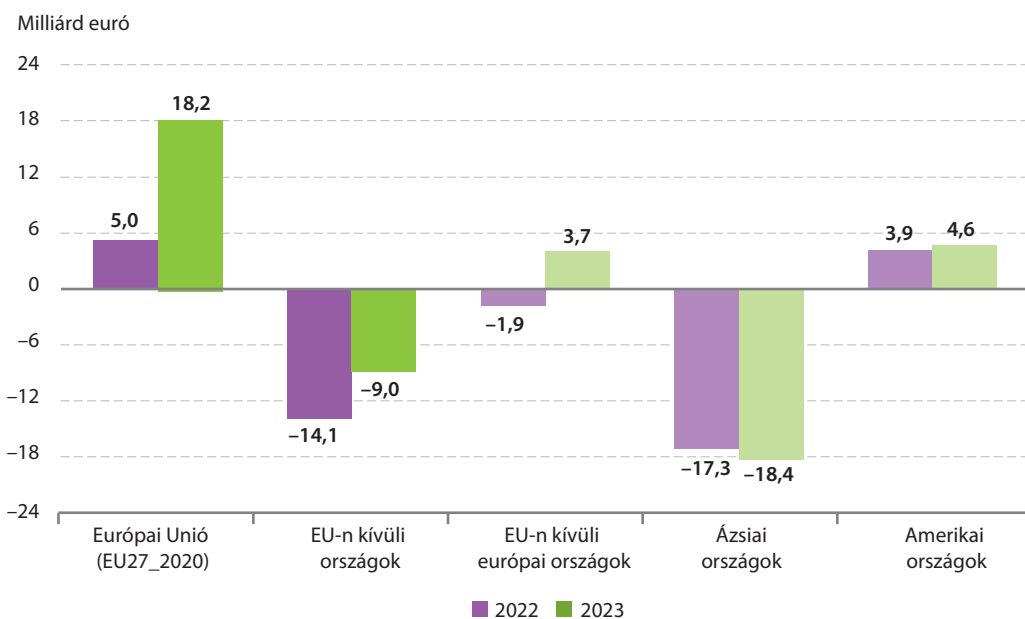
A külkereskedelmünkben 2,2%-os arányban részesedő és ezzel a legkisebb súlyú árufojcsoportnak, a **nyersanyagoknak** a változatlan áron számított kivitele kismértékben (-2,4%), behozatala viszont két számjegyű mértékben (-14%-kal) csökkent. 2021–2022-ben a nyersanyagok kivitelének és behozatalának drágulása éves szinten egyaránt közelítette a 30%-ot, majd 2023-ban 12–14%-os árcsökkenés következett, forintárszínvonaluk 2023-ban azonban az exportban még 70, az importban 51%-kal meghaladta a járvány kitörése előtti, 2019-es szintet.

Termék-külkereskedelmünk mérlege az unión belüli és kívüli országokkal egyaránt jelentősen javult

Hazánk termék-külkereskedelmének a korábbi évekhez hasonlóan 2023-ban is megközelítőleg háromnegyede realizálódott az **Európai Unió tagországaival (EU27_2020)**, ami magasnak számít uniós összehasonlításban. Az előző két év mindkét irányban bővülő forgalmát követően 2023-ban a termékexport volumennövekedése jelentősen lassult (1,9%), az importé pedig csök-

kenésbe (-6,0%) fordult. **2023-ban az Európai Unióval lebonyolított kereskedelem aktívuma 13,2 milliárd euróval nőtt az egy évvel korábbihoz képest, és 18,2 milliárd eurós többlet alakult ki.** Jelentősen javult az egyenlegünk Németországgal, Szlovákiával és Ausztriával (3,7 milliárd, 2,7 milliárd, illetve 2,1 milliárd euróval).

1.11. ábra Az egyenleg alakulása a főbb országcsoportok szerint

Az Európai Unión kívüli országokkal folytatott kereskedelmünkben a változtatlan áron számított export 4,2, az import 2,2%-kal bővült 2023-ban. Habár az országcsoportba tartozó országokkal folytatott kereskedelem egyenlege 5,1 milliárd euróval javult az előző évihez képest, a 9,0 milliárd eurós passzívum a 2022. évi rekordhiányt követően még mindig a máso-

dik legnagyobb volt a 2012-ig visszatekinthető időszorban. Az egyenleg az EU-n kívüli európai országokkal 5,6 milliárd euróval vált kedvezőbbé egy év alatt, amely révén a mérleg 3,7 milliárd eurós többletbe fordult. A mérlegjavulás háttérében elsősorban az áll, hogy nagymértékben javult az egyenlegünk Oroszországgal (jelentős passzívumcsökkenés) és Ukrajnával (aktívumba for-

dulás) is, ami főként e két országból érkező import euróértékének számottevő, 38, illetve 48%-os visszaeséséből adódott. Az unió kívüli európai országokból érkező importforgalom euróértéke összességében 27%-kal

kisebb lett, ami a mérséklődő árakon kívül – az import egészére számítható devizaár-szint csökkenését (–4,0%) meghaladó mér-téke miatt – volumencsökkenésre is utal.

1.4. tábla **A külkereskedelmi termékforgalom alakulása országcsoportok szerint, 2023**

(%)

Országcsoport	A kivitel			A behozatal		
	volumen-változása	érték-változása ^{a)}	meg-oszlása ^{a)}	volumen-változása	érték-változása ^{a)}	meg-oszlása ^{a)}
	2022-höz képest			2022-höz képest		
Európai Unió (EU27_2020)	1,9	5,1	77,1	-6,0	-7,3	69,2
EU-n kívüli országok	4,2	3,1	22,9	2,2	-8,6	30,8
Ebből:						
ázsiai országok	..	-4,8	4,9	..	3,1	18,3
EU-n kívüli európai országok	..	4,5	11,6	..	-26,5	9,7
amerikai országok	..	9,9	5,4	..	1,2	2,5
Összesen	2,5	4,7	100,0	-3,5	-7,7	100,0

^{a)} Euróadatokból számítva.

Az **ázsiai országokkal** folytatott kereskedelem egyenlege – a korábbi évekhez hasonlóan – ugyanakkor tovább romlott, amiben

az onnan érkező import euróértékének növekedése és az odairányuló exportforgalom csökkenése egyaránt szerepet játszott.

1.5. tábla Magyarország legfontosabb partnerországai a termék-külkereskedelemben, 2023*

(euróadatokból számolva)

Export				Import			
rang-sor	ország	érték, milliárd euró	érték-változás 2022-höz képest, %	rang-sor	ország	érték, milliárd euró	érték-változás 2022-höz képest, %
1. (1.)	Németország	39,2	9,4	1. (1.)	Németország	31,7	-1,0
2. (2.)	Olaszország	8,5	4,9	2. (3.)	Kína	9,6	-6,5
3. (3.)	Románia	7,8	2,4	3. (2.)	Ausztria	8,4	-23,8
4. (4.)	Szlovákia	7,4	1,1	4. (6.)	Lengyelország	8,0	-4,8
5. (6.)	Lengyelország	6,7	9,5	5. (10.)	Koreai Köztársaság	7,7	30,4
6. (8.)	Csehország	6,6	11,3	6. (4.)	Szlovákia	7,5	-25,7
7. (7.)	Franciaország	6,2	2,4	7. (8.)	Csehország	7,4	3,7
8. (5.)	Ausztria	5,9	-8,3	8. (7.)	Hollandia	7,0	-5,9
9. (10.)	Egyesült Államok	5,6	9,9	9. (5.)	Oroszország	5,7	-38,1
10. (11.)	Egyesült Királyság	5,2	14,7	10. (9.)	Olaszország	5,6	-9,7
	Összesen	149,2	4,7		Összesen	140,0	-7,7

* A zárójelben feltüntetett szám az adott ország 2022. évi rangsorbeli helyezését jelenti.

A cserearány számottevően, 6,7%-kal javult

2023-ban a külkereskedelmi termékforgalom forintban mért árszínvonalát kivételben 0,3, behozatalban 6,6%-kal csökkent az egy évvel korábbi, rekordmagas árszínvonalhoz képest. Az importárak nagyobb mértékű csökkenésének hatására a cserearány⁷⁾ a 2022-ben megfigyelt jelentős, 6,8%-os romlást követően ahhoz hasonló mértékben, **6,7%-kal javult 2023-ban.** Az 1991-től, a rubel számlálásról a dollár számlálásra történő áttérés évétől rendelkezésre álló idő-

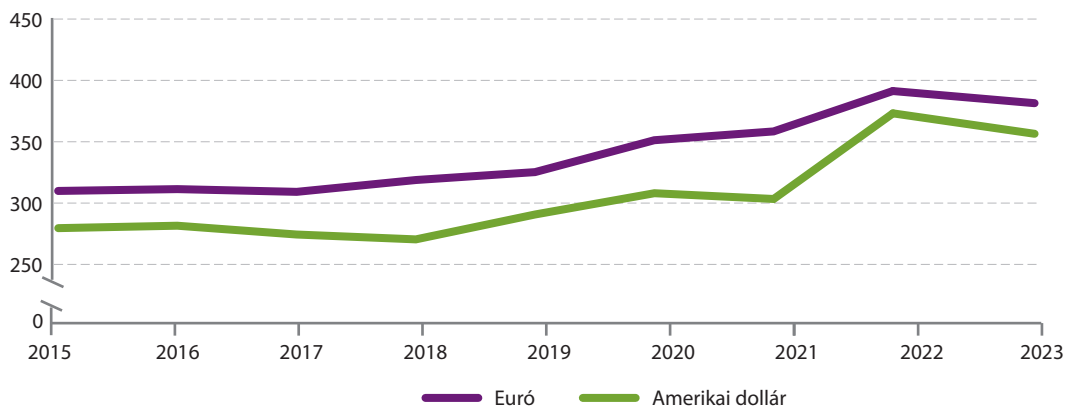
sorban nem történt ennél nagyobb mértékű javulás egy év alatt. A forint 2022-höz képest átlagosan 2,7%-kal erősödött a kiemelt devizákkal⁸⁾ szemben, mérsékelve a devizában bekövetkezett árváltozások forintban kimutatott mértékét. 2023-ban az euróhoz mérten 2,4, a dollárhoz viszonyítva 5,3%-os felértékelődés következett be, a kiemelt devizák átlagához képest a 2023. évinél nagyobb értékelődést a forint esetében utoljára 2007-ben (6,1%) könyvelhettünk el.

⁷⁾ A cserearányt a kiviteli- és a behozatali-index hányadosaként számítjuk ki.

⁸⁾ Az euró és a dollár forintban megadott árfolyamadatai alapján. Az árfolyam adatok forrása a Magyar Nemzeti Bank.

1.12. ábra Éves átlagos devizaárfolyamok alakulása

Forint/1 devizaegység

Forrás: Magyar Nemzeti Bank.

A 2015 óta eltelt nyolc évben termékexportunk 45, -importunk 47%-kal drágult, leginkább a forint értékvesztésének hatására. Nyolc év alatt a kivitel és a behozatal devizaárszintje hasonló arányban, 18, illetve 19%-kal nőtt.

sára. Nyolc év alatt a kivitel és a behozatal devizaárszintje hasonló arányban, 18, illetve 19%-kal nőtt.

1.6. tábla A külkereskedelmi árszintalakulás fontosabb mutatói

(%)

Év	Forintárindex		Árfolyam-index	Devizaárindex ^{a)}		Cserearány-mutató
	kivitel	behozatal		kivitel	behozatal	
Előző év = 100,0						
2016	99,0	97,5	100,5	98,5	97,0	101,5
2017	101,5	101,9	99,0	102,5	102,9	99,6
2018	102,9	103,9	102,4	100,5	101,5	99,0
2019	101,7	101,1	102,9	98,8	98,3	100,6
2020	104,7	102,6	107,6	97,3	95,4	102,0
2021	107,8	111,8	101,5	106,2	110,1	96,4
2022	122,7	131,7	110,7	110,8	119,0	93,2
2023	99,7	93,4	97,3	102,5	96,0	106,7
2015 = 100,0						
2023	145,2	147,3	123,3	117,7	119,4	98,5

^{a)} A devizaárindexet a forintárindex és az árfolyamindex hányadosaként számítjuk ki.

2023-ban az árufőcsoportok közül leginkább az energiahordozók forintárszínvonalára csökkent, az importban 48, az exportban 38%-kal, ami mindkét viszonylatban a magas, 2022-es bázishoz képest következett be. Az energiahordozók árszintvisszaesése jelentősen hozzájárult a cserearány javulásához és ezen keresztül az egyenlegünk kedvezőbbé válásához. E termékkör jelentős áringadozása mellett azonban a nyolc év-

vel korábbi szintnél a behozatal 2,4, a kivétel 2,7-szer magasabb árakon realizálódott.

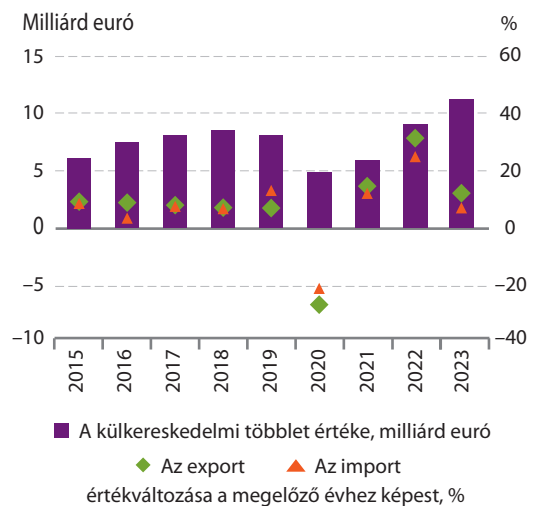
2015-höz képest az alacsonyabb feldolgozottsági fokú árufőcsoportok (nyersanyagok; élelmiszerek, italok, dohány; energiahordozók) lényegesen erőteljesebben drágultak (1,7–2,7-szeresére), mint a magasabb feldolgozottságúak (gépek és szállítóeszközök, valamint feldolgozott termékek: 31–47%-kal).

A szolgáltatás-külkereskedelem egyenlege rekordmértékben javult

A termékkereskedelemlnél jellemzően aktívabb személyes kontaktust igénylő szolgáltatás-külkereskedelmet a járvány miatti korlátozások súlyosan érintették. 2020–2021-ben a forgalom és a többlet értéke egyaránt elmaradt a járványt megelőző szinttől, a 2022-ben megfigyelt rekordmértékű növekedésnek köszönhetően azonban újra sikerült meghaladni azt. 2023-ban lassuló ütemben folytatódott a forgalom bővülése: **a szolgáltatásexport euróban számított értéke 12, az importé 6,7%-kal nőtt az előző évi, magas bázishoz képest, amivel a 2015. évi forgalmat számottevően, exportban 65, importban 59%-kal,** de a járvány kitörése előtti, 2019. évi is jelentősen, 23, illetve 18%-kal **meghaladta.** 2023-ban a szolgáltatásexport értéke 33,7 milliárd, az importé 22,7 milliárd euró volt, ami mindkét forgalmi irányban korábban nem tapasztalt nagyságú kereskedelmet jelent. **2023 folyamán a szolgáltatás-külkereskedelmi forgalmunk egyenlege 2,1 milliárd euróval javult, a többlet 11,0 milliárd eurót tett ki,** utóbbi szintén rekordnagyságú volt. A szolgáltatás-külkereskedelem

aktívuma 2023-ban 1,8 milliárd euróval felülmúlta a termékforgalom többletét, így a teljes külkereskedelmünk pozitív egyenlege is csúcstot döntött.

1.13. ábra A szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom többlete és a forgalom értékváltozása

Szolgáltatás-külkereskedelmünkön belül a legnagyobb többlet a turizmusban és a szállítási szolgáltatásokat illetően kelet-

kezett (3,9 milliárd, illetve 3,0 milliárd euró), **a mérleg a turizmus vonatkozásában javult a legszámottevőbben** (0,9 milliárd euróval) 2023-ban. A turizmus egyenlege már csak 133 millió euróval volt kedvezőtlenebb a járványt megelőző 2019. évinél. A szállítási szolgáltatásokon belül a legnagyobb többlet a közúti és a légi szállításban alakult ki, előbbi egy év alatt 204 millió euróval, 1,4 milliárd euróra nőtt, utóbbi viszont 384 millió euróval, 1,3 milliárd euróra csökkent.

A legjelentősebb súlyt képviselő üzleti szolgáltatások egyenlegjavulása leginkább az egyéb üzleti szolgáltatásoknak (ezen belül nagyrészt a jogi, számviteli, üzletviteli tanácsadás, PR-szolgáltatás alcsoportnak) tulajdonítható, amelynek aktívuma 614 millió euróval 1,0 milliárd euróra emelkedett. A számítástechnikai és információs szolgáltatások esetében ugyanakkor 158 millió euróval, 808 millió euróra csökkent a többlet.

1.7. tábla **A szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom alakulása szolgáltatáscsoportonként, 2023***

(%, euróadatokból számítva)

Szolgáltatáscsoport	Az export		Az import	
	megoszlása	értékváltozása 2022-höz képest	megoszlása	értékváltozása 2022-höz képest
Bérmunka-szolgáltatási díj	6,5	19,1	1,5	-9,0
Javítási és karbantartási szolgáltatások	2,5	26,3	2,7	23,7
Turizmus	21,8	38,7	15,1	50,4
Szállítási szolgáltatások	26,4	-0,6	26,0	-6,4
Ezen belül:				
közúti szállítás	9,0	5,4	7,0	-3,0
légi szállítás	11,1	-2,4	10,7	13,8
Üzleti szolgáltatások	42,2	7,2	53,7	5,6
Ezen belül:				
számítástechnikai és információs szolgáltatások	9,3	1,0	10,3	8,8
szellemi tulajdon használatáért kapott/fizetett díjak	3,8	3,7	5,6	-1,2
egyéb üzleti szolgáltatások	22,7	12,4	29,2	3,6
Kormányzati szolgáltatások	0,5	12,5	1,0	-18,0
Összesen	100,0	11,6	100,0	6,7

* A kereskedelem értéke exportban 33,7 milliárd euró, importban 22,7 milliárd euró volt 2023-ban.

A szolgáltatás-külkereskedelmi egyenleg az EU-hoz tartozó és az EU-n kívüli országokkal is javult 2023-ban (1,1 milliárd, illetve 1,0 milliárd euróval). Ezekben a

relációkban az aktívumunk 5,0 milliárd, valamint 6,0 milliárd eurót tett ki, jelentősen (1,2 milliárd, továbbá 1,7 milliárd euróval) meghaladva a 2019. éveket is.

1.8. tábla A szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom alakulása országcsoportok szerint, 2023

(euróadatokból számítva)

Országcsoport	Az export			Az import		
	értéke, milliárd euró	megoszlása, %	értékváltozása 2022-höz képest, %	értéke, milliárd euró	megoszlása, %	értékváltozása 2022-höz képest, %
Európai Unió (EU27_2020)	21,3	63,2	12,7	16,3	71,9	8,6
EU-n kívüli országok	12,4	36,8	9,7	6,4	28,1	2,1
Ebből:						
EU-n kívüli európai országok	6,1	18,0	7,0	2,8	12,4	0,8
amerikai országok	3,7	10,9	14,6	1,9	8,5	13,0
ázsiai országok	2,2	6,6	8,9	1,5	6,4	-9,5
Összesen	33,7	100,0	11,6	22,7	100,0	6,7

Szolgáltatás-külkereskedelmi bevételeink és kiadásaink egyaránt az uniós tagállamokkal és az amerikai országokkal folytatott kereskedelemben bővültek az átlagosnál nagyobb mértékben 2023-ban. Ugyanakkor az

ázsiai országok vonatkozásában felmerült kiadásaink összege a 2020-as átmeneti visszaesés óta először, közel tizedével csökkent, a járvány előtti szintet azonban így is számottevően, több mint harmadával meghaladta.

1.9. tábla Magyarország legfontosabb partnerországai a szolgáltatás-külkereskedelmi forgalomban, 2023* (euróadatokból számolva, turizmussal együtt)

(%)

Export				Import			
rang-sor	ország	részesedés a forgalomból	érték-változás 2022-höz képest	rang-sor	ország	részesedés a forgalomból	érték-változás 2022-höz képest
1. (1.)	Németország	18,8	17,0	1. (1.)	Németország	20,9	5,9
2. (2.)	Egyesült Államok	9,9	15,8	2. (2.)	Egyesült Államok	7,7	13,2
3. (3.)	Egyesült Királyság	7,9	-4,4	3. (3.)	Ausztria	7,4	14,5
4. (4.)	Ausztria	7,8	7,0	4. (4.)	Egyesült Királyság	5,7	4,1
5. (5.)	Svájc	4,8	9,2	5. (5.)	Írország	4,2	6,1
Összesen		100,0	11,6	Összesen		100,0	6,7

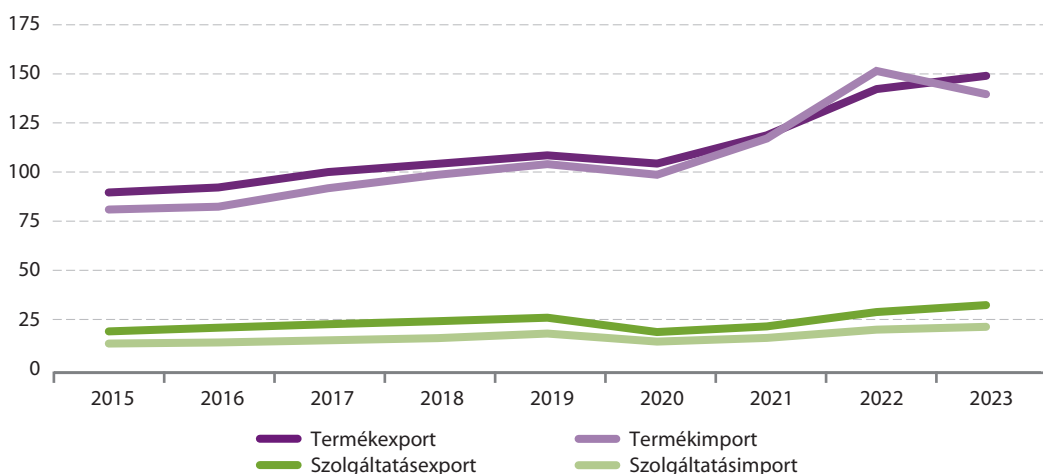
* A zárójelben feltüntetett számok az adott ország 2022. évi rangsorbeli helyezéseit jelentik. A kereskedelem értéke az exportban 33,7 milliárd euró, az importban 22,7 milliárd euró volt 2023-ban.

2015-höz képest az összesített külkereskedelmi forgalmunk 67%-kal emelkedett, amelyen belül a termékforgalom növekedésének mértéke (68%) valamelyest felülmúlta a szolgáltatásokét (63%). A különbség jelentős részben a termékek világpiacán 2021–2022 során bekövetkezett drágulásnak volt a következménye, ami az irányok közül a behozata-

lunkat érintette markánsabban. A szolgáltatásexporttal együtt számított kivitel euróértéke 65, a behozatalé 69%-kal nőtt nyolc év alatt. **A 2023-ra számított összesített egyenleg 5,4 milliárd euróval javult 2015-höz viszonyítva, és rekordmagas, 20,1 milliárd eurós többletet ért el.**

1.14. ábra A külkereskedelmi forgalom értéke

Milliárd euró

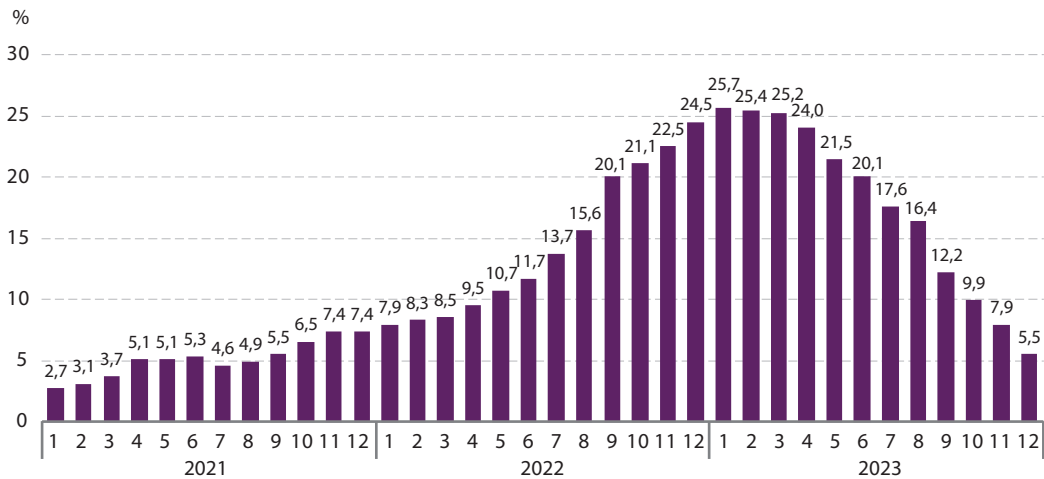
ÁRAK ALAKULÁSA

Januárban tetőzött, decemberre lecsillapodott az infláció

A magyar gazdaságot 2022-ben energia- és élelmiszerársokk érte, ami jórészt az orosz–ukrán háború és a súlyos aszály okozta terméskiesés következménye volt. **Az infláció 2023 januárjában tetőzött**, akkor a fogyasztói árak átlagosan 25,7%-kal haladták meg

az előző év azonos időszaki szintet. **Ezt követően fokozatosan, decemberre 5,5%-ra lassult az áremelkedés üteme.** A dezinflációhoz bázis- és tárgyidőszaki folyamatok egyaránt hozzájárultak. (lásd 1.16. ábra)

1.15. ábra **A fogyasztói árak változása** (az előző év azonos hónapjához képest)

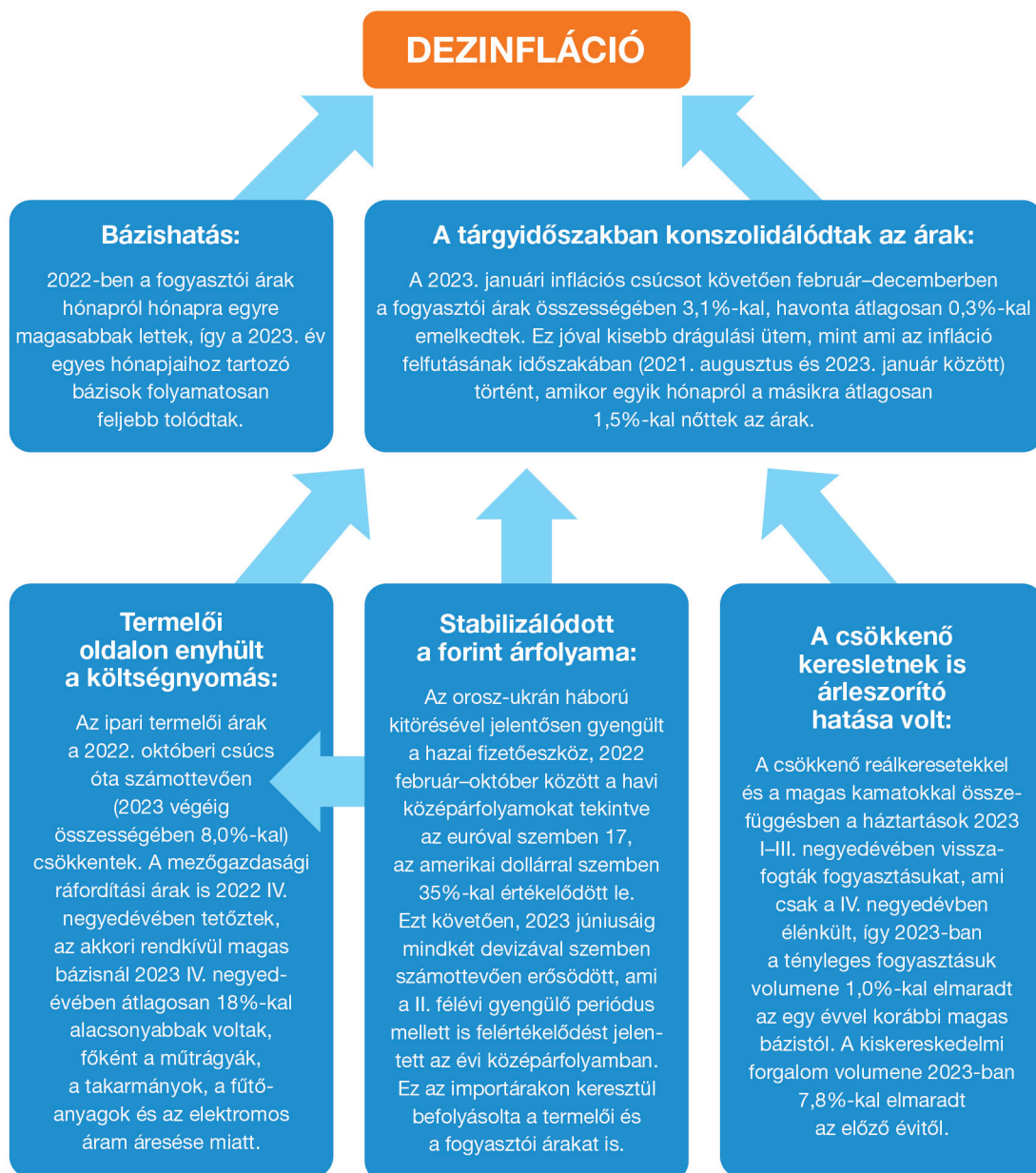

Össességében **2023-ban** – az előző évi 14,5%-os infláció után – **17,6%-kal nőttek a fogyasztói árak.** Ennél nagyobb mértékű drágulás legutóbb 1997-ben történt hazánkban. A tartósabb inflációs folyamatokat megragadó maginfláció a fogyasztóiár-indexnél lassabb ütemben mérséklődött, és így nagyobb (18,2%) volt annál. A nyugdíjasok és az alacsony jövedelmű háztartások körében az infláció (18,3, illetve 18,1%) meghaladta az átlagost, jórészt abból eredően, hogy a jelentősen dráguló élelmiszerek és háztar-

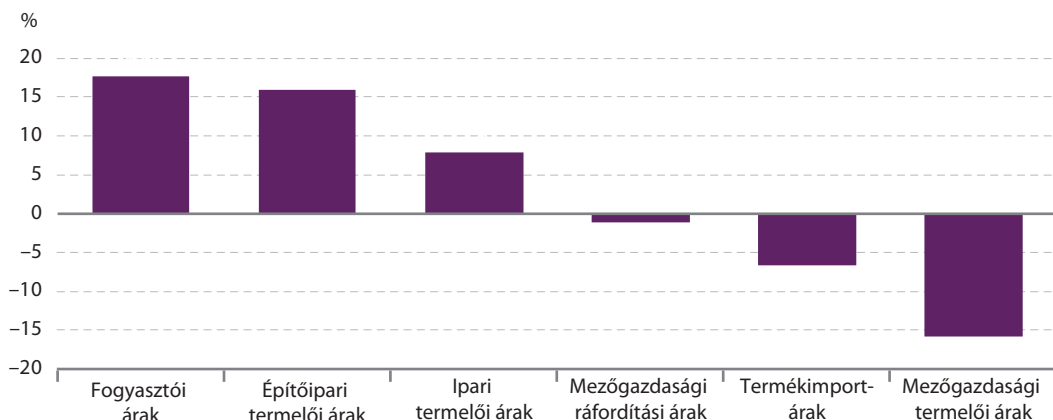
tási energia ezen csoportok fogyasztási szerkezetében nagyobb súllyal jelenik meg.

Az év folyamán egyre kedvezőbbé váló árfolyamatok ellenére a fogyasztói árak mellett az ipari és az építőipari termelői árak is magasabbak voltak 2023-ban, mint egy évvel korábban. A mezőgazdaság termelői és ráfordítási árai ugyanakkor csökkentek, valamint a termékimport is olcsóbbá vált, elsősorban az energiahordozók és a nyersanyagok áresése miatt.

1.16. ábra Az infláció 2023. évi lefutását befolyásoló tényezők

1.17. ábra **Az árak változása, 2023** (az előző évhez képest)

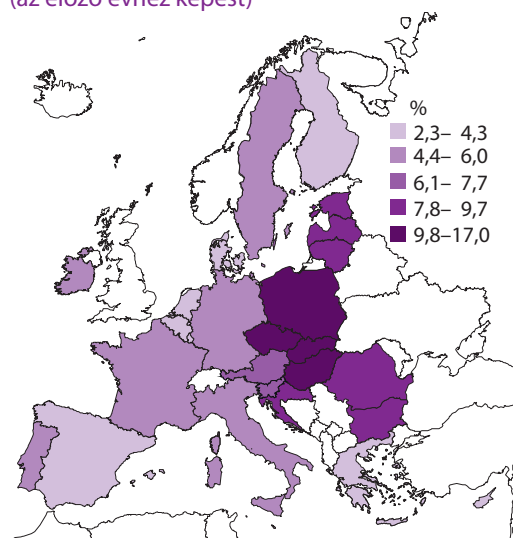
Az unión belül hazánkban nőttek leginkább a fogyasztói árak

Az uniós tagországok inflációjának összehasonlíthatóságát biztosító (a nemzeti fogyasztóiár-indextől némiképp eltérő módszertannal számított) harmonizált fogyasztóiár-index szerint **2023-ban az Európai Unióban Magyarországon emelkedtek a leginkább, 17,0%-kal a fogyasztói árak.** Az unió keleti, az ukrajnai hadszíntérhez közelebb eső, a háborús felekkel jellemzően szorosabb kereskedelmi kapcsolatban álló tagállamaiban az infláció nagyobb volt a 6,4%-os uniós átlagnál. Hazánkhoz hasonlóan a másik három visegrádi országban is két számjegyű (11–12%-os) drágulás történt 2023-ban.

Az európai összehasonlításban is magas magyarországi inflációhoz a keresetek dinamikus emelkedése is hozzájárult (amit az egyszeri juttatások kifizetése is fűtött). Az egységes uniós módszertanon nyugvó munkaerőköltség-statisztika adatai szerint 2022-ben a tagállamok közül hazánkban történt a legnagyobb, 2023-ban pedig – Románia mögött – a második legnagyobb mértékű nominális keresetnövekedés (ezt

megelőzően is az uniós élmezőnyhöz tartoztunk). **A 2023. évi magyarországi dezinflációs folyamatok eredményeként a hazai infláció az év végére már belesimult a régiós trendbe.**

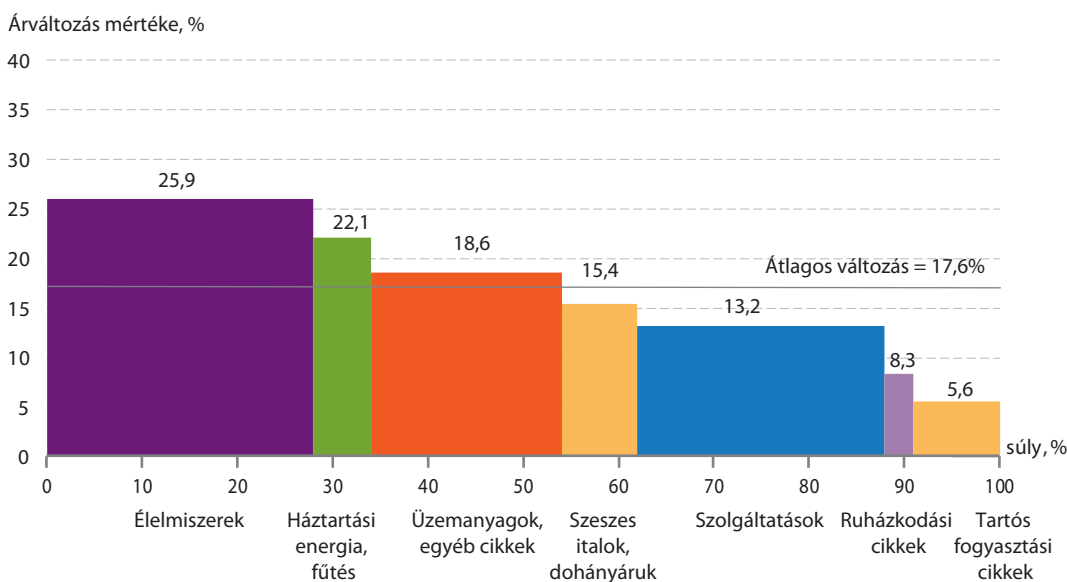
1.18. ábra **A harmonizált fogyasztóiár-index változása az uniós tagországokban, 2023** (az előző évhez képest)

Az év végére az élelmiszer-infláció is enyhült

Hazánkban 2023-ban – ahogyan 2022-ben is – az élelmiszerek fogyasztói ára emelkedett a legnagyobb mértékben, az egy évvel korábbihoz mérten átlagosan 26%-kal.

1.19. ábra A fogyasztói árak változása kiadási főcsoportonként, 2023* (az előző évhez képest)

* Az oszlopok szélessége a kiadási főcsoportok súlyát mutatja.

Az élelmiszerek drágulása az év folyamán hónapról hónapra folyamatosan enyhült: januárban még 44, decemberben már csak 4,8%-kal haladták meg az élelmiszerek az előző év azonos időszakos szintet. Az élelmiszer-infláció jelentős csökkenésében meghatározó szerepe volt annak, **hogy a mezőgazdasági termelők árak 2023-ban átlagosan 16%-kal alacsonyabbak voltak, mint 2022-ben.** Ezen belül a növényi termékek ára 28%-kal csökkent, az állati termékeké 12%-kal nőtt. A növényi termékek áresését az okozta, hogy az egy évvel korábbinál jóval magasabb terméseredményekkel összefüggésben a gabonafélék és az ipari növények termelői ára jelentősen csökkent, így a búza felvásárlási átlagára 40, a kukoricáé 36%-kal alacsonyabb volt a 2022. évi-

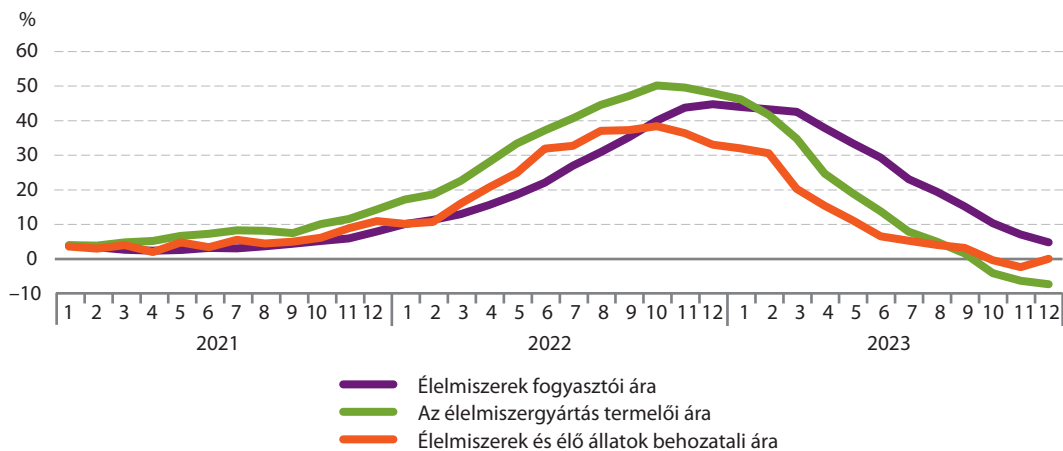
nél, ami hozzájárult többek között a liszt fogyasztói árának 2,5%-os mérséklődéséhez. Ugyanakkor a kenyér és az édesipari lisztesáru fogyasztói ára 36, illetve 38%-kal, az élelmiszerek közül a legnagyobb mértékben emelkedett 2023-ban. A gyümölcsök termelői ára 13, a zöldségféléké 15, a burgonyaé 34%-kal nőtt 2023-ban, ami más tényezőkkel együtt a gyümölcsök, zöldségek, burgonya fogyasztói árában átlagosan 23%-os drágulást eredményezett.

2023-ban az élő állatok termelői ára átlagosan 15%-kal nőtt a megelőző évihez képest. A vágócsirke felvásárlási ára – több mint két évig tartó folyamatos növekedést követően – márciusban tetőzött, 511 forint/kilogrammmal, az ezt követő árcsökkenés novemberig tartott. Az éves átlagár (470 fo-

rint/kilogramm) 7,8%-kal haladta meg a 2022. évit. A vágósertés felvásárlási ára ennél nagyobb mértékben, 21%-kal emelkedett. Egész Európát termelés-csökkenés jellemezte, a sertéstartási kedv a magas árak ellenére sem javult. Az állattartás költségeit enyhítette, hogy a takarmányok ára 2023-ban átlagosan 8,0%-kal alacsonyabb volt az egy évvel korábbinál. **A hús, húskészítmények fogyasztói ára összességében 20%-kal nőtt a 2022. évihez viszonyítva.**

A mezőgazdasági termelői és ráfordítási árak csökkenésével párhuzamosan **a hazai élelmiszergyártás termelői árai is szinte folyamatosan mérséklődtek az év folyamán**, de összességében még így is 15%-kal magasabbak voltak, mint 2022-ben. Az importált **élelmiszerek és élő állatok** behozatali árának előző évi jelentős emelkedése is megállt, a termékkör **2023. évi importárai a 2022 végére kialakult magas bázis közelében mozogtak.**

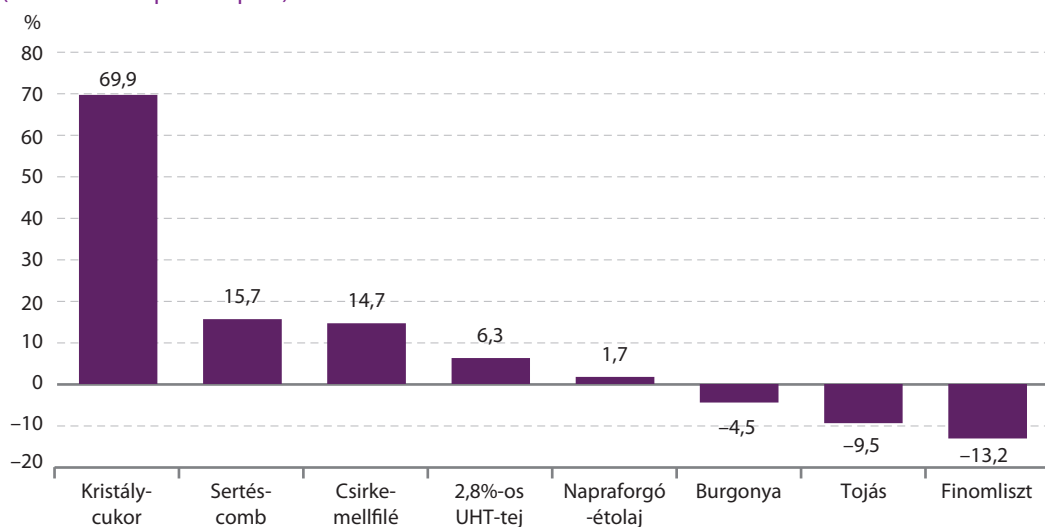
1.20. ábra **Az élelmiszer-infláció, az élelmiszergyártás termelői árának és az élelmiszerek importárának változása (az előző évhez képest)**

Az élelmiszer-inflációt az is befolyásolta, hogy 2023. június 1-jétől a kereskedők kötelesek a jogszabályban megjelölt egyes élelmiszerekre árcsökkentést bevezetni, 2023. augusztus 1-jétől pedig változott a kristálycukorra (fehér cukorra), a búza-finomlisztre, a finomított napraforgó-étolajra, a háziserítés-combra, a csirkemellre, a csirke far-hátra és a 2,8%-os UHT-tehéntejre, a friss tojásra és az étkezési burgonyára (az újburgonya kivételével) vonatkozó árszabályozás. Ezen termékek bruttó kiskereskedelmi ára 2024. június 30-ig nem lehet magasabb a beszerzési áránál (a módosítás előtt a 2021. október 15-én, illetve a tojás és a burgonya esetén a

2022. szeptember 30-án alkalmazott kiskereskedelmi ár jelentette az árplafont). A jogszabályváltozást követően a kristálycukor fogyasztói ára júliusról augusztusra 70%-kal emelkedett, a sertéscomb és a csirkemellfilé 16, illetve 15%-kal, a tartóstej pedig 6,3%-kal drágult, az étolaj ára nem változott számottevően, ugyanakkor a burgonya, a tojás és a liszt (4,5–13%-kal) olcsóbb lett. (A tojás árának – az augusztusnál még kisebb ütemű – mérséklődése már júniusban elkezdődött, a liszt árcsökkenésében pedig jelentős szerepe volt a kedvező búzatermésnek és a 2022. évinél jóval alacsonyabb felvásárlási áraknak is.)

1.21. ábra A hatósági árszabályozással érintett termékek árváltozása 2023. augusztusban (az előző hónaphoz képest)

A hatósági árak feloldásával jelentősen drágultak a járműüzemanyagok és a háztartási energia

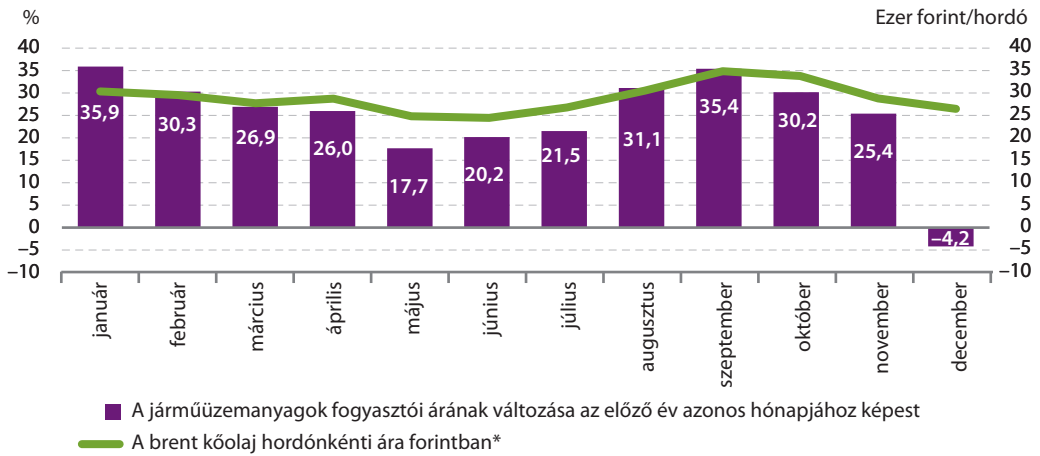
Az élelmiszerárak emelkedése mellett nagy mértékben, 25, illetve 22%-kal drágultak a járműüzemanyagok és a háztartási energia is. Ezek a jelentős áremelkedések annak ellenére alakultak ki, hogy (a világpiaci árak visszarendeződésével és a forint árfolyamának konszolidálódásával) az energiahordozók forintban mért importára a 2022. évi, rendkívül magas szint csaknem felére esett vissza 2023-ban. Ez (a szintén olcsóbbá váló nyersanyagimporttal együtt) mérsékelte az előállítási és szállítási költségeket, ami a fogyasztói árakba átgyűrűzve hozzájárult az infláció csökkenéséhez. **A járműüzemanyagok és a háztartási energia 2023. évi inflációs pályáját** azonban elsősorban nem ez a piaci folyamat, hanem a

hatósági árszabályozások módosítása jelentette ki:

- A járműüzemanyagok fogyasztóiár-változását az határozta meg, hogy 2022. december 6-án megszűnt a benzinre és a gázolajra vonatkozó, 2021. november 15-én bevezetett, literenként 480 forintos árplafon.⁹⁾ Ez ugrásszerű drágulással járt, és azt eredményezte, hogy 2023 decemberéig – az alacsony bázisok kiesésig – az üzemanyagárak jóval (havonta 18–36%-kal) meghaladták az egy évvel korábbiakat. Ezeket a havi ingadozásokat a piaci viszonyok, jórészt a brent típusú kőolaj árának és a forint amerikai dollárral szembeni árfolyamának alakulása határozta meg.

⁹⁾ 2022. július 30-tól csak a természetes személyek által üzemeltetett, magyar rendszámú és forgalmi engedélyű gépjárművekbe, a taxikba, illetve a mezőgazdasági gépekbe lehetett kedvezményes áron tankolni.

1.22. ábra A járműüzemanyagok fogyasztói árának és a kőolaj világgpiaci árának alakulása 2023-ban

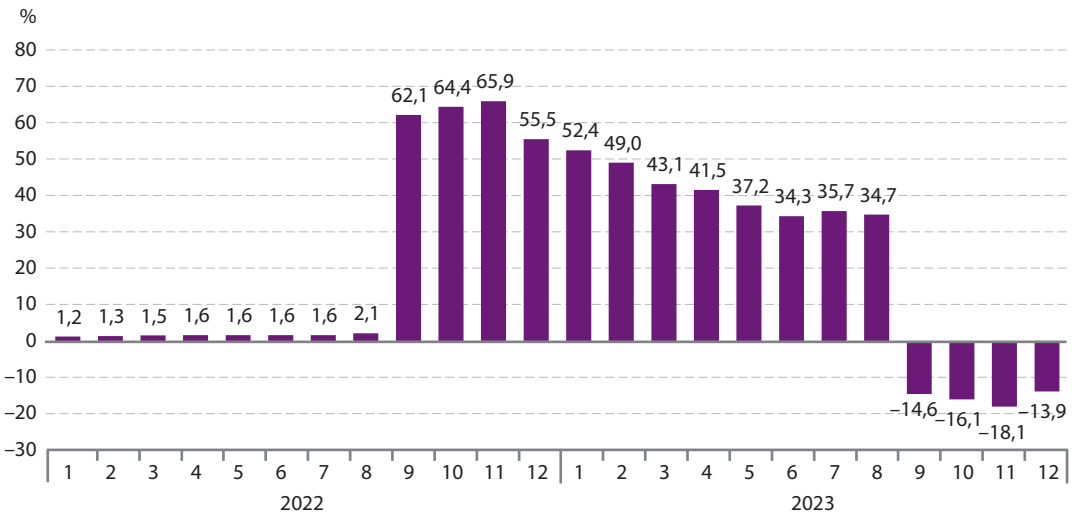

* Havi középárfolyammal számolva. Forrás: Amerikai Energiaügynökség (EIA) és Magyar Nemzeti Bank.

- A rezsiszabályok módosításával 2022 augusztusa óta a piaci árak (az átlag feletti fogyasztás esetén) megjelentek a vezetékes gáz és az elektromos áram fogyasztói árában. Ezzel összefüggésben a háztartási energia fogyasztói ára 2022 szeptemberétől 2023 augusztusáig minden hónapban számottevően (34–66%-kal) magasabb volt, mint az előző év azonos időszakában. A jogszabályváltozást megelőző alacsony bázisok

hatása 2023 szeptemberétől nem érvényesült, és az év utolsó négy hónapjában már csökkent a háztartási energia fogyasztói ára az egy évvel korábbihoz képest. Az egészét tekintve a vezetékes gáz ára 29, az elektromos energiáé 17%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A távfűtés fogyasztói ára nem változott, szilárd tüzelőanyagokat (tűzifa, szén, brikett, kokszt) viszont a 2022. évi átlagnál drágábban lehetett vásárolni.

1.23. ábra A háztartási energia fogyasztói árának változása (az előző év azonos hónapjához képest)

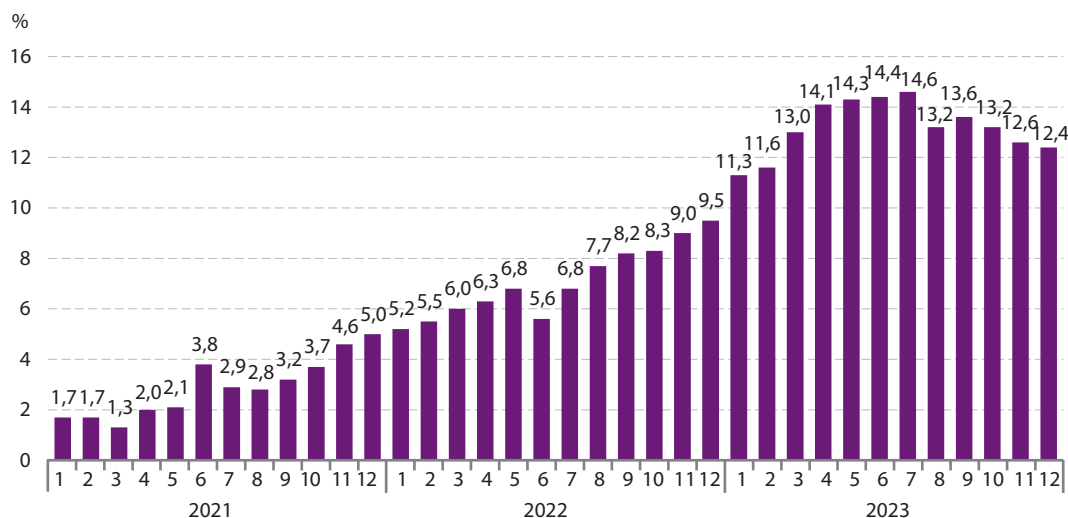

A szolgáltatások elhúzódó átárazása lassította az infláció csökkenését

Míg a legtöbb termékcsoportban 2023-ban hónapról hónapra egyre kisebb lett az ár-emelkedés mértéke, addig **a szolgáltatások drágulása csak az év második felében kez-**

dett lassulni. Ennek főként az a magyarázata, hogy a szolgáltatások átárazása jellemzően múltbéli folyamatok hatására, időbeli csúszással történik.

1.24 ábra A szolgáltatások fogyasztói árának változása (az előző év azonos hónapjához képest)

Az év egészét tekintve a szolgáltatások ára összességében **13%-kal haladta meg az egy évvel korábit.** A nagyobb élömlenki igényű szolgáltatások (mint például a javítási, karbantartási vagy testápolási szolgáltatások) esetében főként a feszes munkaerőpiac és az általános inflációs környezet által generált megnövekedett bérigények hajtották az árakat, a szabadidős létesítményekhez kapcsolódó szolgáltatásoknál a fenntartási költségeket nagymértékben megemelő rezsidiák, a vendéglátásban mindezeket túl a jelentős élelmiszer-infláció is oka volt az ár-emelkedésnek, a telekommunikációs és a pénzügyi szolgáltatások pedig az automatikus inflációkövető díjkorrekció hatására drágultak.

A szeszes italok és dohányárak **2023-ban átlagosan 15%-kal többre kerültek, mint egy évvel korábban.** A szeszes italok közül a sörárak emelkedtek a leginkább (29%-kal), a dohánytermékek drágulásában pedig jelentős szerepe volt annak, hogy az év első felében még érezhető volt a cigaretta 2022. július 1-jei jövedéki adóemelésének hatása, sőt 2023. február 1-jétől a hevített dohánytermékek után is jövedéki adót kell fizetni.

Az általános árszínvonal-változásnál kisebb mértékben, **8,3, illetve 5,6%-kal drágultak a ruházkodási és a tartós fogyasztási cikkek.** A ruházkodási cikkek inflációja az ezredforduló óta nem volt ennyire magas, a tartós fogyasztási cikkeké viszont számottevően lassult a 2022. évihez képest.

A VÁLLALKOZÁSOK VILÁGA

A vállalkozások számának 2016 óta tartó növekedése 2022-ben megtört, amit az önálló vállalkozók, azon belül is elsősorban az egyéni vállalkozók számának jogszába-

lyi változások miatti csökkenése idézett elő. 2023-ban a regisztrált vállalkozások száma összességében alig változott.

2023-ban alig változott a regisztrált vállalkozások száma

A **regisztrált vállalkozások száma** a 2022. évi, 1,0%-os csökkenés után gyakorlatilag stagnált 2023-ban. Míg az önálló vállalkozók, azon belül is el-

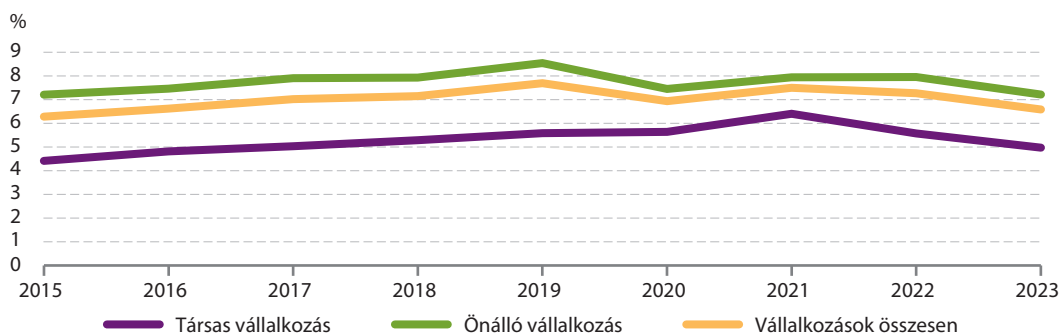
sősorban az egyéni vállalkozók száma emelkedett (előbbi 1,0, utóbbi 5,9%-kal), addig a társas vállalkozásoké 2,3%-kal csökkent.

1.10. tábla A regisztrált vállalkozások száma és változása, 2023. december 31.

Gazdálkodási forma	Szervezetek száma, ezer darab	Változás		
		2015-höz képest, %	2020-hoz képest, %	2022-höz képest, %
Társas vállalkozás	515,7	-8,0	0,2	-2,3
Ebből:				
korlátolt felelősségű társaság	410,0	3,0	7,6	0,9
részvénytársaság	8,7	38,4	13,4	3,3
betéti társaság	84,5	-39,7	-24,5	-15,4
Önálló vállalkozó	1 324,2	17,2	2,2	1,0
Ebből:				
egyéni vállalkozó	600,7	50,0	8,0	5,9
Vállalkozás összesen	1 839,9	8,8	1,6	0,1

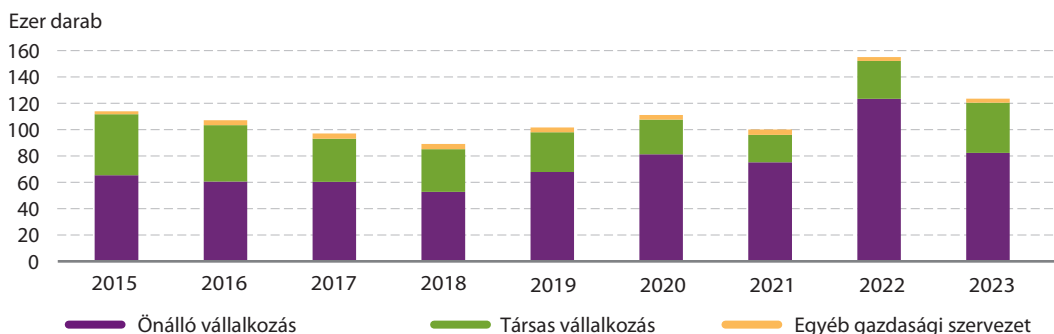
Az 1,8 millió regisztrált vállalkozás 6,6%-át (121 ezer szervezetet) 2023-ban jegyezték be új vállalkozásként. Számuk és arányuk a 2021. évi, jelentős növekedés után 2022-höz hasonlóan 2023-ban is mérséklő-

dött: **2023-ban 9,4%-kal** (12,5 ezerrel) **kevesebb új vállalkozást jegyezték be, mint egy évvel korábban**, ezen belül az önálló vállalkozók száma 8,4, a társas vállalkozásoké 13%-kal csökkent.

1.25. ábra Az év folyamán újonnan alakult vállalkozások aránya az összesből, december 31.

Míg 2022-ben jogszabályi változások (a kisadózó vállalkozások tételes adója, azaz a kata szabályainak 2022. július 12-én elfogadott szigorítása) következtében rekordszámú vállalkozás szűnt meg, addig **2023-ban** 21%-kal kevesebb, **mintegy 120 ezer vál-**

lalkozás fejezte be tevékenységét. A megszűnt vállalkozások 68%-a önálló vállalkozó, 32%-a társas vállalkozás volt. Előbbiek száma harmadával csökkent, utóbbiaké harmadával nőtt 2022-höz képest.

1.26. ábra A megszűnt gazdasági szervezetek száma

2022-ben 3,7 ezer vállalkozás minősült gyorsan növekvőnek

A Magyarországon **működő vállalkozások¹⁰⁾ száma** az elmúlt években a koronavírus-járvány ellenére is folyamatosan emel-

kedett: 2022-ben összesen 1 millió 50 ezer vállalkozás tevékenykedett. 2022-ben a működő vállalkozások 9,2%-a, mintegy 97 ezer

¹⁰⁾ Az adott évben volt árbevétele vagy foglalkoztatottja. A megfigyelés az SBS (Structural Business Statistics) módszertana szerint a közigazgatás nemzetgazdasági ág kivételével a társas vállalkozásokra, az önálló vállalkozókra, a nonprofit gazdasági társaságokra, valamint az átmeneti és megszűnt gazdálkodási formákra terjed ki. Az elemi adatokat a korábbi jogi egységek helyett az Európai Unió Tanácsa 696/93. számú rendelete által gazdasági egység (*enterprise*) néven meghatározott statisztikai egységek képezik.

volt tekinthető **valódi új vállalkozásnak**.¹¹⁾ A legalább 10 főt foglalkoztató hazai működő vállalkozások közül **3,7 ezer** (az összes vállalkozás 0,3%-a) **minősült 2022-**

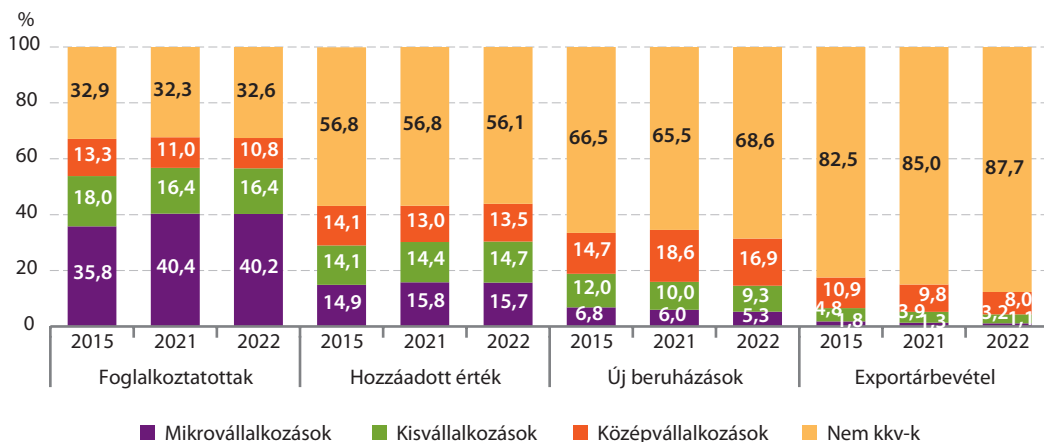
ben gyorsan növekvőnek, azaz olyanoknak, ahol a foglalkoztatottak száma az utolsó három évben évente átlagosan 10%-ot meghaladó mértékben bővült.

A vállalkozói körben foglalkoztatottak kétharmadát kkv-k alkalmazzák*

Az országban mintegy 974 ezer **mikro-, kis- és közepes vállalkozás**¹²⁾ működött 2022-ben. Számuk évről évre folyamatosan nő. **Foglalkoztatottaik száma** is tendenciájában növekvő az utóbbi években, 2022-ben csaknem elérve a 2,3 millió főt. A kis- és középvállalkozások a foglalkoztatottak 67%-ának biztosítottak munkalehetőséget. A

gazdasági súlyuk az utóbbi években **a hozzáadott érték szempontjából lényegesen nem változott**. 2022-ben az összes vállalkozás teljesítményének 44%-át adták. A kkv-k **egy foglalkoztatottra jutó 7,3 millió forintos hozzáadott értéke** a nagyvállalatok azonos termelékenységi mutatójának mindössze 38%-át érte el 2022-ben.

1.27. ábra A vállalkozások teljesítményének megoszlása méretkategóriák szerint*

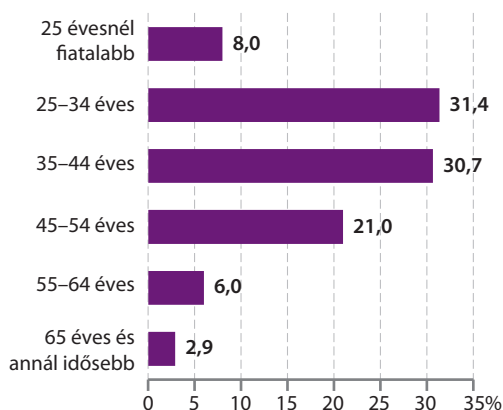
* A 2015. évi adatok esetében a megfigyelési egység a jogi egység, a megfigyelt nemzetgazdasági ágak a TEAOR '08 szerinti A–S, kivéve K, O. A 2021. és 2022. évi adatok – összhangban az (EU) 2019/2152 rendelet, valamint (EU) 2020/1197 végrehajtási rendelettel – gazdasági egység szintűek, a megfigyelés a B–S (kivéve O, S94) ágakra terjed ki.

¹¹⁾ A valódi új vállalkozás az a működő vállalkozás, amely a vonatkozási évet megelőző két évben nem számított működőnek, és nem rendelkezett működő jogelőddelemmel.

¹²⁾ A kkv-k meghatározása a kis- és középvállalkozásokról, a fejlődésük támogatásáról szóló, 2004. évi XXXIV. törvény által meghatározott szempontok figyelembevételével történt.

* A kkv-k 2022-re vonatkozó adatai előzetesek. Az adatok gazdasági egység szintűek. A megfigyelés – összhangban az (EU) 2019/2152 rendelettel, valamint (EU) 2020/1197 végrehajtási rendelettel – nem terjed ki a mezőgazdaságra, a közigazgatásra, valamint az egyéb szolgáltatásokon belül az érdekképviseleti tevékenységre.

1.28. ábra A startupalapítók számának megoszlása korcsoport szerint, 2022

2022-ben a mikro-, kis- és közepes vállalkozások a vállalkozások exportárbevételéhez mindössze 12%-kal járultak hozzá, a beru-

házásokból viszont ennél nagyobb, 31%-os volt a részesedésük.

A kis- és közepes vállalkozások speciális szegmense a jellemzően alacsony tőkével, magas tudásbázissal, új, innovatív ötletekre létrehozott **startupvállalkozások**. A 2022-ben Magyarországon működő startupcégek alapítóinak 70%-a 45 évesnél fiatalabb volt, és 64%-uk felsőfokú végzettséggel, további 6,7%-uk tudományos fokozattal is rendelkezett. A startupvállalkozások 89%-át legfeljebb 3 fővel alapították. A startupvállalkozások átlagos nettó árbevétele a 2022. évi előzetes adatok alapján 23,1 millió forint volt, ez az ötletelő, magvető fázisban lévők esetében 8,9 millió, a korai fázisban lévőknel 20,6 millió, a növekedési és kései fázisban lévőknel pedig már 44,3 millió forintot tett ki.

A külföldi irányítású leányvállalatok szerepe a beruházások terén a legkiemelkedőbb

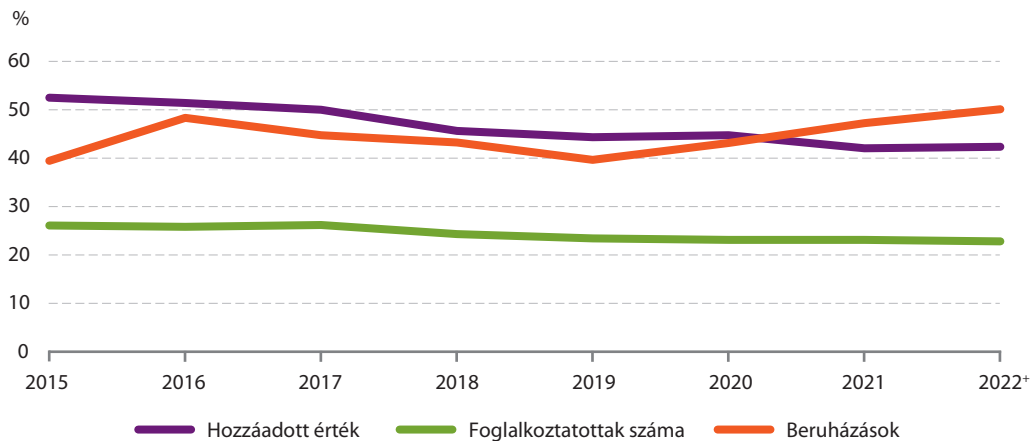
A piaci szektor vállalkozásai¹³⁾ közül 14 ezer szervezet **külföldi irányítású leányvállalat**ként működött 2022-ben. Számuk 2015 óta 18%-kal kevesebb lett, arányuk 3,2%-ról 1,4%-ra csökkent. 64%-uk EU-n belüli irányítású volt. A teljesítményből való részesedésük szintén évről-évre alacsonyabb a korábbiaknál: 2015-ben az összes vállalkozás **hozzáadott értékének** még 52%-át állították elő, ami 2022-re 42%-ra csökkent. A külföldi irányítású leányvállalatok hozzáadott értéke 59-41% arányban oszlott meg az EU-n belüli és azon kívüli vállalatok között.

2020-tól folyamatosan emelkedik a külföldi irányítású leányvállalatok részesedése a **beruházásokon** belül, 2022-ben a fejlesztések felét már ők valósították meg, köszönhetően elsősorban a távolkeleti befektetések növekedésének.

A külföldi irányítású leányvállalatok **foglalkoztatottak** 23%-ának biztosítottak munkalehetőséget 2022-ben. Szerepük a foglalkoztatásban csökkenő tendenciát mutatott az utóbbi években.

¹³⁾ A megfigyelés nem terjed ki a mezőgazdaságra, a közigazgatásra, valamint az egyéb szolgáltatásokon belül az érdekképviseleti tevékenységre. 2018. tárgyévétől a nemzetközi módszertannak megfelelően (a Tanács 696/93/EGK rendelete) új megfigyelési egység került bevezetésre, a gazdasági egység (*enterprise*). Jelen kiadványban az adatok visszavezetése a jelzett tárgyévig megtörtént.

1.29. ábra A külföldi irányítású vállalkozások részesedése az összes vállalkozás főbb gazdasági mutatóiból*

* Külföldi leányvállalatok tevékenysége (FATS). Inward FATS: 2017. tárgyévig: B–N, kivéve K + S95; 2018–2020. tárgyévig: B–N, P–S, kivéve K, S94; 2021. tárgyévtől: B–N, P–S, kivéve S94.

Megfigyelési egység: 2017. tárgyévig: jogi egység; 2018-tól: gazdasági egység (enterprise).

A Magyarországon működő külföldi irányítású leányvállalatok teljesítménye továbbra is erősen koncentrált, hozzáadott értékük mintegy 72%-a három gazdasági ágból, a feldolgozóiparból (48%), a kereskedelemből (15%), valamint az információ és kommu-

nikáció területéről (8,8%) származott 2022-ben. Irányító ország szerint továbbra is a német cégek súlya a legnagyobb (28%), rajtuk kívül az egyesült államokbeli (16%) és az osztrák (8,0%) vállalatok képviseltek jelentős részarányt.

TUDOMÁNY ÉS TECHNOLÓGIA

A kutatás-fejlesztés (K+F) az emberről, a társadalomról, a környezetről és a technológiáról gyűjtött tudományos ismeretanyag bővítésén keresztül az életminőség javítását és a versenyképesség fokozását célozza, valamint a technológiai színvonal folyamatos emelkedésével a gazdasági teljesítmény hosszú távú fenntarthatóságát segíti. A leg-

utóbbi pandémia következtében megváltozott gazdasági körülmények, a nemzetközi klímapolitikai célkitűzések, illetve az orosz–ukrán háború miatt 2022-ben fókuszba kerülő energiaválság rávilágított a kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenység kiemelkedő szerepére a megoldáskeresésben.

A kutatás területén foglalkoztatottak döntő hányada a vállalászási szektorban dolgozott

Közel 3,3 ezer kutató-fejlesztő hely¹⁴⁾ működött Magyarországon 2022-ben, 95 ezer kutatással foglalkozó személy (ezen belül 70 ezer kutató) részvételével. A létszám legnagyobb hányadát (76,3 ezer főt) az állományban foglalkoztatottak (belső létszám) adták.

2022-ben – a kutató-fejlesztő munkára fordított idő arányában – a teljes munkaidéjű dolgozókra átszámított állományi lét-

szám 54 ezer fő volt. A növekedést a korábbi évekhez hasonlóan elsősorban a **vállalászási kutató-fejlesztő helyek** létszám-emelkedése okozta, 2022-ben a kutatással foglalkozóknak már 68%-a tevékenykedett a vállalászási szektorban. A teljes munkaidéjű dolgozókra átszámított állományi létszám nemzetgazdasági szinten az összes foglalkoztatott 1,14%-át tette ki 2022-ben.

A K+F-ráfordítások összege folyamatosan emelkedik

A kutatás-fejlesztési ráfordítások folyó áron számított összege három évtizede szinte folyamatosan nő. A növekedés éves üteme 2017 és 2021 között hullámzóan 7–26% között mozgott, 2022-ben a viszonylag magas bázishoz képest mindössze 1,4%-os volt az éves növekedés.

A 2022-ben felhasznált közel 920 milliárd forintnyi összeg a GDP 1,39%-át tette ki az előzetes adatok alapján. Hazánk a 2021 és 2030 közötti időszakra vonatkozó Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégiájában – az uniós elvárásoknak¹⁵⁾ megfelelő-

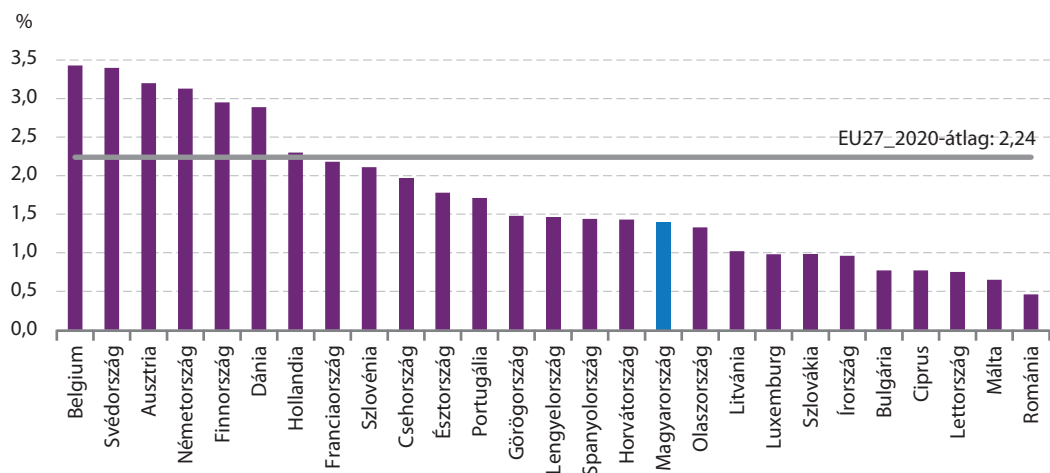
en – 3,0%-os GDP-arányos célt tűzött ki.¹⁶⁾ Az uniós tagországokban átlagosan a GDP 2,24%-át fordították kutatás-fejlesztésre. Magyarország az **1,39%-os arányával a tagországok rangsorában a 17. helyet foglalta el**. A legmagasabb (2,89–3,43%-os) arányokat a skandináv tagországok, valamint Belgium, Ausztria és Németország realizálta. A visegrádi országok közül Csehország és Lengyelország előzte meg hazánkat (1,96, illetve 1,46%-kal a 10. és a 14. helyen álltak), ugyanakkor Szlovákia (0,98%) négy hellyel hátrébb szerepelt a rangsorban.

¹⁴⁾ A K+F-adatok publikálása a 2021. tárgyévtől az uniós követelményeknek megfelelően a statisztikai megfigyelési egység (gazdasági egység) alapján, és nem jogi egység-szinten történik. (Egy statisztikai megfigyelési egységhez egy vagy több jogi egység is tartozhat.) E módszertani változás – a kutató-fejlesztő helyek számát kivéve – a főbb, országos K+F-mutatókat nem érinti, de azok további bontása/részletezése (pl. TEÁOR, létszám-kategória, terület stb.) esetén a 2021. és az azt követő évek adatai korlátozottan összehasonlíthatók a korábbi évekével. 2022-től a felsőoktatási kutató-fejlesztő helyek adatszolgáltatói körének változása miatt az adatok csak korlátozottan hasonlíthatók össze az előző évek adataival.

¹⁵⁾ Az Európai Parlament 2021. július 8-i állásfoglalása az új kutatási és innovációs Európai Kutatási Térségről.

¹⁶⁾ Magyarország Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégiája (2021–2030).

1.30. ábra K+F-ráfordítások a bruttó hazai termék (GDP) százalékában, 2022

A hazai K+F-tevékenységben **jelentős területi különbség mutatkozik, ami az elmúlt évtizedek során konzerválódott.** Ennek legfőbb oka, hogy az innovatív gazdasági tevékenységek széles körét és a kiemelt súlyú felsőoktatást felvonultató főváros dominanciája a kutatás-fejlesztésre fordított pénzösszegek tekintetében kiemelkedő. 2022-ben a területre bontható K+F-ráfordítások több mint hattizedét itt használták fel. A fennmaradó rész alapvetően az ország azon vármegyében koncentrálódik, ahol a számottevő ipari bázissal rendelkező vállalokozási kutatóhelyek, illetve nagyobb egyetemek vannak. 2022-ben

a jelentős ipari háttérrel rendelkező Veszprém vármegyében fordították GDP-arányosan a legnagyobb összeget K+F-re (a vármegyei GDP több mint 3%-át), megelőzve Budapestet (2,31%) és Csongrád-Csanád vármegyét (2,02%). E mutató rajtuk kívül még a meghatározó egyetemi bázissal bíró Hajdú-Biharban (1,71%) volt magasabb az országos átlagnál.

A ráfordítások népességszámra vetített összegében a közel két évtizede megfigyelhető számottevő területi különbségek kismértékű hullámozás mellett hosszú távon némileg mérséklődtek.

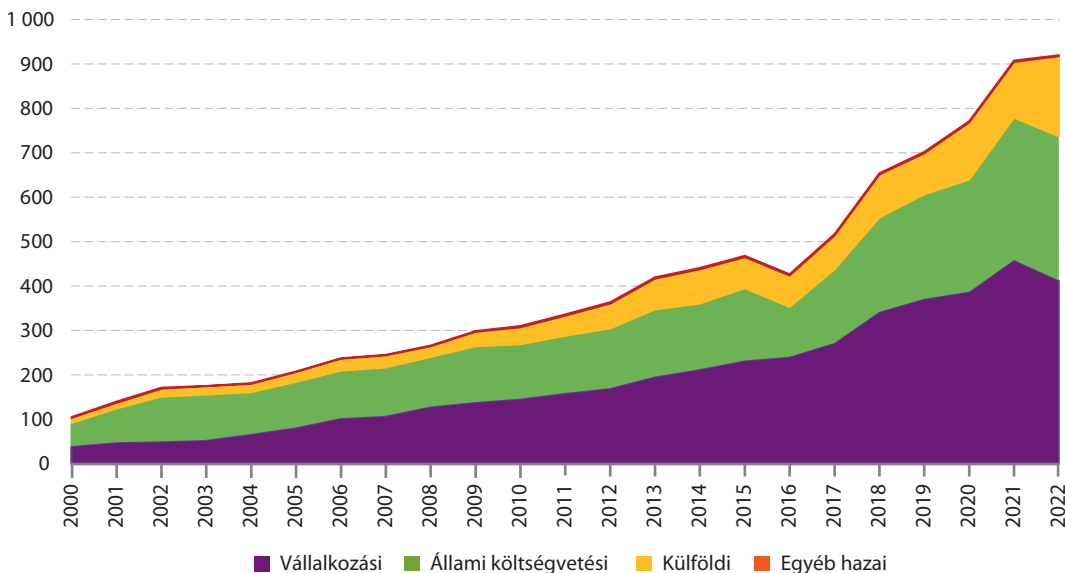
A külföldi források aránya növekvő, de továbbra is a vállalokozási finanszírozás a domináns

Továbbra is **a vállalokozási finanszírozás a domináns** a hazai kutatás-fejlesztésben, a források 45%-a innen származott 2022-ben. Az államháztartás (beleértve a felsőoktatást is) biztosította a K+F-ráfordítá-

sok további 35%-át, a folyamatosan növekvő súlyú külföldi források 20%-ot tettek ki, a nonprofit szervezetektől származó források aránya ugyanakkor elenyésző (0,3%) volt.

1.31. ábra A kutatás-fejlesztési ráfordítások pénzügyi források szerint*

Milliárd forint

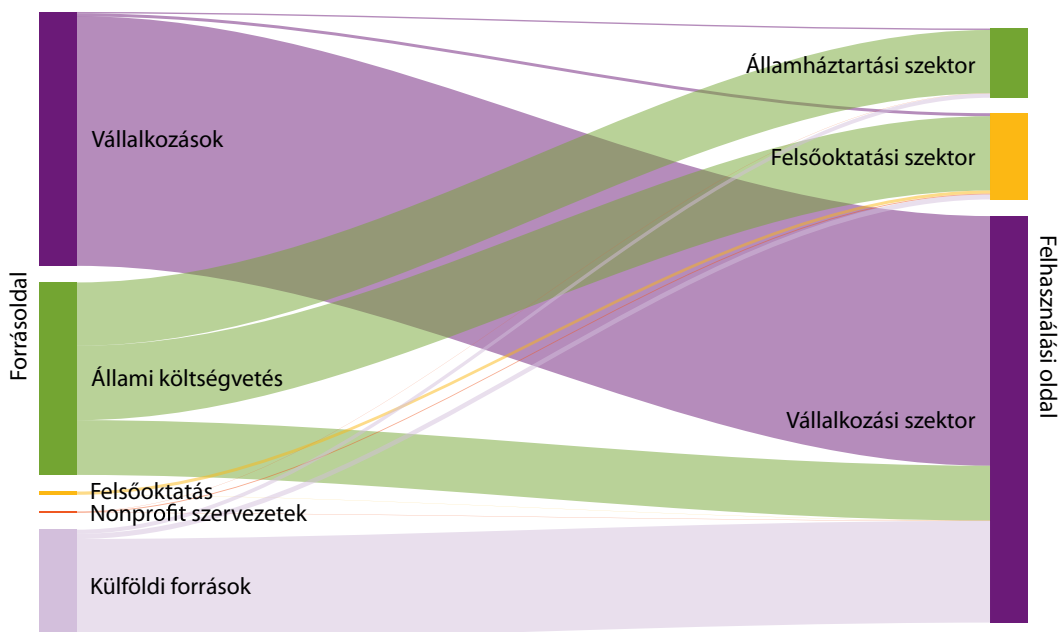

* Az állami költségvetési források tartalmazzák a felsőoktatásból érkező összegeket, a tudományos fokozattal rendelkezők tiszteletdíjára, illetménykiegészítésére, valamint az ösztöndíjasok illetményére költségvetési forrásból kifizetett összegeket, továbbá 2005-ig az államháztartási forrásból származó, a megfigyelt kutató-fejlesztő helyeken kívül felhasznált pénzeszközöket is. Az egyéb hazai források 2006-tól csak a nonprofit szervezetektől származó pénzeszközöket tartalmazzák.

A források növekedésével párhuzamosan az egyes szektorok kutató-fejlesztő helyein elköltött összegek is jelentősen emelkedtek. Hosszabb időszakot tekintve a versenyszféra ráfordításai – a többnyire hullámzó államháztartási és felsőoktatási szektorával szemben – folyamatos és dinamikus növekedést mutatnak. **A vállalkozási szektor fel-**

használásai változatlanul jelentős túlsúlyban vannak: 2022-ben az **összes K+F-ráfordítás 72%-át tették ki**, szemben a felsőoktatási és az államháztartási kutató-fejlesztő helyek 16, illetve 12%-os részarányával. A kutatás-fejlesztésben realizálódó pénzeszközök áramlásában tehát forrás- és felhasználásoldalon egyaránt a vállalkozások dominálnak.

1.32. ábra A K+F-ráfordítások forrásai és felhasználása, 2022*

* A K+F-ráfordítások nem tartalmazzák a kutatóhelyre nem bontható (a tudományos fokozattal rendelkezők tiszteletdíjára, illetménykiegészítésére, valamint az ösztöndíjasok illetményére költségvetési forrásból kifizetett) összegeket.

A kutatóhelyre bontható ráfordítások nagyobbik hányadát (87%-át) költségek, kisebb részét (13%-át) beruházások tették ki, utóbbiak a nemzetgazdasági beruházások 0,8%-át adták 2022-ben.

Nemzetgazdasági szinten az összes kutatóhelyre bontható **K+F-ráfordítás 56%-át kísérleti fejlesztésre, 22–22%-át alap- és alkalmazott kutatásra fordították** 2022-ben.

Míg a vállalkozásoknál alapvetően a közvetlenül mérhető haszon elérésére irányuló kísérleti fejlesztések (72%), addig a felsőoktatás és az államháztartás kutató-fejlesztő helyein – együttesen a ráfordításaik 85%-át kitevő – alap- és alkalmazott kutatások domináltak. A kísérleti fejlesztésre fordított összegek aránya 2014 óta haladja meg a K+F-ráfordítások felét.

Továbbra is a nagyvállalatok a kutatás-fejlesztés motorjai

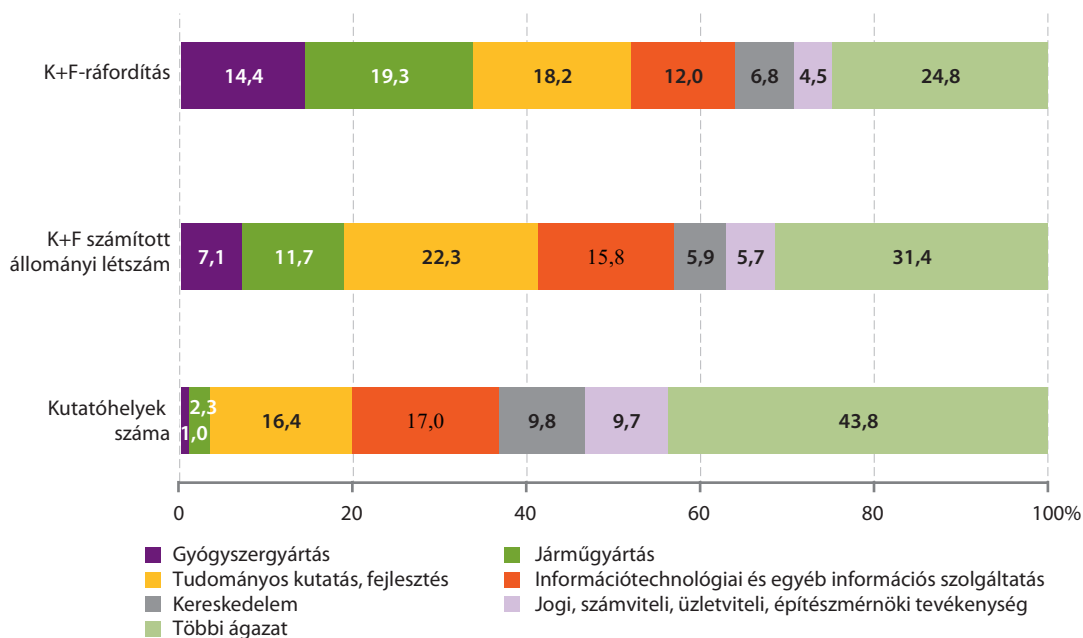
A vállalati szektor egyértelműen a nemzetgazdasági szintű kutatás-fejlesztés fő hajtóereje, e kutatóhelyek tevékenység szerinti összetétele – főként az erre fordított pénzösszegek tekintetében – meglehetősen koncentrált. **A K+F-ráfordítások legnagyobb hányada** (2022-ben 50,3%-a) a feldolgozó-

iparban, azon belül is elsősorban **agyógyszer- és a járműgyártás** területén (ahol 2022-ben a feldolgozóipari ráfordítások közel kétharmada) összpontosult. Míg a versenyszféra egészében egy vállalati kutató-fejlesztő hely átlagosan 330 millió forintot költött K+F-re 2022-ben, addig e két feldolgozó-

ipari ágazatban az átlagos 14-szeresét, illetve 8,2-szeresét. Ugyanakkor a vállal­kozási szektor ráfordításainak mindössze 0,5%-át felhasználó energiaiparban egy kutatóhely

átlagosan 872 millió forintot fordított kutatás-fejlesztési célra, 2,6-szer többet a versenyszféra átlagánál.

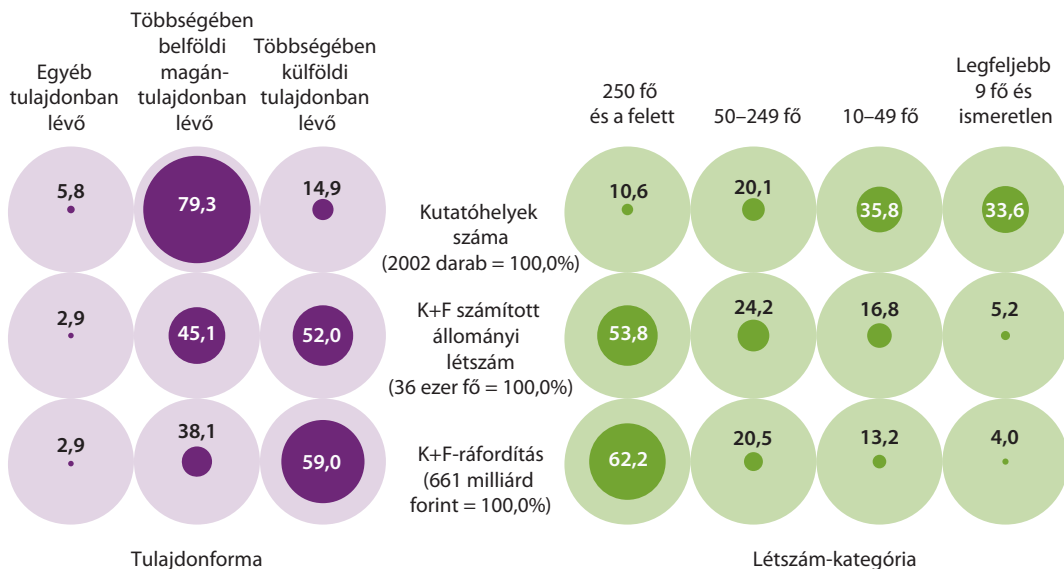
1.33. ábra A vállal­kozási szektor főbb mutatóinak megoszlása a vállal­kozás fő tevékenysége szerint, 2022

A vállal­kozási szektorban kutatás-fejlesztésre fordított pénzeszközök legnagyobb része a nagyvállalatoknál jelenik meg, amelyek azonban a szektorban működő kutató-fejlesztő helyek számának csak a töredékét teszik ki. Figyelemre méltó a legnagyobb, **500 fő és a feletti létszámú vállalatok** dominanciája: 2022-ben **a szektor kutatóhelyeinek**

mindössze 6,8%-át adták, azok ráfordításaiból ugyanakkor 56%-kal részesedtek. Tulajdonforma szerint tekintve 2022-ben a vállal­kozási kutató-fejlesztő helyek 15%-át jelentő, többségében külföldi tulajdonú vállalkozások költötték kutatás-fejlesztésre a ráfordítások csaknem hattizedét.

1.34. ábra A vállalati szektor főbb mutatóinak megoszlása tulajdonforma és létszám-kategória szerint, 2022, %

2020–2022-ben lassult a szabadalmak számának bővülése

A kutatás-fejlesztés eredményeként létrejött találmányok (termékre vagy eljárásra vonatkozó új műszaki megoldások) jogi oltalmát a szabadalom biztosítja, ami a versenytársakkal szemben előnyösebb pozícióba hozza tulajdonosát a termékek és a technológiák piacán, elősegítve ezzel a fejlesztésre fordított befektetések megtérülését. **2022 végén közel 36 ezer szabadalom volt érvényben Magyarországon.** A hazánkban hatályosított európai szabadalmak száma 2010 óta meghaladja a nemzeti úton megadottakat, dinamikus bővülésük 2020–2022-ben azonban jelentősen lassult.

A hazánkban hatályos szabadalmi oltalmakon belül **a korábbi évekhez hasonlóan** 2022-ben is **a legtöbb** (az összes 34%-a) **gyógyszeripari szabadalom volt.** A szabadalmak döntő hányadának (97%-ának) külföldi jogosultja volt, ami a magyar gazdaság szerkezeti adottságaival, az országunkba irányuló importáru-forgalommal és a működő tőkével van összefüggésben. A jogosultak legnagyobb arányban egyesült államokbeli (24%) és németországi (19%) székhellyel rendelkeztek.¹⁷⁾

¹⁷⁾ Forrás: Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala.

KORMÁNYZATI SEKTOR

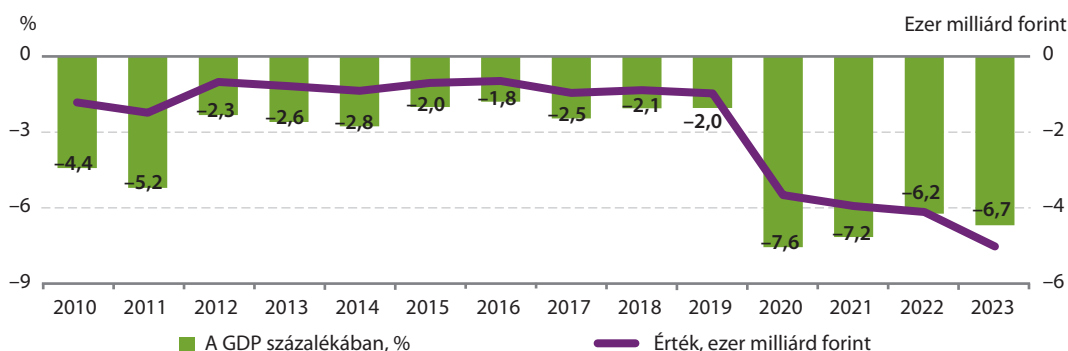
A kormányzati szektor hiánya magas maradt, viszont az adósságráta mérséklődése folytatódott

Az elmúlt években – jórészt külső hatások miatt – kialakult turbulens gazdasági környezet jelentős hatást gyakorolt a költségvetési folyamatokra is. A 2013–2019 közötti konjunktúra Magyarországon fegyelmezett költségvetési háttérrel zajlott: ebben a hétéves időszakban a magyar gazdaság bővülése összességében az 5. legnagyobb mértékű volt a jelenlegi 27 uniós tagállam között, úgy, hogy a kormányzati szektor GDP-arányos hiánya folyamatosan a 3%-os maastrichti kritérium alatt maradt, a – szintén GDP-arányos – államadósság pedig az unión belül a 6. legnagyobb mértékben csökkent. Mindez jelentős gazdasági pályaváltást jelentett annak tükrében, hogy az ezt megelőző, ugyancsak 7 éves, jellemzően dekonjunkturális periódusban összességében stagnált a magyar gazdaság, a hiány pedig csak az időszak végére, 2012-ben került a 3%-os küszöb alá, és a GDP 80%-a fölé emelkedett adósság is ettől az évtől kezdett mérséklődni. A csökkenő pályára állt adósságráta 2019-ig 65%-ra esett vissza.

A kedvező folyamat azonban a koronavírus-járvány kitörésével véget ért. A járvány elleni védekezés, valamint a gazdasági károk csökkentését, illetve a gazdaság élénkítését célzó intézkedések nagy terhet róttak a költségvetésre, miközben a lezárások következtében a bevételi oldalon jelentős kiesés történt. A megfelelő pénzügyi mozgáster megteremtése a legtöbb országhoz hasonlóan hazánkban is hitelfelvétellel járt, ami az államadósság megugrásához vezetett; 2020-ban a GDP 79%-ára nőtt a kormányzati szektor adóssága. A megváltozott gazdasági környezetre tekintettel az Európai Bizottság 2020 márciusában felfüggesztette a maastrichti kritériumok érvényesítését, amit az orosz–ukrán háború következtében 2023-ig meghosszabbított.

2023-ban a kormányzati szektor hiánya 5018 milliárd forint volt, a GDP 6,7%-ának felelt meg. Az egyenleg az előző évihez képest 911 milliárd forinttal, GDP-arányosan 0,5 százalékponttal romlott.

1.35. ábra A kormányzati szektor egyenlege

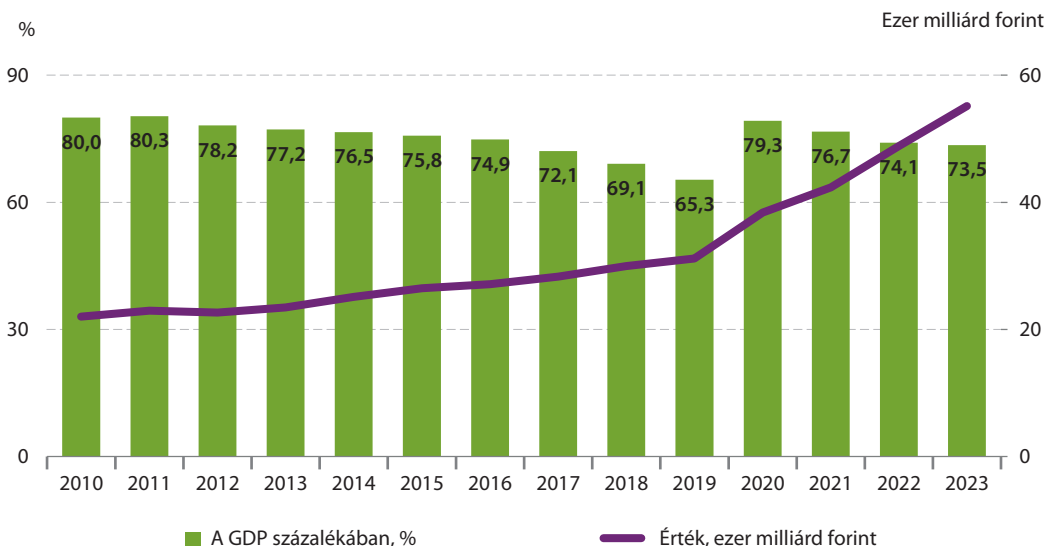

A magas infláció a költségvetés bevételi és kiadási oldalán egyaránt nyomot hagyott. A nominális keresetek dinamikus növekedésével összefüggésben a személyi jövedelemadóból és a társadalombiztosítási hozzájárulásokból származó **bevételek** az átlagosnál nagyobb mértékben (23, illetve 15%-kal) emelkedtek, ugyanakkor a reálkeresetek csökkenése negatívan hatott a költségvetés egyik legnagyobb súlyú bevételi forrására, az áfabevételekre. Ennek összege (7 ezer milliárd forint) nominálisan 5,4%-kal meghaladta ugyan a 2022. évit, de a törvényi előírányzattól 12%-kal elmaradt a fogyasztási volumen visszaesése miatt. A kiadások közül a költségvetés kamatkidásai kiugróan, 89%-kal nőttek, azzal összefüggésben, hogy a kamatszintek szoros kapcsolatban vannak az infláció változásával. Az elmúlt két évben ennek a tételnek

a kiadásokon belüli aránya megduplázódott, és 2023-ban már a kormányzati szektor kiadásainak közel tizedét kellett kamatfizetésre fordítani. Jelentősen (18%-kal) emelkedtek a pénzübeni társadalmi juttatások is, ami az inflációkövető kifizetések (például nyugdíjak) következménye volt.

A 2020 óta folyamatosan magas költségvetési hiány ellenére a kormányzati szektor GDP-arányos adóssága már 2021-ben mérséklődni kezdett, ez a tendencia 2023-ban is folytatódott. Az év végén az adósság összege – a Magyar Nemzeti Bank adatai alapján – meghaladta az 55 ezer milliárd forintot, és az éves GDP 73,5%-át tette ki. Az egy évvel korábbihoz képest nominálisan 13%-kal (6,3 ezer milliárd forinttal) nőtt, GDP-arányosan 0,6 százalékponttal csökkent az adósság.

1.36. ábra **A kormányzati szektor adóssága**

2

Munkaerőpiaci helyzet

Munkaerőpiac

- A kedvező foglalkoztatási mutatók 2023-ban újabb csúcsot döntöttek, a 15–74 éves foglalkoztatottak száma éves átlagban 4 millió 724 ezer főt tett ki, foglalkoztatási arányuk a munkaerő-felmérés történetének¹⁾ legmagasabb értékére, 74,8%-ra nőtt a 15–64 évesek körében. Az élénkülés motorja ebben az évben is a hazai elsődleges munkaerőpiac volt, emellett ismét emelkedett a külföldön dolgozók átlagos száma is, ezzel szemben a közfoglalkoztatottaké tovább csökkent.
- A 15–74 éves munkanélküliek létszáma 203 ezer fő, a munkanélküliségi ráta 4,1% volt, 27 ezer fővel, illetve 0,5 százalékponttal több, mint egy évvel korábban.
- A járvány idején számos alternatív foglalkoztatási forma szolgálta a munkaerő megtartását. Ezek közül a több területen hatékonynak bizonyult távmunkának a korábbinál nagyobb arányú igénybevétele tartósnak mutatkozik.
- A munkaerőpiacot is érintő gazdasági nehézségek következtében a potenciális munkaerő-tartalék a 15–74 évesek körében 2023-ban átlagosan 15 ezer fővel, 300 ezer főre nőtt, az üres álláshelyek száma 10 ezerrel, 79 ezerre csökkent. A munkaerőigény 66%-a a vállalkozásoknál jelentkezett, 30%-a a költségvetésben, 2,9 ezer álláshely pedig a nonprofit szférában.
- Magyarország foglalkoztatási és munkanélküliségi rátája 2023-ban is kedvezőbb volt az uniós átlagnál, és mindkét mutató tekintetében a tagországok rangsorának legkedvezőbb értéket mutató harmadába tartoztunk.

¹⁾ A Központi Statisztikai Hivatal a lakosság gazdasági aktivitásának – foglalkoztatottságának és munkanélküliségének – vizsgálatára 1992-ben vezette be a munkaerő-felmérést.

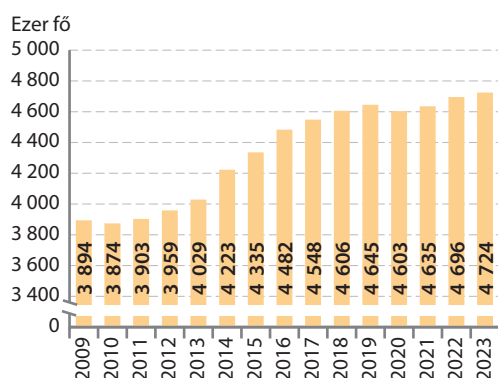
MUNKAERŐPIACI HELYZET

A hazai munkaerőpiac a pandémiát közvetlenül megelőzően, 2019-ben volt a legkedvezőbb helyzetben a munkaerő-felmérés addigi, csaknem harmincéves története során. A korábbiakhoz képest akkor rekordmagas volt a foglalkoztatottság, és történelmi mélypontra süllyedt a munkanélküliség. Az ország munkaerőpiacát – a reál gazdasághoz hasonlóan – szintén érintették a járvány kedvezőtlen gazdasági hatásai, és a változások törést okoztak az évek óta tartó javuló tendenciában. A járvány előtt utoljára a 2008–2009-es gazdasági válság okozott számottevő visszaesést a munkaerőpiacon, akkor azonban a gazdasági folyamatok feleltek a krízisért, míg a pandémia esetében az újraindulást követően tovább működtek a járvány előtti gazdasági-társadalmi mechanizmusok.

A gazdaság újraindítását követően, 2021-től éves bázison ismét nő a foglalkoztatottak száma. **2023-ban a 15–74 éves**

korosztályon belül az egy évvel korábbinál 29 ezerrel több, 4 millió 724 ezer fő dolgozott. A 15–64 évesek foglalkoztatási rátája már 2021-ben felülmúlta a járvány előtti rekordmagas szintet, 2023-ban pedig 74,8%-ra emelkedett, 0,4 százalékponttal magasabbra az egy évvel korábbinál.

2.1. ábra A 15–74 éves foglalkoztatottak számának alakulása

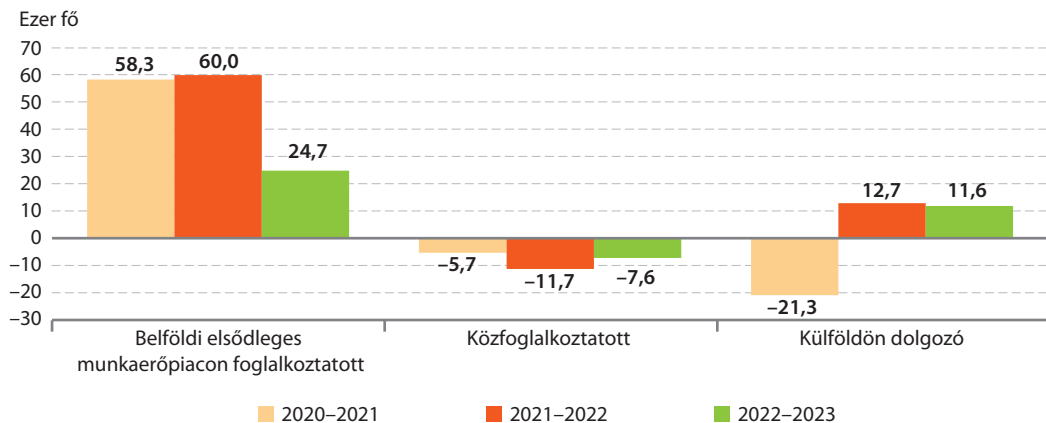

Tovább nőtt a foglalkoztatottak száma a hazai elsődleges munkaerőpiacon

2021 és 2022 után a bővülés motorja a hazai elsődleges munkaerőpiac volt 2023-ban is, az itt foglalkoztatottak száma 4 millió 552 ezer emelkedett. A közfoglalkoztatásban 2022-höz képest 10%-kal keve-

sebb, 67 ezer fő vett részt. A járványt övező korlátozások eltörlését követően 2022-től ismét emelkedett a külföldön munkát vállalók száma, 2023-ban 12%-kal, 105 ezer főre nőtt.

2.2. ábra A foglalkoztatottak számának változása a munkaerőpiac egyes szegmenseiben (a 15–74 éves népességén belül)

Az idősebbek és az alacsonyabb iskolai végzettségűek foglalkoztatottsága bővült

A foglalkoztatottság javulása részben annak tulajdonítható, hogy az 55–64 évesek foglalkoztatási szintjének több mint egy évtizedes bővülését a járvány sem törte meg. Ennek hátterében elsősorban a nyugdíjkorhatár emelése, illetve a járulékfizetési szabályok foglalkoztatásösztönző változása áll. A 15–24 és a 25–54 éveseket szintén alapvetően a foglalkoztatási arány növekedése jellemezte a járványt megelőző években. A 15–24 éves fiatalok foglalkoztatottságának javulása 2019-ben megtorpant, majd a járvány következtében mutatkozó további gyengülést a 2021 és 2023 közötti időszakban stagnálás követte. A foglalkoztatottak legnépesebb csoportját a legjobb munkavállalási korú, 25–54 évesek alkották, 2023-ban a 87,9%-os foglalkoztatási arányuk 0,2 százalékponttal alatta maradt az egy évvel korábbi értéknek.

2023-ban mindkét nem foglalkoztatási rátája tovább javult a 15–64 éves korcsoportban: a nőké 70,5, a férfiaké 79,0%-ra nőtt. Bár a két nem foglalkoztatási aránya közötti különbség 2023-ban is csökkent, a munkahellyel rendelkező nők aránya továbbra is alacsonyabb, aminek hátterében a hagyományos női szerepvállalás – családi kötıtségek, gyermek- és idős gondozás – mellett a 40 év jogosultsági idővel rendelkező nők kedvezményes nyugdíjba vonulási lehetősége áll. A családi kötıtségek szerepét támasztja alá többek között az, hogy a gyermeket nevelő nők foglalkoztatási rátája a gyermekek számának növekedésével egyre kisebb: míg a gyermektelenek körében 76,0%, addig a három vagy több gyermeket nevelőknél mindössze 47,9% volt 2023-ban.

A foglalkoztatottak iskolai végzettsége döntően befolyásolja a munkavállalá-

si lehetőségeket, **a megfelelően képzett álláskeresők általában nagyobb eséllyel tudnak elhelyezkedni.** 2023-ban a 15–64 éves foglalkoztatottak 9,7%-a legfeljebb alacsonyfokú, 59%-a középfokú, 31%-a felsőfokú végzettséggel rendelkezett. Az elmúlt években a legalacsonyabb végzettségűek aránya mérséklődött, míg a felsőfokúaké emelkedett. A járvány leginkább a legfeljebb alacsonyfokú végzettségűek

munkaerőpiaci helyzetét befolyásolta kedvezőtlenül, ugyanakkor 2023-ban egyedül az ő foglalkoztatottságuk nőtt. A középfokú végzettségűek foglalkoztatási rátája a pandémia alatti megtorpanás után, 2021-ben már meghaladta a járvány előtti értéket, míg a felsőfokú végzettségűeké a járvány éveiben is folyamatosan nőtt, 2023-ban azonban mindkét csoport foglalkoztatottsága stagnált.

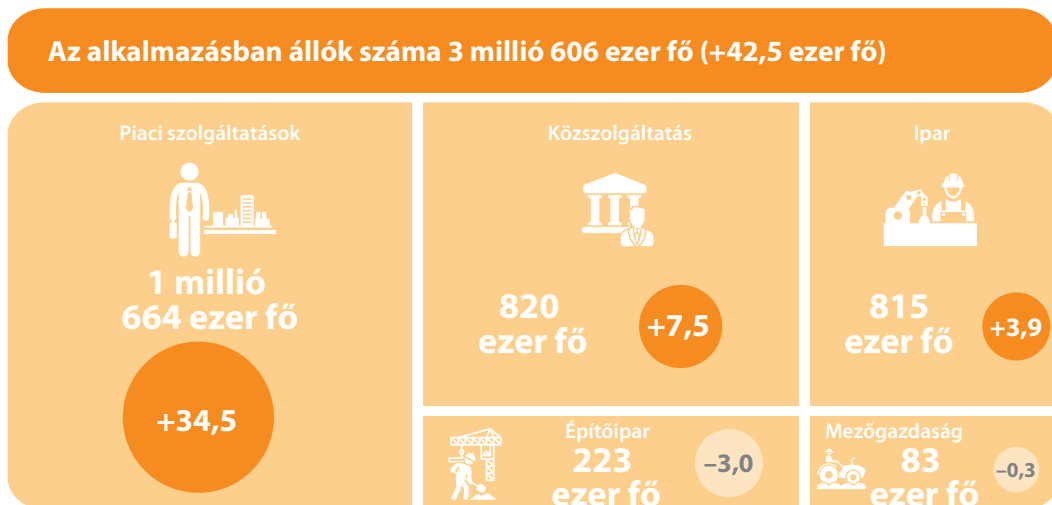
2.1. tábla **A 15–64 évesek foglalkoztatási aránya, 2023**

Megnevezés	Foglalkoztatási arány			
	%	változása		
		2015-höz képest	2019-hez képest	2022-höz képest
		százalékpont		
Nem				
Nő	70,5	+8,9	+3,4	+0,6
Férfi	79,0	+8,7	+1,7	+0,2
Korcsoport				
15–24 éves	27,4	+1,3	–1,7	–0,2
25–54 éves	87,9	+4,4	+0,4	–0,2
55–64 éves	69,1	+23,8	+12,4	+3,6
Legmagasabb befejezett iskolai végzettség				
Legfeljebb alacsonyfokú	39,7	+5,4	–0,2	+1,0
Középfokú	78,6	+8,1	+1,9	+0,0
Felsőfokú	91,4	+5,2	+2,0	+0,0
Összesen	74,8	+8,9	+2,6	+0,4

2023-ban a nemzetgazdaság főbb területei közül **az iparban, a közszolgáltatások és a piaci szolgáltatások területén alkalmazásban állók száma nőtt,** ugyanakkor **az agráriumban és az építőiparban dolgozóké csökkent** az egy évvel koráb-

bihoz viszonyítva. Az alkalmazásban állók közfoglalkoztatottakon kívüli állományának 69%-a a szolgáltatások területén, 23%-a az iparban, 6,2%-a az építőiparban, 2,3%-a a mezőgazdaságban dolgozott.

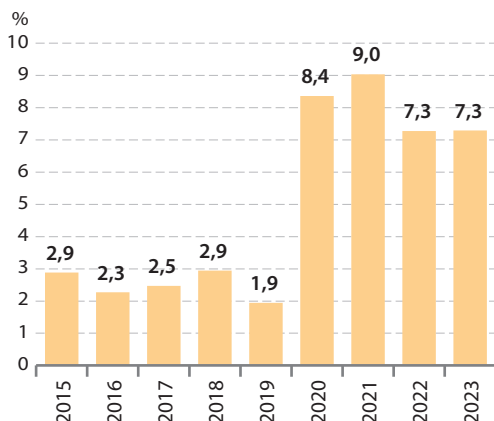
2.3. ábra Az alkalmazásban állók száma és változása nemzetgazdasági szektorok szerint, 2023* (az előző év azonos időszakához képest, ezer fő)

* A munkáltatók teljes köre közfoglalkoztatottak nélkül: alkalmazásban állóval rendelkező vállalkozás, nonprofit szervezetek és költségvetés teljeskörűen.

Továbbra is népszerű a távmunkavégzés

2.4. ábra A távmunkában vagy home office keretében dolgozók arányának alakulása (a 15–74 éves foglalkoztatottakon belül)

A járvány idején a munkaerő megtartását szolgáló alternatív foglalkoztatási formák közül a távmunkának a korábnál nagyobb arányú igénybevétele tartósan mutatkozik, 2023 egészét nézve 7,3% volt. A távmunka számos területen hatékonyan bizonyult, és vélhetően a jövő munkaerőpiacán is gyakorlatban marad.

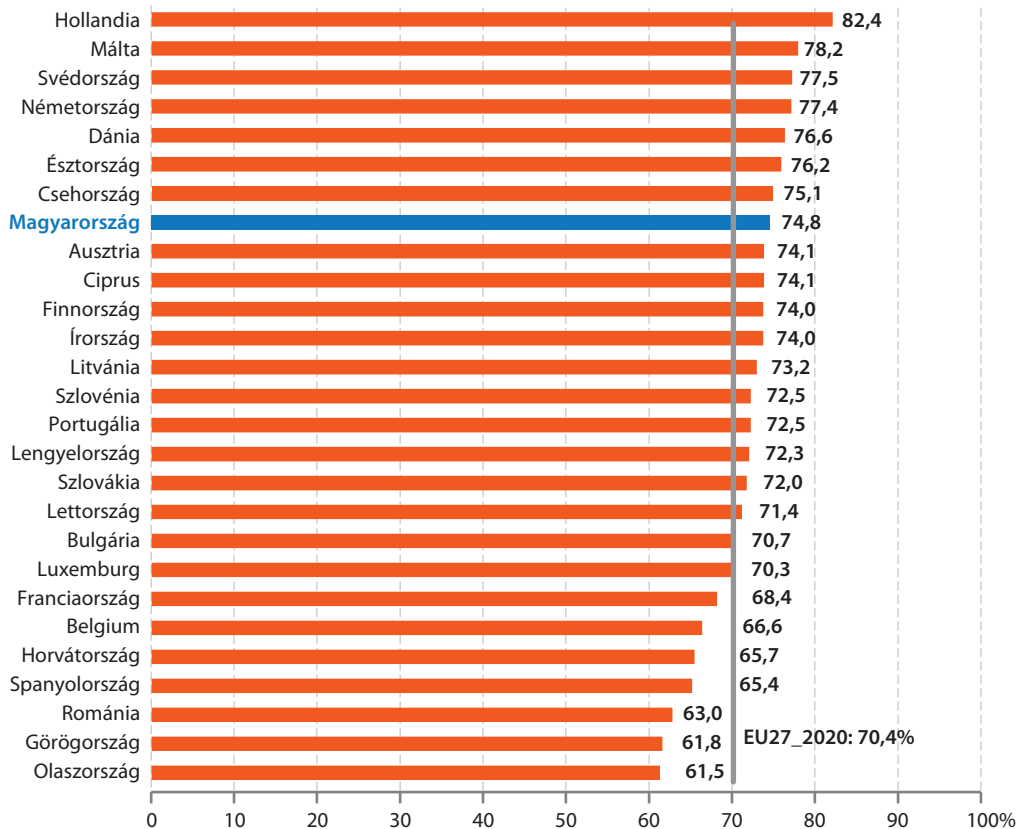
Hazánk foglalkoztatottsági szintje továbbra is uniós átlag feletti

2023-ban tovább nőtt a foglalkoztatottság az Európai Unió tagállamainak többségében az előző évihez képest. Az Európai Unió egészére számított 70,4%-os foglalkoztatási ráta 0,6 százalékponttal magasabb volt a 2022. évinél. **Magyaror-**

szág foglalkoztatottsági szintje a 15–64 éves népesség körében **4,4 százalékponttal meghaladta az uniós átlagot, amivel hazánk a tagországok rangsorának első harmadába tartozott.**

2.5. ábra A foglalkoztatási arány az Európai Unióban, 2023

(a 15–64 éves népességen belül)

0,5 százalékponttal nőtt a munkanélküliség

2012 és 2019 között a munkanélküliség folyamatosan és szignifikánsan csökkent, a 15–74 évesek körében a munkanélküliségi ráta 10,7%-ról 3,3%-ra, a munkaerő-felmérés 1992-től számított történetének legalacsonyabb értékére mérséklődött. A járvány megtörte ezt a kedvező tendenciát, 2020-ban jelentősen nőtt a munkanélküliek száma. A gazdaság újraindítását követően 2021-ben és 2022-ben éves átlagban mérséklődött a munkanélküliség, 2023-ban azonban a gazdasági recesszió következtében **a 15–74 éves korosztályon belül az egy évvel korábbihoz képest 27 ezerrel többen, 203 ezren voltak munkanélküliek**, vagyis olyanok, akik aktív munkakeresőként jelentek meg a munkaerőpiacon.

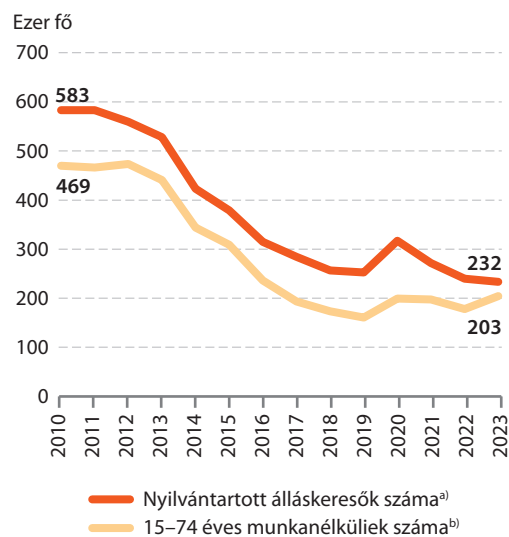
A nyilvántartott álláskeresők száma²⁾ a járvány első hullámát követően, az aktív munkakeresés megindulásával párhuzamosan jelentősen megugrott, majd 2021-től fokozatosan csökkent, és **a 2023. év átlagában 232 ezer főre mérséklődött.**

2023-ban **a munkanélküliségi ráta a 15–74 éves népesség körében 4,1%-ra nőtt**, ami 0,5 százalékponttal magasabb az egy évvel korábbinál, ugyanakkor 2,5 százalékponttal kedvezőbb a 2015. évinél. **A férfiak rátája 4,1%-ra, a nőké 4,2%-ra nőtt.** A ráta növekedésének hátterében az áll, hogy a fokozódó munkaerőpiaci aktivitáson belül a munkanélküliek létszámnövekedése nagyobb arányú volt, mint a foglalkoztatottaké.

A korcsoportok közül évek óta a 15–24 évesek körében a legmagasabb a munkanélküliség. 2023-ban munkanélküliségi rátájuk 12,8%-ra nőtt, és minden ötödik munkanélküli közülük került ki. Ennél mérsékeltebb

ütemben nőtt a legjobb munkavállalási körűnek számító 25–54 éves korosztály munkanélküliségi rátája 2022-höz képest, míg az idősebb, 55–74 éveseké nem változott.

2.6. ábra A nyilvántartott álláskeresők és a munkanélküliek számának alakulása

^{a)} A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai.

^{b)} A munkaerő-felmérés adatai.

A legfeljebb alapfokú végzettségűek munkanélküliségi rátája 2023-ban is lényegesen meghaladta a magasabb végzettséggel rendelkezőkét, és nagyobb mértékben romlott, mint a középfokú és a felsőfokú végzettségűeké. 2023-ban minden harmadik munkanélküli a legalacsonyabb iskolai végzettségűek közül került ki, miközben a 15–74 éves népességen belüli arányuk jóval kisebb, 19%.

²⁾ Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ).

2.2. tábla A 15–74 évesek munkanélküliségi rátája, 2023

Megnevezés	Munkanélküliségi ráta			
	%	változása		
		2015-höz képest	2019-hez képest	2022-höz képest
		százalékpont		
Nem				
Nő	4,2	-2,5	+0,9	+0,7
Férfi	4,1	-2,5	+0,7	+0,4
Korcsoport				
15–24 éves	12,8	-4,2	+1,6	+2,2
25–54 éves	3,6	-2,2	+0,8	+0,4
55–74 éves	3,1	-2,5	+0,9	+0,1
Legmagasabb befejezett iskolai végzettség				
Legfeljebb alapkú	12,9	-4,3	+3,3	+1,3
Középfokú	3,8	-2,4	+0,9	+0,5
Felsőfokú	1,6	-0,7	+0,2	+0,2
Összesen	4,1	-2,5	+0,8	+0,5

2023-ban a tartósan, legalább egy éve munkanélküliek aránya nőtt, míg az álláskereséssel töltött idő hossza nem változott az előző évihez képest, az utóbbi érték (9,3 hónap) továbbra is kisebb volt a 2019. évinél. 2020-ban a pandémia munkaerőpiacra gyakorolt negatív hatása következtében az új munkanélküliek aránya ideiglenesen megnőtt, így a tartósan munkanélküliek ará-

nya és az álláskereséssel töltött átlagos idő is csökkent. Ezt követően 2021-től a munkaerőpiac visszarendeződésével mindkét mutató értéke nőni kezdett, és 2023-ban a tartósan munkanélküliek aránya a 15–74 éves munkanélkülieken belül az előző évihez képest 0,7 százalékponttal, 34,9%-ra emelkedett.

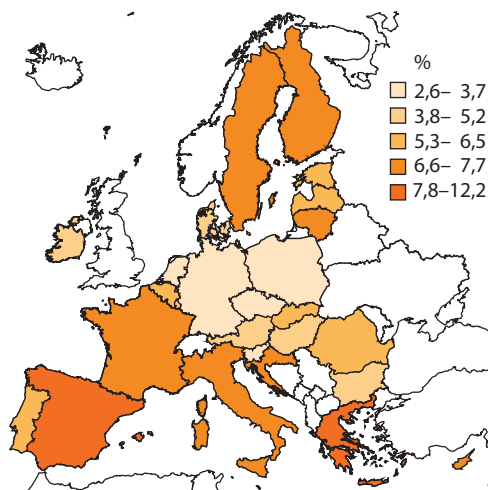
A magyar munkanélküliség szintje uniós átlag alatti

Az Európai Unió 12 tagállamában (köztük Magyarországon is) nőtt, a többi országban csökkent a munkanélküliség 2023-ban az előző évhez képest. Hazánk munkanélküli-

ségi rátája a növekedés ellenére 2,0 százalékponttal alacsonyabb volt az uniós átlagnál, amivel továbbra is a tagországok kedvezőbb, első harmadába tartozott.

2023-ban Csehországban volt a legalacsonyabb a munkanélküliség szintje, 2,6%, a legmagasabb pedig Spanyolországban, 12,2%. **A munkanélküliségi ráta uniós átlagértéke** – a 15–74 éves korcsoportban – **6,1%-ra csökkent**, ami 0,1 százalékponttal kisebb volt az egy évvel korábinál. 2023-ban a fiatalok munkanélkülisége továbbra is leginkább a spanyol és a görög munkaerőpiac számára jelentett komoly kihívást, 28,7, illetve 26,7%-os rátaértékekkel. Ezzel szemben Németországban a 15–24 éves fiatalok munkanélküliségi rátája 5,9% volt. A magyar fiatalok körében 12,8%-ot tett ki a mutató értéke, ami 1,7 százalékponttal alacsonyabb volt az uniós átlagnál.

2.7. ábra A munkanélküliségi ráta az Európai Unió tagállamaiban, 2023 (a 15–74 éves népességen belül)

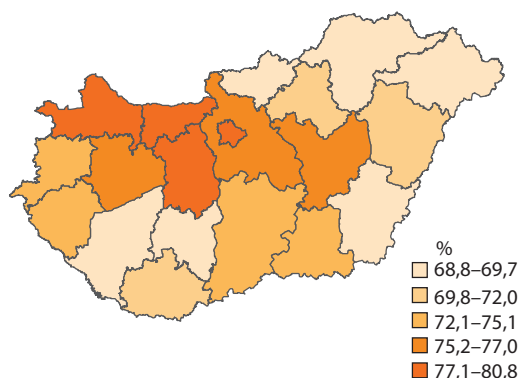
A vármegyék többségében nőtt a foglalkoztatottság

2023-ban a vármegyék döntő többségében nőtt a foglalkoztatási ráta (csökkenés a főváros mellett Tolna, Békés, Vas és Csongrád-Csanád vármegyében történt), miközben a munkanélküliségi ráta a főváros mellett Nógrád, Heves, Győr-Moson-Sopron és Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében csökkent, a többiben emelkedett. Győr-Moson-Sopron vármegyében volt a legmagasabb a 15–64 évesek foglalkoztatási aránya (80,8%), Somogy, Tolna, Borsod-Abaúj-Zemplén, illetve Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében pedig a legalacsonyabb (egyenként 68,8%). 2023-ban a legnagyobb

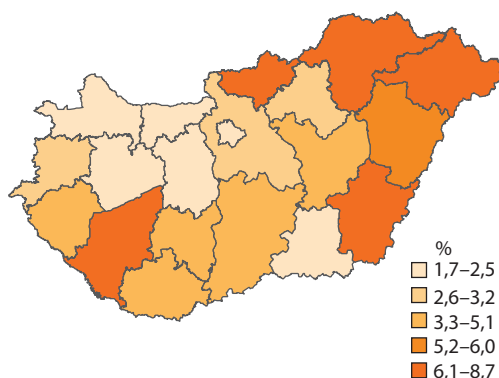
növekedés Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében történt (3,8 százalékpont) az egy évvel korábbihoz képest.

A 15–74 évesek munkanélküliségi rátája 2023-ban Győr-Moson-Sopron és Komárom-Esztergom vármegyében volt a legkisebb (1,7, illetve 1,8%), Somogy és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében pedig a legnagyobb (8,7, illetve 8,6%). Az egy évvel korábbihoz képest a munkanélküliségi ráta Heves és Nógrád vármegyében csökkent a leginkább (egyenként 0,6 százalékponttal).

2.8. ábra A foglalkoztatási arány vármegyénként, 2023 (a 15–64 éves népességen belül)

2.9. ábra A munkanélküliségi ráta vármegyénként, 2023 (a 15–74 éves népességen belül)

Több a munkaerő-tartalék, kevesebb az üres álláshely

A koronavírus-járványt megelőzően a potenciális munkaerő-tartalék³⁾ nagysága, vagyis a pótlólagos munkaerő-kínálatot jelentők köre folyamatosan és jelentősen mérséklődött. 2020-ban a pandémia gazdasági hatásainak a munkaerőpiacot érintő egyik következményeként nőtt a munkanélküliek, az alulfoglalkoztatott részmunkaidősök és a dolgozni akaró inaktívák száma, vagyis jelentősen bővült azok köre, akiknek a foglalkoztatásba integrálására lehet számítani. 2021 II. negyedétől ugyanakkor a gazdasági élénkülés hatására a munkaerőpiaci kereslet és kínálat egy része egymásra talált, és 2022 közepéig csökkent a potenciális munkaerő-tartalék nagysága. A gazdasági recesszió következtében **2023-ban** – az előző évhez hasonlóan – az I. félévben minimális mértékben csök-

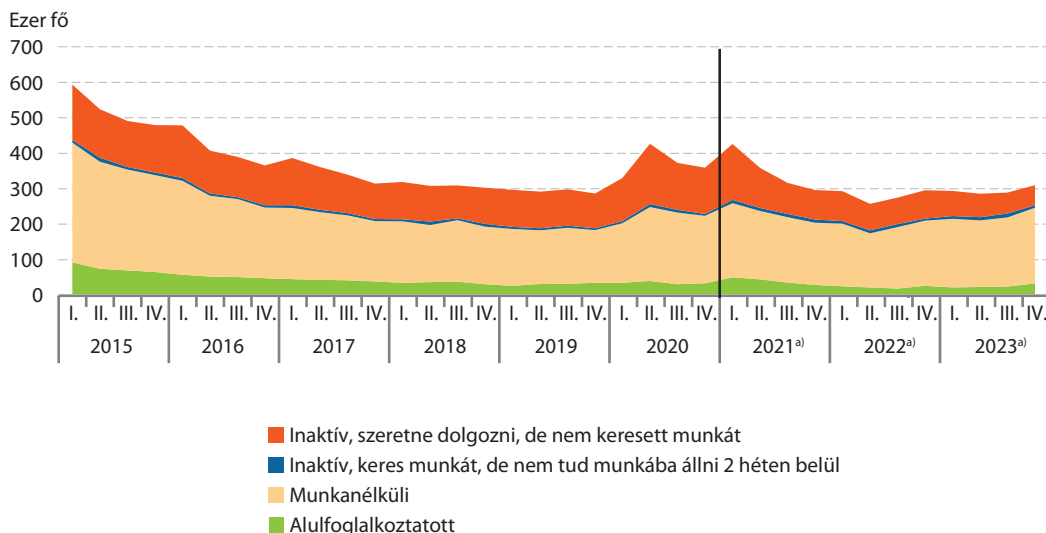
kent, a II. félévben nőtt a **potenciális munkaerő-tartalék**, a 15–74 évesek körében, az év egészére nézve, az előző évinél 5,2%-kal több, **átlagosan 300 ezer fő** tartozott ide.

A járvány hatására 2020-ban csökkent az **üres álláshelyek száma**, majd a gazdaság újraindítását követően 2021-ben és 2022 I. félévében élénkült a pótlólagos munkaerő-kereslet. A munkaerőpiacot is érintő gazdasági nehézségek következtében 2022 III. negyedétől megtört az üres álláshelyek számának intenzív növekedése, **2023-ban** az év átlagában **a 2022. évinél 12%-kal kevesebb, 79 ezer** volt az üres vagy a közeljövőben megüresedő álláshelyek száma.⁴⁾ A munkaerőigény 66%-a a vállalkozásoknál jelentkezett, 30%-a a költségvetésben, 2,9 ezer álláshely pedig a nonprofit szférában.

³⁾ Potenciális munkaerő-tartaléknak tekintendők az International Labour Organization (ILO) szerinti munkanélküliek mellett mindazon inaktív személyek, akiknél – az ILO munkanélküliségre vonatkozó hármas definíciójából – vagy az aktív munkakeresés, vagy a két héten belüli rendelkezésre állás kritériuma nem teljesül. További tartaléknak számítanak az alulfoglalkoztatottak, vagyis azok, akik teljes munkaidős állás hiányában kényszerülnek részmunkaidőben dolgozni. Mivel 2021 előtt a gyermekgondozási távollét miatt tartósan távol lévők esetében nem áll rendelkezésre információ a részmunkaidőre vonatkozóan, ezért ők nem alulfoglalkoztatottként a foglalkoztatottak közé sorolódnak. Emiatt 2021-től korlátozott az eredmények összehasonlíthatósága a korábbi időszakokéival.

⁴⁾ A legalább öt főt foglalkoztató vállalkozások, a költségvetési intézmények és a foglalkoztatás szempontjából jelentős nonprofit szervezetek adatai.

2.10. ábra A potenciális munkaerő-tartalék negyedévenkénti alakulása (a 15–74 éves népességben belül)

^{a)} 2021-től az Eurostat módszertana szerint történik a munkaerő-tartalék meghatározása, így az eredmények a korábbi időszakéival korlátozottan hasonlíthatók össze.

Nemzetgazdasági szinten az üres álláshe-lyek aránya 2,4%-ot tett ki 2023-ban, szem-ben az egy évvel korábbi 2,7%-kal. Ma-gas munkaerő-keresleti igény jellemezte az adminisztratív szolgáltatások (4,9%) és az egészségügy, szociális ellátás (3,9%) terüle-tét, miközben legkevésbé a bányászat (0,8%), a mezőgazdaság és a kereskedelem (egyaránt

1,1%) küzdött létszámgonddal. Az admi-nisztratív szolgáltatások esetében a magas létszámigény a munkaerő-kölcsönzéssel fog-lalkozó szervezetek létszámigényéhez köt-hető, összefüggésben a feldolgozóipari cégek számára kiközvetített munkaerői létszám-mal.

Tovább csökkent az inaktívok száma

2023-ban a 15–74 évesek 33%-a, **2 millió 383 ezer fő volt gazdaságilag inaktív**, akik sem foglalkoztatottként, sem munkanélkü-liként nem jelentek meg a munkaerőpiacon. Több mint felük (57%) nyugdíjas, járadé-kos, mintegy negyedük (26%) tanuló volt.

A 15–64 évesek közül 1 millió 355 ezer fő, a korcsoport 22%-a tartozott az inaktí-

vak közé. Számuk mind az előző évihez ké-pest, mind a járványt megelőző évihez ké-pest csökkent (53 ezer, illetve 246 ezer fő-vel). Az inaktívok közül 113 ezren szerettek volna munkát, 27 ezer fővel kevesebben az egy évvel korábbinál, míg azok száma, akik nem kívántak dolgozni, 26 ezer fővel csök- kent.

Éves összehasonlításban a 15–64 év közötti inaktívok két legnépesebb csoportjának létszáma egyaránt csökkent, a tanulók (620 ezer fő) száma 0,7%-kal, a nyugdíjas, járadékosoké (338 ezer fő) 8,8%-kal. Az utóbbiak létszámának visszaesése leginkább két tényezőre vezethető vissza: az öregségi nyugdíjkorhatár 2013 és 2022 közötti fokozatos emelésére 62 évről 65 évre, illetve arra, hogy a nyugdíjasokat érintő járulékfizetési változások ösztönözték az inaktív idősök beáramlását a foglalkoztatottak közé.

2023-ban a 15–64 éves inaktívok 40%-a férfi, 60%-a nő volt. A nemek közötti jelentős különbségért elsősorban a nyugdíjas, járadékosok nagyszámú csoportjára jellemző erős differencia (33% férfi, 67% nő) felel, emellett a gyermekgondozási ellátásban részesülők kisebb csoportjának nőtléte is befolyásolja. Összességében a férfiak 18%-a, a nők 26%-a volt inaktív 2023-ban, 0,5, illetve 1,1 százalékponttal kisebb része, mint egy évvel korábban.

3

Ágazati körkép

Ipar

→ Az ipari termelés 2023. évi volumene 5,5%-kal elmaradt az egy évvel korábbi, magas bázistól. Mindössze három feldolgozóipari alág tudta növelni termelési volumenét. A legnagyobb mértékben ezúttal is az akkumulátorgyártást magában foglaló villamos berendezés gyártása bővült. Az alkatrészellátási problémák enyhülésével a legnagyobb súlyú terület, a járműgyártás 2022-ben kezdődött élénkülése folytatódott, és 2023. évi kibocsátása rekordot döntött. A magas élelmiszer-infláció keresletszűkítő hatása visszavetette az élelmiszeripar teljesítményét.

Szállítás, közlekedés

→ 2023-ban az áruszállítás teljesítménye 9,6%-kal csökkent, míg a helyi és a helyközi személyszállításé emelkedett az egy évvel korábbihoz képest, ugyanakkor mindegyiké elmaradt a járványt megelőző, 2019. évitől, legnagyobb mértékben az áruszállításé. Az első alkalommal forgalomba helyezett személygépkocsik száma az előző évhez képest 10%-kal csökkent 2023-ban, és 32%-kal volt kevesebb a 2019. évinél.

Ingatlanpiac

→ 2023-ban a továbbra is kétszámjegyű mértékben emelkedő anyag- és munkaerőköltségek, illetve a lakáshitelek megnövekedett kamatterhei számottevően visszavetették a lakásépítési hajlandóságot, és a használatba vett új lakások száma is elmaradt az egy évvel korábbitól. A csökkenés a főváros mellett a vármegyék döntő többségére is kiterjedt. A nagyvárosokban esett vissza legnagyobb mértékben a lakáspiaci forgalom, de a kisebb városokban és a községekben is hasonló tendencia érvényesült. Az előző évihez képest jelentősen lassult a lakásárak emelkedése. Nagymértékben csökkent a folyósított hitelek száma és összege is, közöttük továbbra is a használt lakások vételére fordított hitelek domináltak.

Kiskereskedelem

→ A kiskereskedelmi forgalom volumene 7,9%-kal elmaradt az előző évitől. Ezen belül az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes üzletek értékesítési volumene 4,6, a nem élelmiszer jellegű üzleteké 6,2, az üzemanyagtöltő állomásoké 20%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz képest. A kiskereskedelmi üzletek száma 2013 óta folyamatosan fogy, 2023. június végén 7 ezerrel kevesebb bolt várta a vásárlókat, mint egy évvel korábban.

Turizmus, vendéglátás

→ 2023-ban a külföldi állampolgárok magyarországi, valamint a magyarok külföldi költségei egyaránt jelentősen emelkedtek az előző évhez képest. A magyarok több és átlagosan hosszabb belföldi utazáson vettek részt. A hazai szálláshelyek vendégforgalma összességében élénkült, a visszafogottabb belföldi keresletet a külföldről érkezők kompenzálták. A vendéglátóhelyek bruttó eladási forgalmának volumene 2,4%-kal csökkent 2022-höz képest.

Infokommunikáció

→ Az infokommunikáció azon gazdasági ágak közé tartozott 2023-ban, amelyek teljesítménye emelkedett. A mobiltelefon-előfizetések piacának bővülése folytatódott, amiben fontos szerepet játszott az eszközök közötti kommunikációhoz használt M2M-kártyák terjedése, számuk 30%-kal nőtt egy év alatt.

Építőipar

→ Az építőipar termelési értéke 2023-ban összehasonlító áron – kétévnyi növekedést követően – 5,0%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A termelés visszaesését az épületépítések 5,6 és az egyéb építmények építésének 3,8%-os volumencsökkenése okozta. Az év végi rendelésállomány volumene elsősorban az egyéb építmények építésére irányuló megállapodások csökkenése miatt 24%-kal elmaradt a 2022. decemberitől.

Mezőgazdaság

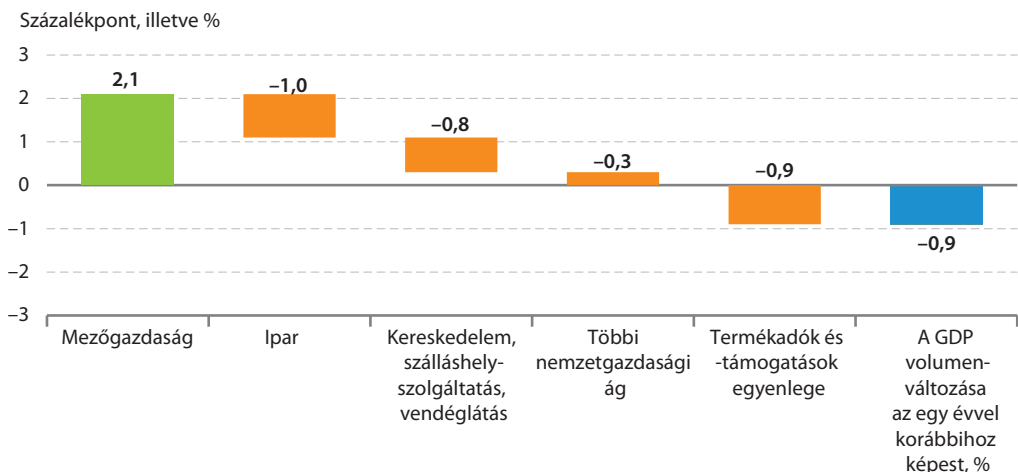
→ 2023-ban a mezőgazdaság teljes kibocsátásának volumene 25%-kal bővült a súlyosan aszályos 2022-es évhez képest. A kedvezőbb időjárási viszonyok következtében jól alakultak a terméseredmények: a búza és a repce hozama az utóbbi mintegy száz év második, míg a kukorica termésátlaga a negyedik legmagasabb értéke volt. 2023. december 1-jén a főbb haszonállatok közül sertésből és juhból többet, míg szarvasmarhából és tyúkból kevesebbet tartottak az egy évvel korábbinál.

A GDP 2023. évi 0,9%-os csökkenésében a legtöbb nemzetgazdasági ág szerepet játszott, leginkább az ipar és a kereskedelem, szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás teljesítménycsökkenése húzta vissza a gazdasági teljesítményt.

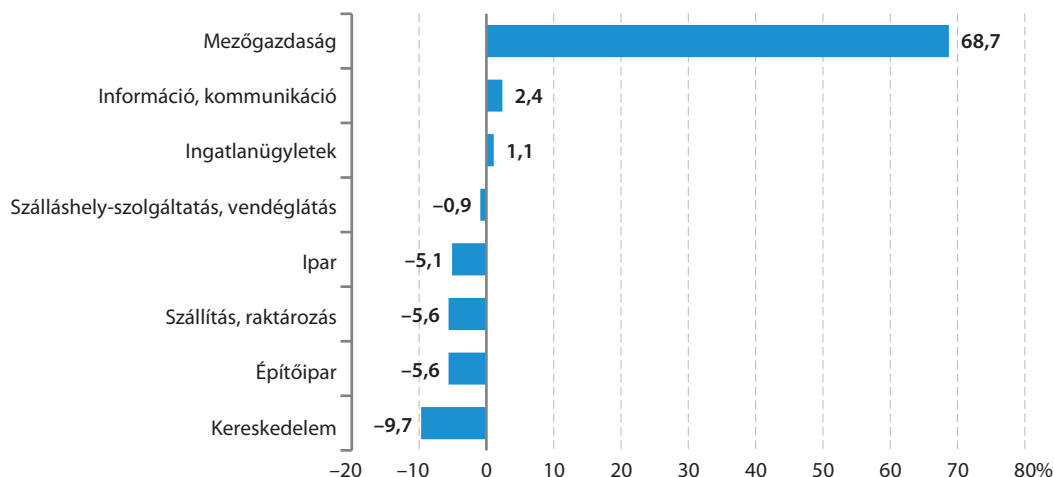
Az **ipari** termelés volumene 2023 minden hónapjában kisebb volt, mint az előző év azonos időszakában. A csökkenést októberig enyhítette a járműgyártás és az akkumulátorgyártást is magában foglaló villamosberendezés-gyártás folyamatos bővülése, az év végére azonban ezeknek a korábbi húzóágazatoknak a lendülete is alábbhagyott. A belső kereslettől függő hazai **kiskereskedelem** visszaesését az okozta, hogy az infláció felpörgésével (és a csökkenő reálkeresetekkel) párhuzamosan a háztartások egyre inkább visszafogták fogyasztásukat, azonban az év végén, az infláció enyhülésével már lassult a kiskereskedelmi forgalom mérséklődése. Az **építőipar** teljesítménye is elmaradt az egy évvel korábbitól, amiben az állami infrastrukturális fejlesztések visszaesése, az irodaház-építési projektek lezárulása, valamint a lakásépítések és -felújítások

volumencsökkenése egyaránt szerepet játszott. Az egy évvel korábbinál kisebb ipari és építőipari termeléssel, valamint a csökkenő kiskereskedelmi forgalommal összefüggésben az **áruszállítás** teljesítménye is visszaesett, ugyanakkor a helyi és a helyközi **személyszállítás** jelentősen emelkedett a 2022. évihez képest. A személyszállítás fel lendülésében az élénk **turisztikai kereslet** is szerepet játszhatott, amit 2023-ban elsősorban a növekvő külföldi vendégforgalom hajtott. A **vendéglátóhelyek** eladásai azonban csökkentek, miután a lakosság a kedvezőtlen árkörnyezetben az ilyen jellegű kiadásait is visszafogta. Folytatódott ugyanakkor az **infokommunikációs szektor** több évtizede tartó növekedése, az elmúlt évek gazdasági-társadalmi kihívásai tovább fokozták a digitalizáció szerepét, ami egyes szektorokban a versenyképesség meghatározó tényezőjévé vált. 2023-ban a gazdasági visszaesést legnagyobb mértékben (2,1 százalékponttal) a **mezőgazdaság** kedvező teljesítménye fékezte, miután a terméseredmények jóval felülmúlták a súlyos aszály miatt rendkívül alacsony előző évi bázisokat.

3.1. ábra A GDP volumenváltozásához való hozzájárulás mértéke a termelési oldalon, 2023

3.2. ábra A fejezetben szereplő nemzetgazdasági ágak, ágcsoportok bruttó hozzáadott értékének volumenváltozása, 2023 (az előző évhez képest)

IPAR¹⁾

Magyarországon az ipar súlya viszonylag nagy, a – víz- és hulladékgazdálkodással együtt a – bruttó hozzáadott érték 22%-át adta 2023-ban. Az ipar, illetve ezen belül a feldolgozóipar a nemzetgazdaság legnagyobb beruházójának számít, hazánkban a 2023. évi beruházások 32%-a a feldolgozó-

iparban valósult meg. Munkaerőpiaci szerepe is nagyon jelentős, több mint egymillió fő, az alkalmazásban állók 22%-a dolgozott ipari szervezeteknél. A hazai ipar gerincét a globális termelési láncokba beágyazódott, döntően exportra termelő, külföldről irányított nagyvállalatok jelentik.

Megtört az ipari termelés bővülése

Magyarországon az ipari termelés volumene 2013-tól 2019-ig évről évre emelkedett, és az unión belül hazánkban bővült az egyik legnagyobb mértékben. A koronavírus-járvány megtörte az ipar lendületét,

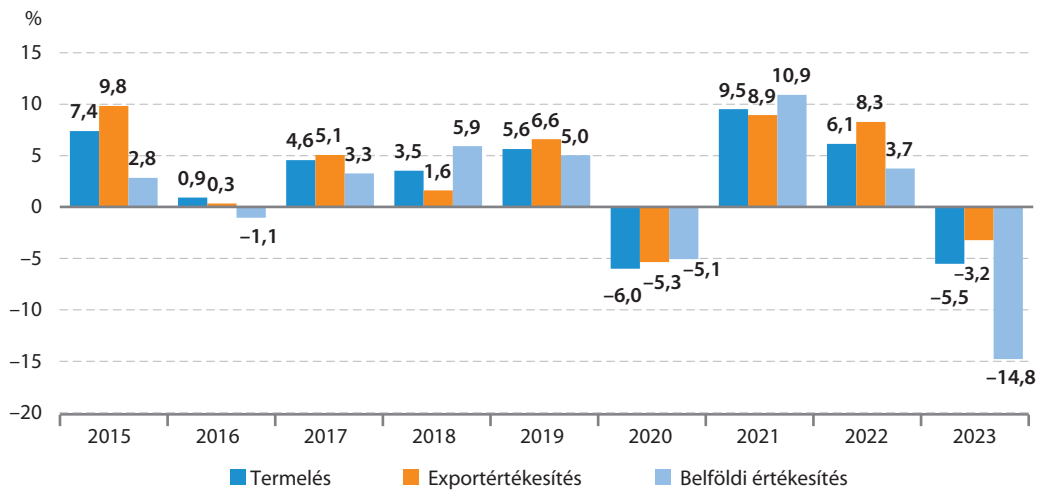
2020-ban a termelés volumene 6,0%-kal csökkent, 2021-ben azonban már a pandémia előtti csúcspontját is meghaladta. 2022-ben az ipari vállalkozások számára is az Ukrajnában zajló háború gazdasági kö-

¹⁾ Bányászat, feldolgozóipar és energiaipar együtt. Az alfejezetben az adatok az ipar egészében teljes körűek, a részletesebb bontású (például ágazati szintű vagy területi) adatok a legalább öt főt foglalkoztató vállalkozásokra vonatkoznak.

vetkezmenyei, elsősorban a megugró energia- és nyersanyagárak, a globális piacok átrendeződése és a logisztikai nehézségek jelentették a legnagyobb kihívást. Ennek ellenére az ipari termelés bővülése folytatódott a 2022. év során, a termelés volumene 6,1%-kal meghaladta az előző évit.

2023-ban viszont fordulat állt be **az ipari teljesítményében, amely 5,5%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól.** Az ipari értékesítés 8,3%-kal csökkent, az értékesítés nagyobb részét (60%-át) adó export 3,2 és a belföldi értékesítések volumenének 15%-os visszaesése következtében.

3.3. ábra **Az ipari termelés és értékesítés volumenváltozása (az előző évhez képest)**

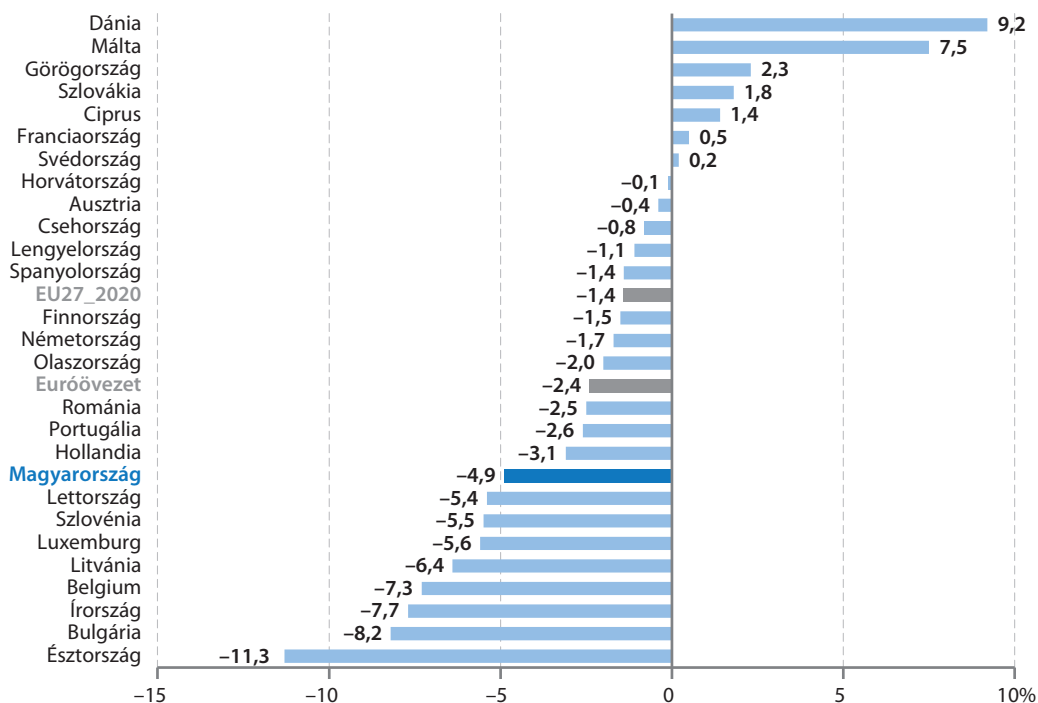

A nemzetközi összehasonlításhoz rendelkezésre álló, naptárhatással kiigazított adatok szerint 2023-ban 4,9%-kal csökkent hazánkban az ipari termelés volumene. Az Európai Unióban ennél kisebb mértékben, 1,4%-kal szűkült a kibocsátás. (Az elmúlt tíz évben, egészen 2022-vel bezárólag – 2016 kivételével – rendre kedvezőbben alakult a hazai ipar teljesítménye, mint az uniós átlag.) A tagállamok többségében a 2023. évi termelés elmaradt az egy évvel korábbi-

tól, köztük a legnagyobb ipari produktummal rendelkező Németországban 1,7%-kal mérséklődött a kibocsátás. A másik három nagy nemzetgazdaság közül Franciaországban 0,5%-kal emelkedett, Olaszországban és Spanyolországban pedig 2,0 és 1,4%-kal csökkent 2023-ban a termelés volumene az előző évihez képest. A visegrádi országok közül egyedül Szlovákia ipari kibocsátása bővült (1,8%-kal), Csehorszáé 0,8, Lengyelorszáé pedig 1,1%-kal csökkent.

3.4. ábra Az ipari termelés volumenváltozása az Európai Unió tagállamaiban, 2023*

(az előző évhez képest)

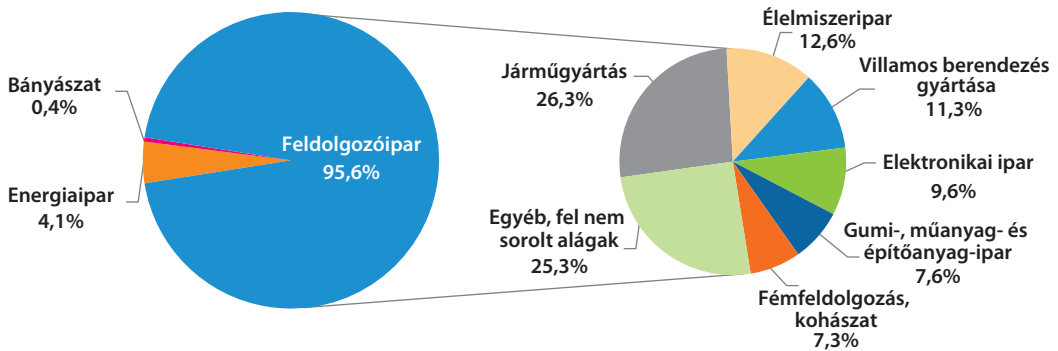
* Naptárhatással kiigazított adatok.

Változatlanul a villamos berendezés gyártása a legdinamikusabban fejlődő alág

Magyarországon az ipari termelés meghatározó részét a feldolgozóipar adja. Termelési értéke 2023-ban 51 891 milliárd forint volt, ami összehasonlítva áron 4,3%-kal elmaradt a 2022. évitől. Az ipar másik két, a feldol-

gozóiparnál jóval kisebb súlyú nemzetgazdasági ágának is visszaesett a teljesítménye: az energiaiparé 23, a bányászaté pedig 31%-kal.

3.5. ábra Az ipari termelési érték megoszlása ágazatcsoportok szerint, 2023*

* A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások adatai szerint.

Mindössze három feldolgozóipari alág tudta növelni termelési volumenét 2023 folyamán az egy évvel korábbihoz képest.

A legnagyobb növekedést – ahogy 2019 óta minden évben – ezúttal is a **villamos berendezés gyártása** érte el, ami mögött a jármű-akkumulátorok és a villamos motorok gyártásával foglalkozó vállalkozások teljesítménye áll. A közelmúlt beruházásai révén létrejött jelentős termelőkapacitások üzembe állásával megugrott a kibocsátás: a 2023. évi termelés volumene 9,3%-kal haladta meg az egy évvel korábbit, az elmúlt öt évben (2019–2023) pedig összességében közel háromszorosára nőtt az iparág teljesítménye, elérve a feldolgozóipar termelési értékének 11%-át.

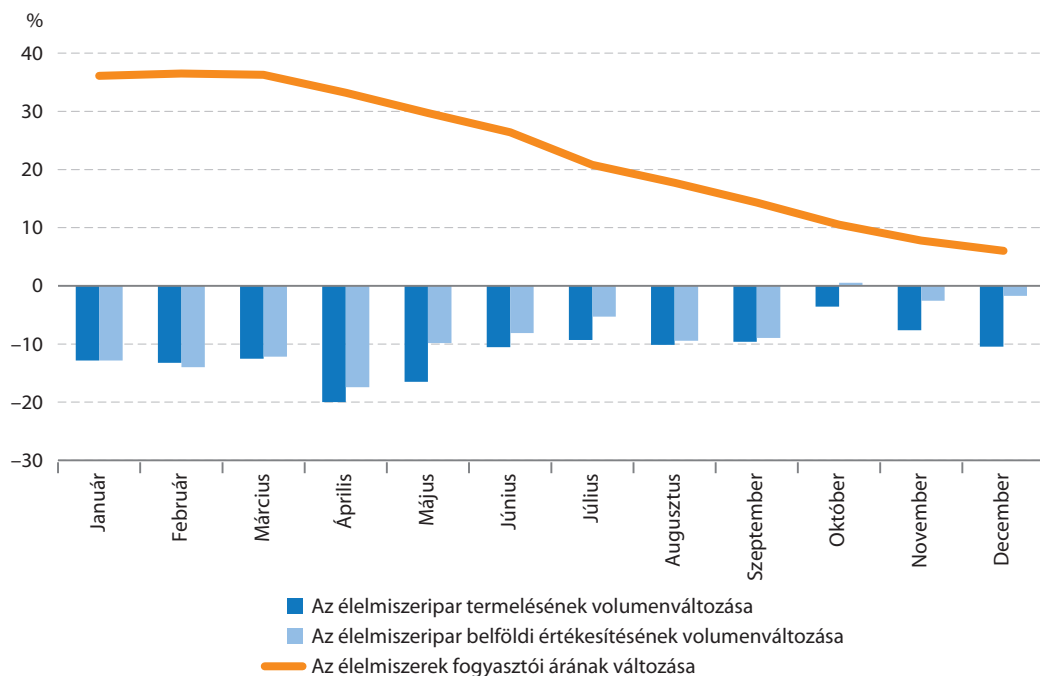
A feldolgozóipar teljesítményének az egyes alágak közül legnagyobb részét (26%-át) adó **járműgyártásban** is élénkült a termelés 2023-ban. Az iparágat a koronavírus-járvány igen érzékenyen érintette: 2020-ban az üzemleállások jelentős termelés kiesést okoztak, majd 2021-ben a beszállítói láncokban keletkezett zavarok – elsősorban a globális chiphiány – miatt tovább csökkent a termelés volumene. Az alkatrész-

ellátási problémák enyhülésével 2022-ben már 15%-kal bővült a járműgyártás kibocsátása az egy évvel korábbi alacsony bázishoz képest. A termelés növekedése 2023-ban is folytatódott, a volumen 8,4%-kal meghaladta az egy évvel korábbit. Ezzel az ágazat teljesítménye elérte eddigi csúcspontját, de a folyamatban lévő beruházások várhatóan tovább emelik a járműgyártás teljesítményét.

A kis részarányt képviselő **egyéb feldolgozóipar** volt a harmadik alág, amelyik növelni tudta teljesítményét (6,4%-kal) a 2022. évihez képest, ami az idetartozó ipari gépek, berendezések üzembe helyezésének jelentősen növekvő volumenéből adódott.

A feldolgozóiparon belül a második legnagyobb súlyú, csaknem 13%-os részesedéssel **élelmiszeripar** termelésének 2011 óta (a 2013-as év kivételével) tartó bővülése 2023-ban megszakadt, a kibocsátás 11%-kal visszaesett, amiben jelentős szerepet játszott a magas élelmiszer-infláció keresletcsökkentő hatása. Az élelmiszeripar értékesítési árbevételének 57%-át jelentő belföldi eladások volumene 8,6, az export pedig még nagyobb mértékben, 12%-kal csökkent.

3.6. ábra Az élelmiszerárak* emelkedése és az élelmiszeripari** termelés és értékesítés volumenváltozása havonta, 2023 (az előző év azonos időszakához képest)

* Szeszes italokkal és dohányárakkal együtt.

** A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások adatai szerint.

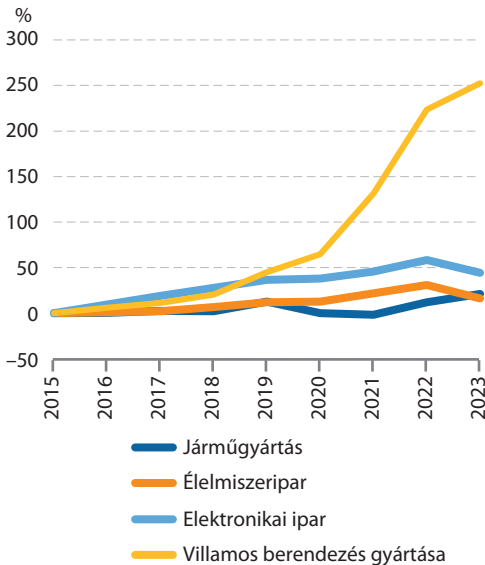
Az élelmiszeripari ágazatok többségében a termelés 2023. évi volumene jelentősen elmaradt az egy évvel korábbtól. A legnagyobb súlyú húsipar kibocsátása 12%-kal visszaesett, amiben a belföldi és az exportértékesítés alakulása egyaránt szerepet játszott. Ezzel párhuzamosan a takarmánygyártás 17, a növényi, állati olaj gyártása pedig 11%-kal zuhant. Egyedül a pékáruk, tésztafélék gyártása bővült (11%-kal).

A villamos berendezés gyártása és az élelmiszeripar mellett az **elektronikai ipar** kibocsátása is hosszabb ideje, 2014 óta folyamatosan emelkedett. A termelés emelkedő trendje azonban 2023-ban itt is megtört, 8,8%-kal elmaradva az egy évvel korábbi magas bázistól. Két legnagyobb al-

ágazata közül a járműgyártásba is beszállító elektronikai alkatrészek, áramkörtárcsák gyártásának teljesítménye 8,4, az elektronikus fogyasztási cikk gyártása pedig 12%-kal visszaesett.

A feldolgozóiparon belül a legnagyobb mértékben a **gumi-, műanyag- és építőanyag-ipar, a vegyi anyag, termék gyártása**, valamint a **kocsigyártás, kőolaj-feldolgozás** alágak teljesítménye esett vissza (rendre 18, 17, illetve 12%-kal). Ezeknek a jórészt vegyipari tevékenységeknek az eredményességét nagyban rontotta a háború miatt jelentősen megdrágult földgáz- és kőolaj-felhasználás. A gumi-, műanyag- és építőanyag-iparon belül a járműgyártásba is beszállító gumiiipar a járműgyártás bővülése ellenére sem tudta növelni teljesít-

3.7. ábra A termelés volumenváltozása a feldolgozóipar legnagyobb súlyú alágaiban* (2015-höz képest)

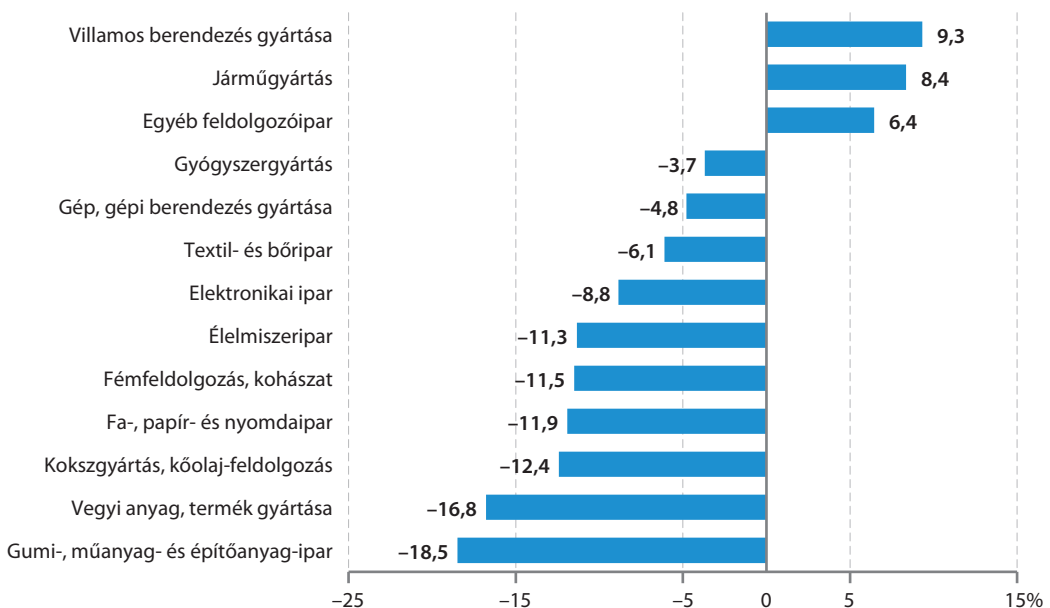

* A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások adatai szerint.

ményét. A vegyi anyag, termék gyártásának volumenét a műanyagalapanyag-gyártás és a műtrágya-, nitrogénvegyület-gyártás visszaesése határozta meg, a kokszygyártás, kőolaj-feldolgozás csökkenésében pedig a makrogazdasági nehézségek mellett a szabályozási és adópolitikai környezet szigorodása játszott a fő szerepet. Az előbbieknél kisebb mértékben, de így is jelentősen (12%-kal) elmaradt az előző évitől a nagy energiaigényű **fémfeldolgozás, kohászat** termelése, amiben szerepe volt az acél alacsony világpiaci ára miatti gyárleállásnak.

A **feldolgozóipar értékesítési árbevételének 73%-a a kivitelből, 27%-a a belföldi eladásokból származott.** Az export súlya kiemelkedően nagy (90% fölötti) volt az elektronikai iparban, a villamosberendezés-gyártásban és a járműgyártásban, míg a kokszygyártás, kőolaj-feldolgozás és az élelmiszeripar nagyobb részben hazai piacokra termelt.

3.8. ábra A termelés volumenváltozása a feldolgozóipari alágakban, 2023* (az előző évhez képest)

* A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások adatai szerint.

A vármegyék többségében csökkent az ipari termelés volumene²⁾

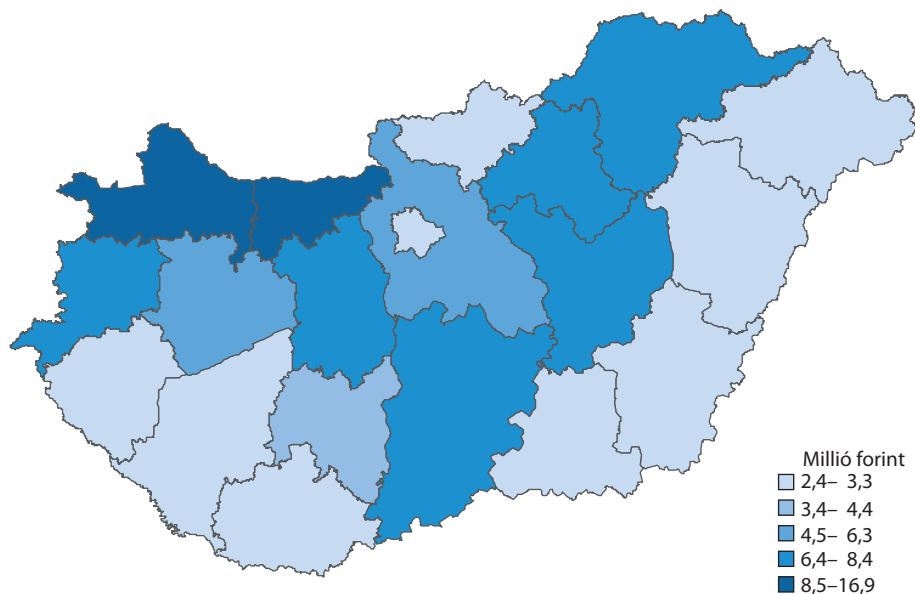
2023-ban az ország ipari termelésének közel kétharmadát a fővárosban és hat vármegyében (Pest, Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom, Borsod-Abaúj-Zemplén, Bács-Kiskun, valamint Fejér) **állították elő.**

Csupán Baranya, Komárom-Esztergom, Bács-Kiskun és Pest vármegyében nőtt a kibocsátás az egy évvel korábbihoz képest. Komárom-Esztergom és Pest vármegyében az akkumulátorgyártást is magában foglaló villamos berendezések gyártása, míg Bács-Kiskunban a járműipar segítette a teljesítmény bővülését. A nagy ipari hagyományokkal rendelkező térségek közül a fő-

város mellett Győr-Moson-Sopron, Borsod-Abaúj-Zemplén és Fejér vármegyében is kisebb lett a termelés volumene. A vármegyék közül Fejérben csökkent a legnagyobb mértékben (19%-kal) az ipari teljesítmény, főként a fémfeldolgozás, kohászat 2023. évi visszaesése, a gumi-, műanyag- és építőanyag-ipar, valamint az élelmiszeripar miatt.

Az egy lakosra jutó termelési érték továbbra is Komárom-Esztergom és Győr-Moson-Sopron vármegyében volt a legmagasabb, az országos átlag (5,7 millió forint) háromszorosa, illetve kétszerese, míg Somogy és Békés vármegyében a hazai szint felét sem érte el.

3.9. ábra Az ipari termelés egy főre jutó értéke vármegyénként, 2023*

* A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások telephely szerinti adatai alapján.

²⁾Vármegyei szinten a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások telephely szerinti adatai, illetve ágazati bontásban a legalább 50 főt foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai állnak rendelkezésre.

SZÁLLÍTÁS, KÖZLEKEDÉS

A szállítás, raktározás bruttó hozzáadott értékének volumene 2023-ban 5,6%-kal elmaradt a 2022. évitől. Előzetes adatok szerint e nemzetgazdasági ág hozzáadott értéke (3,5 ezer milliárd forint) 2023-ban 5,5%-kal részesedett Magyarország bruttó hozzáadott értékéből.

A szállítás, raktározás területén működő szervezetek beruházási teljesítményértéke (1,8 ezer milliárd forint) 2023-ban az összes nemzetgazdasági beruházás 11%-át tette ki, ezzel – a feldolgozóipart és az ingatlanügyleteket követően – a harmadik legjelentősebb beruházó volt. Fejlesztéseinek volumene ugyanakkor 11%-kal csök-

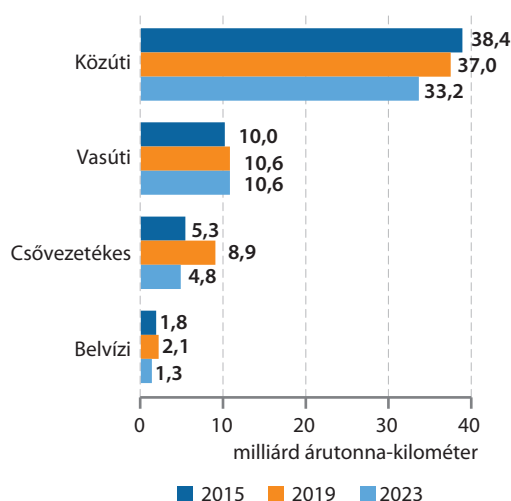
kent 2022-höz képest, ami elsősorban az állami infrastrukturális beruházások mérséklődésének volt a következménye.

A szállítás, raktározás nemzetgazdasági ágban az alkalmazottak száma 227 ezer, az összes foglalkoztatott 6,2%-a volt. 2022-höz viszonyítva a létszám 0,3%-kal csökkent. A szállítás, raktározás területén a teljes munkaidőben foglalkoztatottak havi bruttó átlagkeresete 522 ezer forintot tett ki 2023-ban, 8,6%-kal kevesebbet az országos átlagnál. Az átlagkereset a nemzetgazdaság egészével közel egyező mértékben, 14%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest.

Az áruszállítás teljesítménye tovább csökkent

A nemzetgazdaság árutonna-kilométerben számított áruszállítási teljesítménye a koronavírus-járvány terjedésének megakadályozását célzó korlátozások eltörlésével 2021-ben emelkedett ugyan, az elmúlt két évben azonban ismét gyorsuló ütemben csökkent. 2023-ban 9,6%-kal mérséklődött az egy évvel korábbihoz képest. 2022-höz mérten a szállított áruk tömege 7,0, míg az átlagos szállítási távolság 2,8%-kal csökkent. A teljesítmény a belföldi forgalomban 3,8, a nemzetköziben pedig 12%-kal esett vissza. Ez utóbbi desztináció 2023-ban az árutonna-kilométerben számított teljesítmény mintegy kétharmadát jelentette, ezzel együtt a szállított áruk tömegének kétharmada nem lépte át az országhatárt.

3.10. ábra Az áruszállítási teljesítmény alakulása

2023-ban az áruszállítási teljesítmény 66%-a közúti, 21%-a vasúti, 9,5%-a csővezetékes, 2,6%-a vízi szállítás révén valósult meg. **2023-ban az áruszállítási módok közül a közúti szállítás teljesítménye 11%-kal csökkent.** A forgalom az ezredfordulót követően 2016-ban volt a legtöbb, ehhez képest 2023-ban a teljesítmény 17%-kal volt kevesebb.

A vasúti szállítás teljesítménye 2023-ban 6,4%-kal csökkent az előzetes adatok szerint. A vonattal történő áruszállítás folya-

matait alapvetően a nemzetközi forgalom befolyásolja, mivel a teljesítmény 80–90%-a rendre ebben a viszonylatban keletkezik, a 2023-as nemzetközi teljesítmény 5,5%-kal volt kevesebb az egy évvel korábbinál, míg a belföldi 12%-kal. **A csővezetékes szállítás teljesítménye 2023-ban 2,0%-kal mérséklődött. A belvízi áruszállítás esetében 13%-os visszaesés következett be 2022-höz képest,** az alacsony vízállással is összefüggő teljesítmény kisebb volt, mint a megelőző közel két évtizedben bármikor.

A belföldi távolsági személyszállítás teljesítménye meghaladta a járvány előtti szintet

2023-ban a helyközi személyszállítás³⁾ utaskilométerben számított teljesítménye 15%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest, a járványt megelőző, 2019. évtől azonban 7,1%-kal elmaradt. 2023-ban a belföldi teljesítmény 13, a nemzetközi 23%-kal nőtt, de a nemzetközi forgalom még így is elmaradt (25%-kal) a járvány előtti szinttől. 2023-ban a teljesítmény döntő hányada (71%) továbbra is a belföldi utazásokból adódott, azonban a koronavírus-járvány visszaszorítását célzó utazási korlátozások feloldásával a nemzetközi forgalom részaránya az elmúlt években ismét emelkedett.

Az összteljesítményből 2023-ban is **az autóbuszos utazás** részesedett a legnagyobb arányban (39%-kal), amelynek **teljesítménye az év során 0,6%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest.** A belföldi

forgalom 1,2%-kal csökkent, míg a nemzetközi 51%-kal emelkedett.

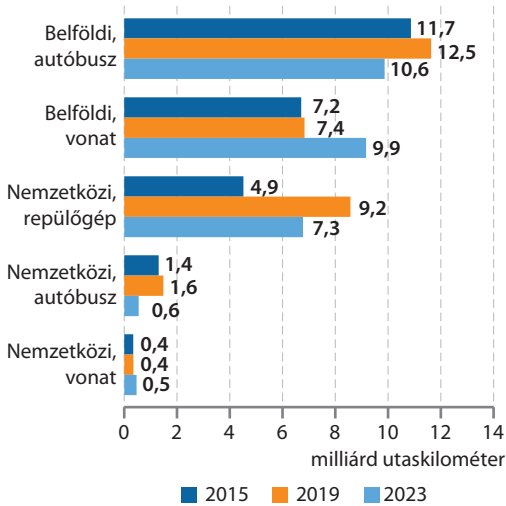
A helyközi személyszállítási teljesítmény 36%-át képviselő **vasút esetében a 2023. évi forgalom 33%-kal meghaladta az előző évit.** 2023-ban a belföldi viszonylat növekedése (33%) számottevőbb volt a nemzetközinnél (28%).

A repülőgépes személyforgalom 2023-ban egy év alatt 20%-kal nőtt, ám 21%-kal elmaradt a három évvel azelőttitől. A légi közlekedés a teljesítmény negyedét adta 2023-ban, részesedése a nemzetközi viszonylatban 87%-os volt.

A Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér 2023. évi utasforgalma 14,7 millió fő volt, 20%-kal több, mint az egy évvel korábbi, és 9,1%-kal kevesebb, mint a rekordmagas értékkel jellemezhető 2019-ben. A repülőterre érkező és onnan induló

³⁾ A Magyarországon bejegyzett szervezetek adatai alapján. A 2023. 05. 01-én bevezetett ország- és vármegyebérllet termékek miatt az adatszolgáltatók az utas és utaskilométer adatok számításában módszertani változásokat hajtottak végre. Emiatt a 2023. évi helyközi utas és utaskilométer adatok korlátozottan összehasonlíthatók az előző évek adataival.

3.11. ábra A helyközi személyszállítás teljesítményének alakulása

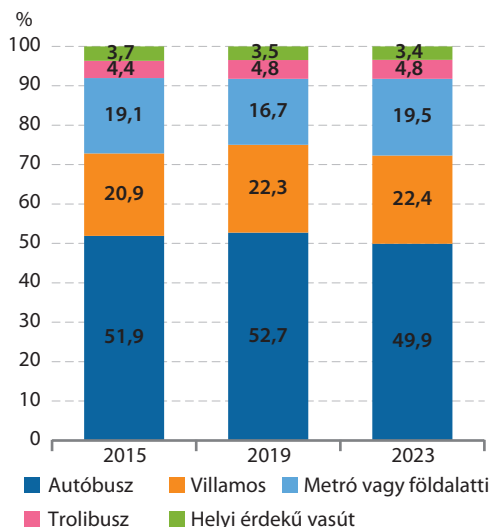
járatok száma egy év alatt 9,6%-kal nőtt, az utasok egy járatra jutó száma 136 volt 2023-ban, 12 fővel több a megelőző évinél, csekély mértékben meghaladva a járvány előtti év átlagos utasszámát. A járatok férőhely-kihasználtsága 83%-os volt, ami szintén felette volt a 2019. évi szintnek (82%). A légikikötő a legnagyobb utasforgalmat az Egyesült Királysággal (2,0 millió fő), Olaszországgal (1,6 millió fő), Németországgal (1,5 millió fő) és Spanyolországgal (1,2 millió fő) bonyolította le. A Debreceni Repülőtérre 306 ezren vették igénybe 2023-ban, ami 23%-kal volt több, mint az egy évvel korábbi utasszám, a 2019. évitől ugyanakkor 49%-kal elmaradt.

A helyi közösségi közlekedés forgalma növekedett, de még mindig elmaradt a 2019. évitől

A helyi személyszállítást igénybe vevő utasok száma 9,4%-kal nőtt 2023-ban az előző évhez képest, azonban a járványt megelőző, 2019. évitől 7,1%-kal elmaradt. A járvány éveiben a csupán néhány kilométeres helyi utazások esetében a szokásosnál valószínűleg többen választották alternatívaként a gyaloglást, illetve a mikromobilitási eszközök – pl. kerékpár, roller – használatát. Ezek a közlekedési szokások vélhetően sokaknál fennmaradtak az egészségügyi veszélyhelyzetet követően is.

2023-ban 1 milliárd 966 millióan utaztak, az utasok több mint háromnegyede Budapesten közlekedett. Az országos forgalom a 2015. évitől 9,1%-kal elmaradt, a csökkenés a vármegyék átlagában jelentősebb volt, mint a fővárosban (22, illetve 4,2%).

3.12. ábra A helyi közösségi közlekedésben szállított utasok megoszlása közlekedési eszközönként

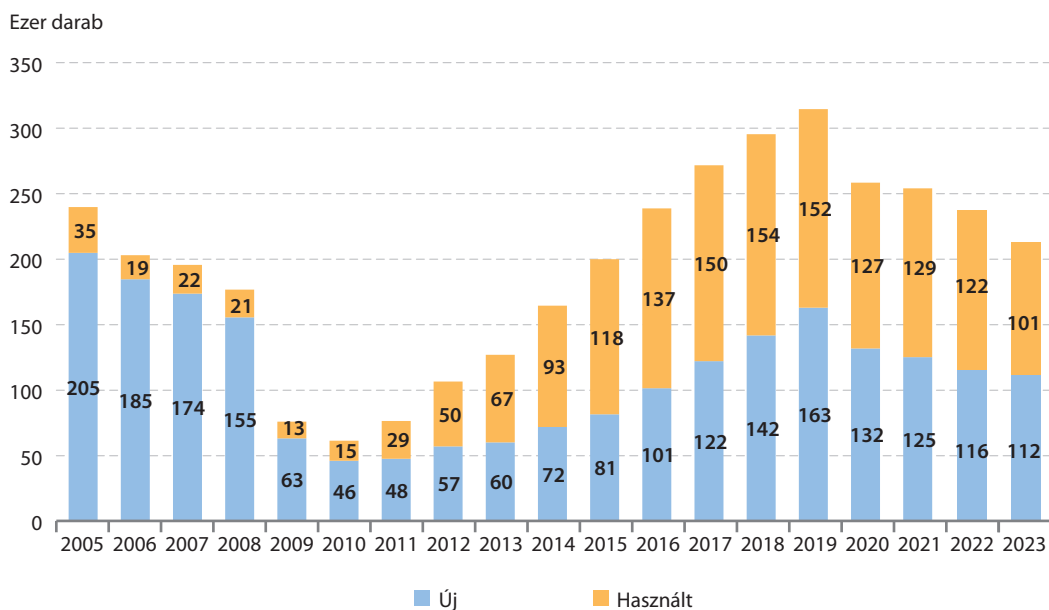

A Magyarországon első alkalommal forgalomba helyezett személygépkocsik száma tovább csökkent

2023 során 213 ezer személygépkocsit helyeztek Magyarországon első alkalommal forgalomba, az egy évvel korábbinál 10%-kal kevesebbet. A visszaesés mértéke a rekordmagas értéket felmutató 2019-hez képest 32%-os volt. 2023-ban az új személygépkocsik forgalomba helyezése 3,4%-kal csökkent, utoljára 2016-ban volt ennél alacsonyabb. E folyamatot az autógyártáshoz a 2021–2022-es években a ko-

rábbiaknál szűkösebben rendelkezésre álló alapanyagok is befolyásolták. A használt autók forgalomba helyezése 17%-kal, 101 ezerre esett vissza, aminél legutóbb 2014-ben regisztráltunk kevesebbet. Az utóbbi években nagyjából ugyanannyi új és használt személygépkocsi került forgalomba, az újak részesedése a 2000-es évek első évtizedében lényegesen magasabb – mintegy négyötödnyi – volt.

3.13. ábra A Magyarországon első alkalommal forgalomba helyezett személygépkocsik számának alakulása

Elektromos üzemű személygépkocsikból valamivel több mint 12 ezer darabot helyeztek első alkalommal forgalomba 2023-ban, az egy évvel korábbinál 3,8%-kal többet. Forgalomba helyezésük darabszáma első ízben 2015-ben haladta meg a százat, 2017-ben pedig az ezret. Az elekt-

romos autók az intenzív terjedésük ellenére a teljes hazai személygépkocsi-állomány mindössze 1,0 százalékát teszik ki.

A magyarországi személygépkocsi-állomány 2008 óta folyamatosan öregszik, 2023-ban a személygépjárművek átlagos kora 15,8 év volt, 0,4 évvel több, mint

2022 végén, ami egyúttal az 1992-ig visszatekintő idősor legmagasabb értéke (abban az évben 9,9 év volt). A személygépkocsi-állomány 2013 és 2023 év vége között

lényegesen több autóval bővült, mint az azt megelőző 10 évben (1,1, illetve 0,3 millió darab), ami ugyanakkor az állomány 2,8 évvel történő öregedésével járt együtt.

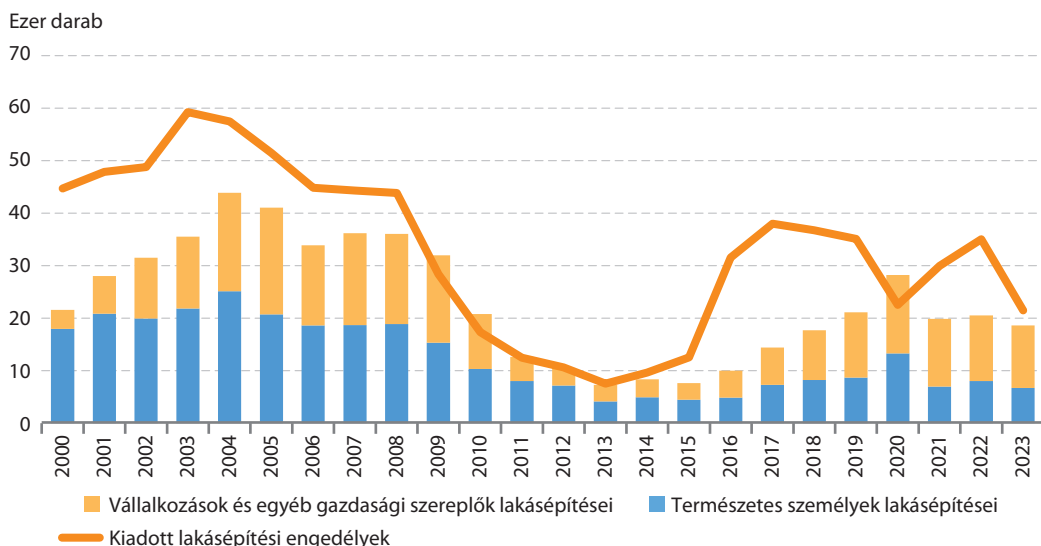
INGATLANPIAC

Közel tizedével kevesebb lakás épült

A lakásépítés 2013-as, csaknem évszázados mélypontja után 2020-ig gyakorlatilag évről évre emelkedett a használatba vett lakások száma az országban, ekkor a járvány ellenére évtizedes csúcs alakult ki. A 2021-es számottevő visszaesést azonban 2022-ben is csak szerény mértékű növekedés követte, amely

2023-ban ismét csökkenésbe fordult. Ekkor **az előző évinél 9,2%-kal kevesebb, 18,6 ezer lakást vettek használatba az országban**, ami öt éves mélypontot jelent, **utoljára 2018-ban volt ennél alacsonyabb szinten a lakásépítések száma.**

3.14. ábra Az épített lakások és a kiadott lakásépítési engedélyek száma

Minden településtípus esetében elmaradt a lakásépítések száma az egy évvel korábbitól. Legnagyobb mértékben a vármegyeszékhelyek (-29%) építkezései estek visz-

szá, az országos csökkenés döntő hányada e nagyvárosokra tehető. A többi településkategóriában az előbbinél enyhébb csökkenést regisztráltunk: a fővárosban 3,8, a többi

városban 2,0, a községekben 8,5%-kal kevesebb lakás épült, mint egy évvel korábban. A városok tízezer lakosra jutó lakásépítési teljesítménye 2,2, a fővárosé 2,8-szerese volt a községekének.

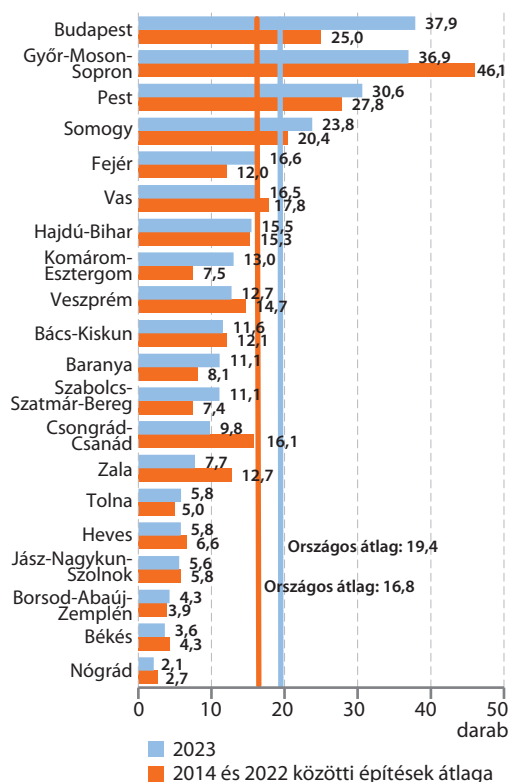
Budapesten kívül még tizenöt vármegyében csökkent, és mindössze négyben emelkedett az átadott lakások száma. **Az országos csökkenésben legnagyobb szerepe a fővárosban és a jelentősebb lakáspiaci súlyú vármegyék többségében tapasztalt visszaesésnek volt. A népességszámra vetített lakásépítések számában** viszont továbbra is **jelentős területi különbségek mutathatók ki**, amelyek az utóbbi tíz év alatt összességében nagyobbak lettek. 2014 és 2017 között számottevően nőttek a területi egyenlőtlenségek, majd 2018 és 2022 között kiegyenlítődési folyamat volt megfigyelhető, amely 2023-ban ismét a különbségek növekedésébe fordult át.

A 2014 és 2022 közötti évek átlagában és 2023-ban egyaránt ugyanabban a hat vármegyében (Nógrád, Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén, Jász-Nagykun-Szolnok, Heves és Tolna) jutott a legkevesebb épített lakás tízezer lakosra, és ezek népessége csökkent a leginkább az elmúlt tíz évben Heves vármegyét leszámítva.

A lakások döntő hányada (közel kétharmada) változatlanul Budapesten, Pest, illetve Győr-Moson-Sopron vármegyében készült el 2023-ban, és lakosságszámra vetítve is ezeken a területeken építették a legtöbb lakást.

Az új lakások számának csökkenését a főbb építetők közül elsősorban a természetes személyek lakásépítései okozta (-16%), így az általuk épített lakások aránya 39-ről 36%-ra csökkent egy év alatt. A többi építetői kör lakásépítései-

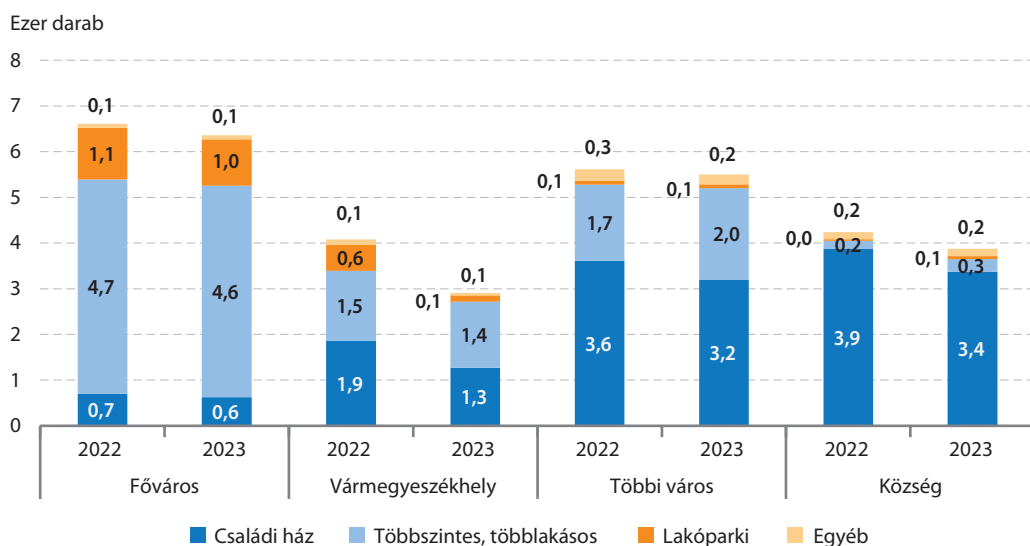
3.15. ábra Tízezer lakosra jutó lakásépítés

nek száma is elmaradt az előző évitől, közülük a vállalkozásoké csökkent a legkevésbé (-3,1%), így részesedésük 60-ról 64%-ra emelkedett. Ezzel párhuzamosan az értékesítési céllal épített lakások aránya 59-ről 64%-ra nőtt, az átlagos alapterület pedig 2 m²-rel, 94 m²-re mérséklődött.

A zömmel természetes személyek által épített családi házak száma minden településkategóriában (különösen a vármegyeshelyeken) csökkent. A döntően vállalkozási építéseként regisztrált, több-lakásos épületben átadott lakások száma azonban összességében nőtt, a kisebb lélekszámú települések emelkedő építései eredményeként.

3.16. ábra Az épített lakások száma építési forma szerint településtípusonként

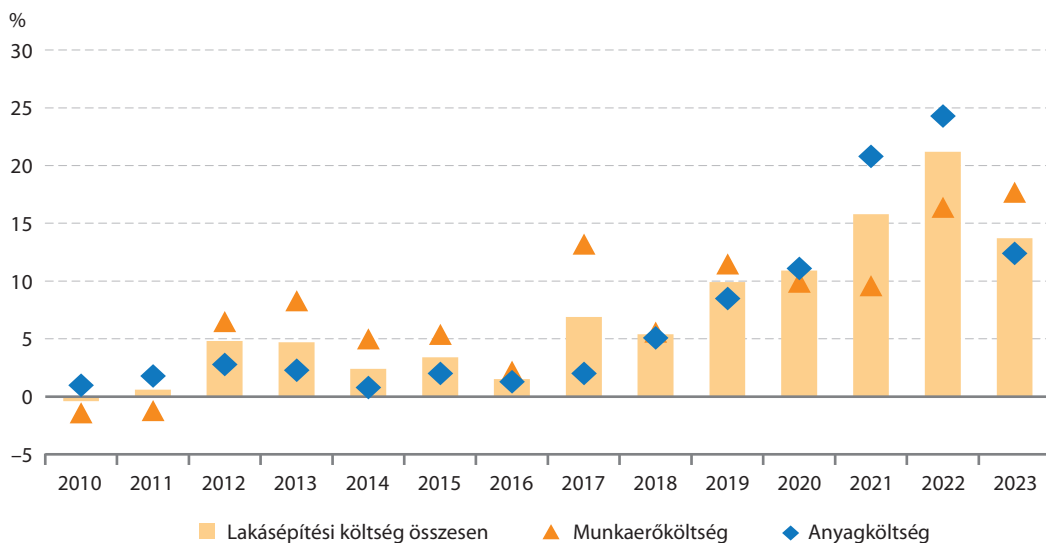
Számottevően visszaesett a tervezett lakásépítések száma

2023-ban az egy évvel korábnál 39%-kal kevesebb, 21,5 ezer lakás építését tervezték az építési engedélyk és egyszerű bejelentések alapján, legutóbb 2015-ben volt ennél visszafogottabb a lakásépítési hajlandóság hazánkban. (A kiadott engedélyk száma 2023-ban nem haladta meg kardinálisan a használatba vett lakásokét.) **A főváros mellett vármegyei szinten is általános volt a visszaesés** (mindössze Bács-Kiskunban nőtt, Hajdú-Biharban pedig stagnált a lakásépítési kedv). A településtípusok közül a községekben (-43%) és a fővárosban (-41%) volt a legnagyobb mértékű a visszaesés, de a vármegyeszékhelyeken (-28%), a többi városban (-37%) is jóval kevesebb engedélyt adtak ki az egy évvel korábnál.

Az építetők az esetek 44%-ában éltek az egyszerű bejelentés lehetőségével (ez az

arány Budapesten 7,0, a községekben 89% volt). A tervezett nem lakóépületek száma (4,0 ezer) 16%-kal alatta maradt az előző évinek.

A lakásépítési hajlandóságot a lakáshitelek megemelkedett kamatterhei mellett a lakásépítés jelentős drágulása is visszafogta. A lakásépítés költségei 2010 és 2023 között 2,6-szeresére emelkedtek, a munkaerőköltség 2,8-szeresére, az anyagköltség 2,4-szeresére. **2023-ban az előző évi magas bázisnál is 14%-kal magasabbak voltak a lakásépítési költségek.** A drágulásban három év után újra a munkaerőköltségek növekedésének (18%) volt nagyobb szerepe, de a lassulás ellenére az anyagköltségek emelkedése továbbra is kétszámjegyű (12%) maradt.

3.17. ábra A lakásépítési költségek változása (az előző évhez képest)

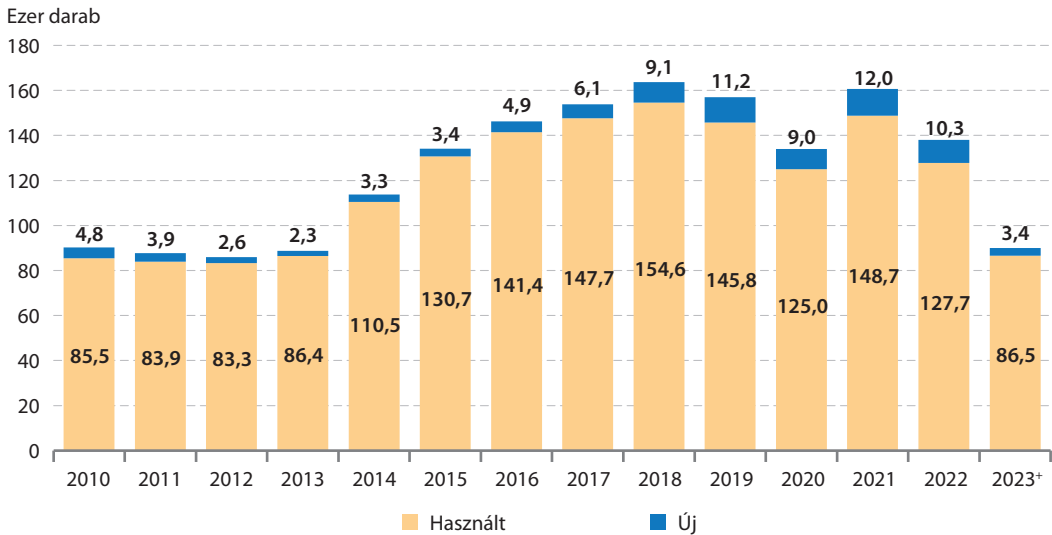
Gyorsuló ütemben csökkent a lakáspiaci forgalom

A 2014 és 2018 között jelentősen bővülő lakáspiaci forgalom 2019-ben megtorpant (-4,1%), 2020-ban a járvány miatt visszaesett (-15%), majd a 2021-es, alacsony bázishoz mért, átmeneti növekedést követően, 2022-ben újra csökkent. **2023-ban a lakáseladások száma** a megelőző évinél is nagyobb ütemben, **negyedével csökkent** az egy évvel korábbi-

hoz képest, és köztük az új lakások aránya jóval alacsonyabb lett. A fővárosban és a vármegyeszékhelyeken egyaránt 29, a községekben 25, a többi városban 20%-kal kisebb forgalmat bonyolítottak.⁴⁾ A lakáshitelezés feltételeinek romlása komoly szerepet játszott a lakástranzakciók számának visszaesésében.

⁴⁾ A kéziratzárás időpontjáig beérkezett, 2023-as előzetes adatok alapján. A megelőző évhez mért változások számítása azonos feldolgozottság mellett összesített, 2022-es adatok alapján történt.

3.18. ábra **Az eladott lakások száma**

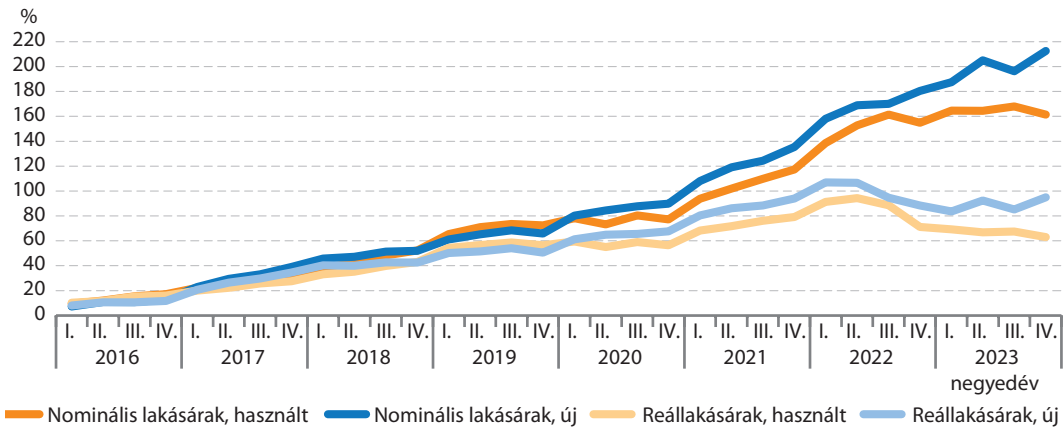

Jelentősen lassult a lakásárak emelkedése

2023-ban a használt lakások árának éven belüli alakulását az I. negyedévi emelkedés után lassulás, majd a IV. negyedévben enyhe árcsökkenés jellemezte. Az új lakások

ára a III. negyedévi átmeneti megtorpanást követően viszont újra lendületesebben nőtt a IV. negyedévben. **Az év egészében a használt lakások átlagára 5,0, az újaké**

3.19. ábra **A nominális és a reállakásárak változása*** (2015-höz képest)

* A nominális árak változása tiszta árváltozás, amely megmutatja, hogyan alakulnának az árak változatlan minőségi (épülettípus, település, ingatlan mérete) összetétel mellett. A reállakásárak számítása a fogyasztóiár-index alapján történt.

12%-kal haladta meg az előző évi szintet. Így **2023-ban a teljes lakáspiacon** a korábbi évekre (2020-at, a járvány kitörésének évét leszámítva) jellemző kétszámjegyű növekedéssel szemben mindössze **5,8%-os drágulást mértünk.** Reálértelemben az árszint a 2022. évi 6,8%-os emelkedés után, 2023-ban 10,0%-kal csökkent. A használt lakások reálára kétszer akkora mértékben csökkent egy év alatt, mint az újaké (10,7, illetve 5,2%-kal). A teljes piacon 2022 III. negyedévében megindult reállakásárcsökkenés következtében 2023 IV. negyedévére 15%-kal lettek alacsonyabbak a reállakásárak a csúcstól jelentő 2022. II. negyedévi szintnél. Az év végén a nominális lakásárindex 168, a reálárindex 67%-kal volt magasabb a 2015. évi bázisnál.

2023-ban a használt lakások országos négyzetméterára (437 ezer forint) 6,3, Bu-

dapesten (885 ezer forint) 4,9%-kal nőtt, az újaké országosan (995 ezer forint) 9,3, a fővárosban (1,2 millió forint) 10%-kal lett magasabb az előző évinél. A budai hegyvidéki kerületekben a budapesti átlag kétszeresét is elérte az új lakások fajlagos ára, a pesti belső kerületekben értékesített lakások pedig átlagosan 1,5 millió forint körüli négyzetméteráron cseréltek gazdát. Siófokon valamivel a fővárosi átlagár felett (1,3 millió forint) keltek el az új lakások, a többi vidéki településen azonban jóval alacsonyabbak voltak az árak. 2023-ban is folytatódott a használtlakás-piaci árarányok többlakásos épületben lévő lakások javára történő eltolódása: míg a családi házak fajlagos ára (206 ezer forint) csak kismértékben, 2,5%-kal emelkedett, a többlakásos épületben eladottaké (721 ezer forint) 8,1%-kal haladta meg az egy évvel korábbit.

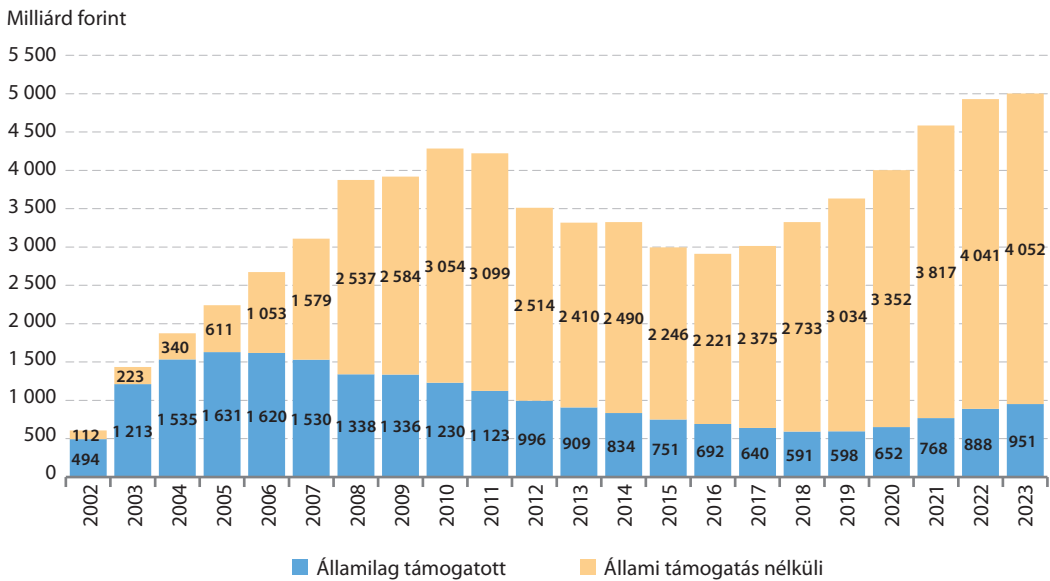
Minden felhasználási cél esetében visszaestek a lakáshitel-folyósítások

A lakáshitel-állomány bővülési üteme jelentősen lassult 2023-ban: az év végén 5,0 ezer milliárd forintot kitevő állomány mindössze 1,5%-kal volt magasabb a 2022. év végénél. A lakáscélú hitelállomány GDP-hez viszonyított aránya az egy évvel korábbi 7,5-ről 6,7%-ra csökkent. Az államilag támogatott lakáshitelek állománya 7,1, a támogatás nélkülieké 0,3%-kal lett magasabb, a teljes lakáshitel-állományon belüli arányuk alig változott (19, illetve 81%). A nem teljesítő hitelek aránya a 2022. végi 3,2%-ról 2,1%-ra csökkent.

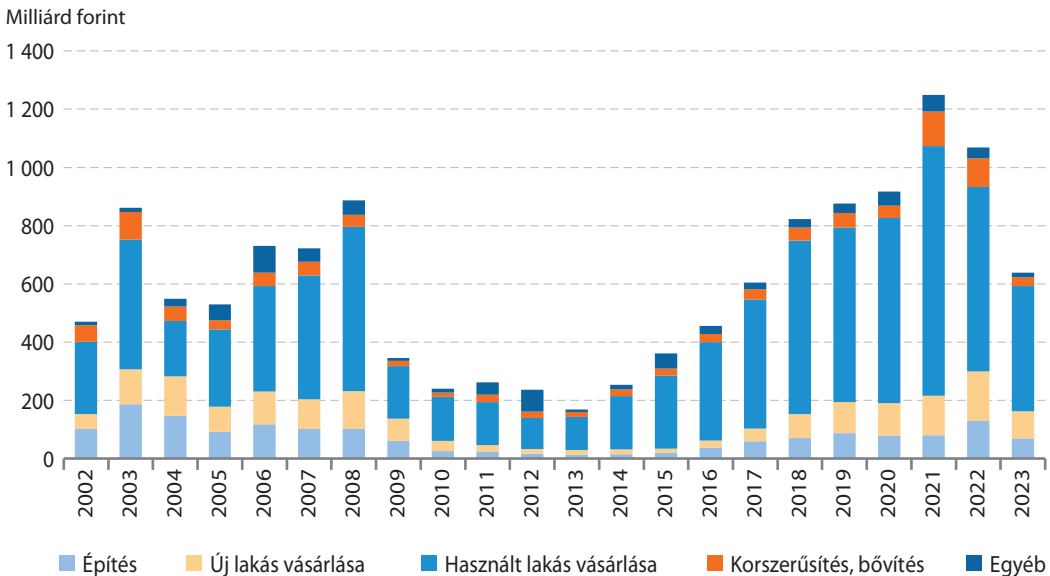
2023-ban **52 ezer lakáshitelt engedélyeztek, 608 milliárd forint értékben,** számuk

45, összegük 49%-kal visszaesett 2022-höz képest. Az államilag támogatott hitelek száma 60, összege 56%-kal elmaradt az egy évvel korábbitól. Az állami támogatás nélküli hitelek is visszaszorultak, számukban 38, értékükben 47%-kal. Ezzel az engedélyezett lakáshitelek összege nominálisan nagyjából a 2017. évi szintre esett vissza. A 2023. I. félévi mélypont után a II. félévben némileg élénkült a lakáshitelezés, az engedélyezett hitelek száma 7,1, összege 31%-kal emelkedett az előző félévihez képest, a korábbi évekre jellemző szinttől azonban így is messze elmaradt.

3.20. ábra A lakáscélú hitelállomány alakulása

3.21. ábra A folyósított lakáscélú hitelek összege felhasználási célok szerint

A 2023-ban **639 milliárd forint értékben** folyósított **55 ezer lakáshitel** összege

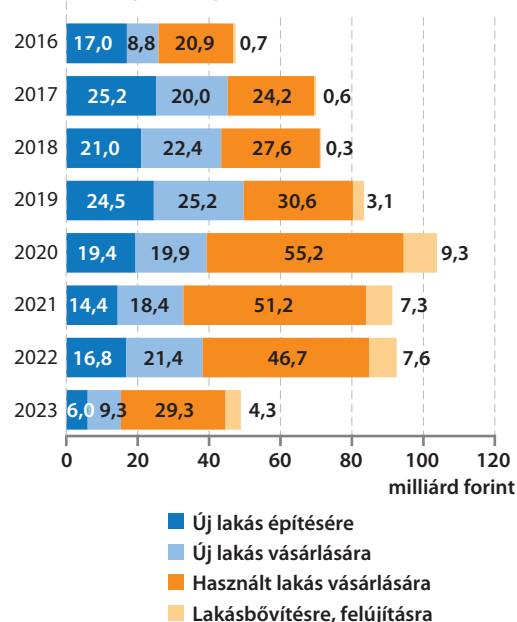
40, száma 41%-kal kevesebb volt az előző évinél.

- Továbbra is a **használt lakás vásárlására** fordított hitelek domináltak a folyósításokban. Esetükben az átlagostól elmaradó mértékű volt a csökkenés: a hitelek száma 34, a folyósított összeg 32%-kal lett kisebb egy év alatt. Ez volt az egyetlen olyan felhasználási cél, ahol az átlagos hitelösszeg emelkedett, az előző évihez képest 0,5 millió forinttal, 14,5 millió forintra.
- Az **építésre és új lakás vásárlására** folyósított hitelek száma 38, a kifizetett összeg 46%-kal kevesebb volt az egy évvel korábinál. Az építésre folyósított átlagos hitelösszeg 1,1 millió forinttal, 5,8 millió forintra, az új lakás vásárlásra folyósítottaké 1,3 millió forinttal, 18,3 millió forintra csökkent.
- Elérhető támogatások hiányában az átlagosnál jóval nagyobb mértékű visszaesés történt a **korszerűsítési, bővítési hiteleknél**, számuk 59, összegük 69%-kal lett kevesebb egy év alatt (az átlagos hitelösszeg 1,4 millió forinttal, 4,3 millió forintra csökkent).

2016 és 2023 között több mint 251 ezer esetben vették igénybe a családi otthonteremtési kedvezményt (csok), amelyet összesen 609 milliárd forint értékben folyósítottak. Az összeg 48%-át új lakás építésére vagy vásárlására, 47%-át használt lakás vá-

sárlására fordították. **A 2023-ban folyósított 21 ezer darab, összesen 49 milliárd forintot kitevő támogatás száma 44, összege 47%-kal elmaradt az előző évitől.** Az új lakásokra folyósított támogatások összegében megfigyelt visszaesés (–60%) jóval meghaladta a használtakra felvettékét (–37%). A támogatások 71%-át használt lakás vásárlására, 19%-át új lakások vásárlására vagy építésére vették igénybe.

3.22. ábra **A családi otthonteremtési kedvezmény összege**

KISKERESKEDELEM

A kiskereskedelem hozzáadott értékének dinamikus volumennövekedése a járvánnyal kapcsolatos korlátozó intézkedések hatására megtört, 2020-ban 3,4%-kal csökkent a teljesítmény volumene. 2021-ben ehhez az alacsony bázishoz képest 3,3, 2022-ben

7,9%-os volumennövekedést produkált az ágazat. Részesedése 2022-ben a bruttó hozzáadott értékből (3,8%) kevesebb volt, mint egy évvel korábban, és a 2015–2019. évek átlagától is elmaradt.

2023-ban a kiskereskedelemben a hazai beruházási teljesítmény 2,0%-a (319 milliárd forint) realizálódott. Az ágazathoz kapcsolódó beruházások volumene 15%-kal – a nemzetgazdasági átlagnál nagyobb mértékben – elmaradt az egy évvel korábbtól.

A kiskereskedelemben az alkalmazásban állók száma 2023-ban közel 268 ezer fő, a nemzetgazdaságon belüli arányuk 7,3% volt. Létszámuk egy év alatt 0,5%-kal, az

országosnál (0,9%) kisebb mértékben emelkedett.

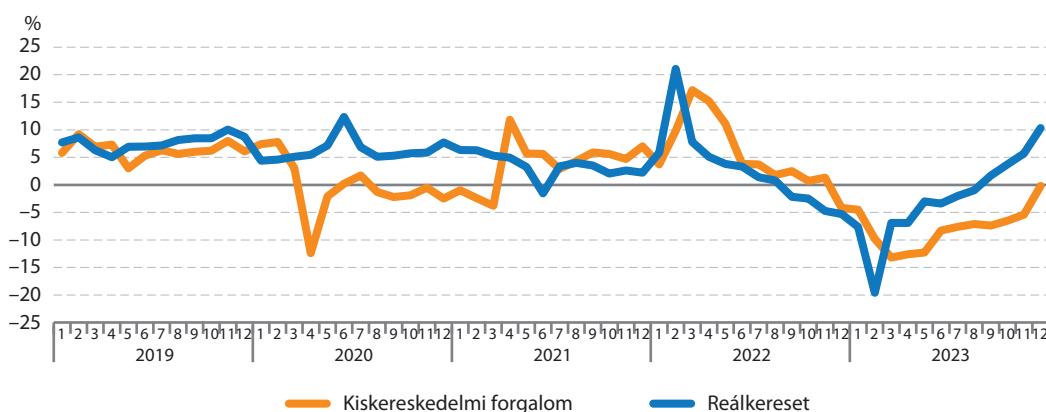
A kiskereskedelmi ágazatban a teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete 2023-ban 436 ezer forint volt, az egy évvel korábbit 15%-kal, a nemzetgazdasági átlagkereset növekedésénél (14%) nagyobb mértékben haladta meg. Az ágazati átlagkereset 76%-a volt a nemzetgazdasági átlagnak.

2023-ban a kiskereskedelmi forgalom volumene ismét csökkent

A gazdasági ágazat teljesítménye a járvánnyal sújtott időszak korlátozásainak feloldását követően 2021 áprilisától ismét javult, azonban az alacsony bázishoz mért, illetve a háztartásoknál keletkezett többletjövedelem (a bérminimum és a minimálbér közel 20%-os növekedése, a gyermeket nevelők szja-visszatérítése, a 13. havi nyugdíjkiutalások, a rendvédelmi dolgozók hivatásos állományának kifizetett bónusz, valamint az egyes szakágazatok dolgozóinak béremelése) be-

folyásolta 2022. évet jellemző erőteljesebb volumenemelkedés ideiglenesnek bizonyult. Az árak jelentős növekedésével, valamint a reálbérek csökkenésével párhuzamosan 2022 decemberétől kezdődően a forgalom volumene ismét folyamatosan csökkent. **2023-ban az országos kiskereskedelmi üzlethálózat és a csomagküldő kiskereskedelem együttesen 18,4 ezer milliárd forint értékű forgalmat realizált, ami volumenét tekintve 7,9%-kal elmaradt az előző évitől.**

3.23. ábra A kiskereskedelmi forgalom naptárhatástól megtisztított volumenváltozása és a reálkeresetek változása havonta (az előző év azonos hónapjához képest)

3.24. ábra A kiskereskedelmi üzletek forgalmának szezonális és naptárhatással kiigazított volumenváltozása (2015. év havi átlaga = 100,0%)

Az egy kiskereskedelmi egységre vetített forgalom (országosan naponta 448 ezer forint) szempontjából Pest vármegye kiemelkedik a 618 ezer forintos napi átlagos bolti forgalmával, ugyanakkor Békés vármegyében a mutató értéke ennek mindössze 53%-a volt. 2023-ban **egy lakosra naponta átlagosan 4800 forintnyi költés jutott a kü-**

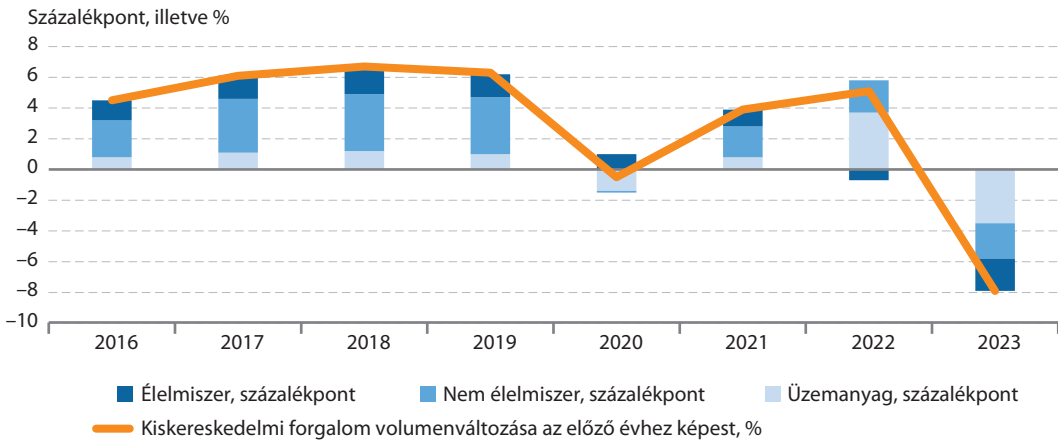
lönféle kiskereskedelmi üzletekben, a mutató értéke Budapesten volt a legnagyobb (5900 forint), Nógrád vármegyében a legkisebb (3500 forint). A főváros mellett még Győr-Moson-Sopron, Zala, Pest, Veszprém, Vas és Fejér vármegyében költöttek az átlagosnál többet a vásárlók.

Az üzlettypusok csaknem mindegyikében csökkent a forgalom volumene

A forgalom szerkezetét tekintve az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelem 48, a nem élelmiszertermékek kiskereskedelme 35, az üzemanyagoké 17%-ot tett ki a teljes forgalomból 2023-ban. A pandémia éveiben a járvány terjedése okozta félelem miatt a hangsúlyt az alapvető szükségletek kielégítésére tették át, megnövelve az élelmiszer-szaküzletek és élelmiszer jellegű vegyes üzletek forgalmát. 2021-ben

az utazási korlátozások feloldásával élénkült az üzemanyag-forgalom, majd 2022-ben az üzemanyagárstop bevezetéséhez köthetően részesedése emelkedett a másik két üzletkörrel szemben. 2023 a visszarendeződés éve volt a fogyasztási szerkezetben: az élelmiszer- és nem élelmiszer üzletek forgalma kiegyenlítetté vált, az üzemanyagársapka eltörlésével pedig a töltőállomások forgalma is visszaesett.

3.25. ábra A kiskereskedelmi üzletek forgalmának volumenváltozásához való hozzájárulás

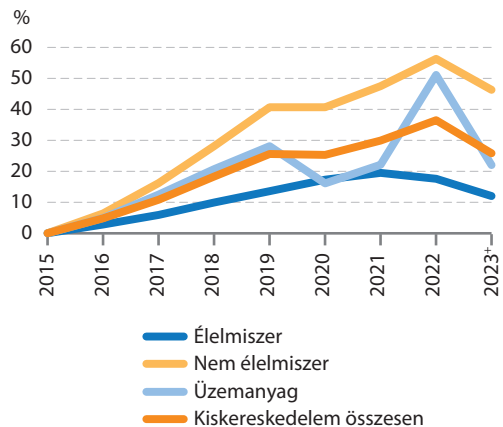

Az élelmiszer- és élelmiszer jellegű egyes üzletek 4,6%-kal kisebb forgalmat bonyolítottak le az egy évvel korábinál. Ezen belül a forgalom 76%-át kitevő egyes termékkörű üzletek forgalma 5,2, az élelmiszer-, ital-, dohányáru-szaküzleteké (húsboltok, zöldség-gyümölcs üzletek, dohányboltok, pékségek stb.) 3,1%-kal csökkent.

A nem élelmiszertermékek forgalmazói összességében 6,2%-os volumencsökkenést realizáltak. A különböző típusú üzletekben – a gyógyszer, gyógyászati termék és illatszer kivételével – 4,4–15%-kal lett kisebb a forgalom. Az árucikkek széles körére kiterjedő csomagküldő és internetes kiskereskedelem volumene 4,4%-kal mérséklődött. A forgalom teljes kiskereskedelmen belüli részesedése a 2022. évi 8,5%-ról 2023-ban 8,1%-ra csökkent.

Az üzemenyag-forgalom volumene mintegy ötödével elmaradt az egy évvel korábitól, jelentősen hozzájárulva az összforgalom volumencsökkenéséhez.

3.26. ábra A kiskereskedelmi üzletek forgalmának volumenváltozása (2015-höz képest)

3.1. tábla A kiskereskedelmi üzletek forgalmának alakulása, 2023+

(%)

Megnevezés	Megoszlás	Volumenváltozás ^{a)}	
		az előző évhez képest	2015-höz képest
Élelmiszer és élelmiszer jellegű vegyes	48,4	-4,6	12,1
Ebből:			
élelmiszer jellegű vegyes	36,8	-5,2	13,9
élelmiszer, ital, dohányáru	11,6	-3,1	5,8
Nem élelmiszertermék jellegű	35,0	-6,2	46,3
Ebből:			
iparcikk jellegű vegyes	4,0	-12,4	57,9
textil, ruházati és lábbeli	4,7	-7,3	29,3
bútor, műszaki cikk	5,4	-14,8	-19,1
könyv, számítástechnikai és egyéb iparcikk	5,5	-4,7	14,9
gyógyszer, gyógyászati termék, illatszer	6,7	3,7	48,9
használt cikk	0,3	-5,6	14,4
csomagküldő és internetes	8,1	-4,4	422,3
Üzemanyag	16,5	-19,6	22,1
Kiskereskedelem összesen	100,0	-7,9	25,9

^{a)} A kiskereskedelmi forgalom naptárhatástól megtisztított volumenváltozása.

Az unió tagállamainak többségében csökkent a kiskereskedelmi forgalom

A hazai forgalom volumencsökkenéséhez hasonlóan az **Európai Unióban** is mérséklődött a **kiskereskedelmi forgalom naptárhatástól megtisztított volumene, 2023-ban 2,1%-kal** az előző évhez mérten. (Ezen belül az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelem eladásai 2,7, a nem élelmiszerekéi 0,9, az üzemanyagokéi 2,9%-

kal csökkentek.) A tagországok többségében az év egészét tekintve visszaesett a forgalom volumene, a legnagyobb mértékben (8,0%-kal) Észtországban. A visegrádi országok mindegyikében kisebb volt a kiskereskedelmi forgalom volumene 2023-ban, mint egy évvel korábban, Lengyelországban az uniós átlagnál enyhébb volt a csökkenés.

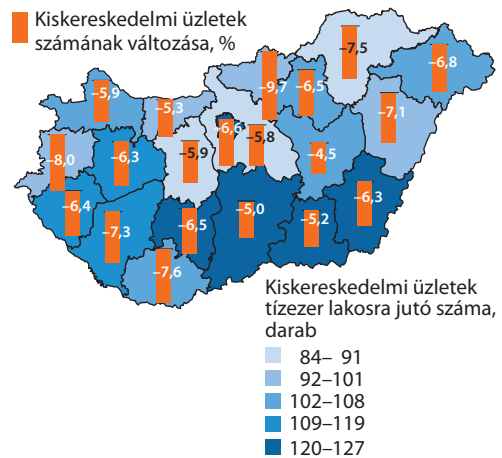
Tovább csökkent az üzletek száma a kiskereskedelemben

2013-tól a kiskereskedelmi üzletek száma⁵⁾ folyamatosan csökkent, ami 2023-ban is folytatódott. 2023. június végén 103 ezer üzlet működött, számuk 6,4%-kal (7028-cal) mérséklődött az egy évvel korábbihoz képest. **Mindegyik üzlettípust csökkenés jellemezte.** 2023. június végén a kiskereskedelmi üzletek 33%-a élelmiszer- és élelmiszer jellegű üzlet volt, számuk egy év alatt 4,5%-kal kevesebb lett. A nem élelmiszertermék jellegű üzletek az összes üzlet 65%-át tették ki, amelyekből a 2022. közepinél 7,4%-kal kevesebb várta a vásárlókat. Az üzemanyagtöltő állomások az összes üzlet 1,9%-át jelentették, számuk (1964 benzinkút) egy év alatt 3,6%-kal esett vissza.

2023 közepén tízezer lakosra 107 bolt jutott, 2015 végén még 136. A kiskereskedelmi üzletekkel legjobban ellátott terület Budapest és Tolna vármegye, a legkevesbé ellátott pedig Fejér és Pest vármegye volt. Utóbbiban ennek ellenére országosan a negyedik legnagyobb forgalom jutott egy la-

kosra. Ezt a fővárosba bevezető, de területileg Pest vármegyéhez tartozó jelentős utak, autópályák mellé települt bevásárlóközpontok kiemelkedő forgalma eredményezte.

3.27. ábra A kiskereskedelmi üzletek tízezer lakosra jutó száma és az üzletszám változása vármegyéenként az előző évhez képest, 2023. június 30.

TURIZMUS, VENDÉGLÁTÁS

A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás gazdasági ág teljesítményértéke (1377 milliárd forint) 2023-ban a **bruttó hozzáadott értékéből 2,1%-kal részesedett**, volumene a 2021–2022. évi emelkedést követően 2023-ban kevéssel alatta maradt az egy évvel korábbinak. A turizmus közvetlenül és közvetetten több gazdasági ág teljesítményére is kihat, 2022-ben az előzetes ada-

tok szerint a kapcsolódó ágazatokkal együtt – a multiplikátorhatást is figyelembe véve – gazdasági részesedése 9,1% volt.

A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás ágban megvalósult **beruházások volumene** 2023-ban (folyó áron 149 milliárd forint) 32%-kal **elmaradt a 2022. évitől.** Az év folyamán biztosított kormányzati támogatások (pl. kis- és középvállalkozásoknak nyúj-

⁵⁾ Az EU kiskereskedelmi fogalmának megfelelően üzemanyagtöltő állomásokkal együtt, de a gépjármű-, gépjárműalkatrész-, valamint a motorkerékpár- és motorkerékpáralkatrész-szaküzletek nélkül. A kiskereskedelmi üzletek száma nem tartalmazza a 2013. július 1-jétől megalakult nemzeti dohányboltokat.

tott rezsitámogatási program, a megújuló energiaforrások felhasználását támogató beruházások ösztönzése) csak fékezni tudták a volumencsökkenést.

2023-ban a **szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás területén az alkalmazásban állók száma 146 ezer fő volt**, a nemzetgazdaságban dolgozók 4,0%-a. A létszám 6,7 ezer fővel meghaladta a 2022. évit.

A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi **bruttó átlagkeresete** a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás területén 2023-ban 367 ezer forint volt. Egy év alatt 17%-kal emelkedett, a **növekedés nemzetgazdasági átlag feletti volt**. A gazdasági ágakat tekintve továbbra is itt volt az egyik legalacsonyabb az átlagkereset, a nemzetgazdasági átlagnak mindössze 64%-a.

Tovább bővült a globális turisztikai forgalom, de a 2019. évi szintet még nem érte el

2023-ban világviszonylatban a nemzetközi utazásokon részt vevők száma (1,3 milliárd) az egy évvel korábbihoz képest mintegy harmadával emelkedett, de a járvány megelőző, 2019. évi globális turisztikai forgalomtól 12%-kal elmaradt. **A globális turizmus többségét (54%-át) az Európa turisztikai régió⁶⁾ idegenforgalma adta.** A kontinens országaiba összesen 700 millió külföldi turista érkezett, számuk egy év alatt 17%-kal bővült, azonban 5,7%-kal kevesebb volt a 2019. évinél. Minden turisztikai régióban nőtt a vendégforgalom, a járvány előtti szintet viszont csak a közel-keleti régióban haladta meg (22%-kal).⁷⁾

2023-ban az előzetes adatok alapján az **Európai Unióban a szálláshelyek⁸⁾ vendég-**

éjszakáinak száma (2,9 milliárd) **6,0%-kal emelkedett** az előző évhez képest, és 1,3%-kal meghaladta a 2019. évit. A vendégéjszakák több mint hattizedét négy uniós tagállamban (Spanyolországban, Franciaországban, Németországban és Olaszországban) regisztrálták. 2023-ban tovább folytatódott a turizmus visszarendeződése, Luxemburg kivételével valamennyi uniós országban nőtt (0,3 és 20% között) a szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma. A viseigrádi országok közül Csehországban és Szlovákiában az uniós átlag felett (10, illetve 16%-kal), míg Magyarországon és Lengyelországban átlag alatt (1,3, illetve 3,2%-kal) bővült a vendégéjszakában mért forgalom az egy évvel korábbihoz képest.

⁶⁾ A turisztikai régió területe nagyobb a földrajzi értelemben vett Európánál, magában foglalja az európai területekkel rendelkező, de kontinensen kívüli országokat, valamint a gyakran Európához sorolt ázsiai államok közül például Kirgizisztánt, Tádzsikisztánt, Türkmenisztánt, Üzbegisztánt.

⁷⁾ Forrás: UNWTO World Tourism Barometer – Volume 22, January 2024.

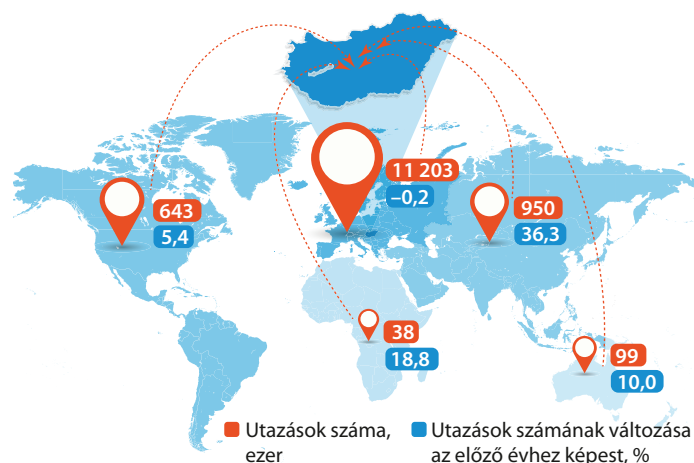
⁸⁾ Szálláshelyek alatt a kereskedelmi és a nem üzleti célú szálláshelyeket értjük. Bulgária, Észtország és Írország esetében az éves adat nem áll rendelkezésre. Forrás: Eurostat.

A külföldi beutazók költései tovább nőttek

A turizmus visszaépülésével a **hazánkba irányuló külföldi utazások száma**⁹⁾ tovább emelkedett. 2023-ban a külföldi állampolgárok 49,4 millió utazást tettek hazánkba, 6,6%-kal többet, mint egy évvel korábban. A külföldi beutazók 114,2 millió napot töltöttek Magyarországon, ami az előző évhez képest 6,7%-kal növekedett, azonban mind az utazások, mind az eltöltött napok száma elmaradt (20, illetve 18%-kal) a 2019. évitől. **Az egynapos utazások száma** (36,5 millió) **8,2%-kal nőtt egy év alatt**. Tízből ki-

lenc látogatás magánjellegű volt, többségük továbbra is átutazási, illetve vásárlási céllal történt. Az utazások kisebb részét (mintegy negyedét) adó **többnapos utazások száma** (12,9 millió) 2,2, az utazásokon eltöltött idő 6,0%-kal **emelkedett**. A több napra érkezők utazásaik során átlagosan 6,0 napot töltöttek el Magyarországon, 0,2 nappal többet, mint 2022-ben. A többnapos utazások résztvevői többségében szabadidő eltöltése (57%), illetve rokon, barát meglátogatása (15%) céljából érkeztek hazánkba.

3.28. ábra A külföldi állampolgárok által Magyarországra tett többnapos utazások kontinensenként, 2023*

* Európa Magyarország nélkül.

A Magyarországra tett külföldi utazások döntő többségét (79%) továbbra is az európai uniós országokból érkezők tették ki. A külföldi utazók kétharmada valamelyik szomszédos országból érkezett, azon belül is – az egynapos utak magas száma

miatt – kiemelkedik a Szlovákiából (21%), Romániából (18%) és Ausztriából (16%) beutazók aránya. A többnapos utak esetében Németországból érkeztek a legnagyobb számban.

⁹⁾ Az Ukrajnában zajló háború miatt az ukrán határszakaszon 2022. február végétől szünetelt a kérdőíves felvétel. Emiatt az éves becslést adatok nem a teljes látogatóforgalomra vonatkoznak (nem tartalmazzák az ukrán határszakasz forgalmát, az adatok összehasonlíthatósága korlátozott). 2023 januárjában az adatfelvétel újraindult.

2023-ban a külföldiek folyó áron 3137 milliárd forintot költöttek Magyarországon, a fogyasztói árak jelentős emelkedése mellett 36%-kal többet, mint egy évvel korábban. **A külföldi látogatók kiadásainak GDP-hez viszonyított aránya (4,2%) emelkedett** az előző évekhez képest, a 2019. évitől azonban 0,7 százalékponttal elmaradt. Az egynapos utakkal kapcsolatos

költségek (751 milliárd forint) 37, a többnapos utazásokhoz kapcsolódók (2385 milliárd forint) 36%-kal növekedtek egy év alatt. Az egynaposok 25, a többnaposok 40%-kal meghaladták a koronavírus-járvány előtti költségeket. Egy külföldi utazó naponta átlagosan 27,5 ezer forintot költött el, 6,0 ezerrel többet, mint egy évvel korábban.

A magyarok külföldi turisztikai kiadásai szintén jelentősen emelkedtek

A magyarok 2023-ban 21,1 millió alkalommal látogattak külföldre, az utazások száma az egy évvel korábbihoz képest 17%-kal nőtt, azonban a 2019. évitől 15%-kal elmaradt. **A külföldre látogató magyarok 65,9 millió napot töltöttek külföldön**, 26%-kal többet, mint 2022-ben, a 2019. évinél viszont 12%-kal kevesebbet.

Az utazások mintegy hattizede **egynapos látogatás** volt, számuk 19%-kal emelkedett egy év alatt, 2019-hez képest viszont 17%-os az elmaradás. Egy-egy napra a korábbi évekhez hasonlóan a magyarok főként vásárlási (36%), illetve munkavégzési (24%) szándékkal utaztak külföldre. A vásárlási célú utazások száma több mint másfélszeresére bővült, a napi munkába járást szolgáló utazásoké 13%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. **A több napra utazók száma** 2023-ban 14%-kal bővült a 2022. évihez mérten, de 13%-kal kevesebb volt, mint a járvány előtt. A többnapos utakon részt vevők tartózkodási ideje együttesen egy év alatt 27%-kal nőtt,

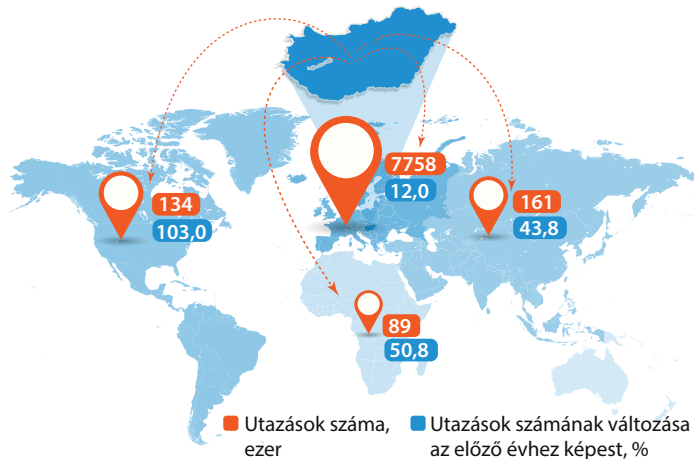
azonban 11%-kal elmaradt a 2019. évitől. Az átlagos tartózkodási idő 2023-ban 6,5 nap volt, ami az egy évvel korábbihoz képest 0,7, a 2019. évihez viszonyítva pedig 0,3 nappal nőtt.

Az utazások több mint háromnegyede valamelyik szomszédos országba¹⁰⁾ irányult, ezen belül a leggyakoribb úti cél Ausztria (34%) és Szlovákia (20%) volt. A külföldre tett utazások mindössze 1,9%-a esett Európán kívüli országba.

Külföldi utazásokon 2023-ban a magyar lakosság 1585 milliárd forintot költött el, az egy évvel korábinál 47, a járvány előtti, 2019. évhez képest pedig 63%-kal többet. Az egynapos utazásokhoz kapcsolódó kiadások egy év alatt 55, a többnapos utazásokhoz kötődők esetében 46%-kal növekedtek. 2023-ban a magyarok külföldi költségeinek több mint fele (52%) a szabadidő eltöltése, szórakozás, egészségmegőrzés, 15%-a vásárlás, 12%-a üzleti út, valamint 10%-a rokon, barát meglátogatása céljából tett utakhoz kapcsolódott.

¹⁰⁾ Az Ukrajnában zajló háború miatt az ukrán határszakaszon 2022. február végétől szünetelt a kérdőíves felvétel. Emiatt az éves becslést nem a teljes látogatóforgalomra vonatkoznak (nem tartalmazzák az ukrán határszakasz forgalmát, az adatok összehasonlíthatósága korlátozott). 2023 januárjában az adatfelvétel újraindult.

3.29. ábra A magyar állampolgárok által külföldre tett többnapos utazások kontinensenként, 2023

A magyarok több és hosszabb utazást tettek belföldön

2023 egészét tekintve a **többnapos belföldi utazások száma 2,6%-kal emelkedett** az előző évhez képest, de 10%-kal elmaradt a járvány előttitől. A 12,8 millió többnapos belföldi utazás során 51,6 millió napot töltöttek el a magyarok, 4,7%-kal többet, mint 2022-ben. **Az utazások száma** a rövidebb (1–3 éjszakás) utazásoknál 0,7%-kal mérséklődött, a hosszabbak **(4 vagy annál több éjszakás)** esetében **14%-kal nőtt** 2022-höz viszonyítva. Míg az időben rövidebb utak többségét az üdülés, szórakozás, pihenés (47%) mellett a rokon, barát, ismerős meglátogatása (39%) motiválta, addig döntően

(70%) az előbbi volt a hosszabb látogatások célja.

A magyarok többnapos belföldi útjaik során 2023-ban összesen folyó áron 632,3 milliárd forintot költöttek el, 23%-kal többet, mint 2022-ben. Az utazók átlagos költsége (egy utazó egy napjára 12,2 ezer forintnyi költség jutott) az egy évvel korábbi 18, a 2019. évit pedig 85%-kal haladta meg. A legfőbb kiadási tételek közül az üzemanyag átlagos fogyasztói ára 25, a belföldi üdülése és az éttermi étkezése egyaránt 22%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest.

A magán- és egyéb szálláshelyek kapacitásbővülése erőteljesebb volt, mint a kereskedelmieké

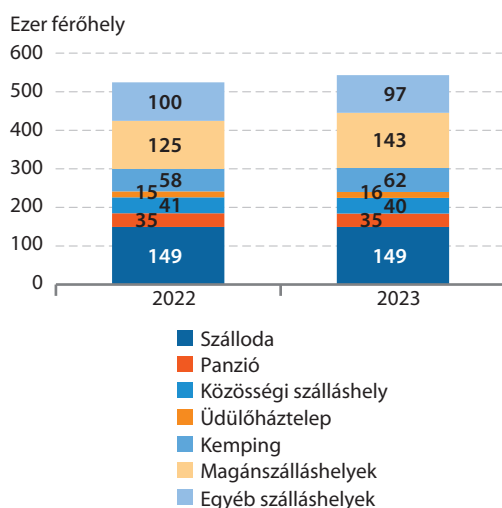
A hazai szálláshelyek forgalmának 2021-es, járvány utáni újraindulását (erősödő belföldi-vendég-forgalom, javuló kapacitáskihasználtság) 2022-ben a globális válság következtében visszafogottabb utazási kedv csak csekély mértékben befolyásolta, 2023-ban pedig a folyamatosan emelkedő külföldi-vendég-forgalom eredményeként a növekedés újabb lendületet kapott.

2023. júliusában mintegy **34 ezer turisztikai szálláshely¹¹⁾** (3 ezer kereskedelmi, illetve 31 ezer magán- és egyéb szálláshely) **várta a vendégeket.** Ezzel egy időben a **kiadható férőhelyek száma** (543 ezer) **3,5%-kal emelkedett** 2022 azonos hónapjához képest. A kereskedelmi szálláshelyek esetében 0,9, a magán- és egyéb szálláshelyeken 7,1%-kal bővült egy év alatt a kiadható férőhelyek száma.

2023 július végén **a turisztikai térségek¹²⁾ csaknem mindegyikében több férőhely várta a vendégeket,** mint egy évvel korábban. A kiadható férőhelyek száma

Bük-Sárvár, Győr-Pannonhalma, illetve Gyula és térsége turisztikai térségben csökkent, míg a többiben a kapacitásbővülés 1,9 és 22% között szóródott.

3.30. ábra **A turisztikai szálláshelyek férőhelyeinek alakulása szállástípusonként, július 31.**

A külföldi vendég-forgalom némileg kompenzálta a belföldiek miatti forgalomcsökkenést

2023 folyamán a turisztikai szálláshelyek szolgáltatásait 15,8 millió vendég 40,8 millió vendégéjszakára vette igénybe, ami az egy évvel korábbihoz képest 5,3, illetve

2,5%-os emelkedést jelentett. A vendég-forgalom mintegy héttizede a kereskedelmi szálláshelyeken koncentrálódott.

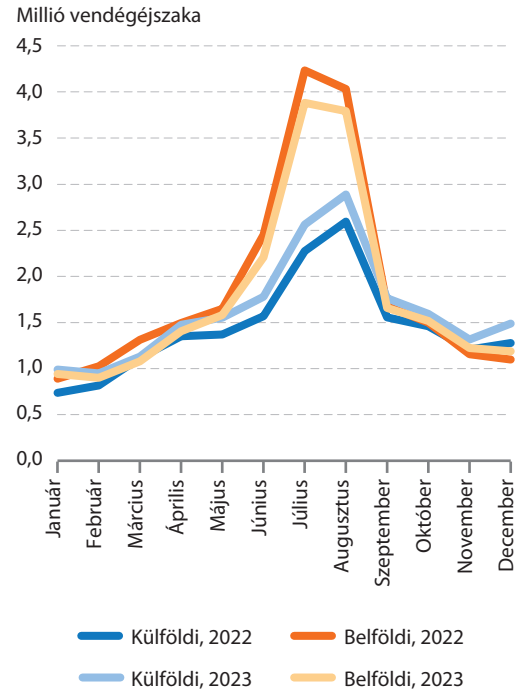
¹¹⁾ A turisztikai szálláshelyek közé a 239/2009. (X. 20.) számú kormányrendeletben nevesített kereskedelmi (szállodák, panziók, kempingek, üdülőközpontok, közösségi szálláshelyek), illetve a magán- és egyéb szálláshelyek tartoznak. Az adatok a nyaralóhajók adatait nem tartalmazzák. A kereskedelmi szálláshelyekre vonatkozó adatok módszertani változás miatt a 2022. tárgyévétől csak korlátozottan hasonlíthatók össze a korábbi évek adataival.

¹²⁾ A 11 turisztikai térség pontos lehatárolását a 429/2020. (IX. 14.) számú kormányrendelet tartalmazza.

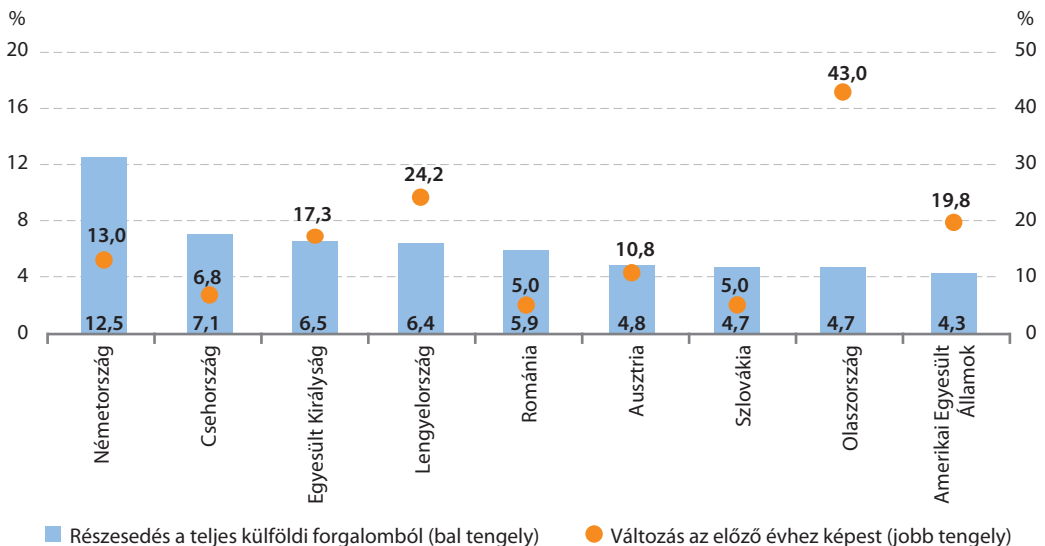
2023-ban a vendégek 55%-a belföldről érkezett, míg egy évvel korábban ez az arány megközelítette a hattizedet. A **belföldi vendégek** száma (8,7 millió) 3,1, az átlaluk eltöltött vendégéjszakáké (21,4 millió) 5,1%-kal elmaradt az egy évvel korábitól. A belföldivendég-éjszakában mért forgalom elmaradása az év nagyrésztében (februártól szeptemberig) jellemző volt, amit az év végi hónapok előző évinél nagyobb forgalma nem kompenzált.

2023-ban a turisztikai szálláshelyeken 7,1 millió **külföldi vendég** 19,5 millió éjszakát töltött el, 18, illetve 12%-kal többet a 2022. évinél. A vendégéjszakák száma mind a kereskedelmi, mind a magán- és egyéb szálláshelyeken meghaladta az egy évvel korábbi forgalmat. A külföldivendég-éjszakák jelentős részét az Európai Unióból érkező vendégek (64%) tették ki, a forgalom további 11, illetve 6,3%-át az Ázsiából és az amerikai kontinensről érkezők adták. Az Afrikából, illetve Ausztrália és Óceániából érkezők együttesen sem érték el a 2%-ot.

3.31. ábra A kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszakáinak havi alakulása

3.32. ábra A legjelentősebb küldő országok a vendégéjszakákban kifejezett vendégforgalom alapján, 2023

2023-ban a **turisztikai térségek közül** Mátra–Bükk, Budapest környéke, valamint Győr–Pannonhalma növelte (0,8–5,5%-kal) vendégforgalmát a megelőző évhez képest. Ugyanekkor a turisztikai térségek **többségében stagnált vagy csökkent (1,2–12%-kal) a vendégéjszakában mért forgalom**, a legnagyobb mértékben Pécs–Villány térségében. A külföldivendégforgalom, Bük–Sárvár kivételével, a turisztikai térségek mindegyikében emelkedett, míg a belföldről érkező vendégek esetében, Budapest környéke kivételével, csök-

kent vagy stagnált az eltöltött vendégéjszakák száma.

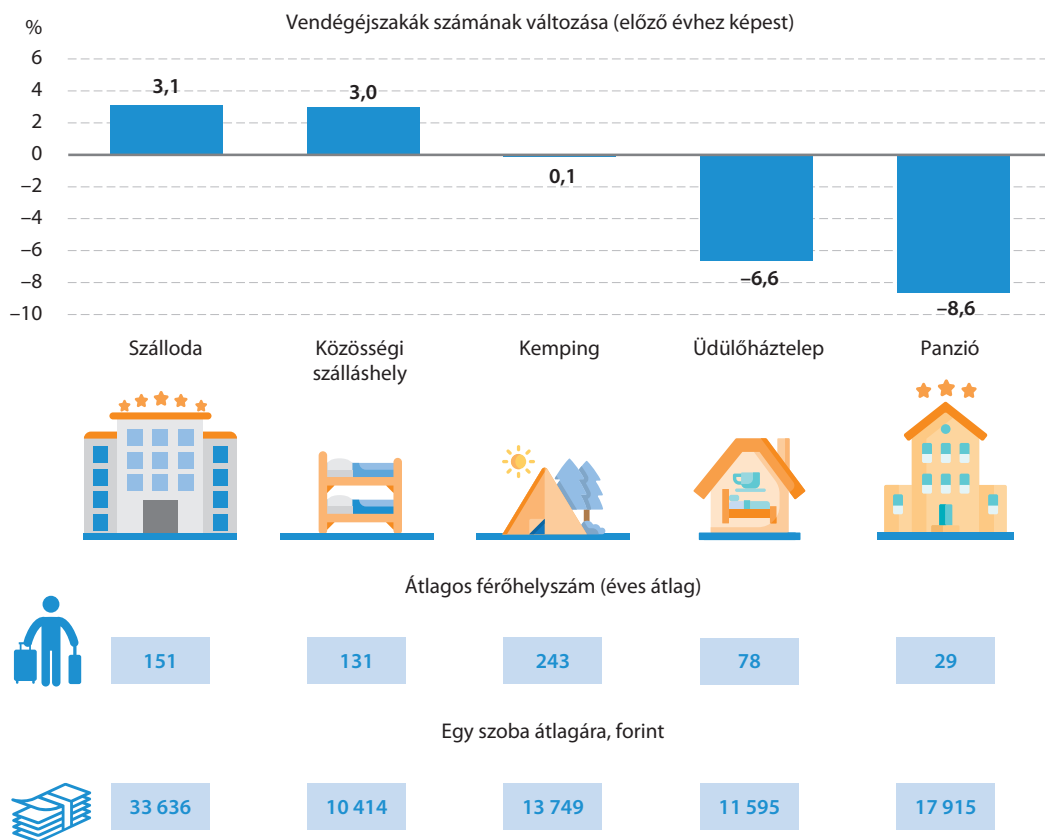
A **forgalom területi eloszlása koncentrálnak** tekinthető. A külföldivendégéjszakák 59%-át a főváros turisztikai szálláshelyein, míg a belföldivendégéjszakák 29%-át a Balaton térségében töltötték el a vendégek. 2023-ban Budapest szálláshelyein a vendégéjszakában mért vendégforgalom egyharmadát (13,6 millió vendégéjszaka) regisztrálták, az előző évinél 14%-kal többet, ami a jelentősen megemelkedő külföldivendégforgalom eredménye.

A vendégek többsége továbbra is a szállodákat részesíti előnyben

A kereskedelmi szálláshelyeken belül kiemelkedő a szállodák szerepe, ahol a 2023. évi vendégéjszakák 72%-a koncentráldott. Az év folyamán **a szállodai vendégek által eltöltött éjszakák száma 3,1%-kal növekedett**. A panziókban a kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák 8,3%-át regisztrálták. A szállástípusok közül egy év leforgása alatt itt csökkent a leginkább (8,6%-kal) a vendégéjszakában mért vendégforgalom, ebben szerepet

játszott az is, hogy főként a belföldi vendégek körében népszerű ez a szállástípus, így az esetükben elmaradó vendégforgalom itt érződött a legjobban. Az alacsonyabb árfekvésű üdülőháztelpeken, kempingekben és közösségi szálláshelyeken együttesen a vendégéjszakák 20%-át töltötték a kereskedelmi szálláshelyeken megszálló vendégek, közülük egyedül a közösségi szálláshelyek forgalma növekedett (3,0%-kal).

3.33. ábra A kereskedelmi szálláshelyek főbb jellemzői szállástípus szerint, 2023

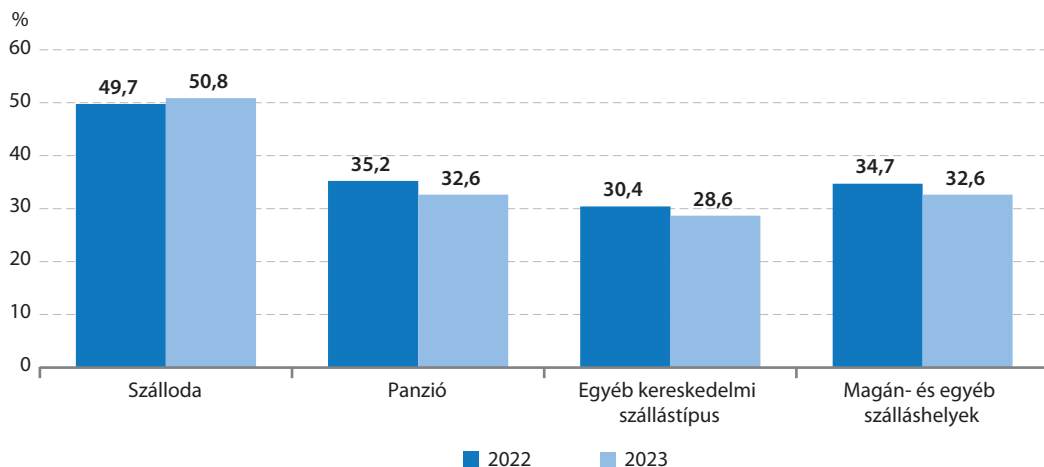

A szállodákban és a közösségi szálláshelyeken javult a kapacitáskihasználtság

2023-ban a turizmus szempontjából legforgalmasabb nyári hónapokban a kereskedelmi, valamint a magán- és egyéb szálláshelyeken átlagosan a kiadható férőhelyek 40, illetve 33%-a megtelt. A férőhely-kihasználtság június–augusztusban a szállodákban meghaladta az 50%-ot, augusztusban volt

a legmagasabb, 57%. Ugyanekkor a hagyományosan nyári szálláshelyeknek számító kempingekben mindössze 25%-os volt. Augusztust követően az év hátralévő részében valamennyi kereskedelmi szállástípus esetében csökkent a kapacitáskihasználtság. Egyedül a szállodákban sikerült még év vé-

3.34. ábra A kereskedelmi szálláshelyek férőhely-kihasználtságának alakulása a nyári hónapokban szálláshelytípusonként*

* Az adatok június, július és augusztus átlagára vonatkoznak.

gén is 40% közelében tartani a férőhely-kihasználtságot. A kapacitáskihasználtság a szállodákban és a közösségi szálláshelyeken néhány kivételtől eltekintve hónapról hónapra meghaladta az egy évvel korábbit,

míg a többi kereskedelmi szállástípusban az év nagyobb részében elmaradt attól. A magán- és egyéb szálláshelyek esetében a férőhely-kihasználtság az év nagyobb részében meghaladta a 2022. évi azonos időszakit.

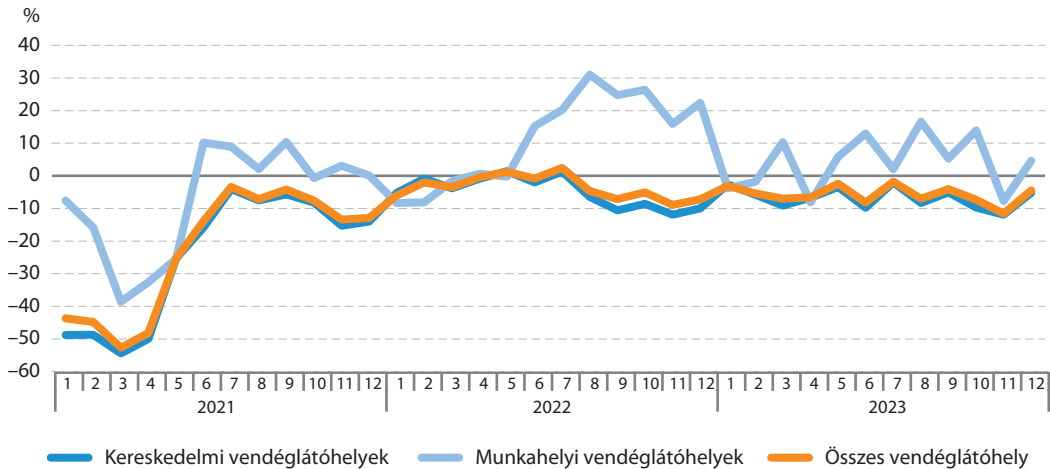
A vendéglátóhelyi forgalom volumene és az üzletek száma is csökkent

2023-ban az előzetes adatok alapján a **vendéglátóhelyek bruttó eladási forgalma** (folyó áron 2311 milliárd forint) volumenében **az egy évvel korábbitól 2,4**, a koronavírus-járvány előtti, **2019. évtől pedig 5,9%-kal maradt el**. A forgalom döntő többségét (90%-át) kitevő **kereskedelmi vendéglátás volumene 1,8**, a **munkahelyi vendéglátásé 7,0%-kal csökkent** 2022-höz viszonyítva. A kereskedelmi vendéglátóhelyek forgalmának mintegy harmada – az egy évvel korábbihoz hasonlóan

– a nyári időszakra (június–augusztus) koncentrálódott.

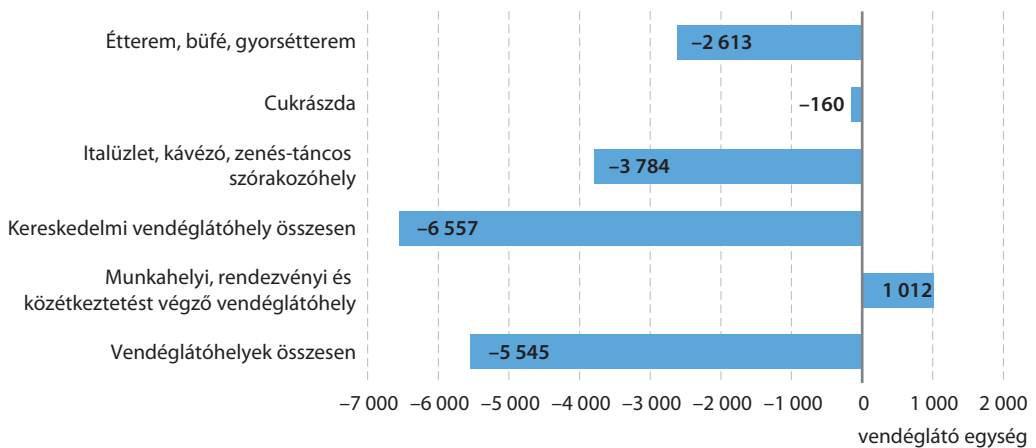
A vendéglátóhelyi forgalom 79%-át 2023-ban az **ételforgalom** adta. A vendéglátó üzletekre vonatkozó járványügyi korlátozások – csak elvitelre történő értékesítés – miatt 2021 I. negyedévében az ételforgalom aránya meghaladta a 90%-ot, ami az üzletek újrainításával fokozatosan csökkent a jellemzően helyben fogyasztott italok és egyéb áruk javára.

3.35. ábra A vendéglátóhelyek eladási forgalmának volumenváltozása (2019 azonos időszakához képest)

2023. június végén mintegy **46 ezer vendéglátóhelyet tartottak nyilván**, 1,9 ezerrel (4,0%-kal) **kevesebbet, mint egy évvel korábban**. A járvány előtti, 2019. június végéhez viszonyítva pedig 5,5 ezerrel (11%-kal) csökkent a vendéglátóhelyek száma. A vendéglátó üzletek közül 39 ezer kereskedelmi, 7 ezer munkahelyi, rendezvényi és közétkeztetést végző egységként működött.

3.36. ábra A vendéglátó üzletek számának változása, 2023. június 30. (2019. június végéhez képest)

A kereskedelmi vendéglátóhelyeken belül az italüzlet, kávézó, zenés-táncos szórakozóhely csoportba tartozó üzletek száma csökkent a legnagyobb mértékben (24%-kal), legkevésbé pedig a cukrászdá-

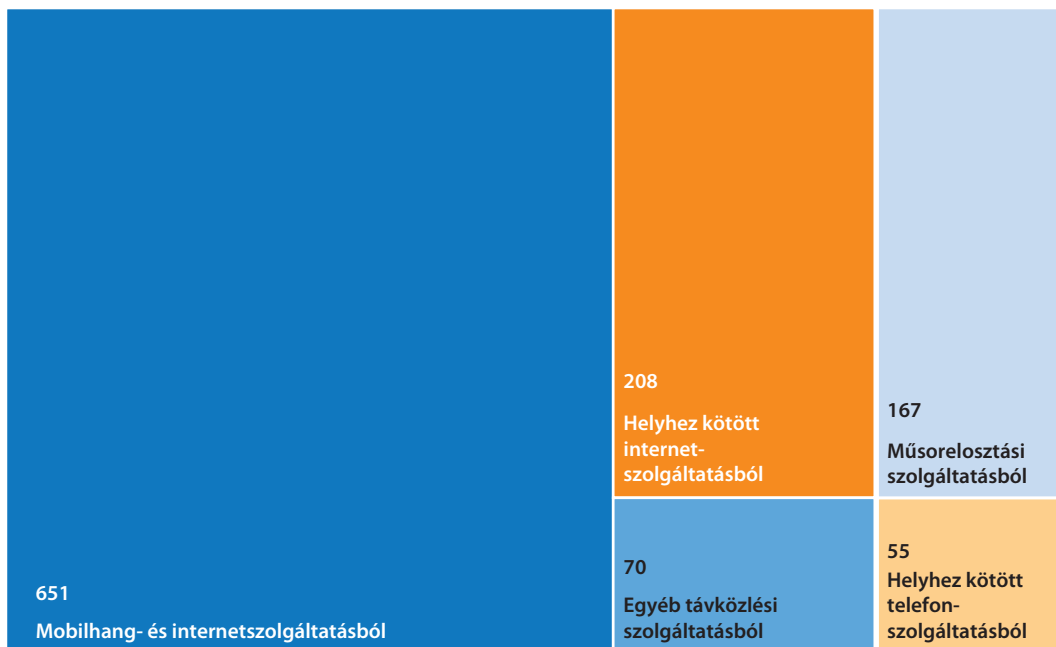
ké (3,9%-kal) 2019. június végéhez képest. Ugyanakkor a munkahelyi, rendezvényi és közétkeztetést végző vendéglátóhelyek száma 17%-kal nőtt ugyanezen időszak alatt.

INFOKOMMUNIKÁCIÓ

Az információtechnológiai eszközök és alkalmazások használata mindennapjaink szerves részét képezi. A távközlési tevékenységeket is magában foglaló **információ és kommunikáció területén 2023-ban a bruttó hozzáadott érték volumene 2,4%-kal emelkedett.** Az infokommunikáció területe a nemzetgazdaság beruházásaiból 2,0, hozzáadott értékéből 5,0%-kal részesedett.

A szolgáltatók nettó árbevétele 1151 milliárd forint volt távközlési tevékenységből. Ennek 57%-a (651 milliárd forint) mobilhang- és internetszolgáltatásból származott, a bevételek sorrendjében ezt a helyhez kötött internetszolgáltatásból, valamint a műsorelosztási szolgáltatásból származó bevétel követte.

3.37. ábra A távközlési tevékenységből származó nettó árbevétel, 2023, milliárd forint

Az információ és kommunikáció területén alkalmazásban állók létszáma (133 ezer fő) 2023-ban 4,2%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete 917 ezer forint volt, ezzel ez az egyik legjobban fizető gazdasági terület, és a bruttó átlagkereset a nemzetgazdasági átlagnál (14,2%)

valamelyest nagyobb mértékben, 15,0%-kal nőtt az előző évhez képest. Az összeg a távközlési szektorban alacsonyabb volt (806 ezer forint), mint a gazdasági ág egészében. Az információ, kommunikáció ágban az üres álláshelyek aránya 2,4%-ot tett ki, ami a korábbi évekkel ellentétben nem haladta meg a nemzetgazdaság egészének értékét.

Az M2M-kártyák száma háromtizedével bővült

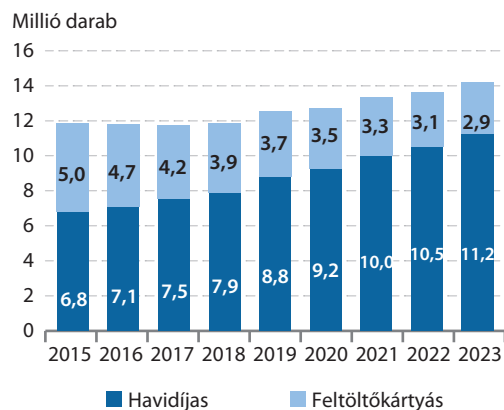
A regisztrált mobiltelefon-előfizetések száma 2023 végén 14,1 millió fölé nőtt. Ebből **2,8 millió volt az M2M¹³⁾-kártyák száma, amelyekből 30%-kal több volt használatban** az egy évvel korábbinál, az emberi beavatkozás nélkül történő, eszközök közötti kommunikáció elterjedésének következtében. Ez a technológia az üzleti világban többek között segít különböző folyamatok optimalizálásában és a logisztikában, míg az emberek mindennapjaiban például az okosotthonok felügyeletében és vezérlésében van jelen.

Száz lakosra 147 mobil-előfizetés jutott, több mint ötször annyi, mint vezetékes előfizetés. A lakosság számot meghaladó előfizetésszám főként a lakossági és az üzleti előfizetések párhuzamos használatából következik. **A havidíjas előfizetések száma** – a feltöltőkártyás előfizetéseknél általában kedvezőbb percdíjak, valamint a biztosított adatforgalom hatására is – **folyamatosan nő**, 2023 végére 79%-uk ilyen volt.

A vezetékes telefonvonalak száma 2,7 millió alá csökkent. A VoIP-hangcsatornák¹⁴⁾ adták a vezetékes fővonalak 83%-át, amelyek korábban intenzíven terjedtek, de 2023 végére számuk is elmaradt az előző évitől.

E technológia népszerűségéhez hozzájárulnak a kábeltelevíziós társaságok által alkalmazott előfizetési konstrukciók, amelyekben kombinálják a kábeltelevízió, az internet és a vezetékes telefon előfizetését. 2023-ban a vezetékes hálózathoz indított hívások száma 17%-kal tovább csökkent, ugyanakkor a hívások átlagos időtartama változatlanul meghaladta a hat percet, ami lényegesen hosszabb időtartam a 2020 előtti évek értékéhez képest.

3.38. ábra A mobiltelefon-előfizetések száma az előfizetés típusa szerint*

* 2019-től M2M-kártyákkal együtt.

¹³⁾ M2M: machine to machine.

¹⁴⁾ Jellemzően kábeltelevíziós, illetve széles sávon megvalósuló, helyhez kötött telefonszolgáltatás.

A mobilhálózaton indított hívások száma (8,0 milliárd) és a beszélgetések összes ideje 2023-ban csökkent az előző évihez képest (6,4, illetve 4,2%-kal), ahogy az elküldött SMS- és MMS-üzenetek együttes mennyisége (1 milliárd 586 millió darab) is. Ugyan-

akkor a vezetékes hívásokhoz hasonlóan a mobiltelefonon folytatott beszélgetések átlagos időtartama szintén hosszabb volt (közel három és fél perc), mint a 2020 előtti években.

Nőtt a televíziószolgáltatásra előfizetők száma

Televíziószolgáltatásra 3 millió 556 ezren fizettek elő 2023 végén, 0,9%-kal többen, mint egy évvel korábban. Ennek 84%-a vezetékes jelátviteli hálózaton valósult meg, és **az összes előfizetés 15%-át az analóg, 85%-át a digitális csomagok tették ki.** Csak televíziószolgálta-

tásra az előfizetések 22%-a vonatkozott, míg a szerződést kötők 25%-a döntött úgy, hogy emellett igénybe vesz vagy vezetékeselefon-, vagy internetszolgáltatást is. A szerződések 15%-a mindhárom szolgáltatást, valamint a mobilhang-szolgáltatást is tartalmazta.

ÉPÍTŐIPAR

Az építőipar **nemzetgazdasági súlyát** tekintve 2023-ban – az előzetes adatok alapján – **a bruttó hozzáadott érték 6,3%-át, a beruházásoknak pedig a 2,0%-át adta.** Az előbbi volumene 5,6%-kal, részaránya 0,2 százalékponttal csökkent 2022-höz viszonyítva. A bruttó hozzáadott érték csökkenése miatt az építőipar 0,3 százalékponttal járult hozzá a GDP – kiigazítás nélkül számított – 2023. évi 0,9%-os mérséklődéséhez. Az építőipari beruházások volumene – a nemzetgazdasági átlagnál nagyobb mértékben – 25%-kal visszaesett az előző évhez képest. A beruházások nemzetgazdaságon belüli részaránya 0,4 százalékponttal kisebb volt a 2022. évinél.

Az építőiparban alkalmazásban állók **az összes alkalmazott (3,672 millió fő) 6,1%-át adták,** ami az egy évvel korábbihoz viszonyítva 0,1 százalékponttal csökkent. Az építőiparban az alkalmazásban állók létszáma 2023-ban 224 ezer fő volt, 1,4%-kal (3,1 ezer fővel) kevesebb az előző évihez képest. A teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete 443 ezer forint volt, ami 17%-kal nőtt 2022-höz képest, és a korábbi évekhez hasonlóan a nemzetgazdasági átlag (571 ezer forint) 78%-át tette ki. Ebben szerepet játszott az is, hogy a fizikai dolgozók aránya magasnak számít a többi gazdasági területhez képest.

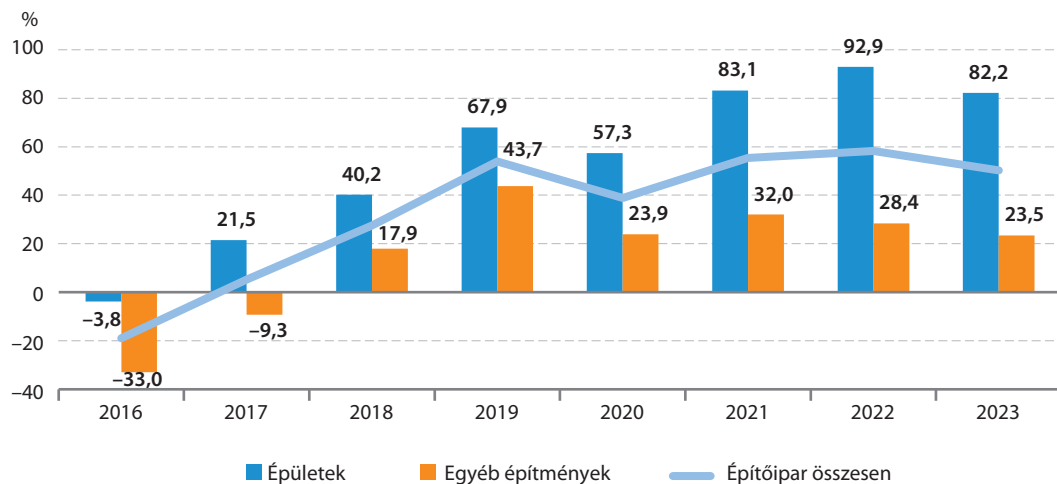
Két év bővülés után ismét csökkent az építőipar teljesítménye

Az építőipar dinamikus bővülése a koronavírus-járvány miatt 2020-ban megtört, majd az azt követő két évben újra nőtt a nemzetgazdasági ág teljesítménye. A magas infláció és a gazdasági nehézségek hatására az építőipar teljesítménye csökkent 2023-ban. **Az építőipari termelés** (folyó áron 7387 milliárd forint) **volumene 5,0%-kal elmaradt** az egy évvel korábitól. A termelési érték összehasonlító áron 2015-höz képest 50%-kal nagyobb, a járvány előtti, 2019. évi szinthez mérten viszont 2,3%-kal kisebb volt.

Építményfőcsoportok szerint a termelési érték 63%-át az épületépítések, 37%-át

pedig az egyéb építmények (például közlekedési infrastruktúra, komplex ipari létesítmények) építése adták. Az **épületépítések** 2023. évi 4623 milliárd forintos **teljesítménye volumenben 5,6**, az **egyéb építményeké** (folyó áron 2764 milliárd forint) **3,8%-kal csökkent** az egy évvel korábbihoz képest. Az építőipar termelési értékének volumencsökkenése meghaladta az alkalmazásban állók számának mérséklődését, ezért a termelékenység összehasonlító áron kismértékben maradt el az egy évvel korábitól.

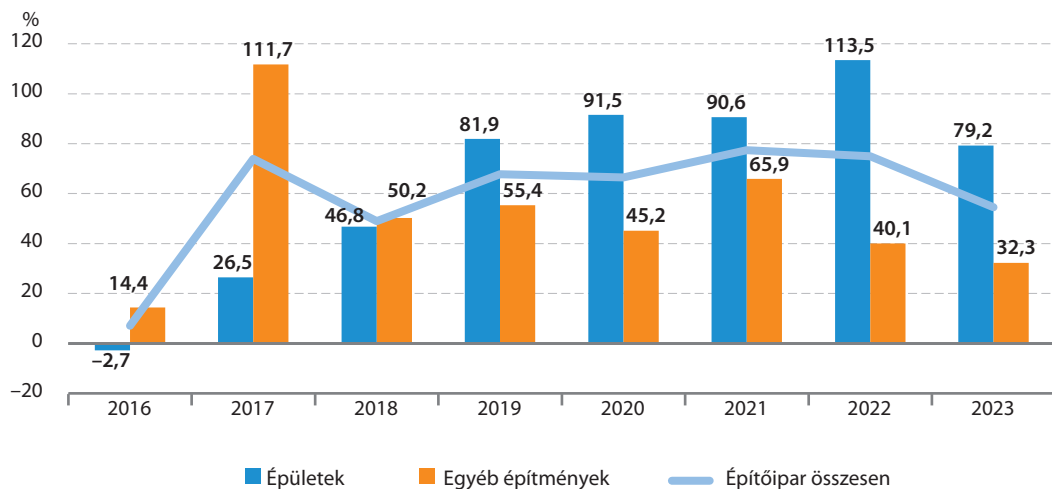
3.39. ábra Az építőipari termelés volumenváltozása építményfőcsoportonként (2015-höz képest)

Az építőipari vállalkozások 2023-ban 5395 milliárd forint értékű új szerződést kötöttek, összehasonlító áron 11%-kal kevesebbet, mint egy évvel korábban. Az **épületépítések esetében** – részben az alacsonyabb

lakásépítési kedv hatására – **az új megrendelések volumene 16**, az **egyéb építmények építésére megkötött új szerződéseké 4,4%-kal csökkent** az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

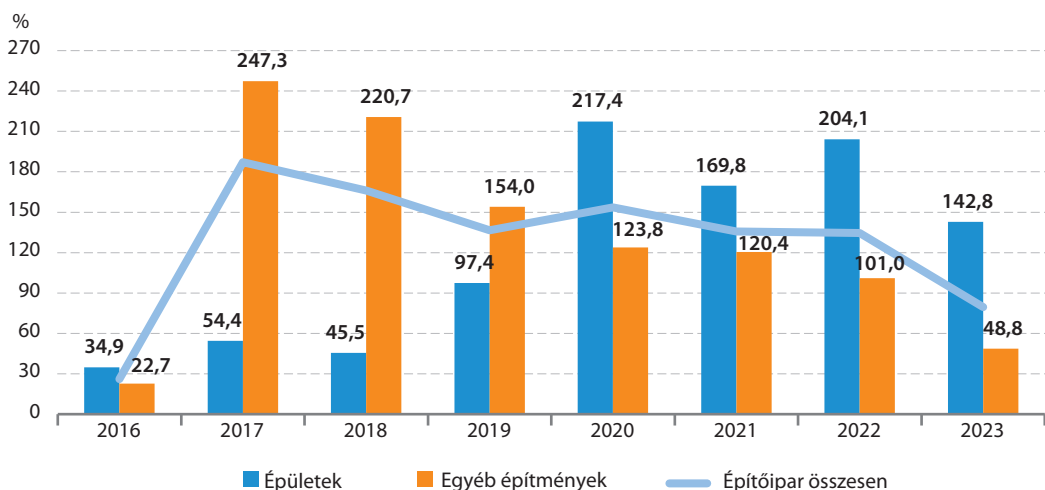
3.40. ábra Az építőipar tárgyévben kötött szerződéseinek volumenváltozása építményfőcsoportonként (2015-höz képest)

Az építési vállalkozók 2331 milliárd forint értékű megrendeléssel zárták a 2023-as évet, ami összehasonlító áron 24%-kal visszaesett az előző évhez képest. Az **egyéb építmények építésének rendelésállománya 26, az épüle-**

tépítések év végi szerződéseinek volumene pedig **20%-kal elmaradt** a 2022. decemberi-től. Az előbbi jelentős csökkenését az állami beruházások egy részének elhalasztása vagy átütemezése okozta.

3.41. ábra Az építőipar év végi rendelésállományának volumenváltozása építményfőcsoportonként (2015. év havi átlagához képest)

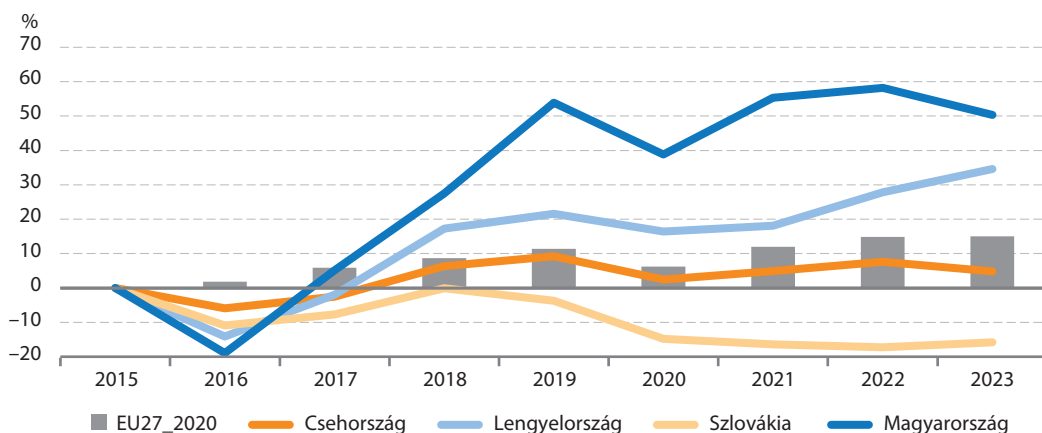

Uniós szinten nőtt az építőipari termelés

Az Európai Unió építőipari termelése 2016 és 2019 között folyamatosan bővült, ami a járvány miatt 2020-ban megtört, majd 2021-től ismét növekedett. 2023-ban **a naptárhatással kiigazított adatok alapján az építőipar teljesítménye Magyarországon – az uniós növekedéssel (1,4%) szemben – 5,0%-kal csökkent** az egy évvel korábbi-

hoz viszonyítva. A rendelkezésre álló adatok alapján az építőipari termelés a tagországok többségében nőtt, legnagyobb mértékben Szlovéniában (19%-kal). Az unió építőipari termeléséből a legnagyobb arányban részesedő országok közül Németországban 1,1, Franciaországban 0,5%-kal mérséklődött a kibocsátás.

3.42. ábra Az építőipari termelés volumenváltozása az EU-ban és a visegrádi országokban* (2015-höz képest)

* Naptárhatással kiigazított adatok.

A visegrádi országok közül Lengyelországban és Szlovákiában nőtt az építőipari termelés 2023-ban az egy évvel korábbihoz

képest, Csehországban a magyarországinál kisebb volt a visszaesés.

MEZŐGAZDASÁG

2023-ban a hazai mezőgazdaság teljesítményében nagyobb szerepet játszó növénytermesztés számára az időjárási viszonyok összességében kedvezően alakultak, az ennek tulajdonítható jó terméseredmények az ágazat egészének teljesítményére is pozitívan hatottak. **A mezőgazdaság hozzáadott értéke¹⁵⁾ a nemzetgazdasági ágak közül kiemelkedően, 69%-kal növekedett az egy évvel korábbi, alacsony bázishoz képest.** Ebből adódóan a nemzetgazdasági bruttó hozzáadott érték 5,4%-át adó ágazat viszonylag kis súlya ellenére 2,1 százalékponttal növelte a GDP volumenét. A nemzetgazdasági beruházások 4,1%-át, 667 milliárd forintot fordítottak mezőgazdasági fejlesztésekre, ami reálértéken 17%-kal kevesebb az előző évinél.

Az alkalmazásban állók 2,3%-a, 84 ezer fő dolgozott az agrárszektorban, azonban az ágazat foglalkoztatásban betöltött szerepe ennél jóval nagyobb, tekintettel az egyéni gazdaságokban végzett mezőgazdasági munkára. Ez utóbbit is figyelembe véve 2023-ban a mezőgazdaság munkaerő-felhasználása 275 ezer ember teljes munkaidős (évi 1800 óra) tevékenységének felelt meg. Azzal együtt, hogy a teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete 17%-kal, 442 ezer forintra emelkedett, a mezőgazdasági átlagfizetés továbbra is jelentősen (23%-kal) elmaradt a nemzetgazdasági átlagtól. A bérszínvonal alapvetően a fizikai foglalkozásúak magas arányával áll összefüggésben.

Nőtt a mezőgazdasági kibocsátás volumene

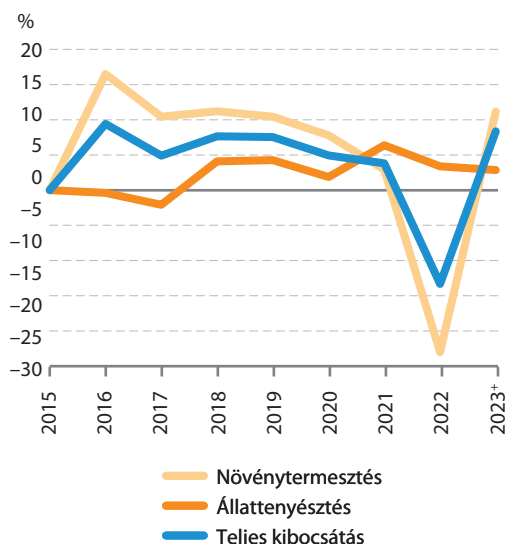
A mezőgazdasági számlák rendszerének előzetes adatai szerint 2023-ban **a mezőgazdaság teljes kibocsátásának volumene 25%-kal emelkedett az előző évihez képest**, miközben az árak átlagosan 15%-kal csökkentek. A volumen- és az árváltozás eredményeként a mezőgazdaság teljesítményértéke (4338 milliárd forint) – szolgáltatásokkal és kiegészítő tevékenységekkel együtt – 6,6%-kal növekedett. A teljes kibocsátásból a növénytermesztés 55, az állattenyésztés 38%-kal részesedett, a többi szolgáltatásokból és másodlagos tevékeny-

ségekből adódott. Továbbra is a növénytermesztés húsz éve tartó túlsúlya jellemzi a hazai mezőgazdaságot.

A mezőgazdasági termékek előállításához és szolgáltatások nyújtásához szükséges **foljó termelőfelhasználás volumene 1,6%-kal mérséklődött**, árindexe viszont 1,7%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A közel változatlan mértékű ráfordítás mellett nőtt az előállított agrártermékek volumene, ami a **mezőgazdaság termelékenységének javulását eredményezte**, és pozitívan hatott a hozzáadott ér-

¹⁵⁾ A nemzeti számlákra vonatkozó ESA2010 módszertana alapján.

3.43. ábra A mezőgazdasági kibocsátás volumenváltozása (2015-höz képest)

ték alakulására. A kibocsátás és a folyó termelőfelhasználás különbözeteként előálló **bruttó hozzáadott érték** (1615 milliárd forint) volumene **79%-kal nőtt**. A termelési tényezők jövedelme 17, a vállalkozói jövedelem 15%-kal magasabb volt az előző évinél.

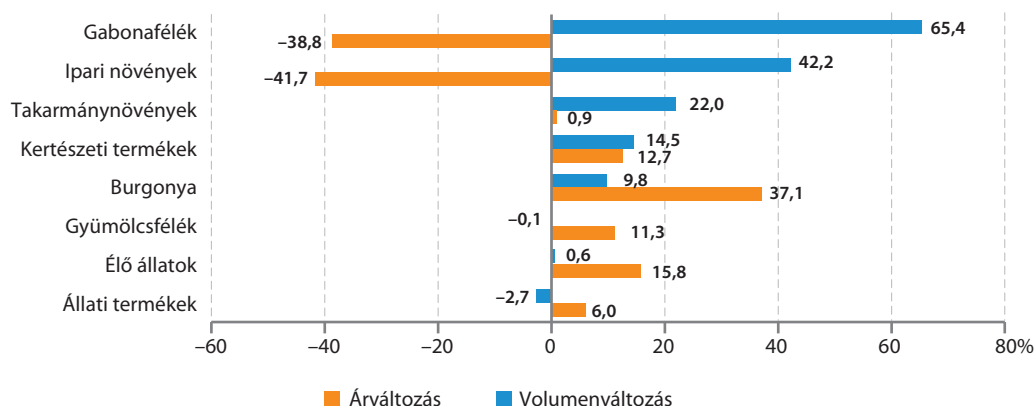
Az agrárium éves munkaerőegységben (évi 1800 munkaóra) kifejezett **munkaerő-felhasználása 2015 óta mérséklődik**, 2023-ban mintegy 275 ezer ember mezőgazdasági tevékenységének felelt meg. A nem fizetett munkaerő aránya a 2000-es évek eleje óta csökkenő tendenciát mutat, de 2023-ban még így is a mezőgazdasági munkaidő-ráfordítás 57%-a köthető az egyéni gazdaságok családtagjaihoz, ideértve a rokonok, ismerősök eseti jellegű önkéntes munkavégzését is.

Kedvező időjárás, jobb terméseredmény

A súlyosan aszályos 2022. év alacsony teljesítményéhez képest a **növénytermesztés termelési volumene jelentősen, 45%-kal bővült**, míg árszínvonala 29%-kal csökkent.

Szinte valamennyi termékcsoporthoz termelése nőtt, ez alól csak néhány gyümölcsfaj jelentett kivételt.

3.44. ábra A mezőgazdasági kibocsátás volumen- és árváltozása a mezőgazdasági számlák rendszere alapján, 2023+ (az előző évhez képest)

2023-ban a növénytermesztés számára kedvezően alakult az időjárás, országos átlagban több csapadék hullott az előző évinél, azonban előfordultak területi egyenlőtlenségek: a nyugati és az északi országrész csapadékosabb, míg az Alföld jelentős része szárazabb volt a sokéves átlagnál. Összességében a három nyári hónap hőmérséklete csak kevéssel alakult a sokéves átlag fölött. Mindezek jótékonyan hatottak a főbb szántóföldi növények terméserejére.

A **gabonafélék** volumene összességében 65%-kal növekedett. A főbb gabonafélék mindegyikéből többet takarítottak be, mint az előző évben. Mivel a 2022. évi aszály legnagyobb mértékben a kukoricatermesztésre volt negatív hatással, 2023-ban a kedvezőbb körülmények miatt e növény termésnyerősége és hektáronkénti hozama növekedett a legnagyobb arányban (2,25-, illetve 2,4-szeresére). A teljes szántóterület negyedén termesztett búza termésátlaga 1921 óta

a második legmagasabb volt. Az árpa betakarított területe jelentősen, közel negyedével bővült, a termésmennyiség 1990 óta nem volt ilyen magas.

Az **ipari növények** volumene 42%-kal nőtt, a növénycsoport nagy részét kitevő napraforgó terméserejére megközelítette a 2017. évi rekordot. A kisebb részarányú repce betakarított területe csökkent ugyan, a hektáronkénti hozama azonban csak 2016-ban volt magasabb az elmúlt negyven évben.

A **zöldségtermesztésben** a korábbi évekhez képest jobb terméserejűek születtek. A legnagyobb területen termesztett csemegekukoricából 22, a zöldborsóból pedig 14%-kal többet takarítottak be, mint 2022-ben. A legfontosabb **hazai gyümölcs**ből, az almából 38%-kal nagyobb mennyiséget szüreteltek, azonban a kajszi és őszibarack volumene jelentősen (42, illetve 35%-kal) visszaesett a virágzó barackfákat ért tavaszi fagy miatt.

3.2. tábla **A főbb szántóföldi növények terméserejére, 2023+**

Növény	Betakarított terület		Termésmennyiség		Termésátlag	
	ezer hektár	változás az előző évhez képest, %	ezer tonna	változás az előző évhez képest, %	kilogramm/hektár	változás az előző évhez képest, %
Búza	1 053,6	7,6	5 933,6	36,3	5 630	26,5
Kukorica	767,9	-6,0	6 272,5	125,5	8 170	139,6
Árpa	412,4	24,7	2 251,3	41,5	5 460	13,5
Napraforgó	674,2	-0,8	1 955,8	52,1	2 900	53,4
Repce	188,9	-7,6	618,5	22,5	3 270	32,4
Cukorrépa	14,4	48,1	833,7	77,3	57 980	19,7
Burgonya szántón	7,5	-8,4	216,3	8,6	25 100	20,1

Az állattenyésztési ágazat koncentrációja folytatódott, a vágóállatok mennyisége stagnált

Az állattenyésztés számára 2023-ban a körülmények kedvezőbben alakultak, mint az előző évben, de az ágazatban érdemi bővülés nem történt, és az állattartók száma is kevesebb lett. A takarmányárak csökkenése ellenére az állattenyésztés termelési volume-

ne 0,5%-kal mérséklődött. Ezen belül az élő állatoké kissé (0,6%-kal) nőtt a 16%-os áremelkedés mellett, míg az előállított állati termékeké 2,7%-kal alulmúlta az egy évvel korábbit, miközben az árai 6,0%-kal növekedtek.

3.3. tábla Állatállomány, december 1.*

(ezer darab)

Állatfaj	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Szarvasmarha	885	909	933	902	885	862
Sertés	2 872	2 634	2 850	2 726	2 558	2 608
Juh	1 109	1 061	944	887	872	907
Tyúk	30 658	30 874	28 888	32 114	29 124	28 733
Kacsa	4 894	4 498	2 970	4 241	2 727	4 214
Pulyka	2 842	2 663	2 742	2 636	2 519	1 998
Lúd	1 335	1 173	798	952	614	628

* 2020-tól csak a gazdaságküzöböt elérő gazdaságok adatai.

A tél kezdetén 862 ezer darab **szarvasmarhát** tartottak, ami 23 ezerrel alulmúlta az egy évvel korábbit. A teljes állomány közel felét kitevő tehenek száma egy év alatt több mint 15 ezerrel fogyott. 2023-ban – vágóborjú nélkül – 20,5 ezer tonna vágómarhát vásároltak fel, az egy évvel korábbinál 12%-kal kevesebbet, 3,0%-kal magasabb felvásárlási átlagáron. Az év során a termelőktől feldolgozásra és továbbértékesítésre átvett mintegy 1,6 millió tonna tehéntej 3,3%-kal kevesebb volt, mint 2022-ben, míg a felvásárlási átlagára 1,7%-kal növekedett.

A **sertésállomány** egy év alatt 1,9%-kal, 2,6 millióra bővült. Az anyakocák száma is nőtt (4,1%-kal), ami alapján az állomány további növekedése várható. A 2023-ban felvásárolt 403,3 ezer tonna vágósertés (vágómalac és süldő nélkül) 3,1%-kal alulmúlta az egy évvel korábbit, míg a felvásárlási ár 21%-kal növekedett.

A **juhok** száma többéves csökkenés után 2023. december 1-jére 4,1%-kal, 900 ezer fölé nőtt, az állomány mintegy háromnegyedet kitevő anyajuhoké gyakorlatilag nem változott. Vágójuhából a 2023-as év folyamán

mintegy 4,7 ezer tonnát vettek át, az előző évinél 0,8%-kal többet.

A **tyúkállomány** 1,3%-kal mérséklődött egy év alatt. A 28,7 millió darabos teljes létszám háromtizedét adó tojóké ennél nagyobb mértékben, 2,6%-kal fogyott.

2023-ban vágótyúkból az egy évvel korábbinál 6,0%-kal többet, 462,6 ezer tonnát vásároltak fel 8,0%-kal magasabb átlagáron. Étkezési tyúktojásból 15%-kal többet (339 millió darabot) vettek át.

A kukorica és az olajos növények termelésében továbbra is az uniós élmezőnybe tartozunk

2023-ban az előzetes adatok szerint az Európai Unió – alapáron 535 milliárd euró értékű – teljes mezőgazdasági kibocsátásának volumene 1,0%-kal mérséklődött az egy évvel korábbihoz képest, miközben az árszínvonal 0,5%-ot emelkedett. A kibocsátás 51%-át kitevő növénytermesztés volumene 0,8, a 40%-át adó állattenyésztésé 1,5%-kal csökkent. Az állattenyésztés visszaszorulása folytatódott 2023-ban: a szarvasmarhaállomány 2016 óta évről évre csökkent, illetve a sertések száma is alulmúlta az egy évvel korábit.

2023-ban az unió mezőgazdasági termelési értékének közel hattizedét négy or-

szág állította elő (Franciaország, Németország, Olaszország és Spanyolország), **2,1%** volt **hazánk részesedése**, amely 2015 óta szinte változatlan. A növényfélék közül ketőnek a termelése alapján számottevő hazánk szerepe: a kukorica kibocsátásának 10, az olajos magvú növényekének 7,8%-a származott országunkból, ezzel az előbbi esetben az uniós rangsorban a 4., az utóbbinál a 5. helyen álltunk. A főbb állatfajok közül a baromfik esetében volt a legnagyobb (5,2%) a részesedésünk a közösségi kibocsátásból, amivel a tagállamok között a 6. helyet foglaltuk el.

4

Digitális világ

Internethálózat

→ A helyhez kötött internet-előfizetések száma 2023-ban már csak kismértékben bővült, ugyanakkor az optikai hálózaton keresztül történő előfizetések átvették az első helyet a kapcsolattípusokon belül. A mobilhálózat adatforgalma 27%-kal nőtt az előző évihez képest.

Digitális gazdaság

→ Terjednek az olyan, fejlett technológiák a hazai vállalkozásoknál, mint az erőforrás-tervező szoftverek vagy a felhőalapú szolgáltatások, de 2023-ban a legalább 10 fős vállalkozásoknak csak 3,7%-a használt mesterséges intelligenciát, ami az európai uniós átlagtól elmaradt. Az elektronikusan értékesítő cégek aránya ugyanakkor utolérte az uniós átlagot. A digitális gazdaság alapját képező infokommunikációs szektorban működő vállalkozások száma folyamatosan emelkedik, 2022-ben 49 ezer volt.

Digitális társadalom

→ A háztartások internetellátottsága töretlenül bővül, 2023-ban 92,7% volt, megközelítette az uniós átlagot. A 16–74 évesek 88%-a napi rendszerességgel internetezett, és e korosztály tagjainak 79%-a vásárolt már életében terméket vagy szolgáltatást az interneten keresztül. A 2023. január–március között online vásárlók közül a legtöbbet ruházati terméket (60%), vendéglátóhelyről ételt vagy italt (41%), kulturális vagy egyéb eseményre szóló jegyet (38%) rendeltek.

INTERNETHÁLÓZAT

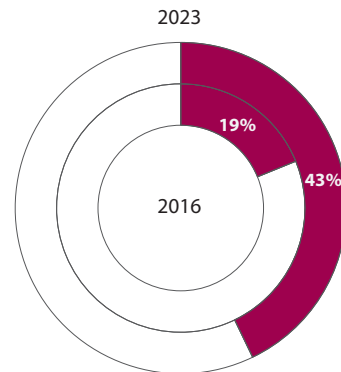
A minél szélesebb internethálózat fontos alapja a digitalizáció terjedésének, fejlődésének. Hazánkban az 5G-hálózat lefedettsége is folyamatosan bővül, az ország egyre

nagyobb részén érhető el a mobilszolgáltatóknál. A világháló használata a mindennapok szerves részévé vált.

Már optikai hálózaton keresztül fizettek elő legtöbben a helyhez kötött internetre

2023 végén 3 millió 564 ezer, helyhez kötött internetkapcsolatra szóló előfizetést tartottak nyilván. A piac telítődéshez közeli állapotát mutatja, hogy éves összevetésben a bővülés 0,4% volt, a korábbi esztendőkre jellemzőnél jóval alacsonyabb, ugyanakkor **továbbra is lendületesen terjed a legfejlettebb technológia, az optikai hálózat.** A helyhez kötött internetre történő előfizetéseken belül 43%-ra nőtt e kapcsolattípus részaránya, megelőzve a kábel-tévé-hálózatot (42%), amelyre szóló szerződések száma két egymást követő évben is csökkent. Az elavultabbnak számító xDSL-technológia már csak a helyhez kötött előfizetések 9,3%-át adta, 2015 óta kevesebb, mint a felére csökkent e kapcsolattípus előfizetőinek száma.

4.1. ábra Az optikai hálózat részesedése a helyhez kötött internet-előfizetésekből

27%-kal nőtt a mobilhálózat adatforgalma

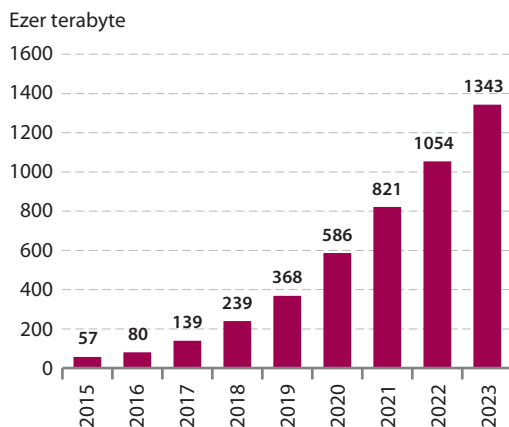
Egyre elterjedtebb a mobilinternet is, 2023 végén az aktív SIM-kártyák hattizede biztosított hang- és mobilinternet-szolgáltatást. Az okostelefonok és a mobilinternet gyors terjedésével, az egyre kedvezőbb előfizetési csomagokkal, valamint a mobil-

szolgáltatók hálózatfejlesztéseivel összefüggésben az elmúlt években **dinamikusan nőtt a mobilhálózaton keresztül lebonyolított adatforgalom: 2023-ban 1,3 millió terabyte volt,** ami 27%-kal múlta felül az egy évvel korábbi értéket.

A helyhez kötött internet adatforgalma változatlanul többszöröse a mobiladat-forgalomnak, de a nagyságuk közötti különbség arányaiban évről évre csökken, mivel az előbbi bővülése csekélyebb mértékű. A hálózatfejlesztéseknek köszönhetően a felhasználók egyre magasabb minőségű szolgáltatást vehetnek igénybe. Az unión belül a gyors hálózat hazánkban az egyik legelterjedtebb, a háztartások 70%-ában elérhető legalább 100 Mbit/s garantált, illetve 30%-ukban legalább 1 Gbit/s névleges sebességű kapcsolat. Az 5G-hálózat lefedettsége is egyre nagyobb, a háztartások 58%-a lakott olyan területen, ahol ez elérhető volt. A hálózatépítés lendületét mutatja, hogy 2022-ben ez az érték még csak 18% volt. A legfejlettebbnek számító, vezeték nélküli

adatátviteli technológia szerepe többek között az okoseszközök egymás közötti kommunikációjában fontos.

4.2. ábra A mobiladat-forgalom alakulása

DIGITÁLIS GAZDASÁG

A digitális megoldások eredményes alkalmazása napjainkra már gyakorlatilag a gazdasági versenyképesség alapfeltételévé vált. A virtuális jelenlét elengedhetetlen a vállalkozások mindennapi működéséhez,

a legalább 10 főt foglalkoztató vállalkozások közül 2023-ban már szinte mindegyik használta az internetet, helyhez kötött szélessávú kapcsolattal pedig a cégek 87%-a rendelkezett.

Az elektronikus kereskedelemből származó bevétel aránya egyre nagyobb

A 2023-as felmérés alapján az előző évben **a legalább 10 fős vállalkozások¹⁾ 23%-a értékesített elektronikusán.** Túlnyomó többségük az interneten (honlapon vagy alkalmazáson) keresztül tette ezt, és több mint ötödük használt emberi beavatkozás nélküli, elektro-

gük az interneten (honlapon vagy alkalmazáson) keresztül tette ezt, és több mint ötödük használt emberi beavatkozás nélküli, elektro-

¹⁾ A fejezetben a vállalkozások köre nem tartalmazza a pénzügyi szervezeteket.

nikus adatcserén²⁾ alapuló technológiát (is). Utóbbi elsősorban a sok automatizált logisztikai folyamattal rendelkező gazdasági területeken elterjedt, a feldolgozóipar több ágában és a nagykereskedelmi cégeknél az átlagosnál gyakrabban alkalmazzák a rendelések teljesítése során, de például a szálláshely-szolgáltatásban is egyre sűrűbben megjelenik.

Az elektronikusan értékesítő, legalább 10 fős vállalkozások aránya utolérte az uniós átlagot, hazánk értéke meghaladja Lengyelországot és Szlovákiát, Csehországhoz pedig jelentősen közeledett. A végrehajtott informatikai fejlesztések hatására 2015-höz képest Magyarország mutatószáma több gazdasági ágban (a feldolgozóipar, a szálláshely-szolgáltatás, a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás, az ingatlanügyletek ágában) is az uniós rangsor második feléből az elsőbe került.

Az elektronikusan értékesítő vállalkozások árbevételében 23%-ot tett ki az elektronikus kereskedelem, ez az arány évek óta növekszik. A járműgyártásban, illetve a számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása területén a cégek bevételeinek már nagyságrendileg a fele ebből származott. Az e-kereskedelem szerepe az átlagosnál jelentősebb a nagyvállalatok körében, esetükben az árbevétel mintegy háromtizede ily módon keletkezett, ezen belül is döntően elektronikus adatcserén keresztül.

A legalább 10 fős vállalkozások 3,7%-a használt mesterséges intelligenciát, ez az arány elmaradt az EU átlagától (8,0%), valamint Csehországtól (5,9%) és Szlovákiától (7,0%) is, Lengyelországgal pedig megegyezett. Az információ, kommunikáció területén ugyanakkor lényegesen magasabb ez az érték, 14,5%. A hazai cégek főleg marketing és értékesítési, számviteli és pénzügyi tervezési célokra, illetve a gyártási folyamatoknál vesznek igénybe mesterséges intelligenciára épülő technológiát. Az ilyesmit valaha fontolóra vevő, de azt nem használó vállalkozások főleg a szakértelem hiányát és a magas költségeket jelölték meg annak okaként, hogy miért nem használják a mesterséges intelligenciát.

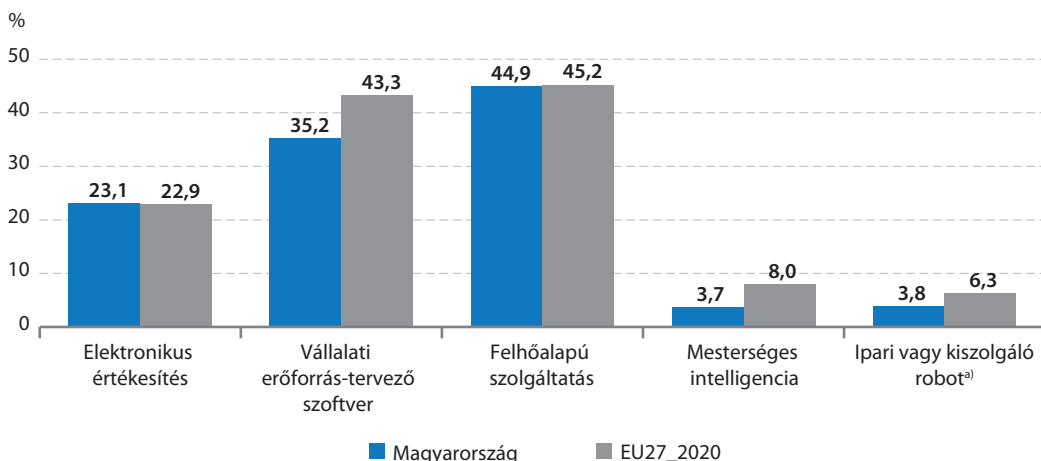
Terjednek a fejlett technológiák, de a vállalatok digitális intenzitása még mindig alacsony

Erre az évtizedre mind uniós, mind hazai szinten számos célt fogalmaztak meg a digitalizáció fejlesztéséről. Utóbbiak a Nemzeti Digitalizációs Stratégia című dokumentumban jelentek meg, és az egyik célkitűzés az, hogy Magyarország digitális gazdasági és társadalmi fejlettsége alapján a tíz legjobban teljesítő uniós ország között legyen 2030-ra. Az Európai Bizottság Magyarországra vonatkozó 2023. évi jelentésében ugyanakkor azt állapította meg, hogy **hazánkban sok vállalkozás még közel sem használja ki teljesen a digitalizációban rejlő lehetőségeket,** ezért a folyamat felgyorsítását szorgalmazta. A vállalatok digitális intenzitását mérő komplex mutatószámokban hazánk az uniós rangsor második felében állt 2023-ban.

A legalább 10 fős vállalkozások 3,7%-a használt mesterséges intelligenciát, ez az arány elmaradt az EU átlagától (8,0%), valamint Csehországtól (5,9%) és Szlovákiától (7,0%) is, Lengyelországgal pedig megegyezett. Az információ, kommunikáció területén ugyanakkor lényegesen magasabb ez az érték, 14,5%. A hazai cégek főleg marketing és értékesítési, számviteli és pénzügyi tervezési célokra, illetve a gyártási folyamatoknál vesznek igénybe mesterséges intelligenciára épülő technológiát. Az ilyesmit valaha fontolóra vevő, de azt nem használó vállalkozások főleg a szakértelem hiányát és a magas költségeket jelölték meg annak okaként, hogy miért nem használják a mesterséges intelligenciát.

²⁾ Elektronikus adatcsere (EDI): üzleti dokumentumok, például megrendelések és számlák számítógépes továbbítására szolgáló szabványos csomag. A továbbítás zárt számítógépes hálózaton vagy interneten keresztül valósul meg. Az elektronikus adatcsere célja a papírmunka csökkentése és a válaszidő rövidítése.

4.3. ábra **Technológiák használata a legalább 10 fős vállalkozásoknál, 2023***

* Pénzügyi szervezetek nélkül.

^{a)} 2022-es adat.

A belső folyamatok integrációja és a felhőalapú szolgáltatások igénybevétele azonban lendületet vett. 2023-ban a legalább 10 fős vállalkozások 35%-ánál már megtalálható volt valamilyen vállalatierőforrás-tervező szoftver, ezzel 2015 óta mind az uniós, mind a visegrádi államok rangsorában előrébb léptünk, utóbbi körben csak

Lengyelországban voltak némileg elterjedtebbek az ilyen programcsomagok. Felhőalapú szolgáltatásra a cégek 45%-a fizetett elő, ezen a téren szintén előrelépés tapasztalható. Az ipari vagy kiszolgáló robotok jelenléte nemzetközi összehasonlításban ritkább hazánkban, csupán a cégek 3,8%-ánál voltak megtalálhatók 2022-ben.

Folyamatosan nő az IKT-szektorban működő vállalkozások száma

Az infokommunikációs szektor egyre hangsúlyosabb szerepet tölt be a nemzetgazdaságban. Magában foglalja az elektronikai ipar jelentős részét, az információtechnológiai, híradástechnikai eszközök nagykereskedelmét, a szoftverkiadást, a távközlést, az információtechnológiai szolgáltatást, valamint az adatfeldolgozó, a webhosting- és a világportál-szolgáltatást.

Az IKT-szektorban működő vállalkozások száma évek óta folyamatosan nő, 2022-ben 49 ezer volt, a 2017. évinél 42%-kal több. **E szervezetek tevékenységében a teljes nemzetgazdaság átlagos állományi létszámának 5,6%-a, 189 ezer fő vett részt.** Az infokommunikációs terület részesezése a nemzetgazdaság vállalkozásai által előállított bruttó hozzáadott értékéből 2022-ben 9,8% volt.

DIGITÁLIS TÁRSADALOM

Az internet már hosszabb ideje a mindennapjaink szerves részévé vált, használata egyre gyakoribb az idősebb korú lakosság körében is, ugyanakkor a lehetőségek egyre szélesebb tárházával is összefüggésben változik, hogy milyen eszközökön és milyen célból csatlakozunk a világhálóra. A lakosság digitális készségét öt részmutató felhasználásával vizsgálják, ezek: infor-

mációkezelés, kommunikáció digitális környezetben, szoftverhasználat, biztonság és problémamegoldás. A 2023. évi adatok szerint **Magyarországon a 16–74 évesek 31%-a alapszintű, 28%-a alapszint feletti digitális készségekkel rendelkezik**, mindkét arány nőtt az előző, 2021. évi felméréshez viszonyítva, 3,2, illetve 6,6 százalékponttal.

A 16–74 évesek 86%-a internetezett mobil- vagy okostelefonon 2023-ban

2023-ban a háztartások 92,7%-a rendelkezett internet-hozzáféréssel, és a folyamatos bővülés hatására a hazai arány szinte utolérte az Európai Unióét, csupán 0,4 százalékponttal volt alacsonyabb (2016-ban a különbség még 5,0 százalékpont volt).

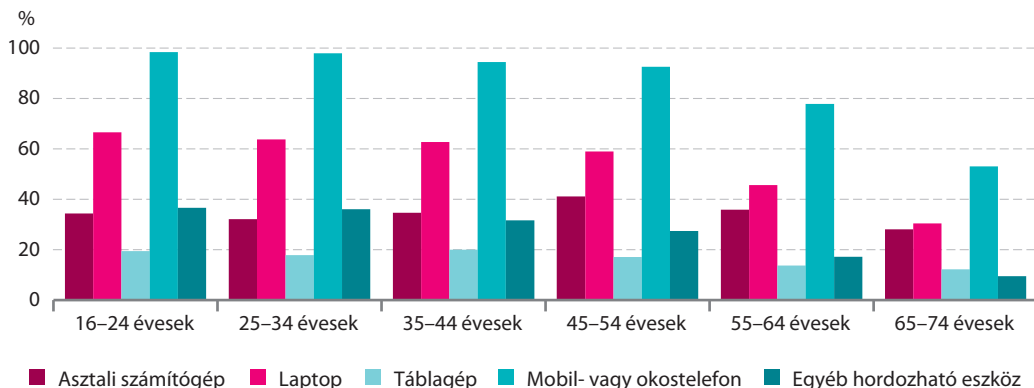
A 16–74 éves népesség körében a hordozható, internetre csatlakozni képes eszközről világhálót használó emberek aránya 70%-ról 89%-ra nőtt 2016 és 2023 között, miközben az asztali számítógép esetében ugyanez az érték 54%-ról 35%-ra csökkent. **A hordozható eszközökön belül a mobil- vagy okostelefonról történő internethasználat a leggyakoribb**, előfordulása a vizsgált időszakban 61%-ról 86%-ra bővült. A laptop és a táblagép ilyen célú használata nagyságrendileg stagnált, ugyanakkor 2023-ban már minden negyedik személy csatlakozott a világhálóra egyéb eszközön (például okostévé, játékkonzolon, e-könyv-olvasón vagy okosórán). Az asztali számítógépről történő internethasználat egyedül a 65–74 éves korosztályban lett gyakoribb,

kismértékben, de a hordozható eszközök még elterjedtebbé váltak az ő körükben is.

2023-ban a **16–74 éves népesség 93%-a használta már az internetet élete során, és 88%-a napi szinten tette ezt**, az utóbbi érték a legidősebb korosztályban, a 65–74 évesek körében is elérte a 60%-ot. Mindegyik korcsoportban magasabb volt a naponta böngészők aránya hazánkban, mint az unióban.

Az interneten végzett tevékenységek közül a különböző kommunikációs csatornák és közösségi oldalak használata, az online híroldalak és újságok olvasása, valamint az információkeresés fordult elő a legtöbbször (ötből legalább négy embernél). 2023-ra az interneten termékeket vagy szolgáltatást értékesítők (34%) és a tanulási tevékenységet végzők (29%) aránya a háromszorosára, a banki ügyeket intézőké (66%) közel kétszeresére nőtt 2016-hoz képest. Civil társadalmi aktivitásban vagy a politikai közéletben 30%-uk vett részt online formában, a weben véleményt nyilvánítva vagy vitafórumokon, szavazásokon közreműködve.

4.4. ábra Az internet elérésére használt eszközök aránya korcsoportok szerint, 2023. január–március

A közigazgatás digitalizációja is fejlődik, egyre többen veszik igénybe az online ügyintézését. 2023-ban a 16–74 évesek 76%-a használta a hatóságok, közhivatalok, közintézmények honlapjait vagy applikációit különböző tevékenységekre. Utóbbiak közül a korábbi évekhez hasonlóan az információszerzési cél volt a leggyakoribb, de 2022-höz képest (58%-ra) **bővült azoknak a köre is, akik az adóbe-**

vallás (magánszemély, adóhatóság, munkáltató, más hatóság általi) **benyújtásának vagy jóváhagyásának online lehetőségével éltek, vagy az e-közigazgatást használták különböző hivatalos dokumentumok, jogosultságok igényléséhez vagy kérelmek, panaszok benyújtásához** (21%). Az elektronikus azonosítás lehetőségét a 16–74 évesek 32%-a használta különböző szolgáltatásokra.

Az online vásárlások között az étel-, ital- és a rendezvényekre szóló jegyrendelés jelentősen bővült

2023-ban az életük során már interneten keresztül terméket vagy szolgáltatást vásárló 16–74 évesek aránya 79%-ra nőtt, de az előző évhez képest viszonylag jelentősebben, 61-ről 59%-ra csökkent azoknak az aránya, akiknek az utolsó ilyen vásárlása a felmérés időpontjához képest három hónapon belül történt. Ebben szerepe lehetett a koronavírus miatti óvatosság enyhülésének, valamint az online kereskedelmet is érin-

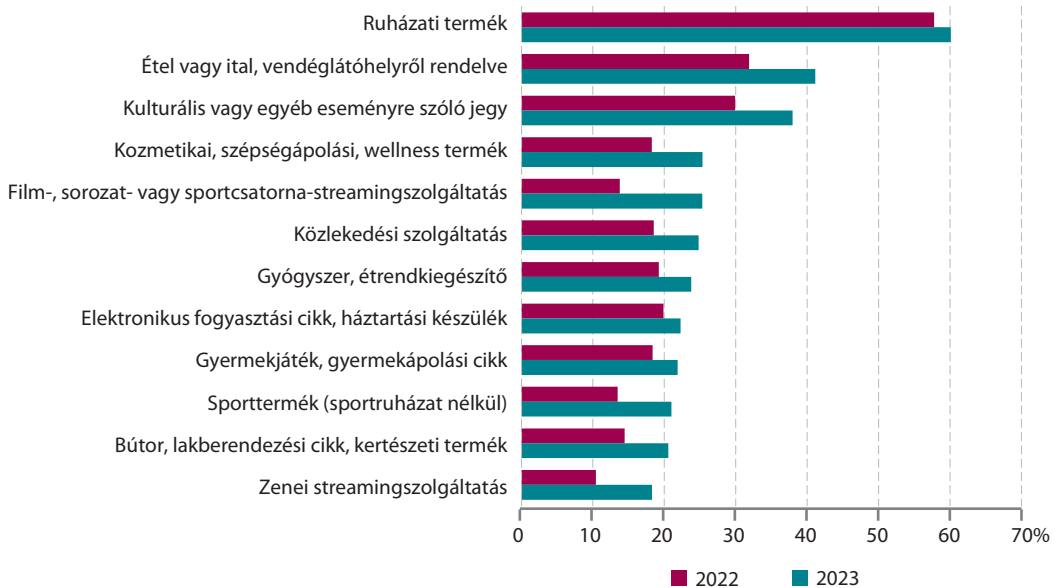
tő drágulásnak, ami miatt az interneten keresztüli rendelés bizonyos esetekben (például a szállítási díj miatt) nagyobb költséggel jár, mint a hagyományos vásárlás.

A 2023. január–március között online vásárló 16–74 évesek 90%-a rendelt terméket vagy szolgáltatást magyarországi eladótól, 42%-a másik uniós államból, 17%-a egyéb országokból. **A legtöbben ruházati terméket (60%), vendéglátóhelyről ételt vagy**

italt (41%), kulturális vagy egyéb eseményre szóló jegyet (38%) rendeltek. Utóbbi kettő az előző évhez képest legdinamikusabban bővülő termékcsoportok közé tartozott. Szintén egyre nagyobb arányban fizetünk az interneten keresztül közlekedési, vala-

mint zenei és mozgóképes streamingszolgáltatásért. 2023 első három hónapjában az online vásárló 16–74 évesek mintegy negytedede fizetett be számlát a világhálón internet- vagy mobiltelefon-előfizetés, valamint közüzemi szolgáltatások díjára.

4.5. ábra A január–márciusban online vásárlók által vásárolt termékek és szolgáltatások

5

Demográfiai helyzetkép

Népességszám, korszerkezet

- Magyarország népessége 2024. január 1-jén 9 millió 584 ezer fő volt, 16 ezer fővel kevesebb az egy évvel korábinál. 2023-ban a természetes népmozgalmi folyamatokból 43 ezer fős csökkenés adódott, amelyet a 27 ezer fős nemzetközi bevándorlási többlet mérsékelte. A népesség korszerkezete tovább idősödött.

Természetes népmozgalmi események

- 2023-ban 85,2 ezer gyermek született, 3,7%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. A teljes termékenységi arányszám az egy évvel korábbi 1,52-ről 1,51-ra mérséklődött, a szülőképes korú nők létszámának csökkenése mellett.
- 2023-ban 128,2 ezer személy hunyt el. A halálozások száma 8,2 ezer fővel, 6,0%-kal csökkent a 2022. évihez képest.
- A születések száma a halálozásokénál kisebb mértékben csökkent, az így kialakult 43,0 ezer fős természetes fogyás 10%-kal, mintegy 5 ezer fővel alacsonyabb volt az előző évinél.

Házasságkötések, válások

- 2023-ban 50,2 ezer pár állt anyakönyvvezető elé, 22%-kal, mintegy 14 ezerrel kevesebb a 2022. évinél.
- 2023 folyamán 16,7 ezer házasságot bontottak fel a bíróságok. A válások száma – a 2020-as évtől eltekintve – az elmúlt 60 év legalacsonyabb értékére esett.

Vándorlások

- 2023-ban 221 ezren változtattak állandó és 282 ezren ideiglenes lakóhelyet, ami a teljes belföldi vándorlásban közel 82 ezer fős, 14%-os visszaesést jelentett az előző évhez képest. Ebben az állandó lakóhelyüket megváltoztatók számának visszaesése volt a meghatározó.
- A nemzetközi be-, illetve elvándorlások 27,3 ezer fős népességnövekedést eredményeztek, ez a 2022. évinél mintegy 10 ezer fővel kevesebb volt. Az év folyamán 33,7 ezer magyar állampolgár költözött külföldre, és 21,8 ezer Magyarországon született magyar állampolgár tért haza.

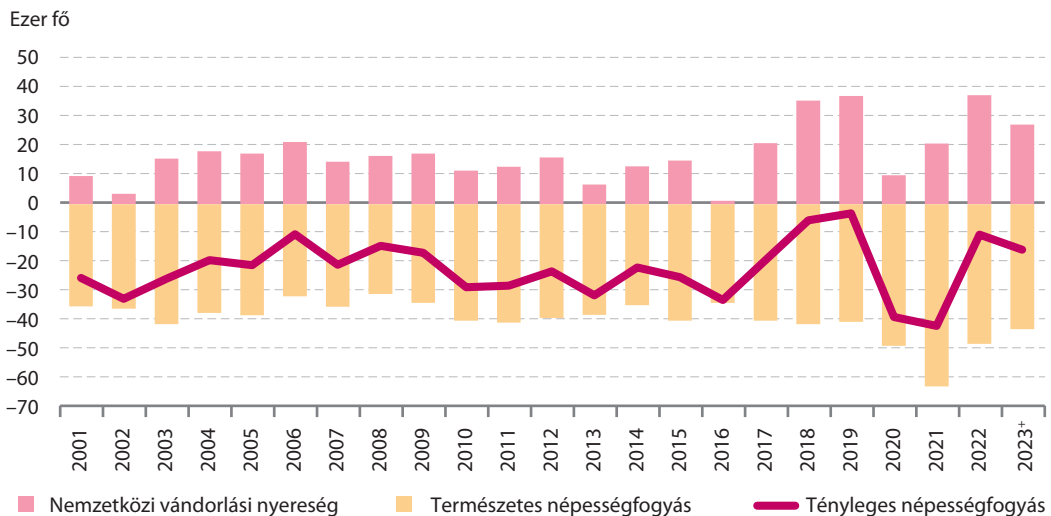
Mérsékelten tovább fogyott az ország népessége

Magyarország népességszáma az ország jelenlegi területére vonatkoztatva 1981-ben érte el a történelmi maximumát (10 millió 713 ezer fő), azóta **az ország lakóinak száma** változó ütemben, de folyamatosan csökken. Ennek legfőbb oka, hogy a halálozások száma több mint négy évtizede sorra meghaladja a születéseket. Az előzetes adatok szerint **2024. január 1-jén az ország népessége 9 millió 584 ezer fő volt**, az egy évvel korábbinál 0,2%-kal, 15,7 ezer fővel kevesebb. A természetes népmozgalmi folyamatokból – azaz a születések és a halálozások egyenlegéből – 43,0 ezer fős csökkenés adódott, ezt mérsékelte a 27,3 ezer fős nemzetközi bevándorlási többlet.

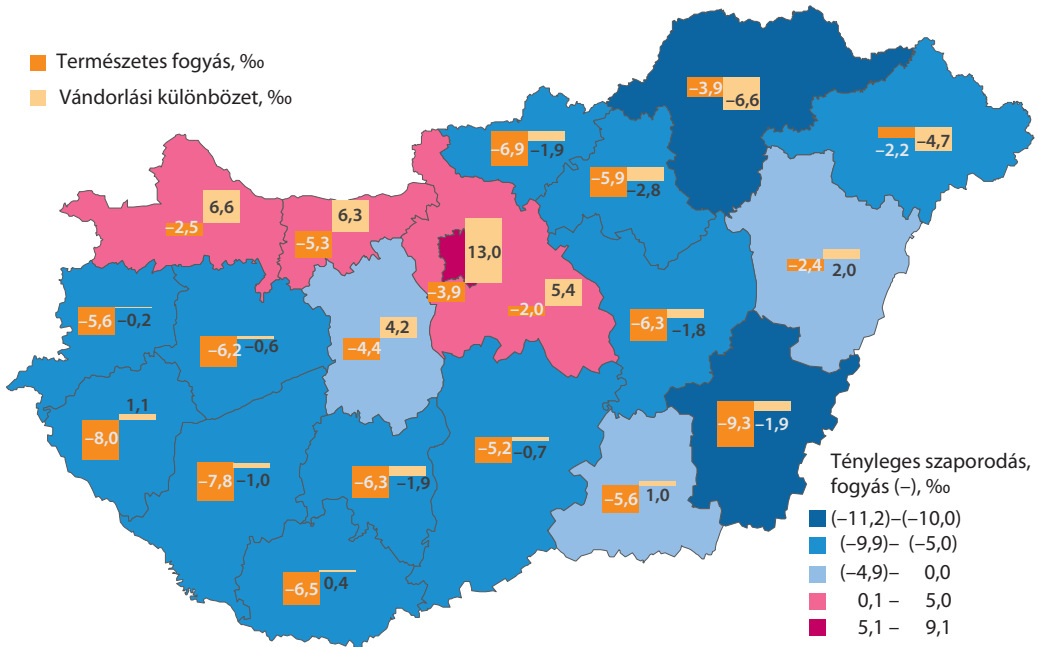
2023-ban a halálozások száma az ország valamennyi vármegyéjében és a fővárosban

is meghaladta a születéseket. A természetes fogyás az alacsony születési és az átlagosnál magasabb halálozási ráták következtében Békés, Zala és Somogy vármegyében volt a legnagyobb mértékű, Pest, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar és Győr-Moson-Sopron vármegyében pedig a legkisebb, az országosnál fiatalabb korösszetételnek köszönhetően. A természetes fogyás ellenére a belföldi és a nemzetközi vándorlási többletből adódóan a fővárost, Győr-Moson-Sopron és Pest vármegyéjét népességnövekedés jellemezte, Komárom-Esztergom lakossága pedig kismértékben nőtt a pozitív nemzetközi vándorlási egyenleg eredményeként.

5.1. ábra A népességszámot alakító tényezők

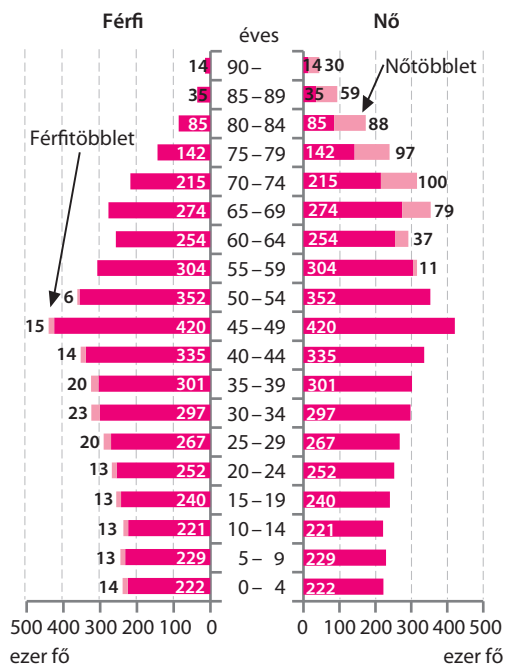

5.2. ábra Az ezer lakosra jutó tényleges szaporodás, fogyás vármegyéenként, 2023⁺

A népesség **korszerkezete** tovább idősödött, amihez az időskorúak számának növekedése mellett a gyermekkorúak csökkenő létszáma is hozzájárult. 2023-ban a 65 éves és annál idősebbek száma 11,9 ezerrel nőtt, a gyermekkorúaké (0–14 évesek) 8,5 ezer fővel csökkent, az aktív korúaké (15–64 éves) pedig 19 ezerrel lett kevesebb. Ennek következtében 2024. január 1-jén száz aktív korúra 22,3 gyermekkorú és 31,9 időskorú jutott, az utóbbi érték némileg emelkedett az előző évhez képest. A 64 évesnél idősebbek száma és aránya először 2005-ben haladta meg a 0–14 évesekét, azóta az időskorúak túlsúlya folyamatosan nő. 2024. január 1-jén száz gyermekkorúra 143 időskorú jutott, szemben az előző évi 142-vel.

5.3 ábra A népesség nemek és korcsoportok szerint, 2024. január 1.⁺

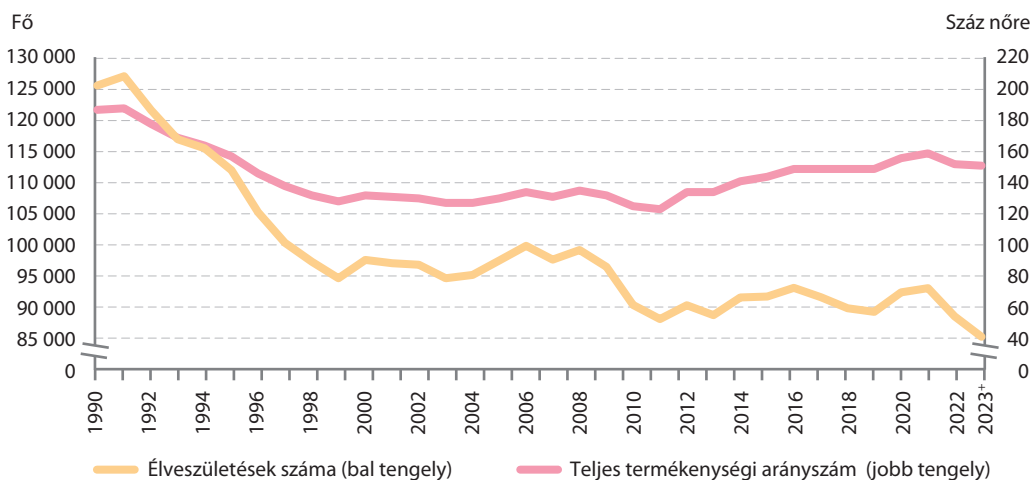
Csökcent a születések száma, a házasságban született gyermekek aránya emelkedett

Magyarországon az 1970-es évtized közepén évente 180–190 ezer gyermek született, ám az ezt követő évtizedekben számuk fokozatosan csökkent. Először 1998-ban esett 100 ezer alá az élveszületések száma. A hazai születési statisztika történetében a 2011-es év jelentette az első mélypontot 88 ezer újszülöttel, számuk 2022-vel bezárólag évi 88–93 ezer között ingadozott. **2023-ban Magyarországon 85,2 ezer gyermek jött világra**, 3,3 ezerrel, 3,7%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban.

A születésszám visszaesésében a termékenység mérséklődése mellett a szülőképes

korú (15–49 éves) nők létszámának hosszú ideje tartó csökkenése is szerepet játszott, létszámuk a tavalyi évben 19 ezer fővel lett kevesebb. A 2023. évi termékenységi szint mellett száz nő 151 gyermeket hozna világra élete folyamán, ami kissé csökkent az előző évi 152-es teljes termékenységi arányszámhoz képest. A 2023. évi születések száma kismértékben elmaradt a korábbi mélypontot jelentő 2011. évitől, miközben a termékenység 22%-kal meghaladta a 2011. évi szintet. A 2011. évi termékenység fennmaradása esetén 2023-ban 69,2 ezer gyermek született volna, 16 ezerrel kevesebb a ténylegesnél.

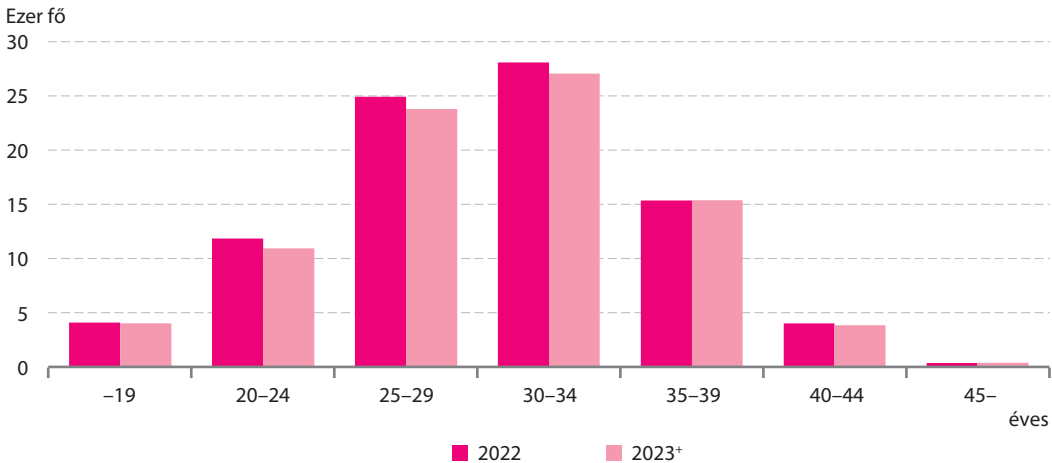
5.4. ábra Az élveszületések száma és a teljes termékenységi arányszám

2023-ban a 35–39 éves és a 44 év feletti anyák kivételével minden korcsoportban csökkent a születések száma, legnagyobb mértékben a 25–29 és a 30–34 évesek körében. Az újszülöttek több mint fele 30 éves és annál idősebb nő gyermeke. A rendszerváltás idején még a 25 évesnél fiatalabb nők

hozták világra az újszülöttek több mint felét. Azóta kitolódott a nők átlagos életkora első gyermekük születésekor, a korábbi 23,0-ról 29,2 évre. Napjainkban a családalapítást és a gyermekvállalást abban az életkorban kezdik a nők, amikor három évtizeddel korábban szinte már befejezték.

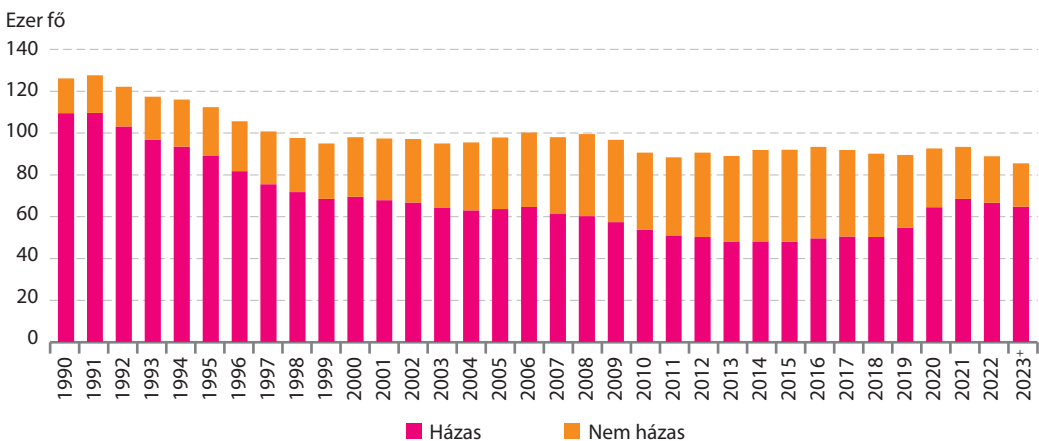
5.5. ábra Az élveszületések száma az anya korcsoportja szerint

A házasságon kívüli születések aránya hosszú időn keresztül emelkedett, 2015-ben 48%-kal érte el a csúcspontját. Ezt követően a házasságkötések dinamikus növekedésével párhuzamosan mérséklődött a házasságon kívül született gyermekek

aránya. 2022–2023-ban a házasságkötések számának csökkenése mellett kisebb mértékben, de tovább nőtt a házasságban születettek aránya. A 2023. évi 76%-os arány 27 év óta a legmagasabb érték.

5.6. ábra Az élveszületések száma az anya családi állapota szerint

A magzati veszteséget a terhességmegszakítások, valamint a magzati halálózások adják, együttes számuk hosszabb ideje folyamatosan csökken. 2023-ban **34,8 ezer fős magzati veszteség következett be**, 3,1%-

kal kevesebb, mint egy évvel korábban. A magzati veszteségek mérséklődésére mind a terhességmegszakítások, mind a magzati halálózások csökkenése hatott. Ezer szülőképes korú nőre az előző évinél 0,1 ezrelék-

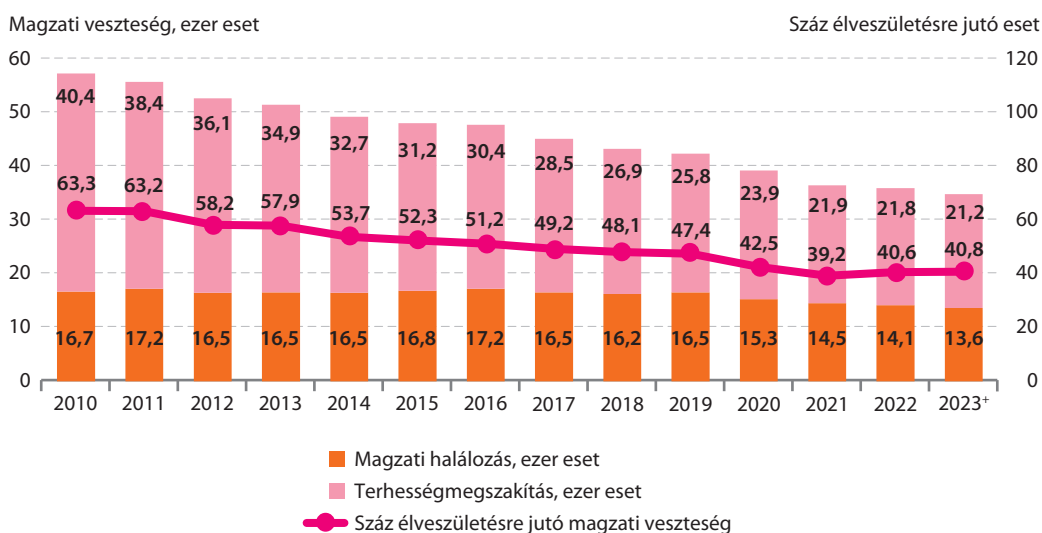
ponttal kevesebb, 16,4 magzati veszteség jutott, száz élveszületésre pedig 40,8. Az utóbbi mutató enyhén emelkedett, mivel a magzati veszteségek száma kisebb mértékben csökkent, mint a születéseké.

A magzati veszteségek többsége **terhességmegszakítás** volt, amelyből 2023-ban az egy évvel korábnál 2,7%-kal kevesebb, **21,2 ezer történt**. Ezer szülőképes korú

nőre 10,0 művi vetélés jutott, ez megegyezett a megelőző két év értékeivel.

2023-ban **13,6 ezer magzati halálozás következett be**, amelybe a korai és a közepidős magzati halálozások (spontán vetélések), valamint a halvaszületések tartoznak. E veszteségek együttes száma 3,8%-kal, 540 esettel kevesebb volt a 2022. évinél.

5.7. ábra **Magzati veszteségek**

Főként az először házasságra lépő párok száma csökkent

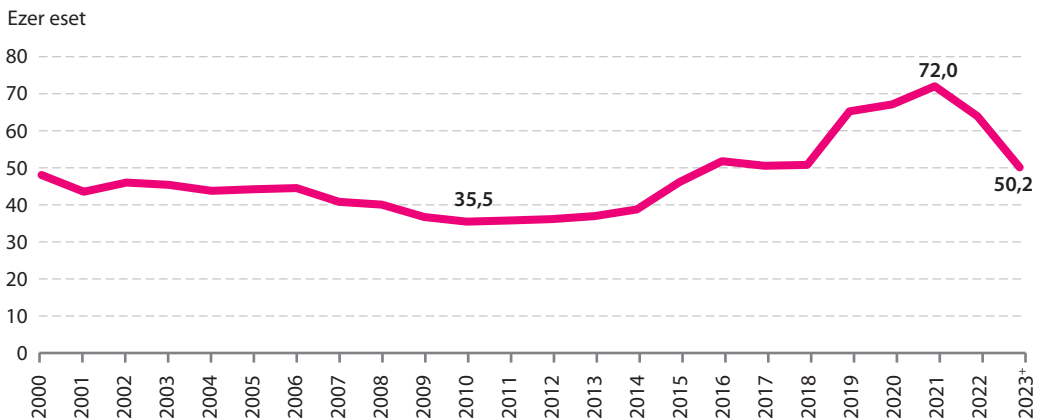
Magyarországon az 1980-as évek elején évi 75–80 ezer **házasságot** kötöttek, majd a hosszú időn át tartó szinte folyamatos csökkenés eredményeként a mélypontot jelentő 2010-ben már mindössze 35,5 ezer pár kelt egybe. Innen indult egy kedvező irányú elmozdulás, amelynek eredményeként 2016-ban 50 ezer fölé, majd a 2019-től elkezdődött látványos gyorsulást követően 2021-ben 72 ezerre emelke-

dett a házasságkötések száma. Ez volt az elmúlt közel 40 év legmagasabb értéke. Azóta csökkenés tapasztalható a házasságkötések számában, 2023-ban 50,2 ezer pár kötött házasságot, 22%-kal, mintegy 14 ezerrel kevesebb, mint egy évvel korábban. Az előző évek látványos emelkedése főleg az először házasságra lépők számának növekedéséből adódott, a 2023. évi csökkenés is főként az ő körükben tapasztalható.

A házassulók életkorát tekintve a legnagyobb mértékű, 30% körüli csökkenés a 20-as éveik második felében járó férfiak és nők körében történt. Jelentős csökkenés tapasztalható még a 20–24 éves nők (26%), valamint a 30–34 éves férfiak (23%) esetében. Az összes csökkenés több mint 70%-a a 25–39 éves pároknál jelentkezett. Kisebb mértékű emelkedés csak a 60 év felett házasságra lépő nők körében fordult elő.

2009 óta van lehetőségük az azonos nemű pároknak **bejegyzett élettársi kapcsolatot** létesíteni. Az élettársi kapcsolatok száma 2013-tól kezdett emelkedni, és 2023-ban érte el eddigi legmagasabb értékét, amikor 177 bejegyzett élettársi kapcsolat jött létre. A férfi párok aránya minden évben meghaladta a nőkéét. A 2023-ban bejegyzett élettársak több mint fele (60%) Budapesten és Pest vármegyében élt. A férfiak átlagosan 40,8, a nők 35,1 évesen jegyeztették be kapcsolatukat.

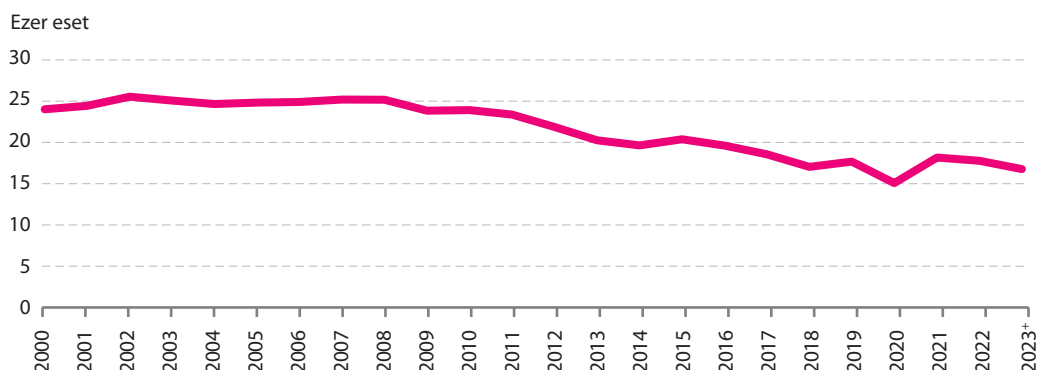
5.8. ábra **A házasságkötések száma**

Az elmúlt 60 év legalacsonyabb szintjére csökkent a válások száma

Az ezredforduló utáni első tíz évben évi 24–25 ezer, majd folyamatos csökkenés eredményeként 2014-ben, 50 év után először, 20 ezernél kevesebb **házasságot bontottak fel**. 2015 és 2019 között évente 17–20 ezer, a koronavírus-járvánnyal érintett 2020-ban pedig a 2019. évinél 2600-zal kevesebb válást mondtak ki. Ezt az alacsony esetszámot azonban befolyásolta a

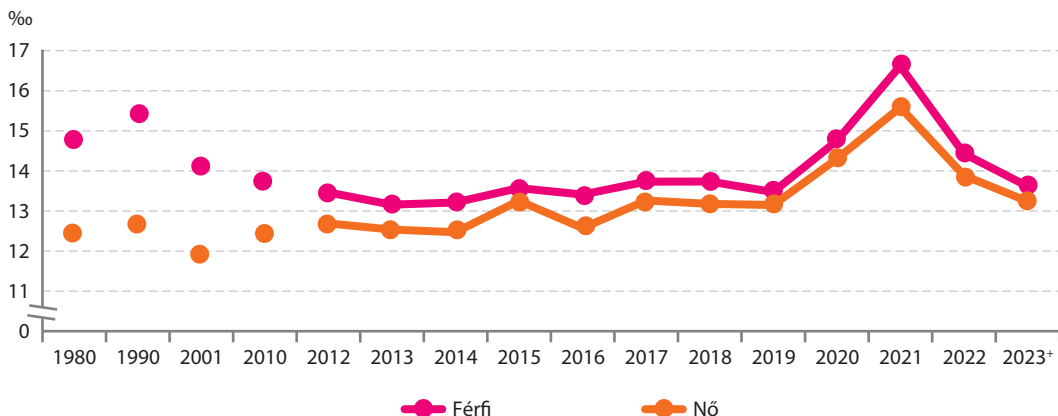
járvány miatti, többhetes ítélkezési szünet. A 2020-ban elmaradt válások pótlására a következő évben került sor, amikor 18 ezer fölé emelkedett a felbontott házasságok száma. Az ezt követő csökkenés eredményeként 2023-ban 16,7 ezer házasságot bontottak fel a bíróságok, ami a 2020. évitől eltekintve az elmúlt 60 év legalacsonyabb értéke.

5.9. ábra **A válások száma**

Folytatódott a halálozások számának csökkenése

A **halálozások** száma az 1990-es évek közepétől lényegében folyamatosan csökkenő trendet követett. 2011-ben hosszú idő óta először esett az elhunytak száma 130 ezer alá, és az ezt követő években ingadozásokkal tarkítva ezen a szinten mozgott. A koronavírus-járvány első évében, 2020-ban több mint 11 ezer fővel 141 ezerre, majd a járvány kiteljesedésének évében, 2021-ben további 15 ezres többlettel 156 ezerre nőtt

az elhunytak száma. A járványt követően jelentős mértékben visszaesett a halálozások száma, a 2023. évi 128 ezer fős halálozás az előző évhez mérten 6%-os, 2021-hez képest 18%-os csökkenést jelentett. 2023-ban 62,7 ezer férfi és 65,5 ezer nő hunyt el. Az előző évhez viszonyítva mindkét nem halálása közel azonos mértékben, 6%-kal csökkent, így a nemek közötti különbség továbbra is jelentős maradt.

 5.10. ábra **Ezer férfira és nőre jutó halálozás**

A **csecsemőhalandóság** az összes halálozáson belül ugyan nem képvisel jelentős hányadot, mégis kiemelkedő fontosságú, az egészségügyi ellátás színvonalát kifejező mutatószám, másrészt kulcsszerepe van a születéskor várható átlagos élettartam alakulásában. 2023-ban 260 csecsemőt veszítettünk el egyéves kora előtt, 59-cel kevesebbet, mint a megelőző évben. Az egyéves kor alatt elhunyt csecsemők ezer élveszülöttre jutó száma elérte az eddig mért legalacsonyabb, 3,1 ezrelékes értéket.

A **születéskor várható élettartamot** 1990 és 2023 között általánosságban emelkedés

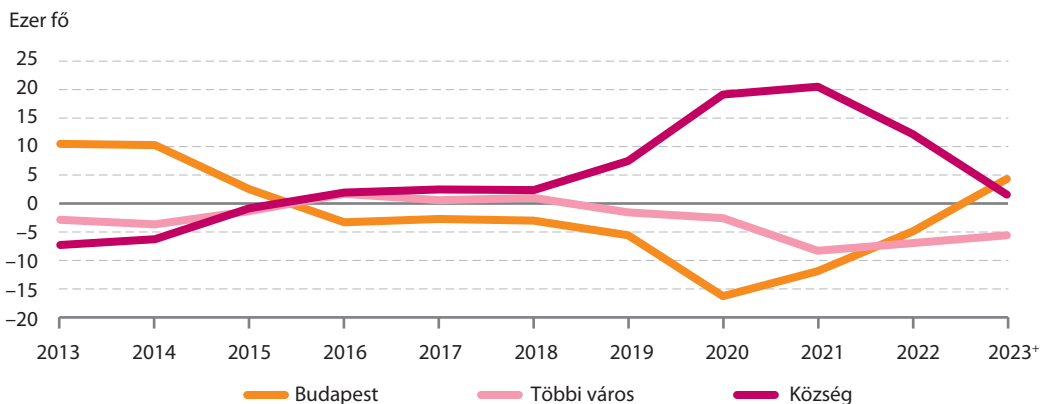
jellemezte. Ezt a kedvező irányt törte meg a koronavírus-járvány okozta halálozási növekmény, amelynek következményeként 2020-ban és 2021-ben mindkét nem esetében visszaesés történt. A 2022-es értékek már a koronavírus-járvány előtti időszak növekvő tendenciájának folytatását jelezték, amit a 2023-as előzetes adatok is megerősítenek. 2023-ban a születéskor várható élettartam a férfiaknál 73,4, a nőknél 79,6 év volt, magasabb, mint 2019-ben. A nemek közti különbség 1990 és 2023 között 8,6-ről 6,2 évre mérséklődött.

A belföldi vándorlási trendeket továbbra is a szuburbanizációs folyamatok határozzák meg

Országos szinten nem okoz népességváltozást, az országon belüli térségek népességszámát viszont befolyásolja a belföldi vándormozgalom alakulása is. **2023-ban 221 ezren változtattak állandó és 282 ezren ideiglenes lakóhelyet**, ami a teljes belföldi vándorlásban közel 82 ezer fős, azaz 14%-os visszaesést jelentett az előző évhez képest. Ezt elsősorban

az állandó vándorlás lakáspiaci okokkal összefüggő visszaesése okozta: 2023-ban mind az újlakás-építések, mind pedig a használtlakás-eladások száma elmaradt a korábbitól. Az ideiglenes vándorlás 2021 óta csökken, azonban jóval enyhébb mértékben, mint az állandó vándorlás.

5.11. ábra A belföldi vándorlási különbözet településtípus szerint

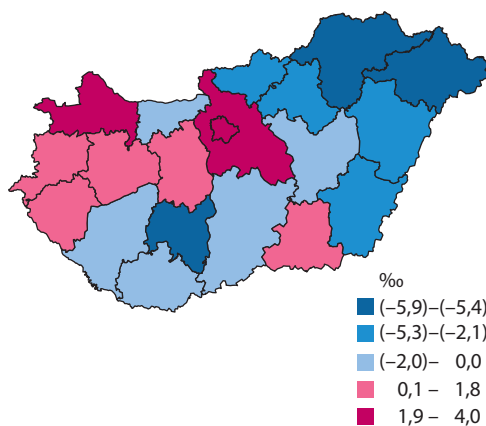
A belföldi vándormozgalmat alapvetően a szuburbanizációs folyamatok intenzitása határozza meg. Amikor a nagyvárosok vándorlási egyenlege negatív, a községek a nyertesei a vándorlási folyamatoknak, és ez a kölcsönhatás fordítva is érvényesül. 2023-ban a községek vándorlási nyeresége tovább csökkent, ezzel párhuzamosan a városok vándorlási vesztesége mérséklődött, a fővárosnak pedig 2015 óta először vándorlási nyeresége keletkezett.

A korábbi évekhez hasonlóan 2023-ban is a nyugati országrész vármegyéi voltak a vándorlási folyamatok nyertesei, míg a Dunától keletre eső vármegyéket döntően elvándorlás jellemezte. A legnagyobb vándorlási nyereséggel rendelkező vármegyék közé Győr-Moson-Sopron és Pest tartozott, sorrendben 4,0, illetve 3,8 ezreléssel. A legnagyobb népességvesztésért Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye szenvedte el, vándorlási veszteségük 6,9, illetve 5,4 ezrelék volt. Budapest helyzete sajátos, egyszerre tekinthető cél- és kibocsátó területnek. A fővárosban a beköltözők száma – 2015 óta először – 2023-ban meghaladta az elvándorlókét.

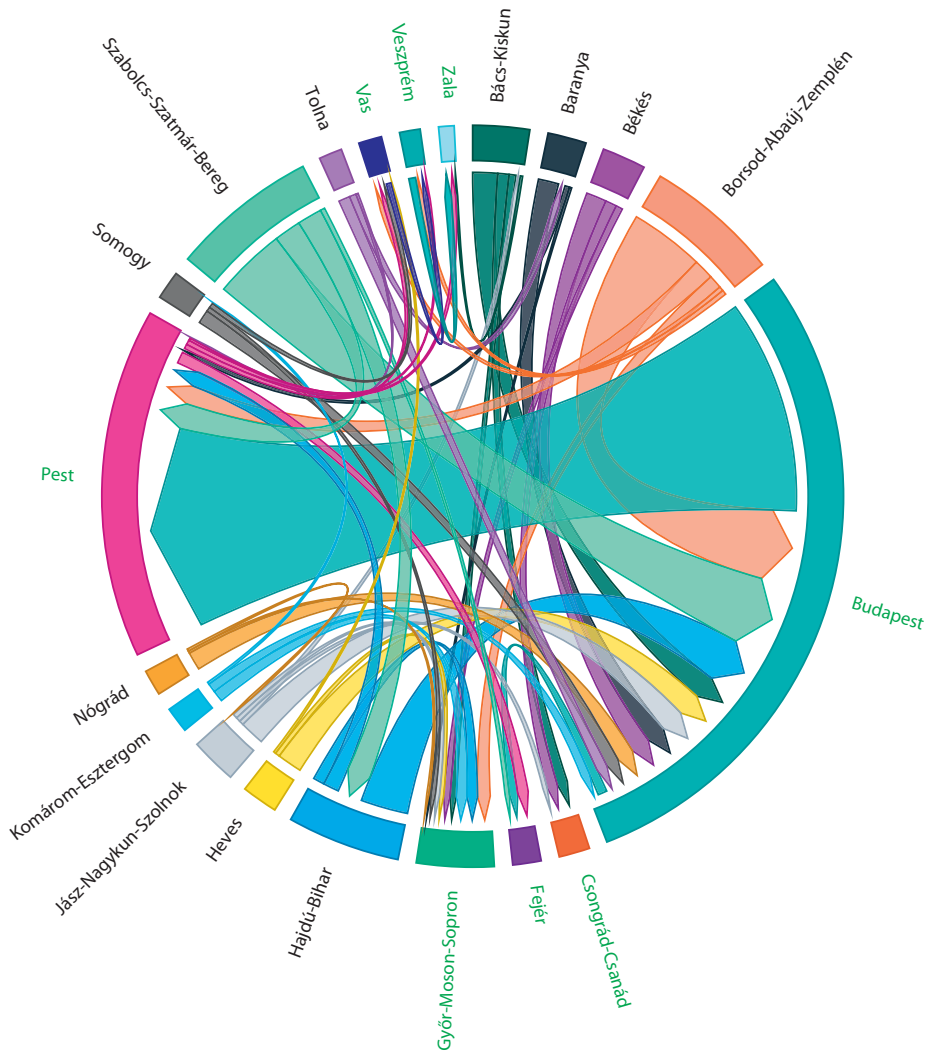
Pest vármegye vándorlási nyereségét elsősorban a Budapestről odavándorlók adták, 4,7 ezer fővel többen költöztek a fővárosból Pest vármegyébe, mint fordítva. Győr-

Moson-Sopron vármegye vándorlási nyereségének legnagyobb része a Borsod-Abaúj-Zemplén, Komárom-Esztergom és Hajdú-Bihar vármegyét érintő vándorlási folyamatokból származott. A legnagyobb népességvesztésért elszenvedő Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye esetében leginkább Budapestre és Pest vármegyébe irányult az elvándorlás, de Szabolcs-Szatmár-Bereg vonatkozásában Hajdú-Bihar vármegye is meghatározó célterület volt. A főváros 2023-as vándorlási nyeresége részben az itteni munkalehetőségek felértékelődésével magyarázható.

5.12. ábra **Ezer lakosra jutó belföldi vándorlási különbség vármegyéenként, 2023⁺**

5.13. ábra A vármegyék közötti belföldi vándorlási különbszet, 2023⁺

Megjegyzés: A diagramon a vármegyék közötti vándorlási kapcsolatokat jelenítettük meg az egyes vármegyék közötti oda-, illetve elvándorlások különbszetei alapján. A pozitív vándorlási egyenlegű vármegyékhez azt a három vármegyét rendeltük, ahonnan a legnagyobb vándorlási nyereségük származott, míg a negatív vándorlási egyenlegű vármegyék mindegyikéhez három olyan vármegyét kapcsoltunk, amelyekkel a népesség-csere-folyamataik a leginkább veszteségesek voltak. A diagramon a nyíl iránya jelzi, hogy hová vándorolnak többen, míg a nyíl színe azt jelzi, hogy honnan vándorolnak el. A nyíl méretei a migrációs egyenlegek nagyságát tükrözik. A pozitív vándorlási egyenlegű vármegyét zöld színnel jelöltük.

A nemzetközi vándorlás 27,3 ezer fővel mérsékelte a természetes fogyásból adódó népességcsökkenést

Az elmúlt évtizedben a Magyarországon tartózkodó **külföldi állampolgárok** száma folyamatosan növekedett, ez alól csak a koronavírus-járványtól sújtott 2021-es év jelentett kivételt. 2024. január 1-jén a hazánkban tartózkodó külföldiek száma 251 ezer fő volt, ez az ország népességének 2,6%-a. A 2011-ben bevezetett új állampolgársági törvénynek (2010. évi XLIV. törvény) köszönhetően az előző évtized első felében a magyar felmenőkkel rendelkező külföldi állampolgárok közül sokan felvették a magyar állampolgárságot, így 2011-től növekedésnek indult a Magyarországon élő, külföldön született magyar állampolgárok száma is.

2013-ban a hazánkban élő külföldiek csaknem fele, 44%-a szomszédos ország állampolgára volt. A csoport aránya a következő években azonban csökkenni kezdett, 2024. január 1-jén a szomszédos országok állampolgárai a Magyarországon tartózkodó külföldiek 28%-át tették ki. A hazánkban tartózkodó külföldiek fele, 55%-a (139 ezer fő) az európai kontinens valamely államának polgára volt, míg 37%-uk

(93 ezer fő) Ázsiából, 4% (10,6 ezer fő) Afrikából, 3% (7850 fő) pedig Amerikából származott. Az ázsiai kontinensről származók létszáma növekedett a legnagyobb mértékben 2013 és 2024 között, 27 ezerről 93 ezer főre.

A magyar állampolgárok évenkénti elvándorlását 2015 és 2020 között csökkenő tendencia jellemezte, majd 2021-től a kivándorlók száma ismét emelkedni kezdett. Közben a magyar állampolgárok visszavándorlásának üteme 2018-ig növekedett, azután enyhe csökkenésnek indult. A kivándorlók száma az elmúlt két évben meghaladta a visszavándorlók számát, 2023-ban 33,7 ezer magyar állampolgár hagyta el az országot, és 21,8 ezer fő költözött vissza. A kivándorló magyarok 46%-a Ausztriát, 24%-a Németországot, 5-5% Hollandiát és Svájcot, míg 3% az Egyesült Királyságot választotta új otthonának. A korábban kiemelt jelentőségű Egyesült Királyságba évről évre kevesebben vándorolnak, az Ausztriába vándorlók száma jelentősen, míg a Németországba, Svájcba vagy Hollandiába vándorlók száma enyhén növekedett a tavalyi évben.

6

Életkörülmények

A háztartások jövedelme

→ A háztartások egy főre jutó havi nettó jövedelme 2022-ben 187 ezer forint volt, 2015-höz képest reálértéken 44%-kal nőtt. 2023-ban a nyugdíjak vásárlóerejének növekedése meghaladta a keresetekét. Családtámogatási ellátásokra 2022-ben az állam a GDP 1,2%-át fordította. Az ellátások összegének megoszlása a korábbiakhoz képest megfordult, 53%-uk korábbi munkaviszonyhoz kötött volt, és 47%-ot tettek ki az alanyi jogon járó ellátások. Magyarországon a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek aránya 2022-ben 19,6% volt.

Keresetek

→ 2023-ban a teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete – a munkáltatók teljes körében¹⁾ – 571 200 forintot tett ki, míg az adó- és járulékedvezmények, illetve -mentességek figyelembevételével számolt nettó átlagkereset összege 393 700 forint volt, mindkét mutató 14,2%-kal haladta meg az előző évit. A keresetek reálértéke 2,9%-kal mérséklődött. A közigazgatás, védelem kivételével a nemzetgazdasági ágak²⁾ mindegyikében nominálisan nőttek (11,2–21,3% közötti mértékben) a nettó átlagkeresetek. Az átlagbérek emelkedése minden vármegyében meghaladta Budapestét, így a területi különbségek némileg enyhültek.

Szociális ellátás

→ A kisgyermek napközbeni ellátásának szervezeti átalakulása óta, 2017–2023 között 30%-kal emelkedett a férőhelyek száma. Ezzel párhuzamosan évről évre csökken azoknak a kisgyermeknek a száma, akik a lakóhelyükön nem jutnak hozzá a napközbeni ellátás semmilyen formájához. 2022-ben csaknem 87 ezer gondozott élt tartós bentlakásos vagy átmeneti elhelyezést nyújtó szociális intézményben, és közel 29 ezer védelemben vett gyermeket tartottak nyilván.

Egészségügy

→ 2020–2022 között javult az ország orvosellátottsága, azonban a házi orvosok és a házi gyermekorvosok létszáma tovább csökkent. A fekvő- és járóbeteg-ellátás 2022. évi forgalma nem érte el a járvány előtti, 2019. évi gyakoriságot. 2022-ben a lakosság közel kétharmada elégedett volt az egészségi állapotával. Ennek megítélését nagyban befolyásolja az iskolai végzettség, illetve a jövedelmi helyzet.

¹⁾ A munkáltatók teljes köre: az alkalmazásban állóval rendelkező vállalkozások, a költségvetés teljeskörűen és a nonprofit szervezetek.

²⁾ Közfoglalkoztatottak nélkül.

Közúti balesetek

→ 2023-ban az előző évinél 2,0%-kal kevesebb, összesen 14 452 személyesüléses közúti közlekedési baleset történt az utakon. A halálos balesetek száma 7,8%-kal, a súlyos sérüléseseké 3,0%-kal, a könnyű sérüléseseké 1,3%-kal csökkent. A balesetek 7,2%-ánál mutattak ki alkoholos befolyásoltságot, számuk 13%-kal 1039-re csökkent. Az autópályákon, autóutakon az előző évinél 13%-kal kevesebb, összesen 654 baleset történt.

Köznevelés, szakképzés, felsőoktatás

→ Magyarországon a 2023/2024-es tanévben az iskolarendszerű oktatásban – a köznevelés, a szakképzés és a felsőoktatás nappali és nem nappali képzéseiben együtt – az egy évvel korábbinál 2,5%-kal többen vettek részt. 2023-ban 324 ezer gyermek járt óvodába, 716 ezren tanultak általános iskolában, és 546 ezer tanuló részesült középfokú oktatásban. 2,6 ezer súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermek fejlesztő nevelés-oktatás keretében teljesítette tankötelezettségét. A felsőoktatásban 310 ezer fő tanult, 69%-uk nappali képzés keretében.

Kulturális fogyasztás, szabadidő

→ A költségvetés kulturális kiadásai a GDP 1,0%-át tették ki 2022-ben. A mozi-, a színház- és a múzeumlátogatások száma elmaradt a járvány előtti szinttől, leginkább a mozikban fogyatkozott meg a közönség. A kiadott könyvek száma 2023-ban ugyan alulmúlta az előző két év kiemelkedő értékét, de így is magasabb volt, mint a korábbi években.

Szubjektív jóllét

→ Az étellel való elégedettség a 16 éves és annál idősebbek körében egy 0-tól 10-ig terjedő skálán mérve 2023-ban 7,2 pontos értékelést kapott. Az előző évhez képest mind az elégedettség egyes dimenzióit, mind az egyes társadalmi csoportokat tekintve javult a szubjektív jóllét. Ezzel együtt a háztartás anyagi helyzetével való elégedettség 1,1 ponttal elmaradt az általános elégedettségtől, míg az emberekbe vetett bizalom kapta a legalacsonyabb értéket (5,3).

A HÁZTARTÁSOK JÖVEDELME

A lakosság jövedelmi helyzetét számos tényező befolyásolja a makrogazdasági környe-

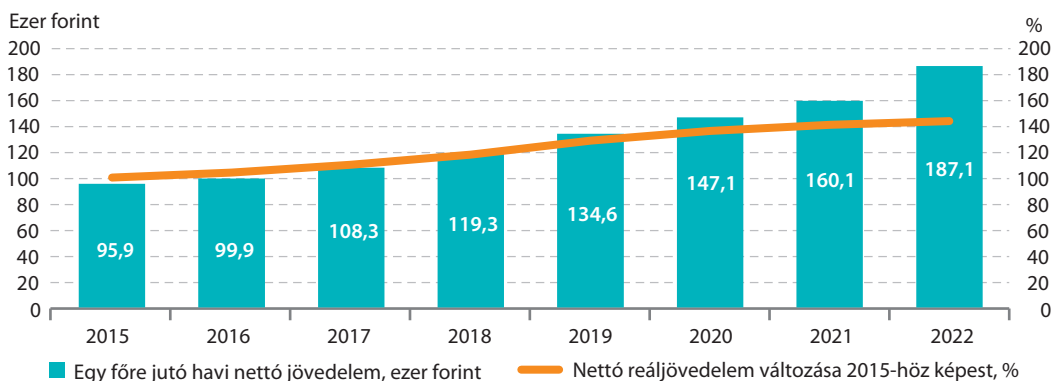
zettől kezdve a gazdaság teljesítményén át a munkaerőpiaci helyzetig.

2015 és 2022 között számottevően javult a háztartások jövedelmi helyzete

A háztartások jövedelme 2015 és 2022 között számottevően nőtt, amihez a gazdasági növekedés és a foglalkoztatás bővülése is jelentősen hozzájárult. **A háztartások egy főre jutó bruttó jövedelmének havi átlaga 257 ezer forint, az egy főre jutó nettó jövedelem havi átlaga 187 ezer forint volt 2022-ben.** Az időszakon belül

2022-ben mindkettő kiugró mértékben (a bruttó 17,6, a nettó 16,8%-kal) nőtt, többek között az év elejére koncentrálódó bérintézkedések és az év második felében megugró infláció által fűtött bér- és nyugdíjemelések következtében. A nettó reáljövedelem 2022-ben a 2015. évit 44%-kal haladta meg.

6.1. ábra A háztartások egy főre jutó nettó jövedelmének havi átlaga és a nettó reáljövedelem változása (2015-höz képest)

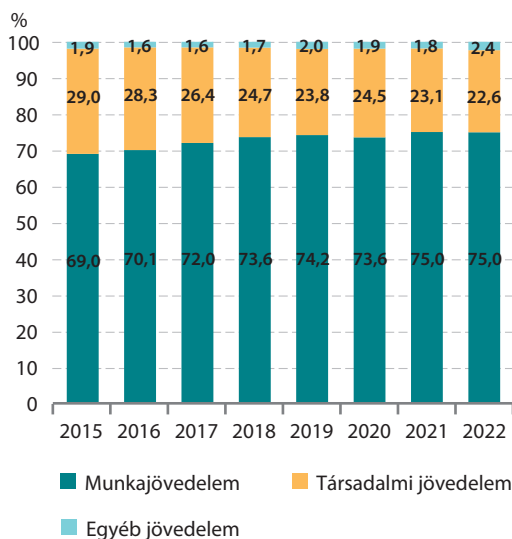

A háztartások jövedelemszerkezetében a munkajövedelmek aránya 2022-ben 75% volt, 6,0 százalékponttal több, mint 2015-ben. Ezzel összhangban a társadalmi jö-

vedelmek aránya 2015 és 2022 között 6,4 százalékponttal 23%-ra csökkent, míg a továbbra is marginális egyéb jövedelmeké³⁾ kismértékben nőtt.

³⁾ Idetartoznak az ingatlankiadásból, befektetésekből származó jövedelmek, a háztartások egymás közötti transzferjei, valamint 2022-ben az szja-visszatérítésből származó bevétel is.

6.2. ábra Az egy főre jutó havi bruttó jövedelmek megoszlása a jövedelmek típusa szerint

2022-ben az egy főre jutó bruttó munkajövedelem havi átlaga 193 ezer forint volt. Ennek legnagyobb része (88%-a) továbbra is munkaviszonyból származott, ami fejenként havonta átlagosan 170 ezer forintot jelentett. A vállalkozói jövedelem egy főre jutó havi átlaga 22 ezer forint volt.

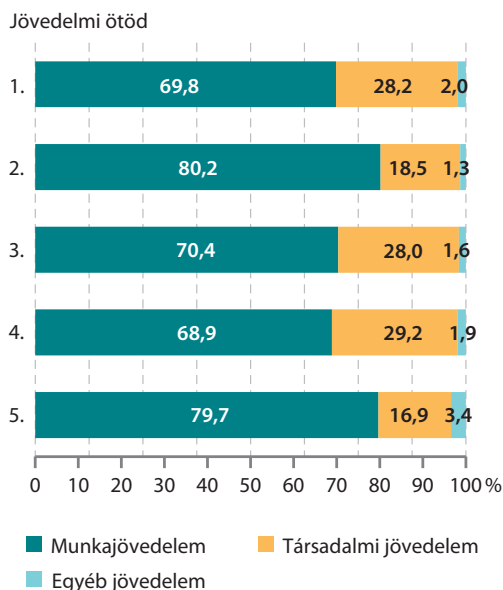
A társadalmi jövedelmek legnagyobb részét (80%-át) 2022-ben is a nyugdíjak, öregségi ellátások tették ki, amelyek fejenkénti összege – a teljes népességre vetítve – havonta átlagosan 46 ezer forint volt. A társadalmi jövedelmek másik nagy csoportját (15%-át) a családdal és a gyermekneveléssel összefüggő ellátások alkották, egy főre vetített havi átlagos összegük 8500 forint volt. A fennmaradót a munkanélküli-ellátások és az egyéb szociális ellátások adták.

A háztartások jövedelmét jövedelmi ötödök szerint nézve a legfelső jövedelmi ötödbe tartozók 4,8-szer több bruttó jövedelemmel rendelkeztek 2022-ben fejenként

átlagosan, mint a legalsóhoz tartozók. A legfelső kvintilisbe tartozók jövedelme az összes háztartás átlagának csaknem a kétszerese volt 2022-ben, míg a legalsóba tartozóké a 40%-a. Az egyes kvintilisekben a jövedelem színvonala és szerkezete is jelentősen eltér. A munkajövedelmek aránya a második és a legfelső kvintilisben a legmagasabb, ugyanakkor a társadalmi jövedelmeké utóbbiban a legalacsonyabb. Az egyéb jövedelmek aránya szintén a legfelső kvintilisben a legnagyobb, mivel ők rendelkeznek a legnagyobb arányban tőkejövedelmekkel.

A korábbi néhány év döntően csökkenő tendenciája után 2022-ben ismét **nőttek a jövedelmi egyenlőtlenségek.**

6.3. ábra A háztartások bruttó jövedelmének szerkezete jövedelmi ötödök szerint, 2022

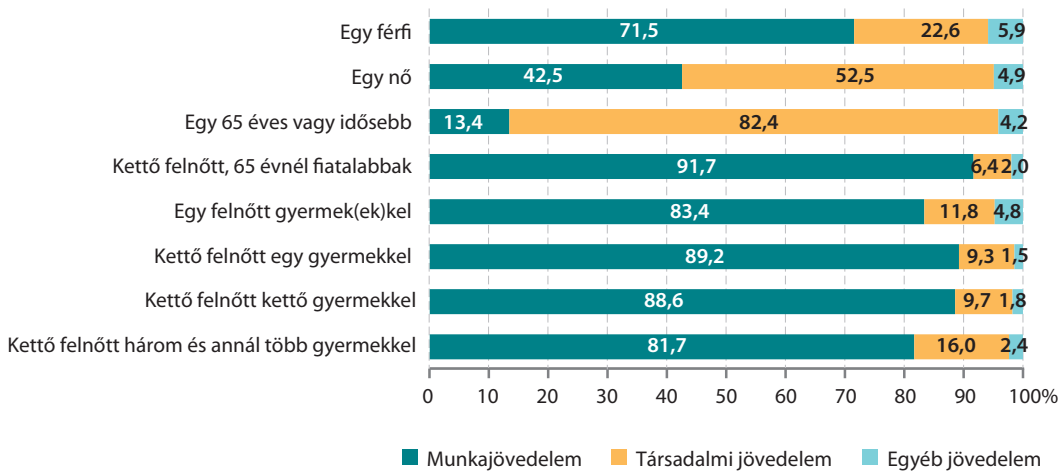

2022-ben a gyermekes háztartások egy főre jutó bruttó jövedelmének havi átlaga (215 ezer forint) 16%-kal elmaradt az összes háztartás átlagától, a gyermektelene-

ké (299 ezer forint) 16%-kal meghaladta azt. A gyermekes háztartások közül a legkedvezőbb helyzetben lévő, két felnőttből és egy gyermektől álló családok egy főre eső jövedelme elérte az átlagosat, míg a három-, vagy annál több gyermekes, két felnőttet is magában foglaló háztartásoké az átlag 62%-át tette ki. A gyermek nélküli háztartásoknál a két, 65 éven aluli felnőttből álló háztartások egy főre jutó bruttó jövedelme 34%-kal, az egyedülállók közül a férfiaké 46, a nők

6,0%-kal meghaladta az átlagosat. Az egyszemélyes háztartásokon belül jelentősen eltért a férfi és a női háztartások jövedelmi szerkezete: a férfiak esetében 72, a nőknél 43% volt a munkajövedelmek aránya, a társadalmi jövedelmeké ezzel szemben a férfiaknál 23, a nőknél pedig 53%-ot tett ki. Ez egyrészt az eltérő korösszetételből adódik, az egyszemélyes női háztartásokban ugyanis nagyobb a 65 év felettek aránya, akik nyugellátásban részesülnek.

6.4. ábra **Különböző háztartástípusok jövedelmi szerkezete, 2022**

Továbbra is a fővárosban élők nettó jövedelme a legmagasabb

A jövedelem mértéke és a települések lélekszáma követi egymást: minél nagyobb lélekszámú településen található a háztartások, annál magasabb jövedelemmel rendelkeznek. Az egy főre jutó havi nettó jövedelem 2022-ben is a fővárosban volt a legmagasabb (241 ezer forint), a községekben pedig a legalacsonyabb (161 ezer forint).

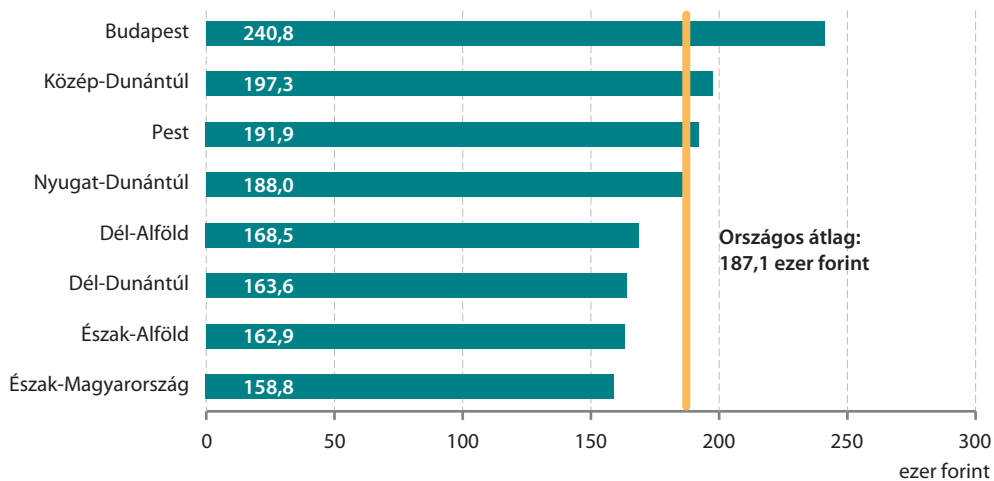
A háztartások jövedelmi színvonalát az egyes településtípusokon élők társadalmi, demográfiai jellemzői, a település infrastruktúrája és megközelíthetősége, valamint az eltérő munkaerőpiaci lehetőségek is jelentősen befolyásolják.

A háztartások jövedelmi helyzete regionális szinten is különbözik. **2022-ben a leg-**

magasabb nettó jövedelemmel rendelkező budapesti háztartások egy főre eső jövedelme 1,5-szerese volt a legalacsonyabb észak-magyarországinak. Az országos átlagot a régiók felében meghaladta a háztartások jövedelme, a fővárosban 29,

a Közép-Dunántúlon 5,5, Pest régióban 2,6, a Nyugat-Dunántúlon pedig 0,5%-kal. A regionális jövedelmi különbségek – az egy főre eső jövedelmek relatív szórása alapján – 2022-ben kisebbek voltak, mint 2015-ben.

6.5. ábra Az egy főre jutó havi nettó jövedelem régiók szerint, 2022

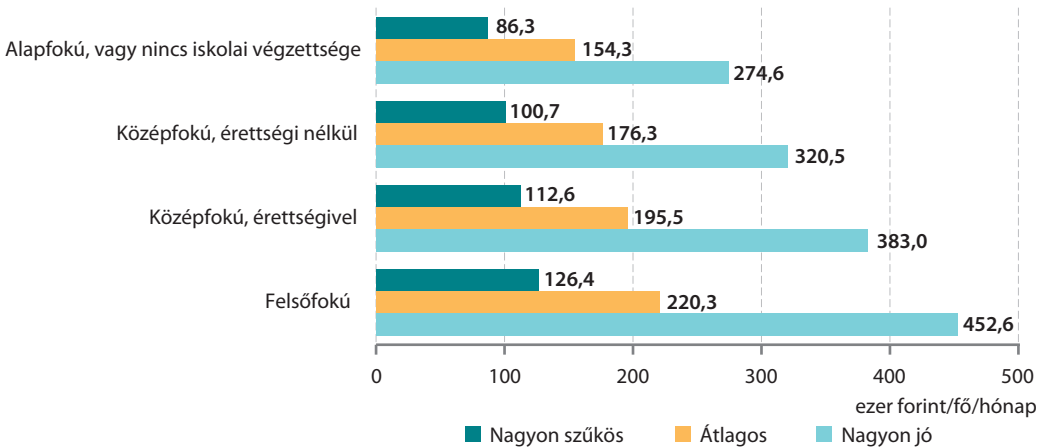
Az emberek az átlagos életszínvonal fenntartásához 2023 elején havi 192 ezer forintot tartottak szükségesnek

A jövedelemvárással kapcsolatos adatok a háztartások szubjektív megítélésén alapulnak. A különböző megélhetési szintekhez szükségesnek tartott összeg szoros kapcsolatban áll a háztartások tényleges jövedelmi helyzetével. **Minél magasabb jövedelemmel rendelkezik egy háztartás, annál nagyobb jövedelmet társít az egyes megélhetési szintekhez.** Az átlagos színvonalú megélhetéshez a háztartások 2023 I. negyedévében az egy évvel korábbinál 19%-kal magasabb összeget, fejenként havonta 192 ezer forintot tartottak elegendőnek. A jövedelemvárás szintje a ház-

tartásban nevelt gyermekek száma szerint is eltér: a gyermektelenek 234 ezer, a gyermekek 148 ezer, azon belül a három vagy annál több gyermeket nevelő, két felnőtt magába foglaló családok 123 ezer forintot társítottak fejenként az átlagos megélhetési szinthez.

A megélhetéshez szükségesnek tartott összeg az iskolai végzettség növekedésével párhuzamosan emelkedik: míg a legalacsonyabb végzettségűek szerint az átlagos megélhetéshez 154 ezer forint, addig a felsőfokú végzettségűek szerint 220 ezer forint szükséges.

6.6. ábra A háztartások egy főre jutó jövedelemelvárása iskolai végzettség szerint, 2023*

* A felvétel időszaka: 2023. február 1. – április 15.

Minden ötödik ember öregségi nyugdíjas

A 65 évesek és annál idősebbek száma és népességben belüli aránya folyamatosan nő: 2024. év eleji 2 milliós számuk 12 ezerrel volt több az egy évvel korábbinál, és a népesség 21%-át jelentette. Ugyanakkor **az előző év elejénél 0,4%-kal kevesebben, a lakosság 25%-a (2,4 millió ember) kapott nyugdíjat vagy egyéb, nyugdíjfolyósítási körbe tartozó ellátást.** 2024 elején a 65 év felettiek 92%-a volt öregségi nyugdíjas, és 4,4%-uk kapott korbetöltött özvegyi nyugdíjat, rokkantsági ellátást vagy egyéb ellátást, járadékot fő ellátásként. A nyugdíjrendszer átalakítása (2012) óta eltelt időszakban az öregségi nyugdíjasok száma nem változott számottevően, ugyanakkor az életkoron ala-

puló (a korhatár alattiaknak járó)⁴⁾ ellátásokban, valamint a megváltozott munkaképességűek közül a rehabilitációs ellátásban részesülők száma a töredékére, a hozzátartozói ellátásban részesülőké pedig kevesebb mint a felére esett vissza. Az életkoron alapuló ellátásokból alig van új megállapítás, a rehabilitációs ellátások folyósítását 3 évben maximalizálták, míg az özvegyi nyugdíjasok számának csökkenését az öregségnyugdíj-jogosultsággal nem rendelkező özvegyek számának apadása okozta.

2024 elején az összes ellátott 82%-a volt öregségi nyugdíjas, tizede megváltozott munkaképességű, 4,1%-a kapott hozzátartozói és 1,3%-a életkoron alapuló ellátást.

⁴⁾ Az életkoron alapuló ellátások (a korhatár alattiaknak járó ellátások) a 2012 előtt folyósított különféle korai öregségi nyugdíjakat váltották fel (előrehozott, korengedményes, karkedvezményes nyugdíj, polgármesterek nyugdíja, szolgálati nyugdíj stb.).

6.1. tábla A nyugdíjban és egyéb ellátásban részesülők száma az ellátás típusa szerint, 2024. január

A fő ellátás típusa	Férfi	Nő	Összes	Változás 2023 januárjához képest, %	Az ellátás átlagos összege, forint/hó/fő
	ellátott száma, ezer fő				
Öregségi nyugdíjak	724,2	1 273,6	1 997,8	0,4	230 940
Ebből:					
korbetöltött öregségi nyugdíj	724,2	1 126,0	1 850,2	0,8	228 757
nőknek 40 év jogosultsági idő alapján járó nyugdíj	–	147,6	147,6	–3,7	258 308
Életkoron alapuló (korhatár alatti) ellátások	28,4	2,1	30,5	–8,2	340 111
Megváltozott munkaképességű- eknek járó (rokkantsági és rehabilitációs) ellátások	106,5	137,6	244,1	–3,8	123 801
Ebből:					
korhatár alattiaknak járó rokkantsági ellátások	81,9	93,1	175,0	–5,0	122 217
Özvegyi és szülői nyugdíj	4,0	39,2	43,2	–7,6	107 736
Árvaellátás	27,9	27,9	55,8	–1,3	73 902
Járadékok, pótlékok, egyéb járandóságok	27,8	23,9	51,6	–3,9	48 453
Ebből:					
baleseti járadék	3,8	0,5	4,3	–7,6	38 991
rokkantsági járadék	18,6	14,3	32,9	–0,2	58 986
Ellátások összesen	918,9	1 504,1	2 423,0	–0,4	211 819
Ebből: nyugellátások összesen	756,2	1 340,6	2 096,8	0,2	224 221

A 477 ezer 65 évnél fiatalabb ellátott legnagyobb része (40%-a) megváltozott munkaképességűeknek járó ellátást, ezen belül túlnyomórészt rokkantsági ellátást kapott, 31%-uk a „nők 40” program keretében vált öregségi nyugdíjassá, 15%-uk hozzátar-

tozói, 6,4%-uk életkoron alapuló ellátást kapott.

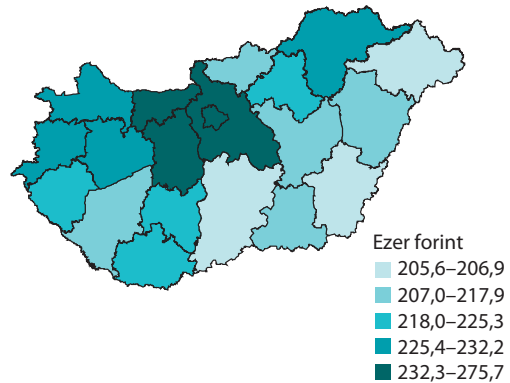
A legtöbb ellátásfajtánál a nők magasabb aránya jellemző, az összes ellátott 62, az özvegyi nyugdíjban részesülők 91%-a közülük került ki.

Az átlagos öregségi nyugdíj a fővárosban 70 ezer forinttal magasabb volt, mint Bács-Kiskunban

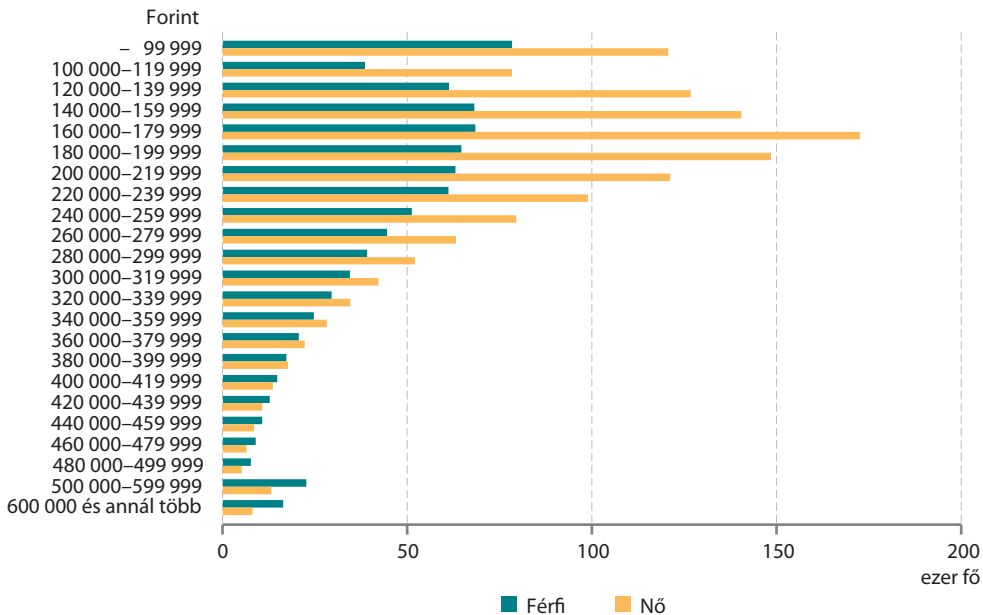
A budapesti öregségi nyugdíjasok átlagos nyugdíja (276 ezer forint) az országos átlagot 45, a legalacsonyabb, Bács-Kiskun vármegyei értéket 70 ezer forinttal haladta meg. Az országos átlagnál a fővárosi mellett csak a Fejér, a Pest, a Komárom-Esztergom, a Veszprém és a Győr-Moson-Sopron vármegyékben lakók nyugdíja volt magasabb. A nők átlagos ellátása 36 ezer forinttal maradt el a férfiakétól.

Az öregségi nyugdíjasok 52%-a 200 ezer forintnál nagyobb összegű ellátásban részesült 2024 elején, a 120 ezer forintnál kisebb ellátásban részesülők aránya 9,1% volt. A nagyon alacsony nyugdíjak jelentős része a külföldön szerzett jogosultságok melletti résznyugdíj volt.

6.7. ábra Az öregségi nyugdíj egy főre jutó átlagos összege vármegyénként, 2024. január

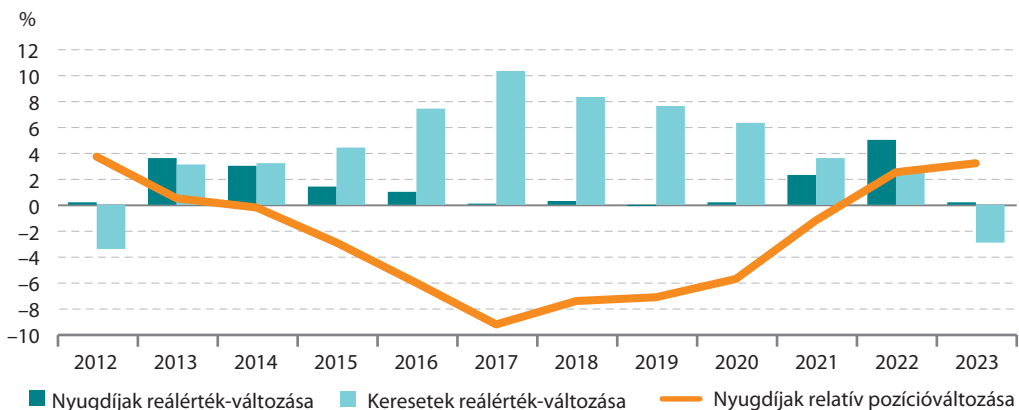
6.8. ábra A saját jogon járó nyugdíjban és ellátásban részesülők száma nemek és az ellátás összege szerint, 2024. január

A 2023. januári 15%-os és a novemberi 3,1%-os emelés együttesen 18,6%-kal növelte a nyugdíjakat. A 18,3%-os „nyugdíjas infláció” mellett a nyugdíjak reálértéke így 0,2%-kal meghaladta az előző évet. A reálnyugdíjak reálkeresetekhez viszonyított értéke – a nyugdíjak relatív pozíciója – 2014-től 2021-ig romlott, mivel a keresetek emelkedési üteme meghaladta a nyugdíjakét. 2022-től azonban ez megfordult, **2023-ban a nyugdíjak vásárlóerejének növekedése 3,2%-kal meghaladta a keresetekét.**

2021-ben a magyar nyugdíjak egy lakosra jutó éves összege – vásárlóerőn számítva, azaz az eltérő árszínvonalakat kiküszöbölve – az uniós tagállamok sorában az alsó negyedbe tartozott, az egy lakosra jutó nyugdíjellátás Horvátországban és Bulgáriában volt a legalacsonyabb. A visegrádi országok közül Csehország és Lengyelország átlagos nyugdíjellátásának vásárlóértéke meghaladta a magyar értéket, Szlovákiáé pedig hasonló volt.

6.9. ábra A nyugdíjak és a keresetek értékének alakulása (az előző évhez képest)

2022-ben a gyermekneveléssel kapcsolatos állami kiadások 53%-a korábbi munkaviszonyhoz kötött juttatás volt

Családtámogatási ellátásokra 2022-ben az állam a GDP 1,2%-át, 797 milliárd forintot fordított. Az ellátások összegének megoszlása a korábbiakhoz képest megfordult, 53%-uk korábbi munkaviszonyhoz kötött volt, és 47%-ot tettek ki az alanyi jogon járó ellátások. A legtöbb ellátottat érintő, gyermekneveléssel kapcsolatos támogatás, az alanyi jogon járó családi pótlék 1 millió 70 ezer családban, összesen több mint

1,7 millió gyermek után járt 2022-ben, míg gyermekgondozást segítő ellátást (gyest) 148 ezer, gyermekgondozási díjat (gyedet) pedig 116 ezer szülő kapott havonta átlagosan. A családi pótlék egy családra jutó átlagos havi összege 23,8 ezer forint (az egy családra jutó 1,64-os gyermekszám mellett), miközben az egy ellátottra jutó gyest havi összege 31,3 ezer, az egy igénybe vevőre jutó gyed átlagos havi összege pedig 208 ezer forint volt.

6.2. tábla A családtámogatásokban részesülők száma és az ellátásokra kifizetett összeg ellátási forma szerint

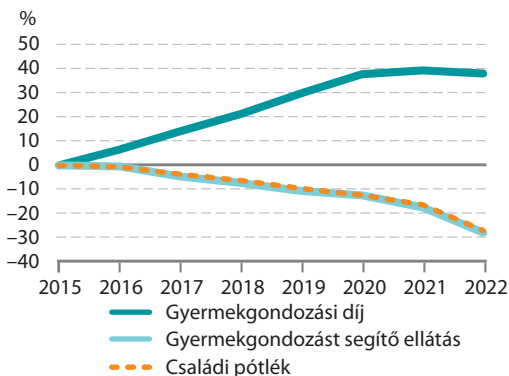
Ellátás	Ellátásban részesülők havi átlagos száma, ezer fő				Ellátások kiadásai folyó áron, milliárd forint			
	2015	2021	2022	változás 2015–2022, %	2015	2021	2022	változás 2015–2022, %
Biztosításhoz kötött								
Csecsemőgondozási díj ^{a)}	25,9	30,1	29,9	15,7	45,5	100,1	132,6	191,5
Gyermekgondozási díj ^{b)}	86,0	113,0	115,6	34,5	113,1	248,5	287,4	154,1
Biztosításhoz nem kötött								
Anyasági támogatás	7,4	8,1	7,6	3,5	5,8	6,4	6,0	3,5
Gyermekgondozást segítő ellátás ^{c)}	163,4	148,5	148,4	-9,2	62,5	55,7	55,8	-10,8
Gyermeknevelési támogatás	34,6	32,0	30,3	-12,5	11,9	10,8	10,3	-13,7
Családi pótlék (gyermek száma)	1 796,7	1 749,4	1 749,4	-2,6	317,9	305,5	305,1	-4,0
Ebből: magasabb összegű családi pótlék (gyermek száma)	118,6	125,5	129,7	9,4	31,6	31,4	31,9	1,1

^{a)} 2015 előtt terhességi-gyermekágyi segély.

^{b)} 2020-tól tartalmazza az örökbefogadói díj kiadását is.

^{c)} 2016 előtt gyermekgondozási segély.

6.10. ábra A gyermekneveléssel kapcsolatos támogatások reálértékének változása (2015-höz képest)

A rendszeres szociális támogatások közül a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt rászorultsági alapon kapják a jogosultak. 2022-ben több mint 224 ezer gyermek kapott – az egyéb, természetbeni juttatások mellett – évente kétszer átlagosan 6400 forintot a nem megfelelő anyagi helyzete miatt.

A gyermekvállaláshoz kötött támogatásokat tartalmazó babaváró kölcsönből az MNB adatai szerint a bevezetésétől (2019. július) 2023 végéig eltelt időszakban a családok összesen 2368 milliárd forintot vettek igénybe.

2022-ben kismértékben nőtt a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya

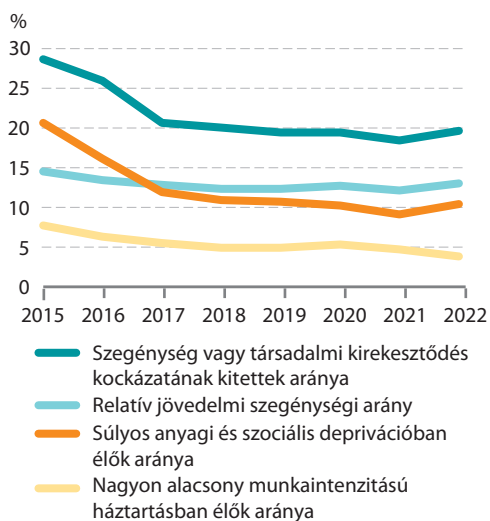
A szegénység meghatározására 2010 óta egy egységes szempontok alapján kidolgozott indikátorrendszert alkalmaznak az Európai Unió valamennyi tagállamában.⁵⁾ Az AROPE-mutató,⁶⁾ a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya több részindikátort tartalmaz. Ezek révén a relatív jövedelmi szegénységben, az anyagi és szociális deprivációban, valamint a munkaszegénységben élők számáról, népességen belüli érintettségéről is képet alkothatunk. Azokat az egyéneket soroljuk a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek közé, akik a felsorolt három részindikátor közül legalább egyben érintettek.

Magyarországon a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya 2015 és 2021 között fokozatosan csökkent. **2022-ben** a megváltozott gazdasági helyzettel összefüggésben kismértékben szélesedett az érintettek köre, 1 millió 863 ezer fő, a lakosság **19,6%-a** tartozott közéjük. A részindikátorok közül a jövedelmi szegénységgel, valamint a súlyos anyagi és szociális deprivációval érintettek aránya nőtt 2022-ben az előző évihez képest, a nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásban élőké viszont csökkent, összefüggésben a megélhetéshez szükséges anyagi javak előteremtése iránti fokozódó igényvel.

A szegénység annál mélyebb, minél több dimenziót érint. A teljes népességen belül

az egyszerre egy dimenzióban érintettek aránya 13,6% (1 millió 291 ezer fő) volt, a két dimenzióban érintetteké 4,5% (431 ezer fő), a mindhárom dimenzióban érintetteké pedig 1,5% (141 ezer fő).

6.11. ábra A szegénység és a társadalmi kirekesztődés fő indikátorainak alakulása

Hazánk mellett az **uniós tagországok** többségében is mérséklődött 2015 és 2021 között a szegénység és a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett népesség aránya. A 2022-es felmérés 2021-es referenciaévre vonatkozó adatai szerint **Magyarország a mutató értéke alapján a tagországok középmezőnyébe tartozik.**

A relatív jövedelmi szegénységi mutató viszonyítási pontja a szegénységi küszöb,

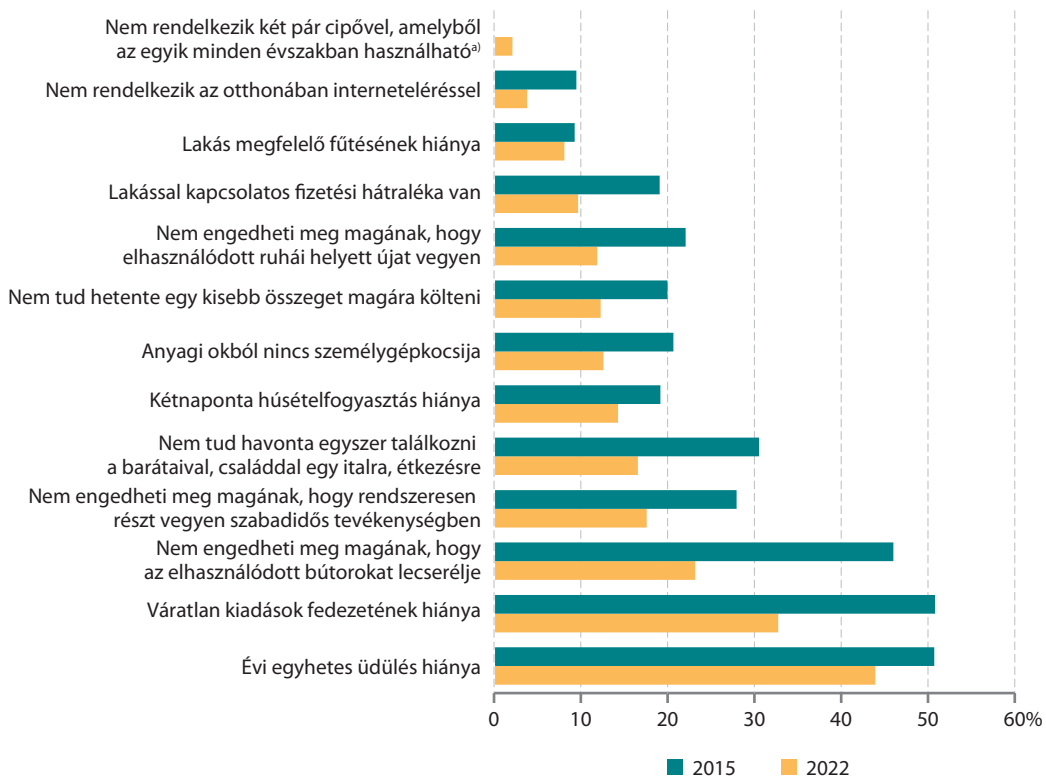
⁵⁾ Az Európai Unió EU2030-as vállalásában a szegénység számítása revízió esett át, amelynek keretében a részindikátorok közül az anyagi depriváció és a nagyon alacsony munkaintenzitás mutatójának számítása módosult. Bevezették az anyagi és szociális depriváció mutatót, amely 13 tételt vizsgál a korábbi 7 helyett, továbbá a munkaintenzitás mutatója esetében a korábbi 59 éves korhatárt 64 évre emelték.

⁶⁾ At Risk Of Poverty or social Exclusion (AROPE) – a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázata.

amely az adott háztartástípusra jellemző mediánjövedelem⁷⁾ 60%-ának megfelelő jövedelem, az ennél alacsonyabb jövedelemmel rendelkezők számítanak szegénynek. mutató tehát az egyén szegénységét a társadalom többi tagjához viszonyítva határozza meg. Hazánkban 2022-ben az egyszemélyes háztartásokra vonatkozó szegénységi küszöbhez tartozó jövedelmi szint havi 145 ezer forint volt. Ugyanez az összeg a két felnőttből és két gyermekből álló háztartások esetében havonta átlagosan 305 ezer forintot jelentett.

A jövedelmi szegények száma 2022-ben 1 millió 232 ezer fő, népességben belüli arányuk 13,0% volt. A jövedelmi szegények aránya a gyermekes háztartások körében 13,3%-ot, a gyermektelen háztartások esetében 12,6%-ot tett ki. 2022-ben az átlagnál lényegesen magasabb volt a jövedelmi szegénységben élők aránya a munkanélküliek (45,8%), az alapküvé végzettségűek (30,1%) és a három- vagy annál több gyermekes háztartások (25,0%) körében.

6.12. ábra **Az anyagi és szociális depriváció egyes tételeiben érintettek aránya**

^{a)} 2015-re nem áll rendelkezésre az adat.

A súlyos anyagi és szociális depriváció azt mutatja meg, hogy a népesség hány száza-

léka nélkülöz egyes meghatározott javakat, illetve nem rendelkezik a vizsgált szolgálta-

⁷⁾ Ez azt a jövedelemszintet jelenti, amelytől ugyanannyi személynek alacsonyabb a jövedelme, mint ahálynak magasabb.

tásokhoz való hozzáféréssel a vizsgált tizenháromból legalább hét esetben. **2022-ben a súlyos anyagi és szociális deprivációban élők száma 981 ezer fő, népességen belüli aránya 10,4% volt.** A lakosság legnagyobb hányadát (43,9%-át) az évi egyhetes, ottontól távol töltött pihenés hiánya érintette, és átlagosan minden harmadik ember nem tudna fedezni egy egyszeri, a szegénységi küszöb nagyságának megfelelő váratlan kiadást.

A munkaszegénység azt világítja meg, hogy a háztartások munkaképes korú (18–64 éves) tagjai a lehetséges munkaidő mekkora részét töltik munkavégzéssel. E megközelítésmód értelmében a nagyon alacsony munkaintenzitás azokat a személyeket érinti, akiknél az előbb említett, munkával töltött idő aránya nem éri el a 20%-ot. **2022-ben 363 ezer fő, a teljes népesség 3,8%-a tartozott a nagyon alacsony munkaintenzitásúak közé.**

KERESETEK

A bérkiramlás üteme továbbra is magas szintű

2023-ban a teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete – a munkáltatók teljes körénél⁸⁾ – **571 200 forintot tett ki**, 14,2%-kal többet az előző évinél. A kedvezmények nélkül számított nettó átlagbér 379 800 forintos összege szintén 14,2%-kal volt magasabb az egy évvel korábbinál. Jóllehet a bérkiramlás üteme 3,2 százalékponttal alacsonyabb volt, mint a megelőző évben, ugyanakkor az elmúlt húsz év adatait nézve a növekedés mértéke kiemelkedőnek tekinthető.

Az adó- és járulékkedvezmények, illetve -mentességek figyelembevételével számított nettó átlagkereset 393 700 forint volt, ami 14,2%-os emelkedést jelentett az egy évvel korábbihoz képest. A nettó bérek alakulására pozitívan ha-

tott a 25 év alattiak szja-kedvezményének növekedése, valamint a 25–30 év közötti kisgyermekes anyákra kiterjesztett adókedvezmény, ugyanakkor visszafogta a növekedést, hogy a maximált összegű családi adókedvezmény nem nőtt a bruttó keresettel egyenes arányban.

2023-ban a teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó keresetének mediánértéke⁹⁾ 450 000 forint volt, ami a bruttó átlagkereset 79%-át tette ki. A mediánkereset egy év alatt a bruttó átlagkeresetnél nagyobb mértékben, 15,7%-kal nőtt. A kedvezmények figyelembevételével számolt nettó mediánkereset összege 15,9%-kal, 312 600 forintra emelkedett.

2023-ban a **keresetek alakulására** legmarkánsabban a magas szintű infláció és a – jelentős pótlólagos munkaerő-kereslet

⁸⁾ A munkáltatók teljes köre: az alkalmazásban állóval rendelkező vállalkozások, a költségvetés teljeskörűen és a nonprofit szervezetek.

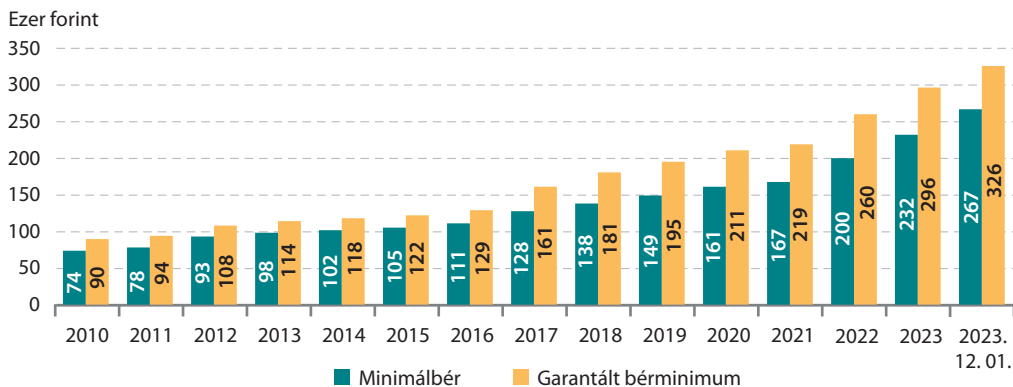
⁹⁾ Ez azt a bért jelenti, amelynél az alkalmazásban állók fele kevesebbet, fele pedig többet keres.

indukálta – béremelések mellett a 2023. januári és decemberi minimálbér-emelés hatott. Ugyanakkor visszafogta az index emelkedését a 2022. februári bázishatás, amit a honvédelmi és a rendvédelmi hivatásos állomány egyszeri juttatása (az ún. fegyverpénz) okozott. Ennek figyelembevétele nélkül a növekedés 14,2% helyett 15,5%-ot ért volna el. A növekedést fékezte, hogy 2023-ban az előre ütemezett béremelések mértéke elmaradt az előző évitől, valamint a szigorú költségvetési gazdálkodás is, ami a költségvetési szektor kereset-átlagának emelkedését tovább mérsékelte.

A minimálbér és a garantált bérminimum növekedése 2023-ban tovább foly-

tatódott, az éven belül kétszer, januárban és decemberben történt emelés. 2023 végén a minimálbér bruttó összege 266 800, a legalább középfokú iskolai végzettséget, illetve középfokú szakképzettséget igénylő munkakörben foglalkoztatottak garantált bérminimuma 326 000 forintot tett ki, előbbi 33, utóbbi 25%-kal volt magasabb, mint a 2022. januári. 2010 óta a minimálbér bruttó összege, valamint a garantált bérminimumé egyaránt 3,6-szeresére nőtt. 2023 végén a minimálbér a bruttó átlagkereset közel 47%-át tette ki, a két kereseti tétel különbsége 2022 eleje és 2023 vége között mintegy 7 százalékponttal mérséklődött.

6.13. ábra **A minimálbér és a garantált bérminimum összege***

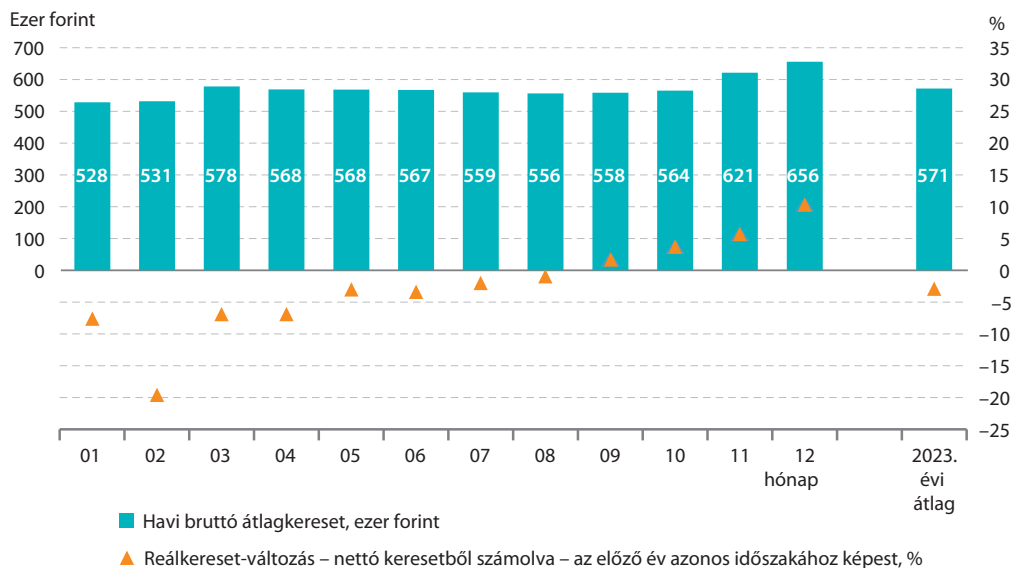
* 2010–2023 között év eleji, valamint 2023. december 1-jei adatok.

A reálbér-csökkenés a kimagasló fogyasztóiárindex-növekedés hatására következett be

2013 és 2022 között a keresetek vásárlóereje folyamatosan bővült, ugyanakkor 2023-ban ez a folyamat megtorpant, és – a jelentős nomináliskereset-növekedés ellenére a ma-

gas éves infláció (17,6%) hatására – 2,9%-os mérséklődés következett be. Az éven belül szeptembertől már emelkedett a reálbér, decemberben ennek mértéke 10,3% volt.

6.14. ábra A havi bruttó átlagkereset alakulása és a reálkereset változása havonta, 2023*

* A munkáltatók teljes köre: az alkalmazásban állóval rendelkező vállalkozások, a költségvetés teljeskörűen és a nonprofit szervezetek.

A versenyszféra bérdinamikája jóval meghaladta a nemzetgazdaság átlagát

A versenyszféra bérdinamikája a nemzetgazdaság átlagát meghaladóan nőtt, míg a költségvetés területén és a nonprofit szervezeteknél a bérek elmaradtak attól. Ennek következtében, míg 2022-ben mindhárom szférában 500 ezer forint körüli volt a bruttó átlagkereset nagysága, addig 2023-ban a kereseti különbségek nőttek. A tendenciákat főként a kettős minimálbér- és a garantáltbérminimum-emelés, az előre ütemezett béremelések és jutalmak csökkenése, valamint a 2022. februári fegyverpénz hatása befolyásolták.

A versenyszférában a bérek 2023. évi alakulását az erősen növekvő infláció mellett a kétszeri minimálbér- és a garantált-

bérminimum-emelés, a bértorlódások, a bérfeszültség elkerülését célzó béremelések hatása, bizonyos nagy állami vállalatok béremelései, valamint a létszám növekedése és a közfoglalkoztatottak számának csökkenése magyarázza. A bruttó bérek nominálisan 16,2%-kal nőttek, ez a 2022. évinél 0,5 százalékponttal magasabb bérkiráramlást jelentett, amit elsősorban a rendszeres keresetek emelkedése okozott.

2023-ban a költségvetés területén a bruttó átlagkereset 7,3%-kal volt magasabb az előző évinél, a növekedés dinamikája jóval elmaradt a korábbi évektől. A visszafogottabb emelkedés hátterében elsősorban az egyes előmeneteli rendszerekben előre

ütemezett béremelések¹⁰⁾ és jutalmak átlagának csökkenése, a szigorúbb költségvetési gazdálkodás, valamint a honvédelmi és a rendvédelmi hivatásos állomány hathavi illetményének megfelelő szolgálati juttatás (az ún. fegyverpénz) 2022. februári kifizetése áll. Utóbbi hatását kiszűrve a 0,1%-os csökkenés helyett 12,7%-kal emelkedett volna a közigazgatás, védelem területén a (közfoglalkoztatottak nélküli) bruttó átlagkereset.

A **nonprofit szektorban** 2022-ben számottevő, 24,0%-os keresetnövekedés kö-

vetkezett be, így 2023-ban ehhez a magas bázishoz képest bővült 14,0%-kal a bruttó átlagkereset. 2023-ban már nem érvényesült számos oktatási intézmény fenntartó-váltásának bázishatása, valamint a szektor keresetalakulását egyes területek érdemi béremelése sem befolyásolta.

Nemzetgazdasági szinten, a közfoglalkoztatás hatását kiszűrve, a havi bruttó átlagkereset 580 800 forint volt, ennek nettó összege pedig 386 200 forintot ért el, mindkettő egyformán 14,0%-kal haladta meg a 2022. évit.

6.3. tábla **A havi átlagkereset alakulása, 2023***

Megnevezés	Összesen		Közfoglalkoztatás nélkül	
	forint	változás az előző évhez képest, %	forint	változás az előző évhez képest, %
Bruttó átlagkereset				
Versenyszféra	582 400	16,2	582 700	16,2
Költségvetés	532 900	7,3	572 300	6,4
Nonprofit szervezetek	569 000	14,0	583 900	13,4
Nemzetgazdaság összesen	571 200	14,2	580 800	14,0
Ebből: közfoglalkoztatottak	117 200	17,2	X	X
Nettó átlagkereset				
Versenyszféra	387 300	16,2	387 500	16,2
Költségvetés	354 300	7,3	380 600	6,4
Nonprofit szervezetek	378 400	14,0	388 300	13,4
Nemzetgazdaság összesen	379 800	14,2	386 200	14,0
Ebből: közfoglalkoztatottak	77 900	17,2	X	X

* A munkáltatók teljes köre: az alkalmazásban állóval rendelkező vállalkozások, a költségvetés teljeskörűen és a nonprofit szervezetek.

2023-ban folytatódott a **közfoglalkoztatottak** számának mérséklődése, egy év alatt 11%-kal, 66 ezer főre. Bruttó átlagkerese-

tük 117 200 forintot ért el, ennek nettó összege 77 900 forint volt. A bruttó és a nettó közfoglalkoztatotti átlagkereset a minimál-

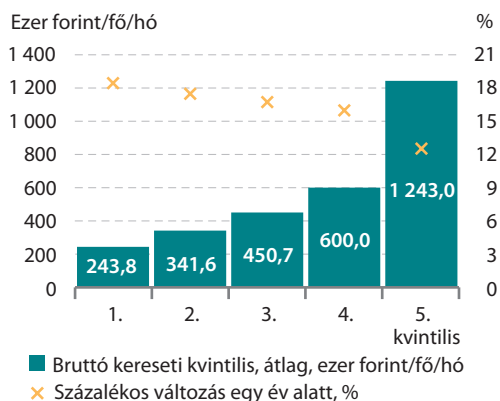
¹⁰⁾ Az egyes előmeneteli rendszerekben végrehajtott béremelések érintették az orvosokat (harmadik ütem, 11%), az egészségügyi szakdolgozókat (júliusi 18%-os alapbéremelés), a szakképzésben oktatókat (10%-os béremelés) és a pedagógusokat (júliusig visszamenőleges béremelés novemberben), valamint a fővárosi és a vármegyei kormányhivatalokban, illetve a járási hivatalokban dolgozókat (júliustól átlagosan 15%-os béremelés).

bér emelkedésével összhangban, 17,2%-kal nőtt az előző évihez képest.¹¹⁾

A bérek közötti különbségek alakulására döntő hatással van az alkalmazásban állók foglalkozása, az elvárt képzettség, valamint képesség szintje, a foglalkoztatás ágazata, a munkáltató mérete és bérfizetési képessége. 2023-ban a keresetek differenciáltsága továbbra is számottevő volt: a bérhierarchia felső ötödébe tartozók bruttó átlagkeresete 5,1-szerese volt az alsó ötödben elhelyezkedőkének. A két szélső ötödbe tartozók átlagfizetésének aránya kissé mérséklődött az előző évihez viszonyítva. Ennek hátterében az áll, hogy az alsó három kvintilis¹²⁾ alkalmazottainak közel kétharmada fizikai munkakörben dolgozik, akiknek a keresetnövekedése magasabb volt, mint a felső kvintilisek – magas arányban szellemi foglalkozású – munkavállalóinak béremelkedése. (A 2023. évi kettős minimálbér- és garantáltbérminimum-emelés az alsó két

ötödbe tartozók keresetére volt jelentős hatással.)

6.15. ábra A teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete és annak változása kvintilisenként, 2023*

* A munkáltatók teljes köre: az alkalmazásban állóval rendelkező vállalkozások, a költségvetés teljeskörűen és a nonprofit szervezetek.

A 30 éven aluliak bére nőtt leginkább, részben a minimálbér kétszeri emelésének köszönhetően

2023-ban – hasonlóan a 2022. évi folyamatokhoz – a fizikai foglalkozásúak bruttó átlagkeresetének növekedési üteme – elsősorban a kétszeri minimálbér- és a garantáltbérminimum-emelés következtében – magasabb volt a szellemi foglalkozásúakénál. Míg a szellemi foglalkozásúak bruttó átlagkeresete (707 800 forint) 13,4%-kal, addig a fizikai foglalkozásúaké (422 500 forint) 14,6%-kal nőtt a 2022. évihez viszonyítva.

Változatlanul jelentős kereseti különbségeket mutat az alkalmazásban állók demográfiai ismérvek – kor és nem – szerinti bontása. 2023-ban a két nem bére közötti rés érdemben nem módosult az előző évihez viszonyítva, 18%-kal a férfiak javára állt fenn: bruttó átlagkeresetük összege 619 600 forintot tett ki, míg a nőké 523 800 forintot. Az eltérésben hagyományosan a foglalkoztatási vagy a demográfiai jellemzők el-

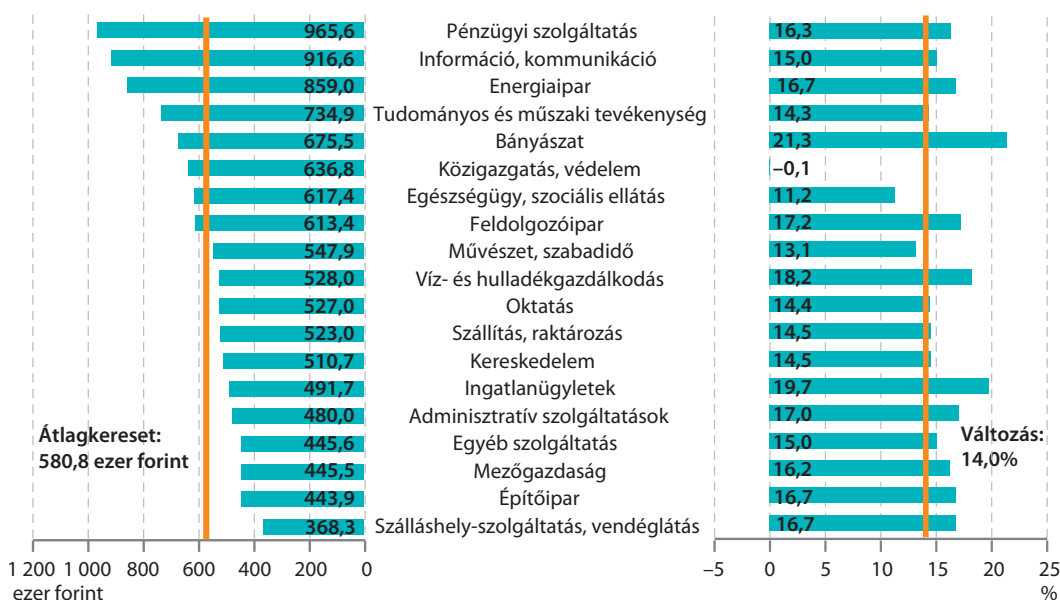
¹¹⁾ Forrás: Intézményi munkaügyi-statisztikai adatgyűjtési rendszer (2019-től adminisztratív forrásokból történő adatátvitel).

¹²⁾ A kereseti kvintiliseket úgy kapjuk meg, hogy a munkavállalókat sorba rendezzük keresetük nagysága szerint, majd 5 egyenlő számosságú csoportba soroljuk őket.

térése (pl. foglalkoztatás jellege, ledolgozott munkaidő, életkor, legmagasabb befejezett iskolai végzettség, munkatapasztalat hossza) játszott szerepet. Életkor szerint nézve a 20 éven aluli fiatalok, valamint a 20–29 évesek körében nőtt legnagyobb mértékben a bruttó átlagkereset, 17,6 és 15,4%-kal. A nemzetgazdaság átlagát meghaladó növekedés részben a minimálbér kétszeri emelésével függ össze. A többi főbb korcsoportban a növekedés mértéke 13,7–14,4% között mozgott.

2023-ban – az elmúlt évekhez hasonlóan – kiemelkedett a nemzetgazdasági ágak kereseti rangsorából a pénzügyi szolgáltatás, illetve az információ, kommunikáció területe, az itt dolgozók – közfoglalkoztatottak nélküli – bruttó átlagkeresete az országos átlagnál 66, illetve 58%-kal volt magasabb. Ugyanakkor a legrosszabbul fizető nemzetgazdasági ágak – a bejelentett kereseti átlag szerint – a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás számított, ahol az átlagkereset 37%-kal volt alacsonyabb a nemzetgazdasági átlagnál.

6.16. ábra A teljes munkaidőben alkalmazásban állók közfoglalkoztatottak nélküli havi bruttó átlagkeresete és annak változása az előző évhez képest nemzetgazdasági áganként, 2023*

* A munkáltatók teljes köre: az alkalmazásban állóval rendelkező vállalkozások, a költségvetés teljeskörűen és a nonprofit szervezetek.

2023-ban a közigazgatás, védelem területén kívül a nemzetgazdasági ágak¹³⁾ mindegyikében nominálisan nőtték a bérek. A közigazgatás, védelem területén 0,1%-kal csökkent a – közfoglalkoztatottak nélküli – bruttó átlagkereset az előző

évihez képest, mivel a 2022. februárban kifizetett fegyverpénz érdemben növelte az előző év átlagkeresetét. (Annak hatását kiszűrve a növekedés mértéke 12,7% lenne.) Az elmúlt évben a nominális emelkedés dinamikája az egészségügy, szociális ellá-

¹³⁾ Közfoglalkoztatottak nélkül.

tásban volt a legalacsonyabb (11%), annak köszönhetően, hogy 2023-ban az előre ütemezett orvosi béremelés nagysága elmaradt a 2022. évitől, illetve a jutalmak átlaga is csökkent, amit az egészségügyi szakdolgozók júliusi béremelése sem tudott kompenzálni. Ezzel szemben kiemelkedő, 20 és 21%-os béremelkedés jellemezte az ingatlanügyletek és a bányászat ágazatát. Az ipar minden ágában, beleértve a legtöbb mun-

kavállalót foglalkoztató feldolgozóipart, átlag feletti volt a bérek növekedése. Emellett – az alacsonyabb átlagbérrel rendelkező – szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás, építőipar és az adminisztratív szolgáltatások nemzetgazdasági ágban szintén jelentősebben, 17%-kal emelkedtek a bruttó átlagkeresetek, részben a kettős minimálbér- és garantáltbérminimum-emelés hatására.

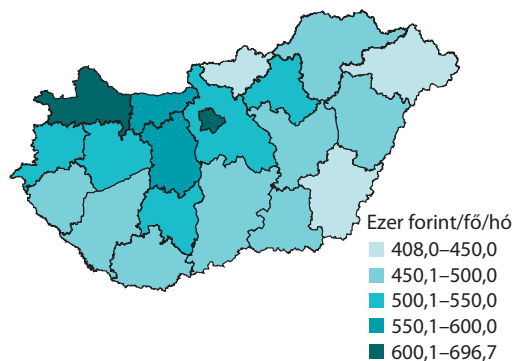
Budapesten kiemelkedő a kereseti lehetőség, viszont Győr-Moson-Sopronban nőttek a legnagyobb mértékben a bérek

2023-ban változatlanul Budapesten volt a legmagasabb a teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete (696 700 forint), az itt dolgozók átlagfizetése 71%-kal meghaladta a legalacsonyabb bérrel rendelkező, Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében dolgozókéét (408 000 forint). A szélsőértékek alapján vett területi különbségek mértéke folyamatosan csökken, a 2020. évi 79%-ról 2023-ra 71%-ra mérséklődött.¹⁴⁾

Az átlagkeresetek a vármegyék mindegyikében jelentősen emelkedtek, leginkább – a járműgyártásban foglalkoztatottak magas aránya miatt – Győr-Moson-Sopronban (18,7%-kal), míg a kiemelkedő keresetű Budapesten a legkevésbé (12,9%-kal). A nagyobb feloldozóipari bázissal rendelkező vármegyék (pl. Heves, Komárom-Esztergom) keresetnövekedése meghaladta az

átlagot, míg a közszolgáltatások által jobban meghatározott területeken (pl. Nógrád, Csongrád-Csanád) annál alacsonyabb volt.

6.17. ábra A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete vármegyénként, 2023*

* A munkáltató székhelyének elhelyezkedése szerint, valamint kedvezmények nélkül számítva, a munkáltatók teljes körére (az alkalmazásban állóval rendelkező vállalkozások, a költségvetés teljeskörűen és a nonprofit szervezetek) vonatkozó adatok alapján.

¹⁴⁾ Ennek alakulására az eltérő foglalkoztatási struktúra, az alkalmazásban állók ágazatok, foglalkozások szerinti összetétele, valamint a közfoglalkoztatás eltérő súlya, illetve ezek változásai hatottak.

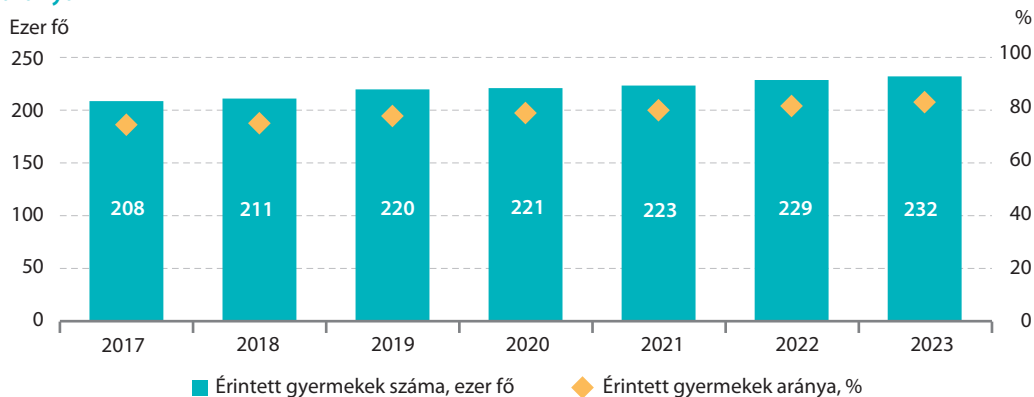
SZOCIÁLIS ELLÁTÁS

Egyre több gyermek számára hozzáférhető lakóhelyén a bölcsőde

A kisgyermek napközbeni ellátásának szervezeti átalakulása (2017) óta az intézmények száma 49%-kal, a férőhelyeké 30%-kal, a beíratott gyermekeké pedig 26%-kal emelkedett 2023-ig. **Az előző évinél 8,8%-kal több férőhelyre 9,9%-**

kal több gyermeket írtak be 2023-ban. A bölcsődék 54%-a hagyományos vagy minibölcsőde, és a gyermekek 86%-a ilyen intézményekbe járt. A hagyományos bölcsődék 92%-a, a minibölcsődék 86%-a önkormányzati fenntartású volt 2023-ban.

6.18. ábra A napközbeni ellátáshoz a lakóhelyén hozzáférő 3 éven aluli gyermekek száma és aránya

Évek óta **csökken azoknak a 3 éven aluli gyermekeknek a száma, akik a lakóhelyükön nem jutnak hozzá a napközbeni ellátás semmilyen formájához.** 2023-ban 2122 településen 47 ezer ilyen gyermek élt, ám minden járásban volt elérhető ellátás. Területi szempontból a kapacitások és az igények nem mindig találkoznak egymással, hiszen közel 5 ezer kérelmet¹⁵⁾ kellett elutasítani, ugyanakkor a működő férőhelyek száma csaknem ennyivel több volt a beíratott gyermekekénél.

2023-ban a közel 48 ezer bölcsődés csaknem kétharmada (65%) kapott ingyenes

étkezést a hagyományos és a minibölcsődékben. A területi különbségek jelentősek, Békés vármegyében a gyermekek 89%-a, ugyanakkor a fővárosban a 49%-uk volt jogosult. (Az válik jogosulttá, aki rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül, tartósan beteg vagy fogyatékos, ahol a családban három vagy több gyermeket, vagy tartósan beteg vagy fogyatékos gyermeket nevelnek, továbbá, ahol a nettó minimálbér 130%-át – 2023-ban a 201 ezer forintot – nem éri el a családban az egy főre jutó havi nettó jövedelem összege.)

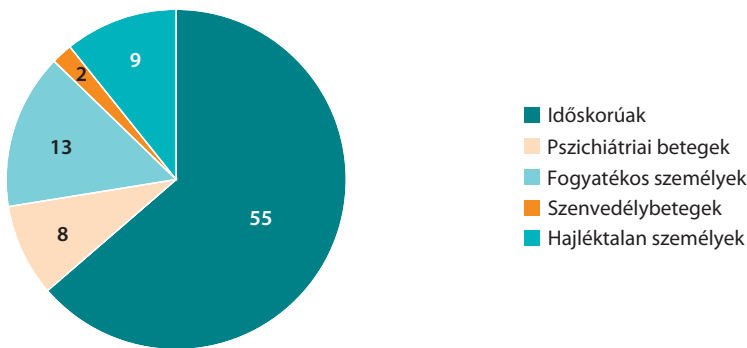
¹⁵⁾ 2023-ban a férőhely hiányában elutasított gyermekek száma (halmozott adat).

53 ezer főre nőtt az időskorúak otthonaiban élők száma

2022-ben csaknem 87 ezer gondozott élt tartós bentlakásos vagy átmeneti elhelyezést nyújtó szociális intézményben. A gondozottak 13%-a volt átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények lakója, utóbbiak nyolctizede

hajléktalan volt, ők átmeneti szállást vagy éjjeli menedékhelyet vettek igénybe. A hajléktalanokat kivéve a gondozottak zöme tartós bentlakásos intézményekben élt.

6.19. ábra A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó szociális intézmények ellátottjai, 2022, ezer fő

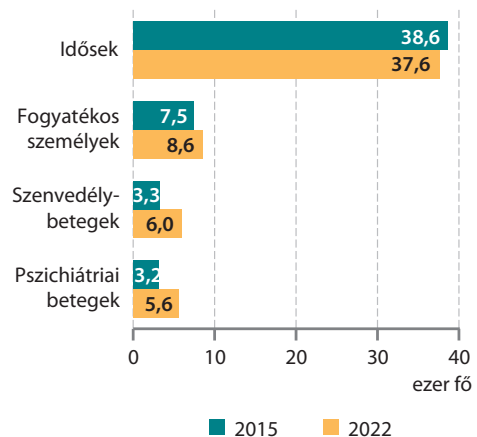

2015 és 2022 között nőtt a nappali ellátásokat igénybe vevők száma

A rászorulókat nappali ellátások keretében is gondozzák, csaknem kétharmaduk (65%) az idősök ellátását vette igénybe. A fogyatékos személyeket, a pszichiátriai betegeket és a szenvedélybetegeket ellátó nappali intézmények ellátottjainak száma 2015-höz képest 15, 72, illetve 81%-kal nőtt, a növekvő tendenciában a járvány sem okozott megtorpanást.

2022-ben a hajléktalanok által látogatott nappali melegedők napi átlagforgalma 2,9%-kal meghaladta a befogadóképességüket, a népkonyhák azonban 126 ezres forgalmukkal a kapacitásuknak csak a 67%-át használták ki.

6.20. ábra A nappali ellátások keretében gondozottak száma

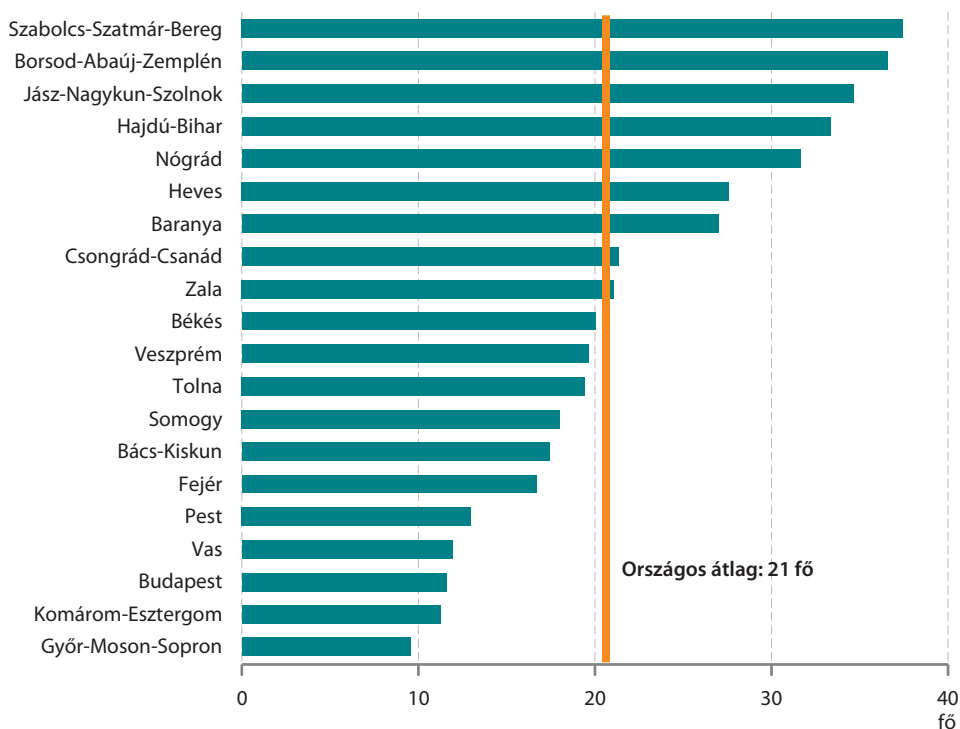
2010 és 2022 között emelkedett a védelembe vett gyermekek száma

A család- és gyermekjóléti szolgálatok szociális segítő munkájuk (tájékoztatás, életvezetési és mentálhigiénés tanácsadás stb.) mellett a veszélyeztetettséget érzékelő rendszer működtetői is. 2022-ben 669 településen, 713 szervezeti egységükben 3125 munkatárs dolgozott. Szolgáltatásaikat 2022-ben 171 ezer esetben együttműködési megállapodás alapján, 232 ezer esetben megállapodás nélkül vették igénybe.

Ha látókörükbe olyan gyermek kerül, akinek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődése akadályozott a családjában, akkor jöhet szóba gyámhatósági intézkedésként a védelembe vétel. Ekkor a gyermek még a családban marad, és az eszménedzser gondozási-nevelési terve alapján a családsegítővel összehangoltan segítik a gyermek életének alakulását. Ennek az intézkedésnek a célja a gyermek veszélyeztetettségének megszüntetése. **2022-ben csaknem 29 ezer védelembe vett gyermeket tartottak nyilván**, számuk 2010 óta 19%-kal nőtt.

dése akadályozott a családjában, akkor jöhet szóba gyámhatósági intézkedésként a védelembe vétel. Ekkor a gyermek még a családban marad, és az eszménedzser gondozási-nevelési terve alapján a családsegítővel összehangoltan segítik a gyermek életének alakulását. Ennek az intézkedésnek a célja a gyermek veszélyeztetettségének megszüntetése. **2022-ben csaknem 29 ezer védelembe vett gyermeket tartottak nyilván**, számuk 2010 óta 19%-kal nőtt.

6.21. ábra **Ezer 15 év alattira jutó védelembe vettek száma vármegyénként, 2022**

Ha nem történik pozitív változás a gyermek életkörülményeiben, akkor a gyámhatóság megfontolja a gyermek családból történő kiemelését. Amennyiben azonnali intézkedésre van szükség, akkor a gyámhatóság ideiglenes hatállyal elhelyezi a gyermeket. A hatóság megvizsgálja annak a lehetőségét, hogy a tágabb családban van-e a kiskorú gondozására személyében és körülményeiben alkalmas rokon. Ha nincs, akkor nevelőszülőnél vagy lakásotthonban, gyermekotthonban helyezi el a gyermeket. A szülő is kérhet életviteli nehézségei miatt átmeneti gondozást, amely megvalósulhat gyermekek átmeneti otthonában, vagy a szülővel közösen családok átmeneti otthonában. A gondozásba vettek száma évek óta alig változik: **évente 7-8 ezer gyermek szorult átmeneti gondozásra**, ám sok esetben a családok együttes elhelyezése is indokolt. Ez megvalósulhat helyettes szülőnél, gyermekek, illetve családok átmeneti ott-

thonában. 2022-ben összesen 7390 gyermeket láttak el, az év végén 2690 gyermeket és 1514 szülőt gondoztak.

A **Biztos Kezdet program** prevencióscéllal karolja fel a hátrányos helyzetű térségekben élő családokat és gyermekeket, hogy korai, célzott fejlesztéssel mérsékelje az élethelyzet okozta hátrányokat. A 2013 óta működő ún. gyerekházak száma 58-ról 185-re nőtt 2022-re, foglalkoztatottjaik száma pedig 161-ről 358 főre emelkedett. 2022-ben 2140 családdal és 2407 gyermekkel foglalkoztak, 63, illetve 67%-kal többel, mint az induláskor.

2022-ben 224 ezren kaptak **rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt**, ami jellemzően ingyenes vagy kedvezményes intézményi étkezést és évente kétszer pénzügyi támogatást (6000 forintot, illetve a hátrányos vagy a halmozottan hátrányos helyzet¹⁶⁾ fennállása esetén emelt összeget, 6500 forintot) jelent.

2022-ben a GDP 16,4%-át fordították szociális védelemre

A szociális védelem társadalmi juttatásai 2022-ben 10 818 milliárd forintot tettek ki, ami a GDP 16,4%-át jelentette. A juttatások legnagyobb része (62,3%-a) pénzügyi volt, a jövedelmi/vagyoni helyzethez kötött juttatások 4,0%-os arányt képviseltek,

a természetbeni juttatások aránya 37,7% volt. Funkciójuk szerint a juttatásokból a legnagyobb részt az öregséggel kapcsolatos (44,0%) és a betegséggel, egészséggondozással összefüggő juttatások (31,4%) képviselték.

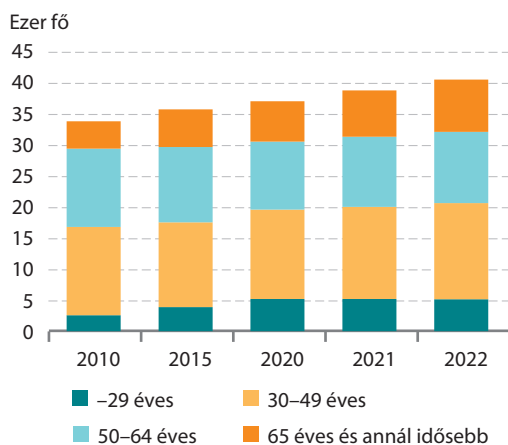
¹⁶⁾ Ha a szülő alacsony iskolai végzettsége, alacsony foglalkoztatottsága vagy az elégtelen lakókörnyezet közül egy tényező fennáll, akkor hátrányos, ha kettő, akkor halmozottan hátrányos helyzetről beszélünk. Az ellátás szempontjából halmozottan hátrányos helyzetű a nevelésbe vett gyermek és az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt is.

EGÉSZSÉGÜGY

Az orvosellátottság általános javulása mellett 2022-ben tovább csökkent a házi orvosok száma

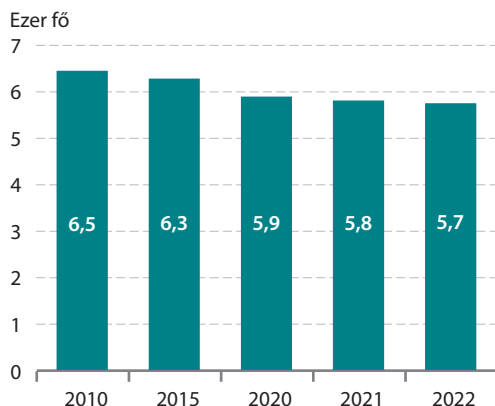
2021-ben és 2022-ben javult hazánkban az **orvosellátottság**. Még 2020-ban vezette be a kormányzat – az egészségügyi válsághelyzetre való tekintettel – az egészségügyi dolgozók munkavégzésének rendkívüli szabályait, továbbá jelentős bérfejlesztési intézkedéseket hajtott végre a szektoron belül. Mindezek hozzájárulhattak ahhoz, hogy a dolgozó orvosok létszáma 2020–2022 között 3,5 ezerrel, 40,7 ezerre emelkedett. Így tízezer lakosra 42 dolgozó orvos jutott. A mutató értéke Budapesten (73) kívül a hagyományosan orvosi egyetemmel rendelkező Csongrád-Csanád (66), Baranya (63) és Hajdú-Bihar vármegyében (62) volt az országos átlagnál jóval magasabb, ugyanakkor Nógrád és Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében (20 és 23) az előbbieknél mintegy harmada volt.

6.22. ábra A dolgozó orvosok számának alakulása korcsoportonként

Az orvosellátottság általános javulása mellett folytatódott a **házi orvosok és a házi gyermekorvosok** két és fél évtizede tartó létszámcsökkenése: 2022 végén együttesen 5748-an látták el a beteget. Tízezer lakosra átlagosan 6,0 házi orvos, illetve házi gyermekorvos jutott.

6.23. ábra A házi orvosok számának alakulása*

* Házi orvos és házi gyermekorvos együtt.

A házi orvosok és a házi gyermekorvosok 2022-ben átlagosan mintegy napi 50, azaz évi 12,6 ezer esetet láttak el. 2022-ben is folytatódtak a személyes találkozás nélküli, távkonkultációs ellátások, amelyek a betegforgalom ötödét képezték, háttérbe szorítva a betegek otthonaiban történő orvosi ellátást.

A koronavírus-járvány számos, **kórházi ellátást** érintő intézkedést tett szükségessé: sok esetben a tervezett egészségügyi ellátásokra csak sürgős esetekben kerülhetett sor, illetve a rendelkezésre álló ágyak egy részét

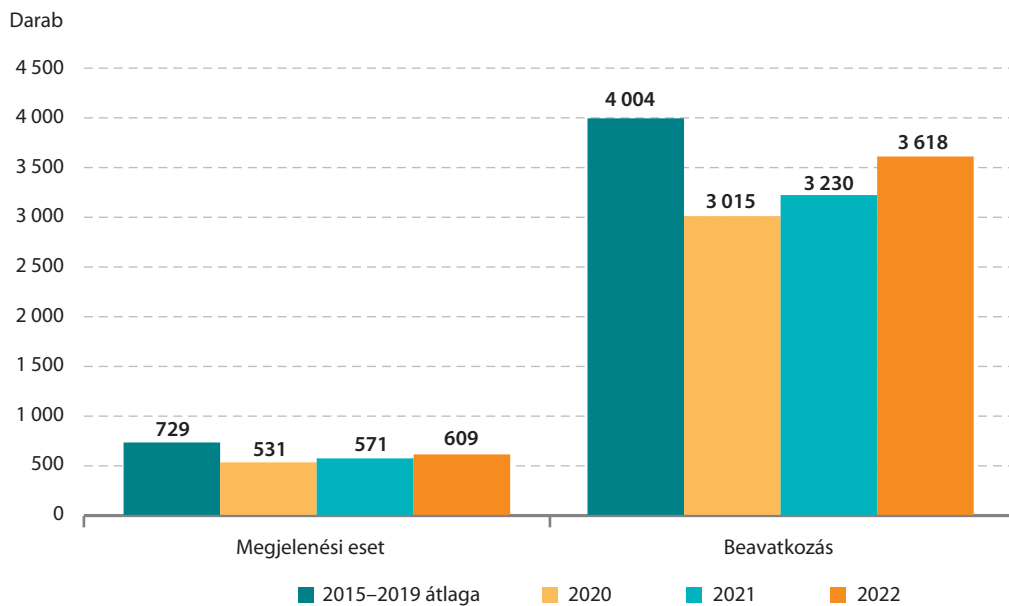
a koronavírus-fertőzött betegek ellátására tartották fenn. Az intézkedések fokozatos feloldásával emelkedni kezdett a kórházi kezeléssel járó esetek száma is, de a 2022-ben teljesített 12,7 millió ápolási nap jóval elmaradt a járvány előtti, 2019-es év 17,8 milliós értékétől. A működő kórházi ágyak száma tartósan csökkent, de a 2022. évi 65 541 ágy ezer lakosra számított értéke (6,8) európai viszonylatban még mindig magas.

Az egészségügyi ellátás korszerűsítése érdekében célként fogalmazódott meg az ellátórendszer kórházcentrikusságának mérseklése, az elkerülhető kórházi felvételek

csökkentése. A krónikus obstruktív tüdőbetegség (COPD), a szívelégtelenség egyes fajtái, az asztma vagy a cukorbetegség megfelelő feltételek esetén eredményesen kezelhető a járóbeteg-ellátás keretében is. Az erre irányuló intézkedések jelenleg még kidolgozás alatt vannak.

A **járóbeteg-ellátó intézmények** 59,0 millió, egészségbiztosítás által finanszírozott megjelenést regisztráltak 2022-ben, 6,4%-kal többet, mint egy évvel korábban, ám az esetek száma így sem érte el a járvány előtti évek átlagát. Száz lakosra 609 megjelenési eset jutott.

6.24. ábra Száz lakosra jutó megjelenési eset és beavatkozás a járóbeteg-ellátásban

2022-ben a lakosság közel kétharmada elégedett volt az egészségi állapotával¹⁷⁾

Az iskolázottság és a jövedelmi helyzet jelentősen befolyásolja az emberek egészségi állapotát. 2022-ben az alacsonyabb végzettségűek és a legalacsonyabb jövedelműek mindössze fele-fele, míg a felsőfokú végzettségűek és a legmagasabb jövedelműek egyaránt több mint háromnegyede tartotta jónak vagy nagyon jónak az egészségét. Krónikus betegségről a 16 éves és annál idősebbek 39, ezen belül a nők 43, a férfiak 35%-a számolt be. Egészségi okból súlyosan korlátozottak a férfiak 5,9 és a nők 7,2%-a vallotta magát. A súlyos korlátozottsággal élők aránya a 65 éves és annál idősebb korcsoportban közel ötször nagyobb (16%) volt, mint a 16–64 évesek körében (3,5%). A fizikai és érzékszervi korlátozottság hat területének (látás, hallás, járás, emlékezés/koncentráció, önellátás, kommunikáció) legalább egyikében száz ember közül 36 volt érintett. Leginkább a látás és a járás okozott problémát: a 16 éves és annál idősebbek negyede szemüveg használata mellett is rosszul látott, és közel

ötödüknek okozott gondot a járás, illetve a lépcsőn való közlekedés.

Az emberek egészségi állapotát jelentősen befolyásolja az életmódjuk, azaz a **táplálkozási szokások, a fizikai aktivitás, a dohányzás és az alkoholfogyasztás** is. A WHO ajánlása szerinti testtömegindex (BMI) alapján a 16 éves és annál idősebbek 57%-ának volt súlytöbblete, ugyanakkor 2,8%-uk soványnak számított. A férfiak körében minden korcsoportban nagyobb volt a súlyproblémával küzdők aránya, mint a nőknél.

Testmozgást hetente legalább egyszer a 16 éves és annál idősebbek 45%-a végzett, 16%-uk naponta, 29%-uk ennél ritkábban sportolt. A tanulók háromnegyede, az ülőmunkát végzők 54%-a végzett testmozgást legalább heti rendszerességgel.

Minden ötödik ember (a nők 16, a férfiak 25%-a) naponta dohányzott, az egyáltalán nem dohányzók részesedése 77% volt.

A napi szintű alkoholfogyasztás a férfiak körében jóval gyakoribb volt (4,8%), mint a nőknél (0,6%).

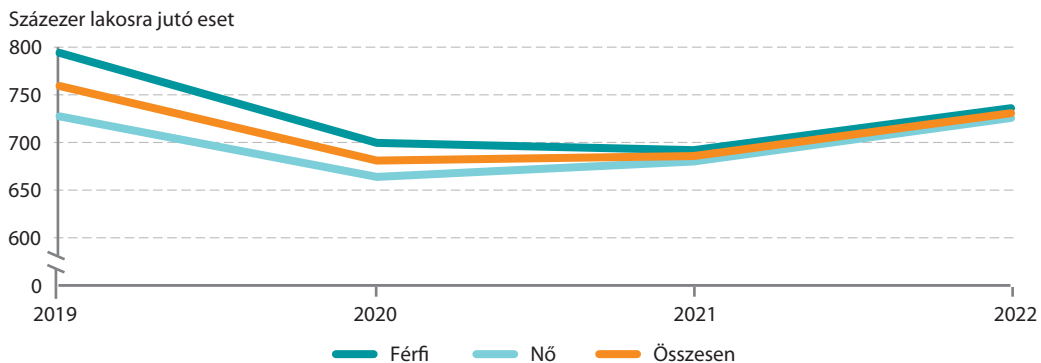
Emelkedik az újonnan diagnosztizált daganatos megbetegedések száma

2022-ben 70,8 ezer új, rosszindulatú **daganatos megbetegedést** regisztráltak hazánkban, az esetszám második éve nő. A betegek több mint fele, 52%-a nő volt. Százezer férfira 737, százezer nőre 726 fel-

fedezett rákos megbetegedés jutott. Az új hörgő- és tüdődaganatos esetek lakosságra vetített aránya 106, a női emlődaganatoké 166 százezrelék volt.

¹⁷⁾ A KSH 2022-ben végrehajtott Háztartási Költségvetési és Életkörülmények Adatfelvételének (HKÉF) eredményei.

6.25. ábra Az adott évben felfedezett rákos megbetegedések százezer lakosra jutó száma

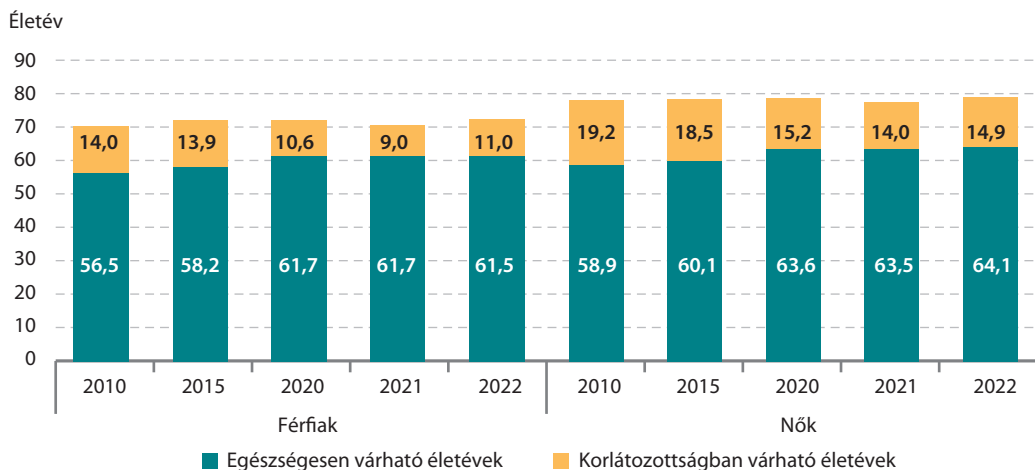

A nők életük folyamán hosszabb időszakot töltenek egészségi okból eredő korlátozottságban

Egy 2022-ben született fiúgyermek átlagosan 72,6, egy leánygyermek 79,1 éves élettartamot remélhetett. A korlátozottságtól mentesen, azaz az **egészségesen eltöltött életévek várható száma** ennél azonban jóval kevesebb: a férfiaknál 61,5, a nőknél 64,1 év volt. 65 éves korban a két nem közötti elté-

rés már mérsékelt, a férfiakra 6,7, a nőkre 7,6 egészségben eltöltött életév várható a számítások szerint, ami egyben azt is jelenti, hogy a 65 éves nők várhatóan a még hátralévő élettartamuk 43, míg a férfiak 48%-át töltik korlátozottságban.

6.26. ábra Az egészségesen és a korlátozottságban töltött életévek várható száma nemenként

Egészségügyi kiadások a koronavírus-járvány enyhülése után

Előzetes adatok szerint Magyarországon 4427,3 milliárd forintot fordítottak folyó **egészségügyi kiadásokra 2022-ben. A kiadások GDP-arányos értéke 6,7% volt**, ami elmarad a 2021. évi 7,4%-os értéktől. Ennek oka, hogy a koronavírus-járvány enyhülésével az egészségügyi prevencióra szánt kiadások csökkentek, azonban az összes egyéb ellátásra (gyógyszertámogatás, rehabilitációs és gyógyító ellátás) több forrás jutott. A GDP-arányos kiadással pár-

huzamosan a közkiadások aránya 4,9%-ra módosult. Egy főre 459,1 ezer forint egészségügyi kiadás jutott 2022-ben. Az állam az egészségügyi kiadásokból 72,6%-os részesedést vállalt.

Uniós adatok jelenleg 2021-ről állnak rendelkezésre, amelyek szerint az Európai Unióban átlagosan a GDP 10,9%-át fordították az egészségügyre, így a magyar adat abban az évben az 5. legalacsonyabb volt a tagországok között.

KÖZÚTI BALESETEK

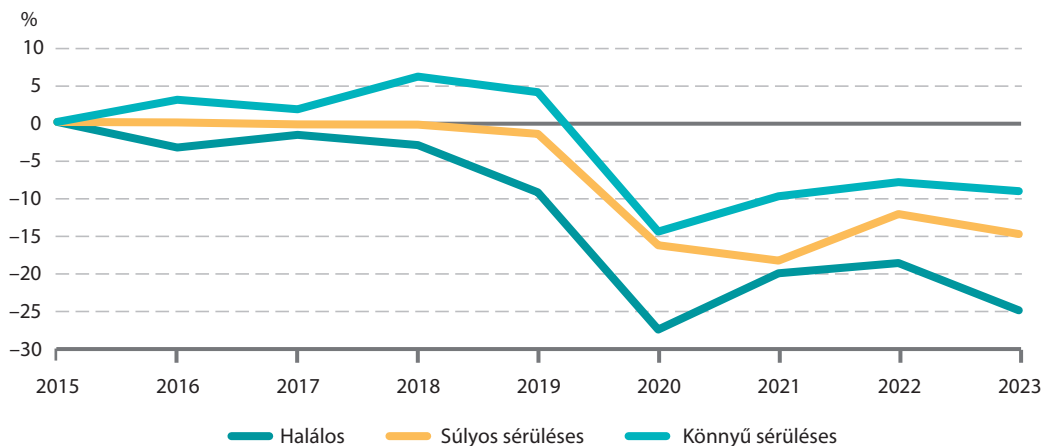
2,0%-kal csökkent a közúti közlekedési balesetek száma

2023-ban összesen **14 452**, az előző évinél 2,0%-kal kevesebb **személy sérüléssel közúti közlekedési baleset történt** az utakon. A halálos balesetek száma (438) 7,8%-kal, a súlyos sérüléseké (4179) 3,0%-kal, a könnyű sérüléseké (9835) 1,3%-kal kevesebb volt, mint 2022-ben.

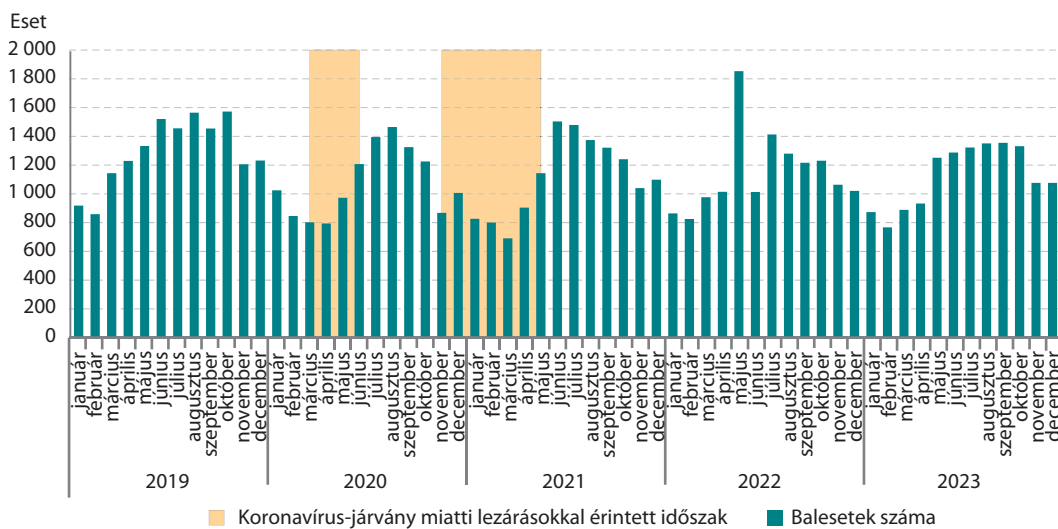
Az **ittas állapotban okozott balesetek száma 13%-kal**, 1039-re **csökkent**, így összességében a közúti közlekedési balesetek 7,2%-ánál mutattak ki alkoholos befolyásoltságot. Az összes baleset 65%-át személy-

gépkocsival okozták, a kerékpár és a motor-kerékpár részesedése 10, illetve 4,0% volt. A balesetek túlnyomó része, **94%-a a járművezetők hibájából következett be**, jellemzően a sebesség nem megfelelő megválasztása (az összes baleset 27%-a), az elsőbbség meg nem adása (25%), valamint az irányváltoztatás, haladás és bekanyarodás szabályainak megszegése (23%) miatt. Az ilyen okból bekövetkezett balesetek mintegy hattizede a május-októberi időszakban történt 2023-ban.

6.27. ábra A személy sérüléses közúti közlekedési balesetek számának változása kimenetel szerint (2015-höz képest)

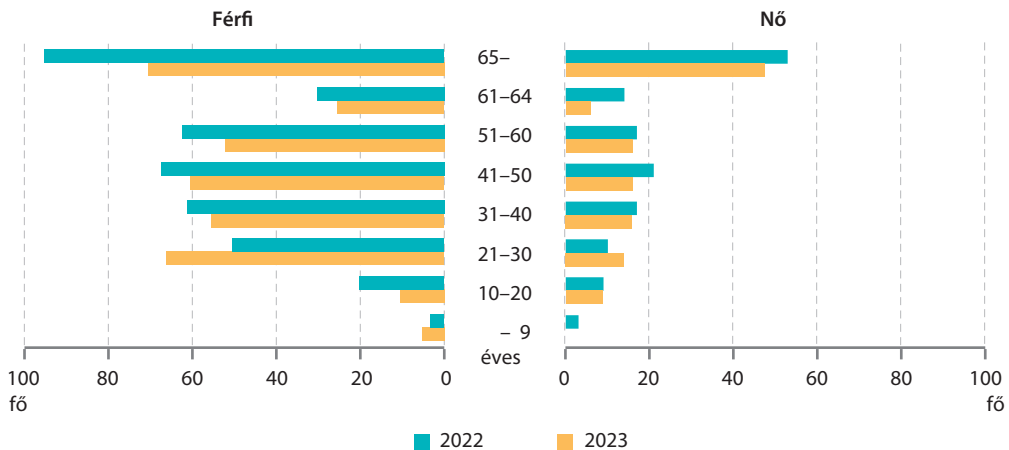
6.28. ábra A járművezetők hibájából bekövetkezett balesetek számának havi alakulása

A balesetek számának csökkenésével párhuzamosan 2023-ban a balesetekben megsérült vagy elhunyt személyek száma **4,3%-kal**, 19 220 főre **csökkent**. A meghalt

személyek száma (472 fő) 12%-kal, a súlyos sérülteké (4772) 5,3%-kal, a könnyű sérüléseket szenvedőké (13 976) 3,6%-kal kevesebb volt az egy évvel korábbinál.

6.29. ábra A balesetekben elhunytak száma nemek és korcsoportok szerint

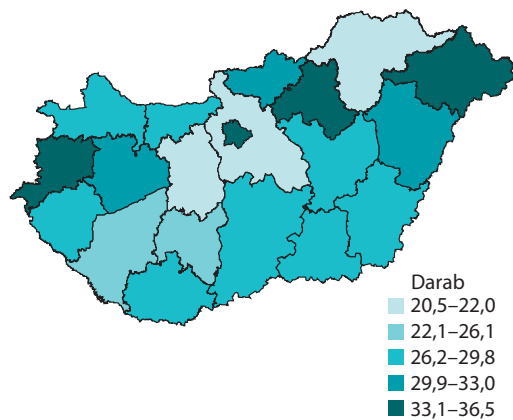

2023-ban az **autópályákon és az autóutakon az előző évinél 13%-kal kevesebb**, összesen 654 baleset **történt**, a legtöbb a jelentős tranzitforgalmat bonyolító M1-esen (137) és az M3-ason (123). Kilométer-arányosan a legtöbb baleset az M4-es autópályán és a fővárost körülvevő M0-ás autóúton következett be, az előbbin egy kilométerre 0,97, az utóbbin 1,12 baleset jutott. A balesetek 4,5%-a történt autópályákon vagy autóutakon, a halálos kimenetelű balesetek esetén ez az arány 12% volt. Az összes (438) halálos baleset közül 41 autópályán és 13 autóúton következett be, összesen 32%-kal nőtt az autóutakon és az autópályákon történt halálos balesetek száma az előző évhez képest.

2023-ban a fővárosban volt a legtöbb (36,5), Fejér vármegyében a legkevesebb

(20,5) a tízezer bejegyzett gépjárműre vetített személysérüléses közlekedési baleset.

6.30. ábra Tízezer bejegyzett gépjárműre jutó balesetek száma vármegyéenként, 2023

KÖZNEVELÉS, SZAKKÉPZÉS, FELSŐOKTATÁS

Az oktatás szerepe meghatározó a tudás és a kultúra átadásában, az iskolai végzettség szintje pedig befolyásolja a munkaerőpiaci helyzetünket és ezáltal az életkörülménye-

inket, hatással van a gazdaság hosszú távú fenntartható fejlődésére, valamint a társadalmi integrációra is.

47 ezer fővel többen tanultak iskolarendszerű oktatásban

A **2023/2024-es tanévben az iskolarendszerű oktatásban** – a köznevelésben, a szakképzésben és a felsőoktatásban együtt, a fejlesztő nevelés-oktatást is figyelembe véve – 1 millió 899 ezren, **az egy évvel korábbinál 2,5%-kal (47 ezer fővel) többen, de a 2010/2011. évinél 11%-kal (224 ezer fővel) kevesebben vettek részt.** A leginkább érintett korcsoport, a 3–22 évesek létszáma csökkenő tendenciájú, 2024. január 1-jén a számuk (1 millió 915 ezer) 11%-kal volt kevesebb, mint 2011-ben.

Az iskolások számának visszaesése a középfokú oktatást érintette leginkább, amit a felsőoktatás korábbi expanziójának lecsengése is követett: 2010 óta a közép-

fokon tanulók létszáma 18, a felsőoktatási intézmények hallgatói létszáma 14%-kal csökkent, ebbe vélhetően az is beleszámít, hogy többen mentek külföldre tanulni.

Az általános iskolát nappali rendszerű oktatás keretében sikeresen befejezők száma 2023-ban 91 ezer volt, ami a 2022. évitől 2,9, a 2010. évitől 15%-kal maradt el. A május–júniusi vizsgaidőszakban 70 ezer diák tett sikeres érettségi vizsgát, kilenctizedük nappali oktatásban.

Az utóbbi évek kormányzati intézkedéseinek¹⁸⁾ hatására ingadozott a kiadott oklevelek száma. 2023-ban 64 ezer fő (hétizedük nappali képzésben folytatott tanulmányok után) vehette át a diplomáját.

Stagnál az óvodás gyermekek száma

Az óvoda a köznevelés részét képezi, jelentősége nem merül ki a gyermekek felügyeletében, ugyanis alapvető fontosságú a hátrányos helyzetű családok gyermekeinek

szocializációja szempontjából, felkészíti őket az általános iskolai életre, továbbá a bölcsődei ellátáshoz hasonlóan **segíti a nők munkaerőpiacra történő visszatérését,**

¹⁸⁾ A Gazdaságvédelmi Akcióterv részeként azok, akik 2022. augusztus 31-éig sikeres záróvizsgát tettek, a nyelvvizsga-kötelezettség teljesítése nélkül megkapták oklevelüket. Ennek következtében 2020-ban és 2021-ben az előző éveknél lényegesen többen szereztek diplomát hazánkban. A nemzeti felsőoktatásról szóló törvény 2022. decemberi módosítása eltörölte a végzéshez szükséges idegen nyelvi követelményekre vonatkozó központi szabályozást. Így már nem előfeltétele a nyelvvizsga a diploma kiadásának, azonban a felsőoktatási intézmények a tanterveikben meghatározhatnak az oklevél megszerzéséhez szükséges nyelvi követelményt (államilag elismert nyelvvizsgát vagy más nyelvtudásmérést).

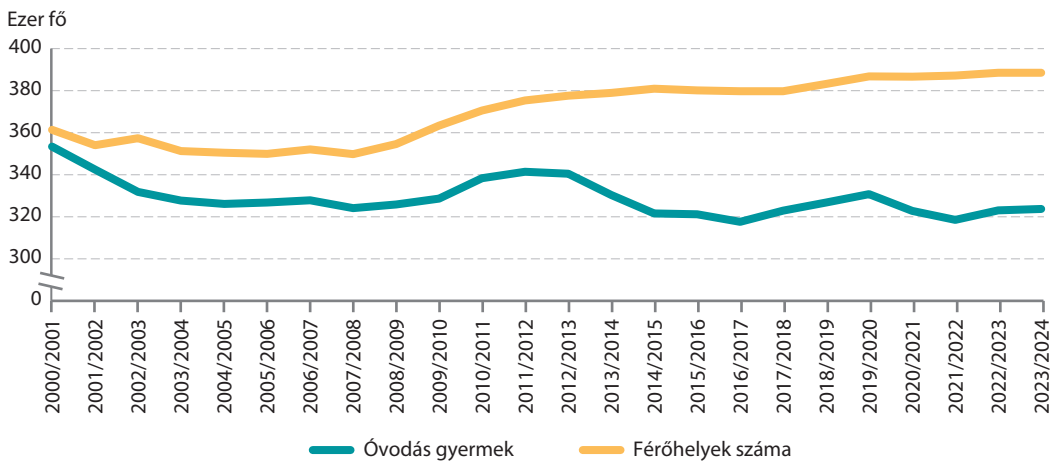
így közvetve a gyermekvállalást is. 2015 szeptemberétől kezdődően hazánkban ötéves helyett hároméves kortól kötelező óvodába járni.

Az óvodai feladatellátási helyek száma a 2013/2014-es nevelési évtől kezdve – a 2020/2021-es nevelési év kivételével – a 2022/2023-as nevelési évig emelkedett. A bővülő tendenciát megtörve a 2023/2024-es nevelési évben összesen 4577 feladatellátási helyen fogadták a gyermekeket, 22-vel kevesebben, mint egy évvel korábban. **A férőhelyek száma (2023-ban 388 ezer) az ezredfordulótól meghaladta az óvodás gyermekek számát**, bár a gyermekek elhelyezése – a területi egyenlőtlenségek következtében – nem mindenhol volt megoldható a férőhelyszám túllépése

nélkül. 2023-ban az óvodás gyermekek száma (324 ezer) az egy évvel korábbival lényegében megegyező (+0,2%), de a 2010. évinél 4,3%-kal kevesebb volt. 2023-ban száz férőhelyre (az előző évvel azonos számú) átlagosan 83 óvodás gyermek jutott.

A 2023/2024-es nevelési évben az óvodákban – az előző évhez képest 0,6%-kal kevesebb – összesen 30 ezer pedagógus dolgozott, ami kismértékben (0,4%-kal) több, mint 2010-ben. Az egy pedagógusra jutó gyermeklétszám az előző évi 10,5-et kismértékben meghaladva 10,6 főre emelkedett (de az óvodások számának hosszabb időtávon mutatkozó csökkenése miatt elmaradt a 2010. évi 11,1-től). Az óvodai csoportok átlagos létszáma 21,5 fő volt, 1,7-del kevesebb a 2010. évinél.

6.31. ábra Az óvodás gyermekek és az óvodai férőhelyek számának alakulása

Az oktatás és képzés terén elérendő uniós szintű célértékek között szerepel, hogy 2030-ra a 3 éves kor és a kötelező beiskolázási életkor közötti gyermekek legalább 96%-ának részt kell vennie kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban. Magyarország mutatója (93,4%) kissé magasabb az uniós

átlagnál (2021-ben 92,5%), és a tagállamok között a nyolcadik legkedvezőbb volt. Hat nyugat-európai tagállam már teljesíti a célkitűzést, miközben néhány volt szocialista országban mindössze a gyermekek kevesebb, mint négyötöde vett részt a kora gyermekkorai nevelésben-oktatásban.

Tovább csökkent az általános iskolai tanulók száma

Az általános iskolákban tanulók számát alapvetően az érintett gyermekkorosztály létszáma határozza meg. A 2023/2024-es tanévben az általános iskolai nappali rendszerű oktatásban részt vevők száma (712 ezer fő) **az előző évihez képest 0,4%-kal, a 2010/2011-eshez mérten 5,8%-kal csökkent.** A beiratkozott tanulókat – az előző tanévinél 25-tel kevesebb – 3550 iskolai feladatellátási helyen fogadták. A 2023/2024-es tanévben az első évfolyamos tanulók létszáma 97 ezer fő, az egy évvel korábbinál 3,2%-kal több volt.

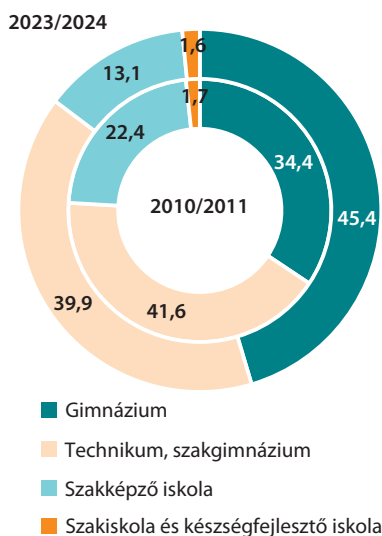
A napközis és egész napos iskolai oktatásban részesülő tanulók aránya 56% maradt.

A pedagógusok száma az ezredfordulótól 2012-ig lényegében folyamatosan, 90 ezer-ről 72 ezerre esett vissza, azóta változóan alakult. 2023-ban az egy évvel korábbinál 1,6%-kal kevesebben, 73 ezren dolgoztak pedagógusként. A 2010-es években a tanulók száma gyorsabban csökkent, mint a pedagógusoké, így az egy pedagógusra jutó diákok száma a 2010. évi 10,3-ról 2023-ra 9,8-re mérséklődött.

A technikumok, szakgimnáziumok tanulólétszáma tovább emelkedett

A hosszabb képzési idő azt eredményezte, hogy az ezredforduló utáni első évtizedben a középfokú oktatásban tanulók száma az érintett gyermeklétszám csökkenése ellenére is kismértékben emelkedett, majd a 2010-es évtized elejétől mérséklődött. A 2021. évi átmeneti bővülés, majd a 2022/2023-as tanévi visszaesés és az azt követő stagnálás után összességében 428 ezer volt a tanulólétszám a nappali oktatásban, ami így 26%-kal kevesebb a 2010. évinél. Az előző tanévhez képest **a gimnáziumokban** (kismértékben, 0,4%-kal) 194 ezerre **csökkent a létszám, a technikai, szakgimnáziumi tanulóké** az egy évvel korábbinál 2,7%-kal **magasabb, 171 ezer volt, míg a szakképző iskolák, valamint a szakiskolák és a készségfejlesztő iskolák létszámvesztése** (5,8, illetve 1,8%-os csökkenéssel) **folytatódott.**

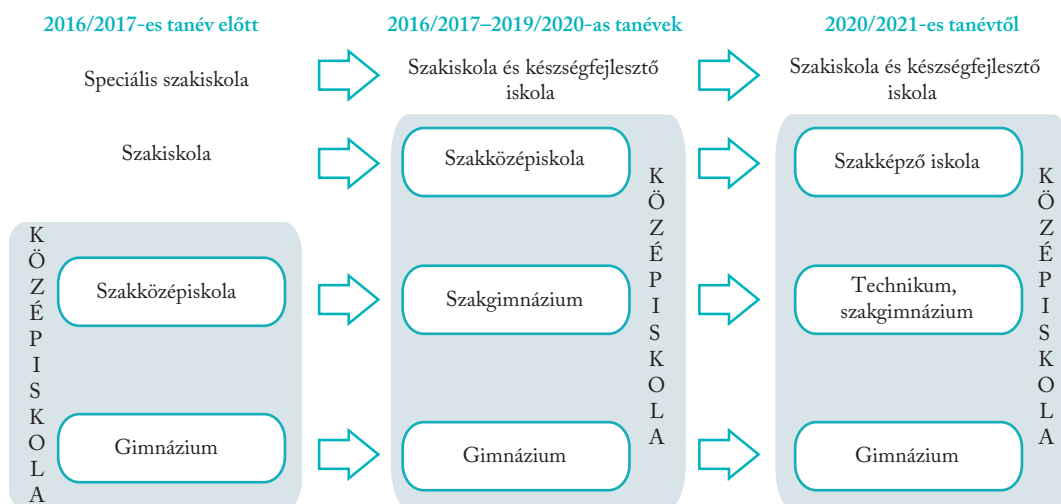
6.32. ábra A középfokú nappali oktatásban részt vevő tanulók megoszlása a feladatellátási hely típusa szerint, %

A 2023/2024-es tanévben az egy osztályra jutó tanulók létszáma a nappali oktatásban a gimnáziumokban volt a legnagyobb, 28,3, a szakiskolákban és a készségfejlesztő iskolákban pedig a legkevesebb, 8,1. A technikumokban, szakgimnáziumokban átlagosan 22,7, a szakképző iskolákban 17,6 tanuló járt egy osztályba. Az egy

pedagógusra jutó tanulók számát tekintve három iskolatípus között kis különbségek voltak, a szakképző iskolákban 11,0, a gimnáziumokban 10,4, a technikumokban, szakgimnáziumokban 10,1 tanuló jutott egy pedagógusra, míg a szakiskolákban és készségfejlesztő iskolákban átlagosan mindössze 4,5 fő.

6.33. ábra A középfokú intézmények megnevezéseinek változása

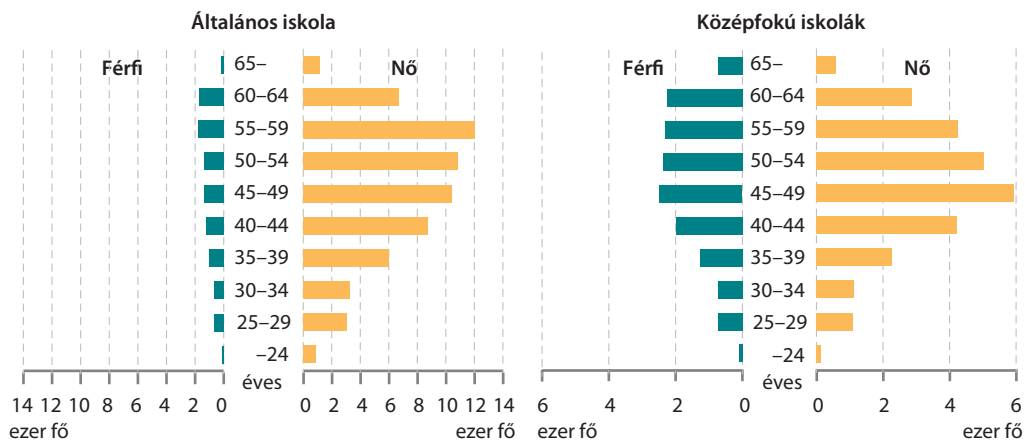

A pedagógusok fele 50 éves vagy annál idősebb

Az általános iskolákban és a középfokú iskolákban a 2023/2024-es tanévben összesen 115 ezer pedagógus dolgozott. A **49 év feletti korosztályba tartozók aránya** az előző évi 49-ről, **50%-ra emelkedett**. A pedagógustársadalom előregedésével párhuzamosan igen alacsony a fiatalabb

korosztályok részaránya. A 2023/2024-es tanévben a pedagógusok mindössze 6,2%-a volt 30 év alatti. Az általános iskolákban ennél kissé kedvezőbb (6,7%), a középfokú intézményekben kedvezőtlenebb (5,2%) volt a mutató értéke.

6.34. ábra Az általános iskolák és a középfokú iskolák pedagógusai nemek és korcsoportok szerint, 2023/2024-es tanév

Nőtt a felsőoktatásba jelentkezők száma

Az utóbbi mintegy másfél évtizedben hullámzóan alakult a felsőoktatási intézmények hallgatói létszáma. A 2010-es évek második felében lassult a csökkenés üteme, majd két tanév (2019/2020, 2021/2022) kismértékű növekedése után ismét csökkent a hallgatók száma. A 2023/2024-es tanévi 7,0%-os emelkedéssel **a 2013/2014-es tanév óta a legtöbben most tanultak a felsőoktatásban.**

Az utóbbi mintegy másfél évtizedben jellemzően emelkedett (a legutóbbi évben mérséklődött) a nappali képzésre járók részaránya. 2023-ban a 310 ezer felsőoktatásban részt vevő hallgató 69%-a nappali képzés keretében tanult, ez 2,6 százalékponttal több, mint 2010-ben.

Felsőfokú alap-, mester- és osztatlan képzésben 272 ezer hallgató vett részt 2023-ban, ami az előző évinél 8,3%-kal több, a 2010. évinél viszont 14%-kal kevesebb. Az említett képzési szinteken tanuló hallgatók 73%-a nappali képzés keretében folytatta tanulmányait a 2023/2024-es

tanévben, ami 4,3 százalékponttal meghaladta a 2010. évit. Közülük – az előző tanévhez hasonlóan – 64% államilag finanszírozott oktatásban részesült. Arányuk a 2010-es évek első felében jellemzően csökkent, azóta lényegében stagnált, ezáltal a 2010-es értéktől 9,1 százalékponttal maradt el.

A felsőoktatásban nappali képzés keretében a 2023/2024-es tanévben felsőfokú alapképzésre 60 ezer fő jelentkezett, 78%-uk nyert felvételt. A felvettek aránya – a jelentkezők számának 20%-os emelkedése mellett, kismértékben – 0,2 százalékponttal nőtt a 2022/2023-as tanévhez képest. Mester- (és osztatlan) képzésre 23 ezren jelentkeztek (6,5%-kal többen az egy évvel korábbinál), a felvettek aránya az előző tanévnél kissé (+0,5 százalékponttal) magasabb, 68% volt. **Összesen 62 ezer főt vettek fel nappali felsőfokú alap-, mester- és osztatlan képzésekre,** az összes első helyen jelentkezőn belüli arányuk 75%-ot tett ki.

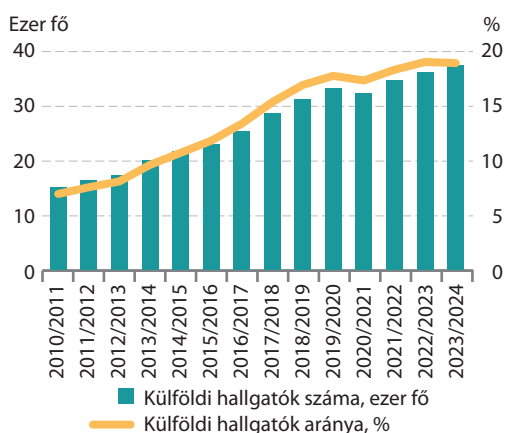
A legtöbb külföldi hallgató továbbra is Németországból és Kínából érkezett

2010 és 2019 között valamennyi évben nőtt a hazai intézményekben nappali felsőfokú alap-, mester- és osztatlan képzésre járó hallgatók között a külföldiek száma és aránya. A kedvező tendenciát 2020-ban megtörte a járvány, így 2019-hez képest a létszám 2,2%-kal mérséklődött, majd a következő három év (7,3, 4,1, illetve 3,6%-os) folyamatos bővülésével újabb és újabb rekordra emelkedett. Összességében **2010 és 2023 között a külföldi hallgatók létszáma 15 ezerről 37 ezerre, aránya 6,9%-ról 18,9%-ra bővült.**

A TOP10 küldő ország első 6 helyén nem történt sorrendváltozás az előző tanévhez képest. A 2023. évi adatok szerint – az előző hat tanévhez hasonlóan – a legtovább Németországból és Kínából érkeztek (3303-an, illetve 2317-en). Viszonylag sokan, 1000 fő feletti létszámban jöttek további 8 országból (sorrendben Irán, Románia, Szerbia, Szlovákia, Pakisztán, Nigéria, India, Franciaország) is. Az uniós tagállamokból érkezett a külföldi tanulók

27%-a (összesen 9992 fő). A német állampolgárok 7, a románok 10, a franciák 26%-a a hazai intézmények országhatáron kívüli képzési helyein folytatta tanulmányait.

6.35. ábra A külföldi hallgatók számának és arányának alakulása a felsőfokú nappali képzésben*

* A felsőfokú alap-, mester- és osztatlan képzésben részt vevők száma. A 2016/2017-es tanévig az egyetemi, főiskolai hallgatókkal együtt.

6.4. tábla Főbb küldő országok a felsőfokú alap-, mester- és osztatlan képzésben tanuló külföldi állampolgárságú hallgatók száma alapján (nappali képzés)

Küldő ország	2015/2016-os tanév		2023/2024-es tanév	
	fő	rangsorszám	fő	rangsorszám
Németország	3 040	1.	3 303	1.
Kína	1 113	4.	2 317	2.
Irán	1 094	5.	2 055	3.
Románia	1 029	8.	1 812	4.
Szerbia	1 251	3.	1 370	5.
Szlovákia	1 492	2.	1 271	6.
Pakisztán	106	38.	1 075	7.
Nigéria	1 064	6.	1 063	8.
India	134	35.	1 055	9.
Franciaország	579	12.	1 026	10.

A gazdasági képzések a legnépszerűbbek

A felsőfokú alap-, mester- és osztatlan képzésben részt vevő hallgatók képzési terület szerinti megoszlása alapján továbbra is **a gazdasági és irányítási képzések a legkedveltebbek**, amelyek keretében 2023-ban 49 ezren tanultak. A rangsor 2. és 3. helyén álló két tudományterületnél sorrendváltás történt. A létszámában jobban, 36 ezer főre bővülő egészségügy, szociális gondoskodás képzési terület megelőzte a 35 ezres műszaki tudományokat. Népszerűségben csak kissé maradt el tőlük a tanárképzés, oktatástudomány, valamint a társadalomtudomány, amelyeken egyaránt 29 ezer hallgató

folytatta tanulmányait. 2010 és 2023 között **az informatikai, a tanárképzési és oktatástudományi, valamint az egészségügyi és szociális gondoskodási szakok hallgatószáma jelentősen** (2,6, illetve 1,4-szeresére, továbbá 18%-kal), a mezőgazdaságé és a művészeteké ennél kisebb mértékben **bővült**. A többi tudományterület hallgatói létszáma csökkent, ezen belül a szolgáltatásoké és a természettudományoké esett vissza a legjelentősebben. Előbbi hallgatólétszáma négytizedére esett, míg utóbbi szakjain 2023-ban alig feleannyi hallgató tanult, mint a 2010-es évek elején.

6.5. tábla A felsőfokú alap-, mester- és osztatlan képzésben részt vevő hallgatók képzési területek szerint

Képzési terület	2010/2011-es tanév		2023/2024-es tanév	
	arány, %	rangsorszám	arány, %	rangsorszám
Gazdaság és irányítás	23,5	1.	17,8	1.
Egészségügy, szociális gondoskodás	9,7	3.	13,3	2.
Műszaki tudományok	16,8	2.	13,0	3.
Társadalomtudományok	9,6	4.	10,8	4.
Tanárképzés, oktatástudomány	6,7	7.	10,6	5.
Informatika	3,0	10.	9,1	6.
Jog	4,9	8.	5,2	7.
Humán tudományok	7,6	6.	5,0	8.
Szolgáltatás	9,3	5.	4,7	9.
Mezőgazdaság	2,5	11.	3,2	10.
Művészetek	2,2	12.	2,8	11.
Természettudományok	4,0	9.	2,3	12.
Nem besorolható	0,2		2,3	
Összesen	100,0		100,0	

2010-től 2018-ig a doktoranduszok száma hullámzóan alakult (7,2 ezer és 7,7 ezer között mozgott). Azóta – összefüggésben a képzési idő 3-ról 4 évre emelésével – tendenciájában egyre csökkenő ütemben

emelkedett. A 2023/2024-es tanévben a közel 11 ezer doktori (PhD, DLA) hallgató kilencetizede nappali képzésen vett részt. A felsőoktatási (korábban felsőfokú) szakképzésben részt vevők száma 2011-ig nőtt,

2012 és 2014 között viszont jelentősen csökkent (a tanulók száma a felére esett vissza). Számuk – különösen a nappali képzésben részt vevőké – azóta változóan

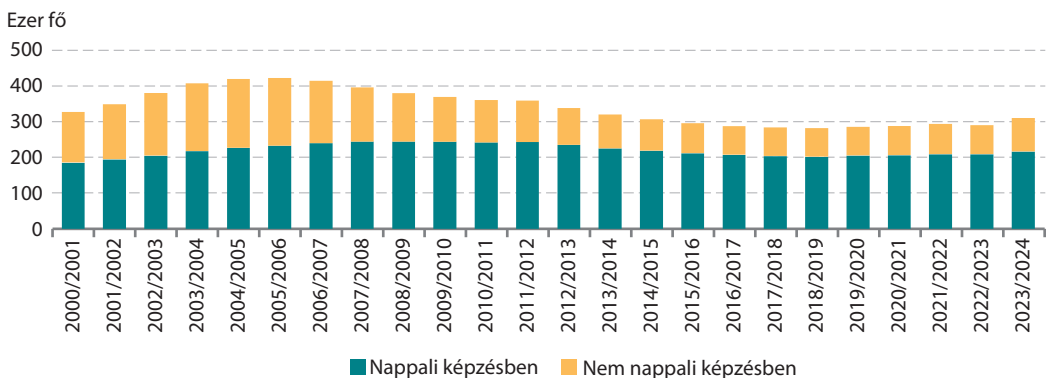
alakult. 2023-ban (az előző évitől 7,8%-kal kevesebb) 11 ezer fő járt felsőoktatási szakképzésre, hattizedük nappali képzés keretében.

A felsőoktatásban a hallgatók háromtizede nem nappali képzésben tanult

Míg a felnőttoktatás szerepe a köznevelésben az elmúlt évtizedekben – már az 1980-as évektől – tendenciájában csökkent, addig a felsőoktatásban **a nem nappali képzések szerepe** a 2000-es évek első évtizedének közepéig nőtt. Az alapfokú oktatásban a felnőttoktatás marginális részarányú, a 2023/2024-es tanévben mindössze az általános iskolai tanulók 0,6%-a, 4,0 ezer fő tanult ebben a formában. Ezzel szemben középfokon a nem nappali rendszerű oktatásban részt vevők aránya 1990-től 2015-ig

11–15% között ingadozott, azt követően – a 2020. és 2021. évi 15–16%-ra történő átmeneti mérséklődés mellett – 17–18%-ra emelkedett, majd a 2023/2024-es tanévben közel 22%-os rekordra bővült. A középfokú intézmények közül a szakképző iskolákban a legmagasabb a felnőttoktatásban részt vevők hányada (esetükben a diákok négytizede ebben a formában tanult). A technikai, szakgimnáziumi tanulók egyötöde, valamint a gimnazisták 14%-a szintén nem nappali képzés keretében folytatta tanulmányait.

6.36. ábra A felsőoktatásban tanulók létszáma

A felsőoktatásban a nem nappali képzésre járó hallgatók aránya a 2003/2004-es tanévben volt a legmagasabb, 47%, ez az utóbbi években alacsonyabb szinten, 30% körül alakult. A 2023/2024-es tanévben arányuk **31% volt**, ami 96 ezer felsőoktatásban tanuló hallgatót jelentett. A felsőoktatáson belül a

nem nappali képzésben részt vevők hányada a szakmai specializálódásra, elmélyülésre szolgáló szakirányú továbbképzések terén volt a legmagasabb, ott (a képzési kínálatnak megfelelően) a 17 ezer hallgató mindössze 1,2%-a tanult nappali képzésen.

Tovább nőtt a korai iskolaelhagyók aránya

Az oktatásból, képzésből való lemorzsolódást mutatja az ún. korai iskolaelhagyók aránya, vagyis a 18–24 évesek közül azoké, akik legfeljebb alapfokú végzettséggel rendelkeznek, és a továbbiakban (a kiképzést megelőző négy hét folyamán) nem vettek részt semmiféle (se iskolarendszerű, se iskolarendszeren kívüli) oktatásban, képzésben, így jelentős hátránnyal jelennek meg a munkaerőpiacon. Az Európai Unió célkitűzése az, hogy 2030-ra a korai iskolaelhagyók aránya uniós szinten 9%-ra csökkenjen. **Ez az arány**

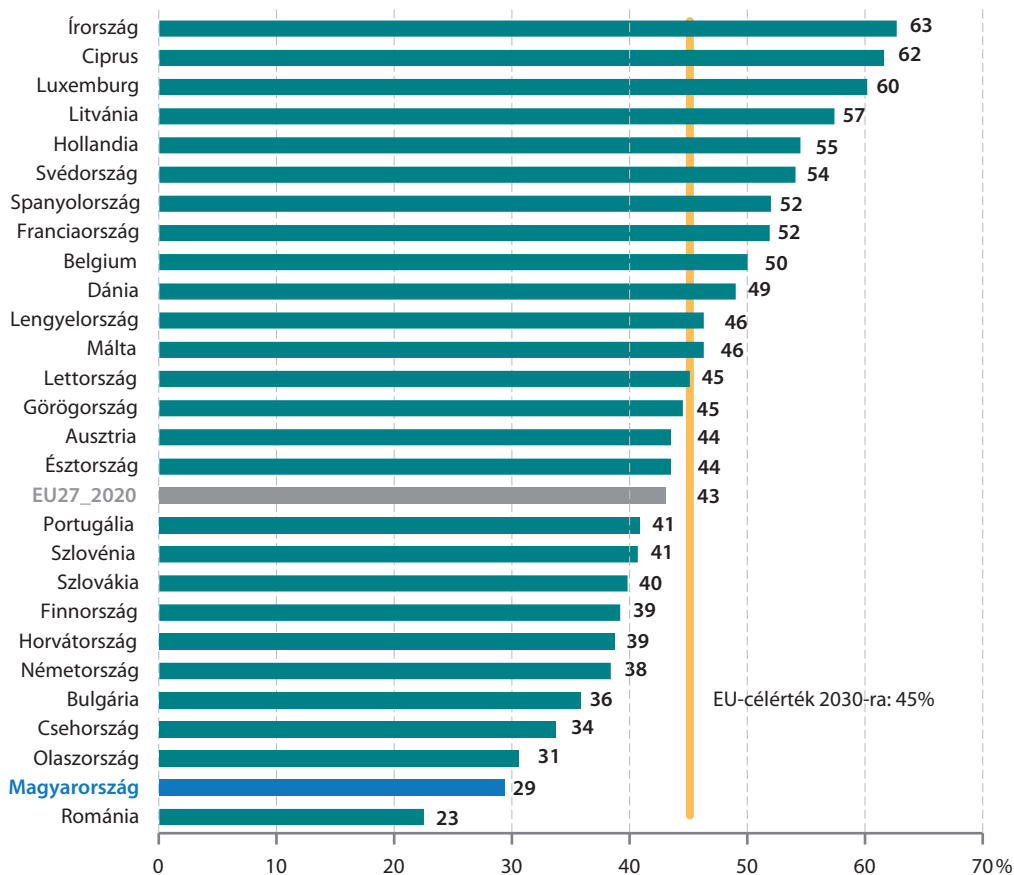
Magyarországon 2023-ban 11,6% volt, a 9,5%-os uniós átlagnál magasabb, a tagállamok között pedig (Romániát, Spanyolországot és Németországot követően) a negyedik legnagyobb. Az unióban a mutató értéke 2010-hez képest 4,3 százalékponttal csökkent, miközben Magyarországon 0,8 százalékponttal nőtt. A leszakadók aránya hazánkban a férfiaknál (2023-ban 12,8%) – az uniós tagországok többségéhez hasonlóan – magasabb volt, mint a nők esetében (10,4%).

A diplomások aránya elmarad az uniós átlagtól

Az Európai Unió versenyképességének fokozását, a tudásalapú gazdaság és társadalom létrehozását kiemelten szolgálja a közösség egyik célkitűzése, hogy 2030-ra a 25–34 éves korosztályban legalább 45%-ra emelkedjen a felsőfokú végzettségűek aránya. 2023-ban a fenti célértéket már 13 tagállam teljesítette, köztük 5, az unióhoz 2004-ben vagy az után csatlakozó ország (Ciprus, Litvánia, Málta, Lengyelország és Lettország). Az élen Ír-

szág, Ciprus és Luxemburg áll, ahol a 25–34 évesek több mint 60%-a diplomás. **Hazánk elmaradása az uniós átlagtól 2010 óta növekedett.** Az unió egészében 2010-ről 2023-ra 11 százalékponttal (32-ről 43%-ra) nőtt a felsőfokú végzettségűek aránya, míg hazánkban csupán 3,3 százalékponttal (26-ről 29%-ra). Magyarországi uniós szinten a második legkedvezőtlenebb érték, melynél csak Románia (23%-os) aránya alacsonyabb.

6.37. ábra A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya a 25–34 éves népesség körében, az uniós tagországokban, 2023

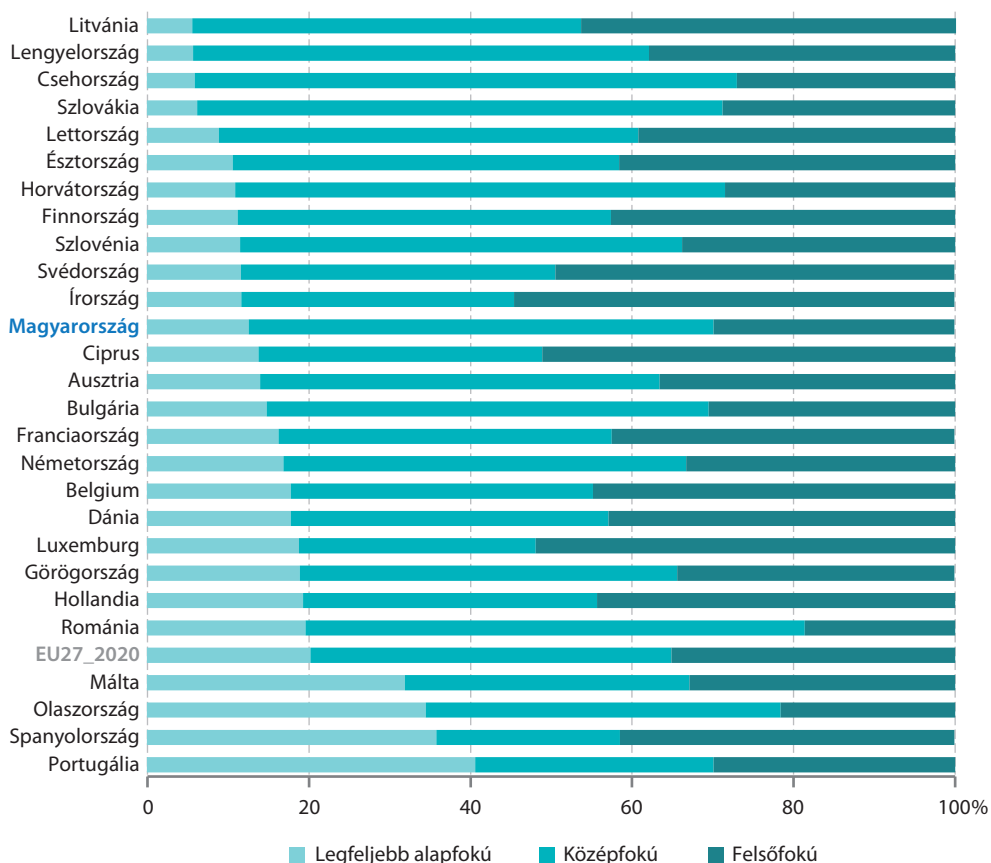

A népesség iskolai végzettsége tekintetében kettősség figyelhető meg

A 25–64 éves népesség iskolai végzettségét tekintve Magyarországot uniós összehasonlításban kettősség jellemzi. Kedvező, hogy **a legfeljebb alacsony végzettségűek aránya 2023-ban 7,6 százalékponttal az uniós átlag alatt volt**, kedvezőtlen viszont, hogy **a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya 5,3 százalékponttal elmaradt attól**. A többi visegrádi országhoz (Csehország,

Lengyelország, Szlovákia) viszonyítva azonban Magyarországon a legmagasabb (13%) az alacsony végzettségűek aránya. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők részesedése nálunk 30%, Lengyelországban ennél (8,1 százalékponttal) nagyobb, Csehországban és Szlovákiában (2,8, illetve 1,0 százalékponttal) kisebb.

6.38. ábra A 25–64 éves népesség megoszlása legmagasabb iskolai végzettség szerint az uniós tagországokban, 2023

2022-ben a költségvetés oktatási kiadásai a GDP 2,7%-át tették ki

A költségvetési intézmények oktatási kiadásai 2022-ben 1,8 ezer milliárd forintot tettek ki, így a GDP-hez viszonyított arányuk 2,7% volt.

A kiadások közel hattizedét alap- és középfokú, ötödét óvodai nevelésre, 13%-át oktatással összefüggő egyéb kiadásokra, 2,8%-át

egyéb oktatásra fordították. A felsőfokú oktatás súlya 7,0% volt.¹⁹⁾

2022-ben a költségvetés oktatási kiadásainak GDP-hez viszonyított aránya az Európai Unión belül Belgiumban és Svédországban volt a legmagasabb.

¹⁹⁾ A költségvetési intézmények összesített oktatási kiadásainak a korábbi évekenél alacsonyabb szintje az egyetemeken a modellváltásának következménye. Egyes felsőoktatási intézmények költségvetési szervei jogállásból közfeladatot ellátó, közérdekű vagyongazdálkodó alapítványokhoz, illetve egyházi fenntartásba kerültek, így ezek az egyetemek a továbbiakban már nem tartoznak közvetlenül az államháztartás központi alrendszerébe.

KULTURÁLIS FOGYASZTÁS, SZABADIDŐ

A költségvetés kulturális kiadásai 2022-ben 664 milliárd forintot tettek ki, a GDP 1,0%-át. Az Európai Unió módszertana²⁰⁾ alapján Magyarországon az összes foglalkoztatott 3,5%-a, 163,5 ezer fő tartozott a

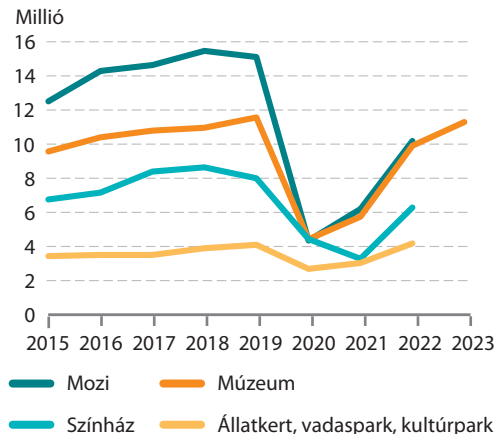
kulturális foglalkoztatottak közé, körükben a nők aránya (54%) valamelyest meghaladta a férfiakét.

A mozik, a színházak és a múzeumok látogatottsága²¹⁾ elmaradt a járvány előtti szinttől

2020-ban és 2021-ben a járványügyi intézkedések a kulturális intézmények nyitvatartását is korlátozták, látogatottságuk emiatt visszaesett. Színházból és múzeumból²²⁾ 2022-ben több működött, mint a járvány előtti években, a mozik száma elmaradt az akkori szinttől, viszont mindhárom intézménytípus látogatóinak száma (sorrendben 6,3, 9,9 és 10,2 millió) alacsonyabb volt, mint 2019-ben és a korábbi esztendőkből. **Leginkább a mozikban fogyatkozott meg a közönség**, melyek látogatottsága 2015 és 2019 között évi 12,5–15,5 millió között mozgott. A múzeumokban következett be a legenyhébb csökkenés, ami összefügg lehet az idegenforgalom fellendülésével, hiszen a turisták a három intézménytípus közül leggyakrabban vélhetően ezekbe térnek be. Ennek ellenére 2023-ban a 721 muzeális intézmény látogatóinak száma (11,3 millió) még nem érte el a 2019. évit.

**Az állatkertek, vadasparkok, kultúrpar-
k**ok 2022. évi látogatóinak száma (több mint 4,1 millió) ugyanakkor **magasabb volt, mint 2015 és 2019 között bármelyik évben.**

6.39. ábra A kulturális és szabadidős intézmények látogatóinak száma

²⁰⁾ Kulturális foglalkoztatottnak számítanak azok, akik az alábbi három kritérium valamelyikének megfelelnek: kulturális foglalkozásuk és a kulturális szektorban dolgoznak (pl. napilapnál dolgozó újságíró), kulturális foglalkozásuk, de nem a kulturális szektorban dolgoznak (pl. a járműiparban dolgozó tervező), nem kulturális foglalkozásuk, de a kulturális szektorban dolgoznak (pl. könyvelő egy könyvkiadónál).

²¹⁾ A múzeumokról 2023-ra, a többi intézménytípusról 2022-re vonatkozóan állnak rendelkezésre a legfrissebb adatok.

²²⁾ Forrás: Kulturális és Innovációs Minisztérium.

Hazánkban a 151 moziban 466 ezer filmvetítést, a 247 színházban 30 ezer előadást nézhetett végig a közönség 2022-ben. A közművelődési intézményként számba vett szervezetek köre 2022-ben több mint

5900 volt, és az ezekben tartott rendezvények, előadások közül a közösségi rendezvények (49 ezer) és a művészeti események (43 ezer) száma volt a legmagasabb.

31,7 millió könyvet nyomtattak

A **kiadott könyvek** (címek) száma és példányszáma 2021-ben és 2022-ben kiemelkedően magas volt. 2023-ban mindkettő mennyisége némileg csökkent, de a kiadott 13 700 könyv és az utánnyomásokkal együtt számolt 31,7 milliós nyomtatott példányszám így is többet jelent, mint a korábbi években. A kiadott könyvek és fü-

zetek közül a legtöbb (4299) szépirodalmi jellegű volt.

2022-ben a települések túlnyomó többségén működött **könyvtár**, a bennük található könyvállomány lassan bővül. A települési könyvtárakba beiratkozott olvasók száma és a kölcsönzési aktivitás 2022-ben jelentősen elmaradt a 2019. évi szinttől.

SZUBJEKTÍV JÓLLÉT

A szubjektív jóllét mutatói egy 0-tól 10-ig terjedő skálán azt mérik, hogy a népesség mennyire elégedett a kapcsolataival, az éle-

tének főbb aspektusaival és általánosságban a saját életminőségével.

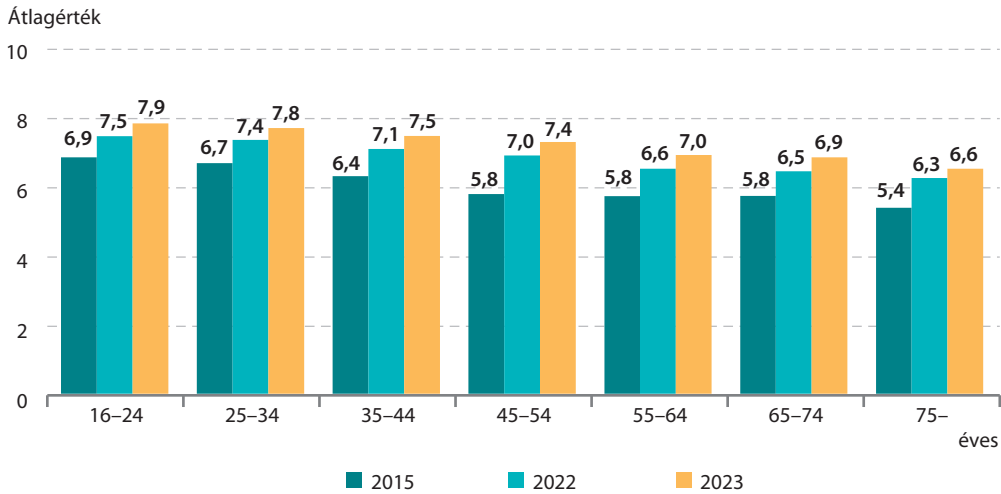
Nőtt az étellel való elégedettség mértéke

A 16 éves és annál idősebb lakosság **általános, étellel való elégedettségé²³⁾ 2023-ban 7,2 pont volt, ami 0,3 pontos emelkedést jelent a 2022-es értékhez képest.** A férfiak (7,3 pont) továbbra is valamivel elégedettebbek, mint a nők (7,2 pont), és mindkét nem esetében javult az elégedettség mértéke.

Az étellel való elégedettség mértéke az összes korcsoportban javult 2022-höz képest. Az életkor előrehaladtával azonban folyamatosan csökken az elégedettség: leginkább a fiatalok elégedettek, legkevésbé pedig a 74 év feletti korosztály.

²³⁾ Az ezzel kapcsolatos kérdés így hangzott: „Összességében mennyire elégedett Ön az életével mostanában egy 0-tól 10-ig terjedő skálán, ahol a 0 azt jelenti, hogy egyáltalán nem, a 10 pedig azt, hogy teljes mértékben?”

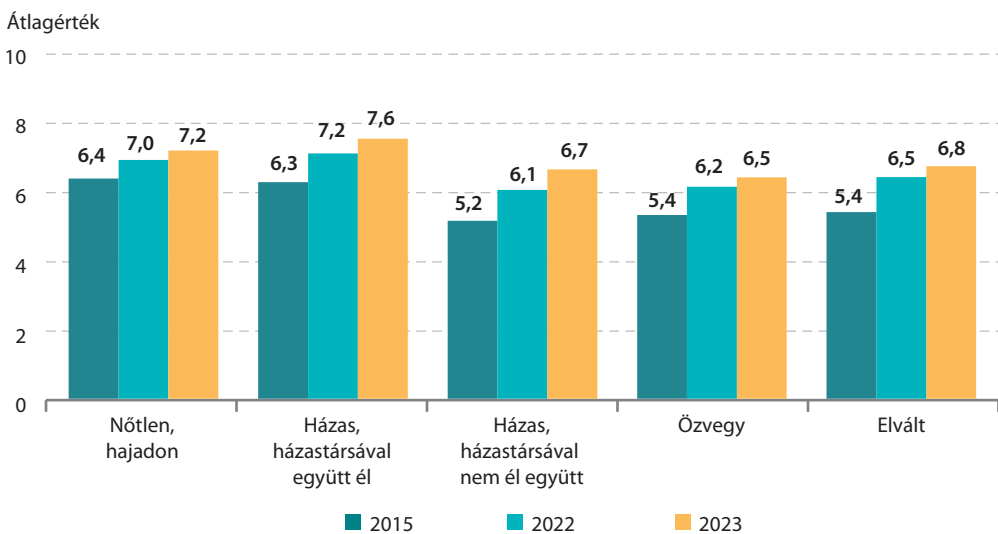
6.40. ábra Az étellel való elégedettség korcsoportok szerint

A családi állapot is jelentős hatást gyakorol az általános boldogságérzetre. **Az életükkel leginkább a házastársukkal együtt élő házasok (7,6) elégedettek**, a legkevésbé pedig az özvegyek (6,5). Mindegyik kate-

góriában javult az elégedettség, és bár a házastársukkal együtt nem élők elégedettsége továbbra is az egyik legalacsonyabb, legnagyobb mértékben e csoport elégedettsége nőtt 2022-höz képest.

6.41. ábra Az étellel való elégedettség családi állapot alapján

Az iskolai végzettség szintjének emelkedésével párhuzamosan az elégedettség is nő. **A legelégedettebbek a felsőfokú végzettséggel rendelkezők (7,7), a legkevésbé elégedettek a legalacsonyabb végzettségűek (6,5).** Az iskolai végzettség minden szintjén javult az elégedettség, a középfokú végzettségűek esetén valamivel

nagyobb mértékben, mint az alapfokú és a felsőfokú végzettségűeknél.

Az előző évekhez hasonlóan jelentős területi különbség most sem mutatkozott, a legelégedettebbek Közép- és Nyugat-Dunántúlon (7,5), a legkevésbé pedig Észak-Magyarországon (6,9) voltak az emberek.

A Közép-Dunántúlon élők a legelégedettebbek az anyagi helyzetükkel

A háztartás anyagi helyzetével való általános elégedettség²⁴⁾ 2023-ban enyhén, 6,1 pontra emelkedett a 2022-es értékhez (5,9) képest. A férfiak (6,2) elégedettebbek az anyagi helyzetükkel, mint a nők (6,0). Az iskolai végzettséggel párhuzamosan a jövedelmi helyzettel való elégedettség is nőtt: a legkevésbé a legfeljebb alapfokú végzettségűek (4,9), míg a leginkább a felsőfokú végzettséggel rendelkezők (6,9) voltak elégedettek a háztartásuk anyagi

helyzetével. 2023-ban a jövedelemmel való elégedettség csaknem minden jövedelmi ötödben nőtt az előző évhez képest, ezen belül legnagyobb mértékben az alsó jövedelmi ötödbe tartozóknál.

Regionális szinten a Közép-Dunántúlon a legelégedettebbek az emberek a háztartásuk anyagi helyzetével, Pest régióban pedig a legkevésbé. Településtípusok szerint a nagyobb városokban élők elégedettebbek, mint a kisebb településeken élők.

A fiatalok bíznak leginkább az embereken

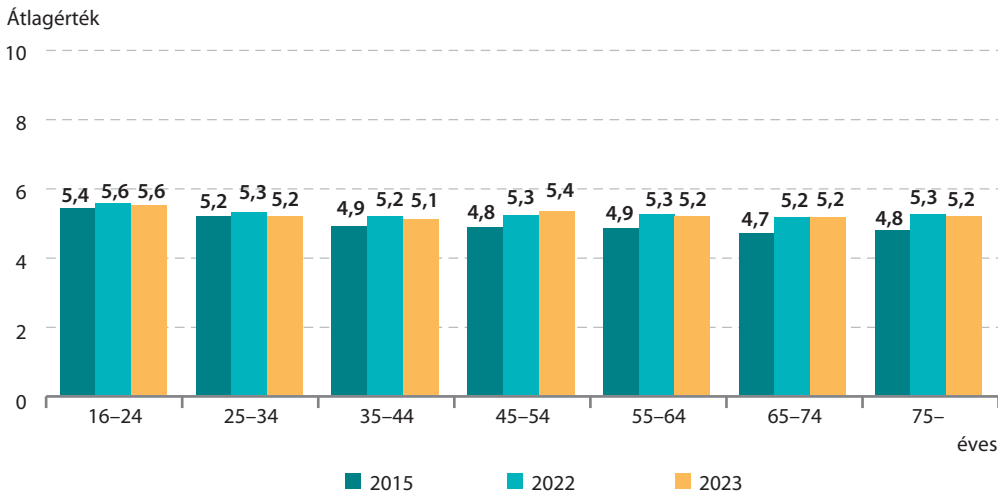
Az emberekbe vetett általános bizalom²⁵⁾ mértéke nem változott 2022-höz képest (5,3), a nemek között ezen a téren nem volt lényeges különbség. Az iskolai végzettség tekintetében az előző évek tendenciái érvényesültek: a magasabb végzettségűek továbbra is jobban bíznak az embereken.

Az alacsonyabb jövedelmi kategóriákba esőknél kisebb, a magasabb jövedelmi kategóriákba tartozóknál pedig 2023-ban is nagyobb volt az emberekbe vetett bizalom. A legfiatalabb korosztály bízik meg leginkább az embereken, míg legkevésbé a 35–44 éves korcsoport.

²⁴⁾ Az étellel való elégedettséghez hasonlóan a háztartás anyagi helyzetének megítélését is egy 0-tól 10-ig terjedő skálán vizsgáltuk (0 = egyáltalán nem elégedett, 10 = kifejezetten elégedett).

²⁵⁾ A megkérdezetteknek a következő kérdésre kellett válaszolniuk egy 0-tól 10-ig terjedő skálán: „Elmondható-e Ön szerint, hogy a legtöbb emberben meg lehet bízni?”

6.42. ábra Az emberekbe vetett bizalom korcsoportok szerint

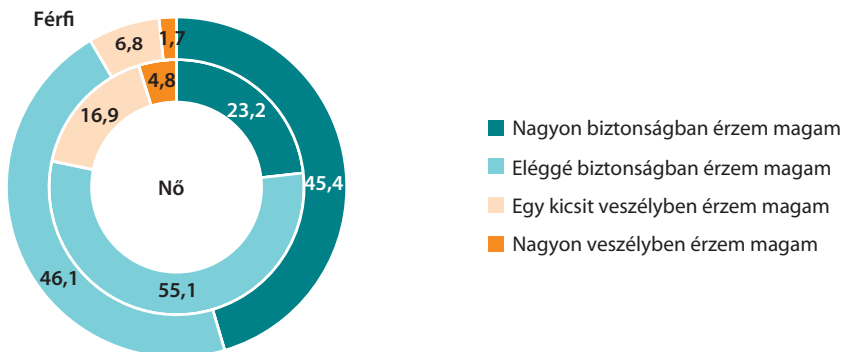

A Dunántúlon élők érzik leginkább biztonságban magukat a közterületeken

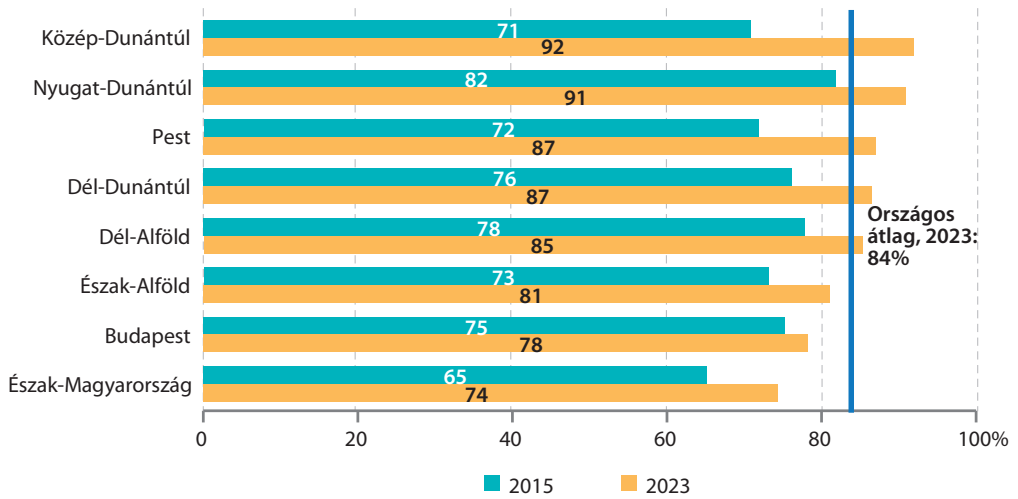
2015 és 2023 között 74%-ról 84%-ra nőtt azoknak az aránya, akik nagyon vagy eléggé biztonságban érezték magukat sötétedés után a közterületeken. **A férfiak (92%) inkább biztonságban érzik magukat, mint**

a nők (78%). Régiós szinten jelentős a különbség: a nyugat- és közép-dunántúliak biztonságérzete (91–92%) jóval nagyobb az észak-magyarországiakénál (74%).

6.43. ábra Biztonságérzet nemek szerint, 2023, %

6.44. ábra A közterületen magukat biztonságban érzők aránya régióinként

7

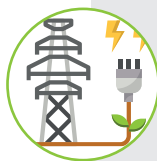
Környezet és energiagazdálkodás

Környezet

- Az üvegházhatású gázok I–III. negyedévből kibocsátott mennyisége 2023-ban alacsonyabb volt, mint az erre vonatkozó adatok rendelkezésére állásának kezdete, 2010 óta bármelyik esztendőben. A legnagyobb kibocsátású gazdasági ág, az energiaipar szennyezése már előzőleg, a gazdaság megtorpanásától függetlenül is csökkenő tendenciát mutatott.
- 2022-ben folytatódott az egy lakosra jutó ivóvízfogyasztás növekedése. A közüzemi szennyvízgyűjtő hálózat egyre több helyen érhető el, 2022 végére a települések több mint 68, illetve a lakásállomány 83%-ából lehetett közcsatornán elvezetni a szennyvizet.
- Az új támogatási ciklus hatására 2022-ben bővült az ökológiai gazdálkodásban termelők száma (közel 6200) és az ilyen formában művelt földterület nagysága (321 ezer hektár).
- Az újonnan telepített erdők nagysága (közel 9,0 ezer hektár) 2021-hez hasonlóan a 2022-ben véget érő természeti évben is többszöröse volt a korábbi évek értékének. Az erdők egészségi állapota azonban tovább romlott.

Energiagazdálkodás

- A hazai gazdaság szereplői 2023-ban az előző évinél 5,2%-kal kevesebb energiát használtak el.
- Az alap-energiahordozókból előállított energia megoszlása alapján a fosszilis források (földgáz, kőolaj, szén) súlya a 2015. évi 33%-ról 2023-ra 29%-ra csökkent.
- 2023-ban az energiainport-függőség értéke javult 2022-höz képest, de az arány elmaradt a korábbi évekre jellemző értékektől.

KÖRNYEZET

A klímaváltozás az időjárási szélsőségek gyakoribbá válásához, ezzel együtt gazdasági és társadalmi károkhoz vezet. Bolygónkon 2023 volt a legmelegebb év a mérések kezdete óta, Európában pedig a második legmelegebb. Az Országos Meteorológiai Szolgálat adatai alapján hazánkban a középhőmérséklet januárban, szeptemberben és októberben nagyságrendileg 4 °C-kal haladta meg a sokéves havi átlagot, a legmelegebb hónapok kö-

zül júliusban és augusztusban 1–1,2 °C-kal. A legmagasabb szintű, harmadfokú hőségriasztást ugyanakkor kevesebb napra kellett elrendelni, mint egy évvel korábban, és a csapadék szempontjából összességében szintén kedvezőbben alakult az időjárás, mivel a lehullott mennyiség csak februárban, júliusban és szeptemberben nem érte el a sokéves átlagot, így kevésbé okozott problémákat az aszály.

A gazdaság megtorpanása mérsékeli az üvegházhatású gázok kibocsátását

A felgyorsult klímaváltozás oka az üvegházhatású gázok (elsősorban a szén-dioxid) **egyre nagyobb mennyiségének jelenléte** a légkörben. Ezek kibocsátása Magyarországon az 1990-es évek közepe óta nagyságrendileg hasonló szinten mozog, csak kismértékben ingadozik. Az Eurostat számítása¹ alapján ugyanakkor az I–III. negyedévekben a rendelkezésre álló adatok kezdete, 2010 óta egyszer sem volt olyan alacsony ez az érték, mint 2023-ban, amiben szerepe lehetett a tartósan magas energiaáraknak és a gazdaság megtorpanásának. Ez megmutatkozott a csökkenő energiafogyasztásban, ami a legtöbb üvegházhatású gázt kibocsátó gazdasági ág, az energiaipar szennyezését mérsékelhette, a kiskereskedelmi forgalom és az áruszállítás visszaesése pedig a kereskedelemét, valamint a szállítását, raktározását. Az iparon belül a legtöbb üvegházhatású gázért felelős alágakban szintén csökkent a termelés 2023-ban.

A gazdaság teljesítményével összefüggésben a gázok I–III. negyedévekben kibocsátott mennyisége éves összevetésben 2010 óta olyankor (2012-ben, 2020-ban és 2023-ban) mérséklődött leginkább, amikor a nemzetgazdaság bruttó hozzáadott értéke csökkent.

Ettől függetlenül az energiaipart az üvegházhatású gázok kibocsátásának mérséklődése jellemezte a korábbi években, összefüggésben a fosszilis tüzelőanyagok csökkenő, illetve a megújuló és a nukleáris energia növekvő részesedésével. A mezőgazdaságból származó terhelés azonban 2015-től 2021-ig egy kivétellel mindegyik évben nőtt, a folyamatot 2022-ben vélhetően a súlyos aszály fordította meg. A feldolgozóiparban 2019 óta figyelhető meg folyamatos csökkenés. Magyarországon a gazdasági ágak és a háztartások esetében az üvegházhatású gázok népességszámra vetített kibocsátása 2015 és 2021 között 5,1–5,5, illetve

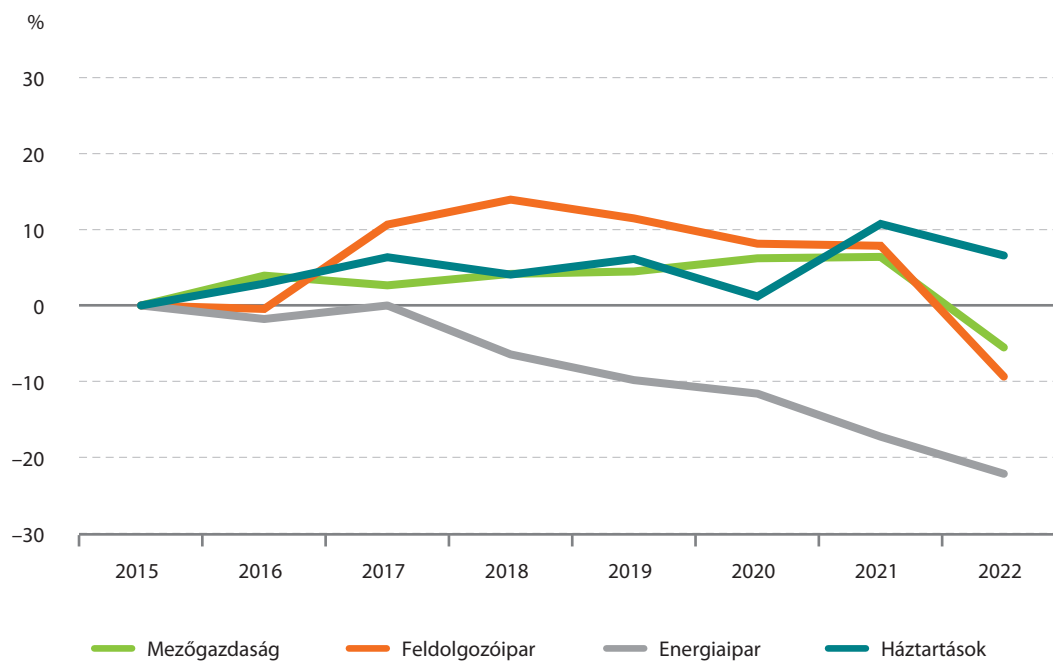
¹⁾ Az adatok nem tartalmazzák a biomasszából származó szén-dioxid kibocsátását.

1,6–1,7 tonna/fő között mozgott. Uniós viszonylatban ezek az értékek alacsonynak számítanak, a tagországok rangsorában általában a legkedvezőbb harmadba tartoztak – annak ellenére is, hogy hazánkban az uniós átlagnál magasabb az ipar gazdasági súlya. Ebben az ágban a legjelentősebb ugyanis az egységnyi hozzáadott érték termeléssel járó szennyezés. Azon tagállamok között, amelyekben Magyarorszáéhoz hasonló (Ausztria, Bulgária, Finnország, Németország, Litvánia, Románia), vagy még jelentősebb (Csehország, Lengyelország, Szlovákia, Szlovénia) az ipar részesedése, 2021-ben egyikben sem volt kedvezőbb a mutató értéke. A hazai háztartások által ki-

bocsátott üvegházhatású gázok lakosságarányos mennyisége az uniós rangsor második felébe tartozott a vizsgált években.

2022-ben a gazdasági ágak üvegházhatásúgáz-kibocsátása 3,0%-kal volt alacsonyabb, mint 2015-ben, de ennél lényegesen nagyobb mértékben, **26%-kal csökkent az egységnyi bruttó hozzáadott érték előállításával² járó szennyezés**, vagyis a termelés ebből a szempontból környezetkímélőbbé vált. A mezőgazdaságot alapvetően romló, a bányászatot, az építőipart és a kevésbé szennyező, szolgáltató ágakat javuló hatékonyság jellemzi, míg az energiaiparban, valamint a víz- és hulladékgazdálkodásban a kedvező tendencia

7.1. ábra Az üvegházhatású gázok kibocsátásának változása a legnagyobb kibocsátású nemzetgazdasági ágakból és a háztartásokból* (2015-höz képest)

* Eurostat-becslés.

²⁾ 2010. évi összehasonlító áron, euróban számolva.

az elmúlt években megfordult, és különösen 2022-ben romlott jelentősen ez az érték (a bruttó hozzáadott érték visszaesése miatt). A feldolgozóiparban ingadozott a termelési hatékonyság az üvegházhatású gázok kibocsátása szempontjából, 2022-ben azonban nagymértékben javult.

A háztartások elsősorban a hűtéssel, a fűtéssel és a gépkocsihasználattal terhelik a levegőt. Magyarországon a háztartások által kibocsátott üvegházhatású gázok népességszámra vetített kibocsátása uniós viszonylatban magasnak számít, 2022-ben a többi viseigrádi és szomszédos tagállam közül e tekintetben csak Szlovéniának volt a hazainál nagyobb értéke.

Emelkedik az egy főre jutó vízfogyasztás

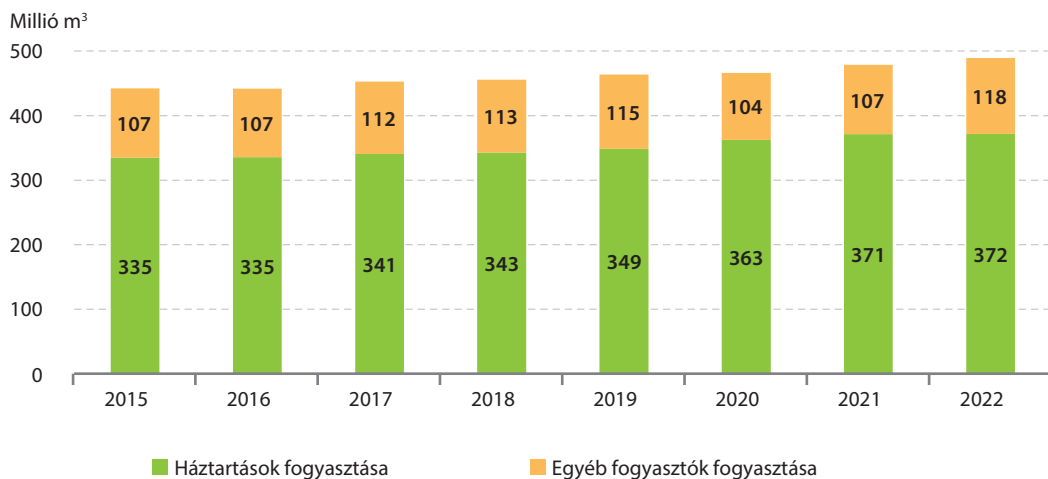
Az ország mindegyik településén, a lakások több mint 95%-ában elérhető a közüzemi ivóvízellátás, a hálózat elsősorban külterületeken, tanyás térségekben nem épült ki. Az egy lakosra jutó közüzemvíz-fogyasztás folyamatosan nő, 2015 és 2022 között évi 34,0 köbméterről 38,4 köbméterre emelkedett, a vízdíjak korlátozására tett beavatkozás („rezsicsökkentés”) sem ösztönzött takarékoskodásra. Az ország különböző térségeit lényegesen eltérő fogyasztási értékek jellemzik, ez a lakossági szokások mellett összefüggésben áll az eltérő költségű víztermelési technológiákkal is. A több helyen előregedett, cseréire szoruló szakaszokat tartalmazó ivóvízvezeték-hálózatban 2015 óta évente 25–42 ezer csőtörés keletkezett, ami szerepet játszott abban, hogy az elmúlt években nagyságrendileg a betáplált vízmennyiség ötöde szivárgott el.

A technológiai fejlődés és a korszerűsítések révén az előző évtizedekben az egyéb légszennyező anyagok levegőbe juttatott mennyisége jelentősen mérséklődött Magyarországon, **a savasodást okozó gázok, az ózonelőanyagok és a szálló por kibocsátása csökkenő tendenciát mutatott 2021-ig.** A metán és az ammónia kibocsátása ugyanakkor összességében stagnál, mivel egyik fő forrásuk, a mezőgazdaság szennyezése növekszik (többnyire az állattenyésztés és a műtrágyahasználat miatt). A hűtő- és klímaberendezések terjedésével tendenciájában nézve szintén egyre több jut a levegőbe fluorozott szénhidrogénekből.

A Nemzeti Népegészségügyi Központ³ adatai alapján **eredményesek voltak a települések ivóvízminőségének javítását szolgáló programok**, a 2010-es évek közepétől bizonyos szennyeződések egyre ritkábban mutattak ki a mintákban. 2022-re az arzén-, bór- vagy fluoridkifogásoltsággal érintett települések száma minimálisra (11-re) csökkent, az ammónium határértéken felüli koncentrációja (ami nitrit formájában keletkezik, geológiai eredetűen) szintén egyre kevésbé fordul elő. A problémával érintett települések elsősorban az Alföld, illetve a Dunántúl középső és déli részén találhatóak. A szennyvíz eredetű szennyezést jelző E. coli baktérium elterjedése viszont egyre több problémát okoz az üzemeltetőknek, mert az idős és leromlott állapotú csőhálózatban, valamint a hálózatban hosszabb ideig tartózkodó vízben könnyen elszaporodhat.

³ Forrás: Magyarország ivóvízminősége, 2022 c. jelentés.
https://www.nnk.gov.hu/attachments/article/726/2023_9_Ivo%CC%81vi%CC%81zmino%CC%8Bse%CC%81g%202022.pdf

7.2. ábra A háztartások és egyéb fogyasztók részére szolgáltatott vízmennyiség

A közüzemi szennyvízgyűjtő hálózat egyre több helyen érhető el, 2022 végére a települések több mint 68, illetve a lakásállomány 83%-ából lehetett közcsatornán

elvezetni a szennyvizet. A hálózathoz kapcsolódó települések száma 158-cal, a lakásoké 344 ezerrel több volt, mint 2015-ben.

Bővült az ökológiai gazdálkodásban termelők száma

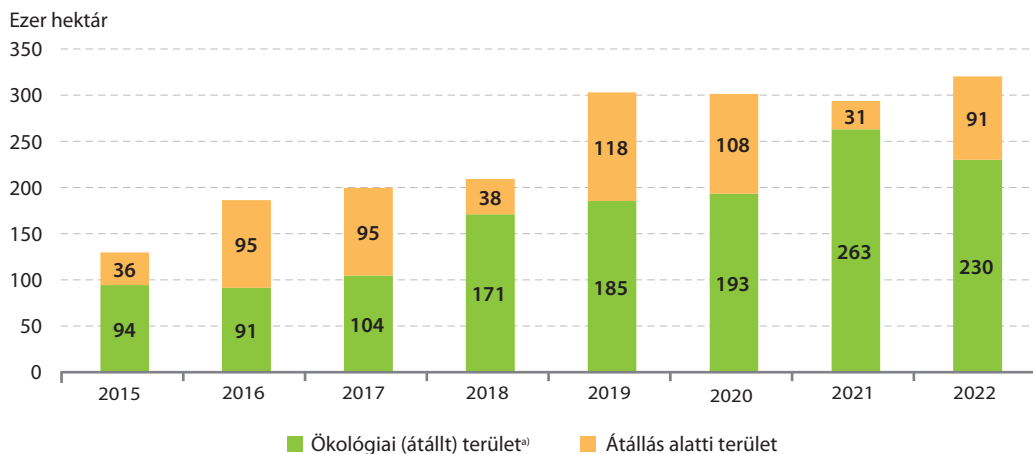
Az ökológiai gazdálkodás uniós jogszabályok által meghatározott termelési módszer, célja a környezettudatos, fenntartható növénytermesztés és állattenyésztés elősegítése. E gazdálkodási formát 2022-től megújult támogatási rendszer és cselekvési terv⁴ segíti, utóbbi a 2027-ig tartó időszak kiemelt feladatának tekinti, hogy rendszerszinten összehangolják az ökológiai gazdálkodást támogató eszközöket, az oktatást és a kutatás-fejlesztést, az ökológiai művelés

speciális gépesítettségi igényének kielégítését, valamint, hogy további ösztönző eszközökkel növeljék a belföldi kínálatot és keresletet biogazdálkodással előállított termékekre. Az előző két, 2016-ban és 2019-ben indult támogatási program ciklusának kezdetéhez hasonlóan 2022-ben is jelentősen megnőtt e mezőgazdasági tevékenység vonzereje, és már **közel 6200 termelő 321 ezer hektáron foglalkozott ökológiai gazdálkodással.**⁵

⁴⁾ Forrás: Nemzeti Cselekvési Terv az Ökológiai Gazdálkodás Fejlesztéséért.

⁵⁾ Forrás: a Biokontroll Hungária Nonprofit Kft. és a Bio Garancia Kft. adatainak felhasználásával.

7.3. ábra **Az ökológiai gazdálkodásba bevont területek nagysága**

^{a)} Ökológiai területnek az nevezhető, ami már átesett néhány éves átállási perióduson.

A biogazdálkodásba bevont mezőgazdasági terület 55%-át rét vagy legelő, 36%-át szántóföldi növények (főleg gabonafélék és zöldszakarmányok) foglalták el. Az ökológiai állattenyésztés súlya az egyes haszonállatfajok teljes állományán belül változatlanul alacsony, a szarvasmarhákon belül a legmagasabb, de az így tenyésztett állatok aránya itt sem éri el az állomány 3%-át.

Az Európai Unió célkitűzése, hogy a biogazdálkodásba bevont terület aránya a tag-

államokban elérje a 25%-ot 2030-ra. A mutató értéke hazánkban nőtt az egyik legnagyobb mértékben 2015 és 2021 között, így az időszak végére elérte az 5,8%-ot.

Az ökológiai gazdálkodásból származó mezőgazdasági termékek feldolgozásával foglalkozó vállalkozások száma 2022-ben 415 volt, a termelőkénél jóval kevesebb. A legtöbb (183) vállalkozás zöldségek és gyümölcsök feldolgozását végezte, az organikus eredetű italok és borok készítésével 61 vállalkozás foglalkozott.

Folytatódott az intenzív erdőtelepítés, de romlik a fák egészségi állapota

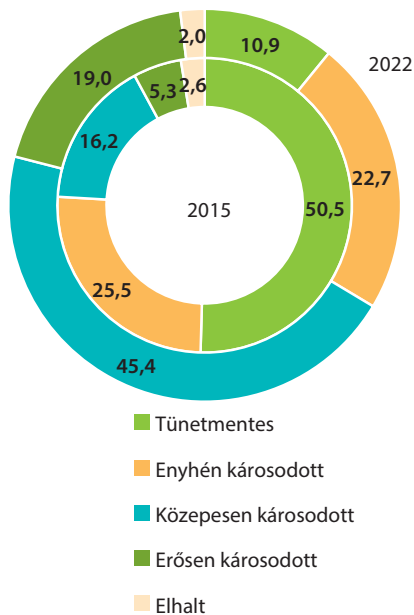
2022 végén hazánk területének kicsit több mint ötödét foglalta el erdőgazdálkodási célú terület. Ezek többsége gazdasági rendeltetésű, de tendenciájában lassan csökken az arányuk, míg a védelmi rendeltetésűek

emelkedik. **A 2022-ben véget érő tenyésztési évben az előző évinél is nagyobb területen (9,0 ezer hektáron) telepítettek erdőt,**⁶⁾ így két év alatt közel akkora területen történt ilyen művelet, mint előtte tíz évig összesen.

⁶⁾ Forrás: Nemzeti Földügyi Központ Erdészeti Főosztály.

A korábbiakhoz hasonlóan a 2021/2022-es tenyészeti évben is Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében telepítették a legtöbb erdőt, illetve végeztek legnagyobb területen fásítást, a kitermelt fa mennyisége szintén itt volt az egyik legjelentősebb. Emellett 21 ezer hektáron történt erdőfelújítás az országban, 2010 és 2022 között 295 ezer hektárnyi erdőterület újult meg.

7.4. ábra Az erdők egészségi állapotának változása a fák levélvesztése alapján, %

Az erdők egészségi állapota romlik: 2022-ben a korábbi esztendőkhöz képest jelentősen, 11%-ra visszaesett a levélvesztés alapján tünetmentes erdők aránya,⁷⁾ ezzel párhuzamosan a közepesen vagy erősen károsodott erdőké 64%-ra nőtt. A második legnagyobb kiterjedésű fafajcsoporton, a tölgyeken belül a kocsányos tölgyek között egyetlen tünetmentes fát sem találtak a mintavételi területeken. Az erdőkárokból 2022-ben leggyakrabban a rovarok rongálását figyelték meg. Ezt követték az abiotikus (például időjárási) és a gombák által okozott károk előfordulása, az elhúzódó száraz időszakokkal vélhetően összefüggésben az előbbieket arányát növekedés, az utóbbiakét csökkenés jellemzi.

A nagyvadak közül 2023 tavaszára a dámszarvas állománya (46 ezer) 36, a gímszarvasé (128 ezer) 26%-kal, az őzeké (369 ezer) 2,8%-kal nőtt 2015-höz képest.⁸⁾ Vaddisznóból (56 ezer) 48%-kal kevesebb élt az országban, populációját az afrikai sertéspestis is gyéríti 2018 óta elsősorban az ország északi-északkeleti területein. A betegség 2020-ban és 2021-ben tetőzhetett, azóta jóval kevesebb (2023-ban 444) elhullott vagy kilőtt állatnál mutatták ki a betegséget,⁹⁾ mint az előző években. A mezei nyulak becsült száma 2,8%-kal meghaladta a 2015. évet, a fácánoké 17%-kal elmaradt attól. A vadgazdálkodási egységek 2022-ben összességében 3,2 milliárd forint nyereséggel működtek, bevételük megközelítette a 39 milliárd forintot.

⁷⁾ Forrás: Nemzeti Földügyi Központ Erdészeti Főosztály, Erdészeti Mérő- és Megfigyelő Rendszer (EMMRE).

⁸⁾ Forrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár.

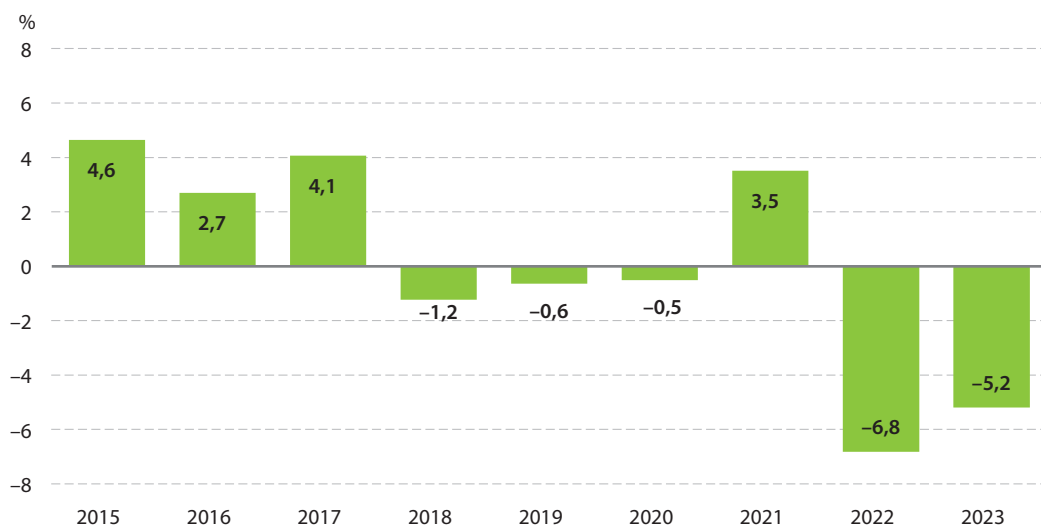
⁹⁾ Forrás: Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal.

ENERGIAGAZDÁLKODÁS

Az energiaárak jelentős emelkedése, a rezsi-csökkentés átalakítása, valamint a számos gazdasági területen bekövetkező visszaesés következtében **2022-ben és 2023-ban**

is csökkent az ország energiafogyasztása az előző évihez képest, utóbbi esztendőben ennek mértéke 5,2% volt.

7.5. ábra Magyarország teljes energiafelhasználásának változása (az előző évhez képest)

Az egyes hónapok időjárása, különösen az ősztől tavaszig tartó időszak fűtési szükséglete befolyásolja az energiaigényt. 2023 első három hónapja az átlagosnál enyhébbnek számított, a január kifejezetten meleg volt a megszokotthoz képest, ezzel is összefüggésben az időszak során felhasznált energia mennyisége összességében 15%-kal alacsonyabb volt az egy évvel korábnál. Júliusig az összes hónapra jellemző volt az éves alapú csökkenés, augusztustól viszont az inflációs és a gazdasági környezet javulása megmutatko-

zott, onnantól kezdve decemberig mindegyik hónap értéke meghaladta az előző év azonos hónapját. Ezzel együtt **2023-ban az elfogyasztott 1001 PJ energia¹⁰ mennyisége 1990 óta egyszer sem volt ennyire alacsony.**

Hazánkban 2015-től 2022-ig 19%-kal csökkent az **egységnyi GDP** előállításához felhasznált energia. 2022-ben egységnyi – folyó áron számított – **GDP termeléséhez az uniós átlagnál 79%-kal több – bruttó, belföldi fogyasztásra rendelkezésre álló – energiát kellett felhasználni.**

¹⁰⁾ Primer belföldi felhasználás (a végső felhasználás energiamennyisége az átalakítási és a hálózati veszteséggel, valamint az energiaszektor saját fogyasztásával együtt).

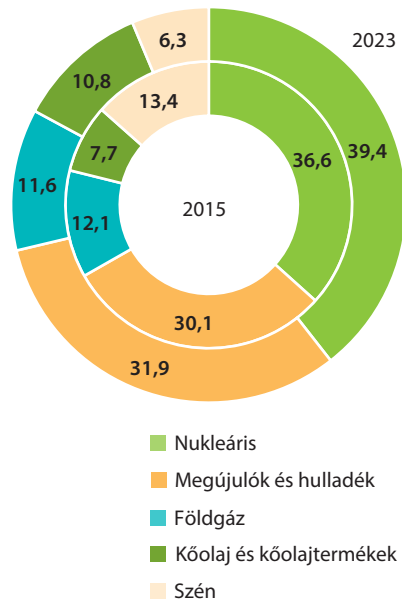
Az összes többi, 2004-ben vagy azután csatlakozott tagállam is elmaradt energiahatékonyság terén a közösségi átlagtól, ebben a körben 2015 óta Észtország, Horvátország, Litvánia, Románia és Szlovénia mutatójának értéke közeledett leginkább az átlaghoz. A nemzetközi összehasonlítások

nél azonban tekintettel kell lenni arra, hogy az energiaintenzitás csak korlátozottan alkalmas az energiafelhasználás hatékonyságának mérésére, hiszen nagymértékben befolyásolja a földrajzi adottságok, a gazdaság szerkezete, fejlettsége és a felhasznált energiaforrások összetétele is.

Újabb csúcst döntött a megújuló forrásokból termelt villamos energia mennyisége

A hazai termelésből származó energia mennyisége csökkenő tendenciát mutatott 2022-ig, de 2023-ban az előző évinél 1,0%-kal több, 441 PJ energiát állítottunk elő. Energiatermelésünk negytedét nukleáris energia, háromtizedét fosszilis energiaforrások biztosították. Utóbbiak közül a szénből előállított, hőegyenértékben kifejezett mennyiség lényegében folyamatosan csökken, a kőolajé ugyanakkor 2023-ban nagyobb volt az előző évek mennyiségénél. **A megújuló energiaforrásokból és hulladékokból keletkező energia** részese

7.6. ábra Alap-energiahordozókból előállított energia megoszlása, %

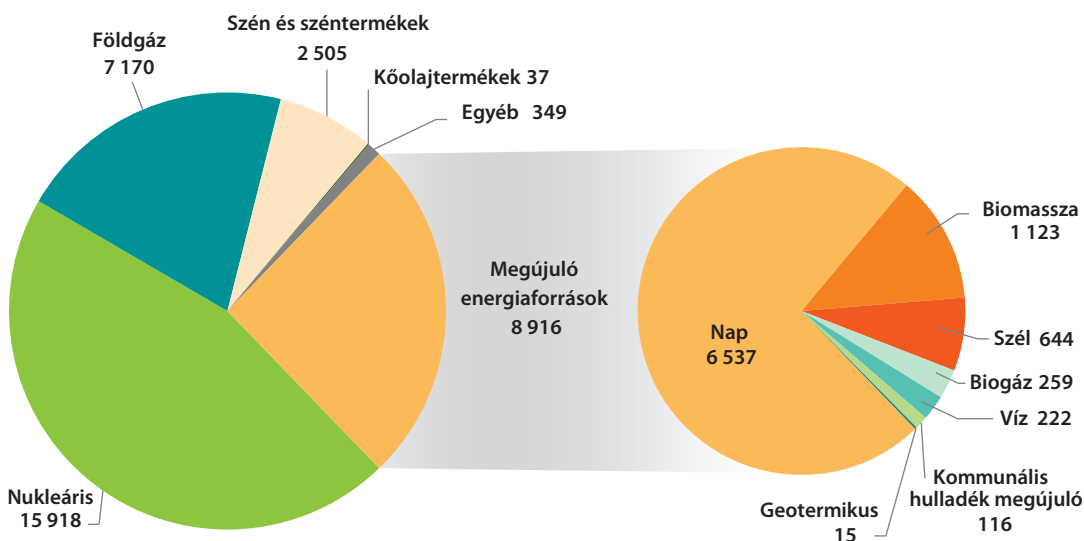
Magyarország villamosenergia-termelése 2015-től 2021-ig alapvetően nőtt, **2022-ben** és **2023-ban** azonban **csökkent**, előbb 35,4, majd 34,9 milliárd kilowattóra. Áramtermelésünk 46%-a paksi atomerőműből származott, 21%-át földgázból, 7,2%-át szénből állítottuk elő. Villamosenergia-termelésünk csökkenése a földgáz és a szén felhasználásának visszaszorulásával magyarázható.

Hazánk megújuló alapú villamosenergia-termelése 2013 óta folyamatosan bővül, **2023-ban rekordszintre**, 8,9 milliárd kWh-ra **emelkedett**, ezzel áramtermelésünk több mint negyedét biztosította. **A megújuló alapú áramtermelés elsődleges forrása**

a napenergia hasznosítása. A napelemekkel előállított áram mennyisége dinamikusan nő: először 2019-ben haladta meg az 1 milliárd kWh-t, 2023-ra 6,5 milliárd kWh-ra emelkedett. A többi megújuló energiaforrás közül a víz, a szél, a biogáz és a geotermikus energia hasznosítása szintén bővült 2023-ban az előző évhez viszonyítva.

A hazai áramtermelés nem tudja kielégíteni a belföldi szükségletet, ezért a behozatal jelentősége hangsúlyos a villamosenergia-mérlegben. A nettó import 2013 és 2022 között 12–14 milliárd kilowattóra között változott, 2023-ban ennél némileg alacsonyabb, 11 milliárd kilowattóra lett.

7.7. ábra A villamosenergia-termelés adatai, 2023, millió kWh

Javult az energiaimport-függőségünk, de a korábbi aránynál még mindig kedvezőtlenebb

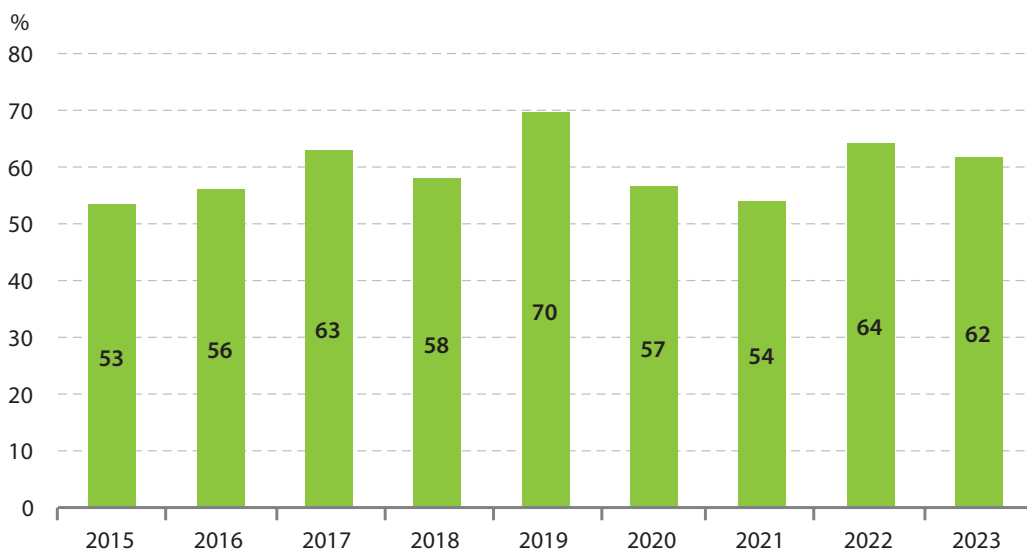
Az egyes országok energiaimport-függősége¹¹ évenként ingadozik, ez többek között a tárolókapacitások változásával és a készletezés ütemezésével is összefüggésben áll. Ezeket befolyásolja az energiahordozók világpiaci ára, a beszerzési lehetőségek és az időjárás alakulása is.

Magyarországon a 2019. évi, kiugróan magas értékek¹² után a következő három évben jelentősen visszaesett az energiahordozók petajoule-ban kifejezett külkereskedelmi forgalma. 2023-ban hazánk energiaimportja (863 PJ) 3,2%-kal elmaradt az egy évvel

korábitól, de az export (244 PJ) 15%-kal felülmúlta azt. Az import kilentizedét kitevő fosszilis energiahordozók közül a szén és széntermékek behozatala a felére esett vissza, a földgázé 4,4%-kal csökkent, a kőolaj és kőolajtermékeké viszont 1,9%-kal nőtt.

Magyarország energiaimport-függősége (62%) ezáltal javult 2022-hez képest, de a korábbi időszakra általában jellemző, nagyságrendileg 50–60% közötti arányoktól elmaradt. Hazánk energiafüggősége 2022-ben hasonló volt az unióéhoz.

7.8. ábra Az energiaimport-függőség alakulása

¹¹ Az energiaimport-függőség százalékban kifejezett mutatója azt ismerteti, hogy egy ország milyen mértékben szorul importenergiára a hazai energiaigények teljesítése érdekében. A jelzőszámot a nettó import (összes import és összes export különbsége) és a bruttó belföldi primerenergia-felhasználás hányadosaként határozzuk meg.

¹² A behozatal 2019. évi emelkedésekor az importtöbblet egy része készletezésre ment. Akkor a földgáz készletbővülése (109 PJ) az éves átlagos szükségletünk háromtizedének felelt meg, és a következő két évben felhasználtuk.

A háztartások energiaigénye a legnagyobb, döntően a fűtés miatt

A gazdaság és a háztartások rendelkezésére álló energiamennyiségét az erőművek saját energiafelhasználása, valamint az átalakítási és a hálózati vesztesége határozza meg. A Magyar Energetikai és Közműszabályozási Hivatal adatai szerint **Magyarországon a végső (közvetlen) energia legnagyobb felhasználója a lakosság**, fogyasztásuk jellemzően a hazai energiaigény több mint háromtizedét¹³ teszi ki. A háztartások a rendelkezésükre álló energia közel **háromnegyedét rendszerint fűtésre fordítják**, ezt egymáshoz közel hasonló (10% körüli) arányban a használati meleg

víz előállítása, valamint a világítás és elektromos készülékek használata követi.

Az energiaipart nem, de az építőipart magában foglaló ipar részesedése az energiafelhasználásban stagnál (25% körül), ezen belül a vegyipar és az élelmiszeripar a legnagyobb fogyasztó. A motorizáció és a szállítási teljesítmény fokozódása a közlekedést a második legnagyobb energiafogyasztóvá tette, a szektor részesedése egyre nagyobb a szükségletekből (közelíti a háromtizedet), noha a koronavírus-járvány idején, 2020-ban és 2021-ben ez valamelyest mérséklődött.

Alig nő a megújuló energiaforrások felhasználási aránya

A környezetbarát energiahordozók növekvő felhasználása révén csökken a fosszilis energiahordozóktól való függés, valamint az üvegházhatású gázok kibocsátása. A jelenleg hatályos megújulóenergia-irányelv új, kötelező érvényű, legalább 32%-os megújulóenergia-célt határozott meg az Európai Unió számára 2030-ra, aminek hét (többségében skandináv és balti) tagállam már 2022-ben megfelelt. Magyarország nem tartozott ezek közé, 15%-os értékével csak öt országot előzött meg, és a zölde-

nergia részesedése a teljes fogyasztásból alig nőtt 2015 óta (akkor 14% volt).

Hazánkban a fűtési és a hűtési energiaigényt fedezik legnagyobb arányban megújuló forrásból, ötödét. Ezt (15%-kal) az elektromos áram előállítása követi, de ebből a szempontból a legjelentősebb a hátrányunk az uniós átlagtól (2022-ben a közösség egészében ez 41%-ot ért el). A szállítás energiafogyasztásában változatlanul alacsony, 10% alatti a megújuló források részesedése hazánkban és az unióban is.

¹³ Az energiahordozók nem energetikai célú felhasználása nélkül számított arány.

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. Makrogazdasági környezet

VILÁGGAZDASÁGI FOLYAMATOK	17
1.1. ábra: A világgazdaság teljesítményének változása.....	17
1.2. ábra: A GDP volumenváltozása	18
1.3. ábra: A GDP volumenváltozása az uniós tagországokban, 2023	19
A MAGYAR GAZDASÁG TELJESÍTMÉNYE	20
1.4. ábra: A GDP volumenváltozása	20
1.5. ábra: Egy főre jutó GDP az Európai Unió tagállamaiban.....	21
1.6. ábra: A reálkereset változása és a háztartások tényleges fogyasztásának volumenváltozása.....	22
1.7. ábra: A fogyasztás, a felhalmozás és a külkereskedelem hozzájárulása a GDP volumenváltozásához.....	24
BERUHÁZÁSOK	24
1.8. ábra: A legjelentősebb nemzetgazdasági ágak hozzájárulása a nemzetgazdasági beruházások előző évhez viszonyított volumenváltozásához	26
1.9. ábra: A szellemi tulajdont képező termékek beruházási értékének aránya a bruttó állóeszköz-felhalmozáson belül néhány uniós tagországban és az EU-ban	28
KÜLKERESKEDELEM	28
1.10. ábra: A külkereskedelmi termékforgalom egyenlege és a forgalom volumenváltozása.....	29
1.11. ábra: Az egyenleg alakulása a főbb országcsoportok szerint.....	32
1.12. ábra: Éves átlagos devizaárfolyamok alakulása	35
1.13. ábra: A szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom többlete és a forgalom értékváltozása	36
1.14. ábra: A külkereskedelmi forgalom értéke	39
ÁRAK ALAKULÁSA	40
1.15. ábra: A fogyasztói árak változása	40
1.16. ábra: Az infláció 2023. évi lefutását befolyásoló tényezők	41
1.17. ábra: Az árak változása, 2023	42
1.18. ábra: A harmonizált fogyasztóiár-index változása az uniós tagországokban, 2023.....	42
1.19. ábra: A fogyasztói árak változása kiadási főcsoportonként, 2023.....	43
1.20. ábra: Az élelmiszer-infláció, az élelmiszergyártás termelői árának és az élelmiszerek importárának változása	44
1.21. ábra: A hatósági árszabályozással érintett termékek árváltozása 2023. augusztusban.....	45
1.22. ábra: A járműüzemanyagok fogyasztói árának és a kőolaj világpiaci árának alakulása 2023-ban.....	46

1.23. ábra: A háztartási energia fogyasztói árának változása	46
1.24. ábra: A szolgáltatások fogyasztói árának változása.....	47
A VÁLLALKOZÁSOK VILÁGA	48
1.25. ábra: Az év folyamán újonnan alakult vállalkozások aránya az összesből, december 31.	49
1.26. ábra: A megszűnt gazdasági szervezetek száma	49
1.27. ábra: A vállalkozások teljesítményének megoszlása méretkategóriák szerint	50
1.28. ábra: A startupalapítók számának megoszlása korcsoport szerint, 2022	51
1.29. ábra: A külföldi irányítású vállalkozások részesedése az összes vállalkozás főbb gazdasági mutatóiból.....	52
TUDOMÁNY ÉS TECHNOLÓGIA.....	52
1.30. ábra: K+F-ráfordítások a bruttó hazai termék (GDP) százalékában, 2022	54
1.31. ábra: A kutatás-fejlesztési ráfordítások pénzügyi források szerint.....	55
1.32. ábra: A K+F-ráfordítások forrásai és felhasználása, 2022.....	56
1.33. ábra: A vállalkozási szektor főbb mutatóinak megoszlása a vállalkozás fő tevékenysége szerint, 2022	57
1.34. ábra: A vállalkozási szektor főbb mutatóinak megoszlása tulajdonforma és létszám-kategória szerint, 2022	58
KORMÁNYZATI SZEKTOR	59
1.35. ábra: A kormányzati szektor egyenlege	59
1.36. ábra: A kormányzati szektor adóssága.....	60
2. Munkaerőpiaci helyzet	
2.1. ábra: A 15–74 éves foglalkoztatottak számának alakulása	63
2.2. ábra: A foglalkoztatottak számának változása a munkaerőpiac egyes szegmenseiben	64
2.3. ábra: Az alkalmazásban állók száma és változása nemzetgazdasági szektorok szerint, 2023.....	66
2.4. ábra: A távmunkában vagy home office keretében dolgozók arányának alakulása	66
2.5. ábra: A foglalkoztatási arány az Európai Unióban, 2023	67
2.6. ábra: A nyilvántartott álláskeresők és a munkanélküliek számának alakulása	68
2.7. ábra: A munkanélküliségi ráta az Európai Unió tagállamaiban, 2023.....	70
2.8. ábra: A foglalkoztatási arány vármegyénként, 2023.....	71
2.9. ábra: A munkanélküliségi ráta vármegyénként, 2023	71
2.10. ábra: A potenciális munkaerő-tartalék negyedévenkénti alakulása.....	72

3. Ágazati körkép

3.1. ábra: A GDP volumenváltozásához való hozzájárulás mértéke a termelési oldalon, 2023	78
3.2. ábra: A fejezetben szereplő nemzetgazdasági ágak, ágcsoportok bruttó hozzáadott értékének volumenváltozása, 2023	79
IPAR	79
3.3. ábra: Az ipari termelés és értékesítés volumenváltozása	80
3.4. ábra: Az ipari termelés volumenváltozása az Európai Unió tagállamaiban, 2023	81
3.5. ábra: Az ipari termelési érték megoszlása ágazatcsoportok szerint, 2023.....	82
3.6. ábra: Az élelmiszerárak emelkedése és az élelmiszeripari termelés és értékesítés volumenváltozása havonta, 2023	83
3.7. ábra: A termelés volumenváltozása a feldolgozóipar legnagyobb súlyú alágaiban	84
3.8. ábra: A termelés volumenváltozása a feldolgozóipari alágakban, 2023.....	84
3.9. ábra: Az ipari termelés egy főre jutó értéke vármegyénként, 2023.....	85
SZÁLLÍTÁS, KÖZLEKEDÉS	86
3.10. ábra: Az áruszállítási teljesítmény alakulása	86
3.11. ábra: A helyközi személyszállítás teljesítményének alakulása.....	88
3.12. ábra: A helyi közösségi közlekedésben szállított utasok megoszlása közlekedési eszközönként	88
3.13. ábra: A Magyarországon első alkalommal forgalomba helyezett személygépkocsik számának alakulása.....	89
INGATLANPIAC	90
3.14. ábra: Az épített lakások és a kiadott lakásépítési engedélyek száma	90
3.15. ábra: Tízezer lakosra jutó lakásépítés.....	91
3.16. ábra: Az épített lakások száma építési forma szerint településtípusonként	92
3.17. ábra: A lakásépítési költségek változása	93
3.18. ábra: Az eladott lakások száma.....	94
3.19. ábra: A nominális és a reállakásárak változása	94
3.20. ábra: A lakáscélú hitelállomány alakulása.....	96
3.21. ábra: A folyósított lakáscélú hitelek összege felhasználási célok szerint.....	96
3.22. ábra: A családi otthonteremtési kedvezmény összege.....	97
KISKERESKEDELEM	97
3.23. ábra: A kiskereskedelmi forgalom naptárhatástól megtisztított volumenváltozása és a reálkeresetek változása havonta.....	98
3.24. ábra: A kiskereskedelmi üzletek forgalmának szezonális és naptárhatással kiigazított volumenváltozása.....	99
3.25. ábra: A kiskereskedelmi üzletek forgalmának volumenváltozásához való hozzájárulás.....	100

3.26. ábra: A kiskereskedelmi üzletek forgalmának volumenváltozása	100
3.27. ábra: A kiskereskedelmi üzletek tízezer lakosra jutó száma és az üzletszám változása vármegyénként az előző évhez képest, 2023. június 30.	102
TURIZMUS, VENDÉGLÁTÁS	102
3.28. ábra: A külföldi állampolgárok által Magyarországra tett többnapos utazások kontinensenként, 2023	104
3.29. ábra: A magyar állampolgárok által külföldre tett többnapos utazások kontinensenként, 2023	106
3.30. ábra: A turisztikai szálláshelyek férőhelyeinek alakulása szállástípusonként, július 31.	107
3.31. ábra: A kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszakáinak havi alakulása	108
3.32. ábra: A legjelentősebb küldő országok a vendégéjszakákban kifejezett vendégforgalom alapján, 2023.....	108
3.33. ábra: A kereskedelmi szálláshelyek főbb jellemzői szállástípus szerint, 2023	110
3.34. ábra: A kereskedelmi szálláshelyek férőhely-kihasznátságának alakulása a nyári hónapokban szálláshelytípusonként	111
3.35. ábra: A vendéglátóhelyek eladási forgalmának volumenváltozása	112
3.36. ábra: A vendéglátó üzletek számának változása, 2023. június 30.	112
INFOKOMMUNIKÁCIÓ	113
3.37. ábra: A távközlési tevékenységből származó nettó árbevétel, 2023.....	113
3.38. ábra: A mobiltelefon-előfizetések száma az előfizetés típusa szerint.....	114
ÉPÍTŐIPAR	115
3.39. ábra: Az építőipari termelés volumenváltozása építményfőcsoportonként	116
3.40. ábra: Az építőipar tárgyévben kötött szerződéseinek volumenváltozása építményfőcsoportonként	117
3.41. ábra: Az építőipar év végi rendelésállományának volumenváltozása építményfőcsoportonként	117
3.42. ábra: Az építőipari termelés volumenváltozása az EU-ban és a visegrádi országokban	118
MEZŐGAZDASÁG	119
3.43. ábra: A mezőgazdasági kibocsátás volumenváltozása	120
3.44. ábra: A mezőgazdasági kibocsátás volumen- és árváltozása a mezőgazdasági számlák rendszere alapján, 2023.....	120

4. Digitális világ

INTERNETHÁLÓZAT	127
4.1. ábra: Az optikai hálózat részesedése a helyhez kötött internet-előfizetésekből.....	127
4.2. ábra: A mobiladat-forgalom alakulása	128
DIGITÁLIS GAZDASÁG	128
4.3. ábra: Technológiák használata a legalább 10 fős vállalkozásoknál, 2023	130
DIGITÁLIS TÁRSADALOM	131
4.4. ábra: Az internet elérésére használt eszközök aránya korcsoportok szerint, 2023. január–március	132
4.5. ábra: A január–márciusban online vásárlók által vásárolt termékek és szolgáltatások	133

5. Demográfiai helyzetkép

5.1. ábra: A népességszámot alakító tényezők.....	137
5.2. ábra: Az ezer lakosra jutó tényleges szaporodás, fogyás vármegyénként, 2023	138
5.3. ábra: A népesség nemek és korcsoportok szerint, 2024. január 1.	138
5.4. ábra: Az elveszületések száma és a teljes termékenységi arányszám	139
5.5. ábra: Az elveszületések száma az anya korcsoportja szerint.....	140
5.6. ábra: Az elveszületések száma az anya családi állapota szerint	140
5.7. ábra: Magzati veszteségek.....	141
5.8. ábra: A házasságkötések száma	142
5.9. ábra: A válások száma.....	143
5.10. ábra: Ezer férfira és nőre jutó halálozás	143
5.11. ábra: A belföldi vándorlási különbözet településtípus szerint	144
5.12. ábra: Ezer lakosra jutó belföldi vándorlási különbözet vármegyénként, 2023.....	145
5.13. ábra: A vármegyei közötti belföldi vándorlási különbözet, 2023.....	146

6. Életkörülmények

A HÁZTARTÁSOK JÖVEDELME	152
6.1. ábra: A háztartások egy főre jutó nettó jövedelmének havi átlaga és a nettó reáljövedelem változása	152
6.2. ábra: Az egy főre jutó havi bruttó jövedelmek megoszlása a jövedelmek típusa szerint.....	153
6.3. ábra: A háztartások bruttó jövedelmének szerkezete jövedelmi ötödök szerint, 2022.....	153
6.4. ábra: Különböző háztartástípusok jövedelmi szerkezete, 2022	154
6.5. ábra: Az egy főre jutó havi nettó jövedelem régiók szerint, 2022	155
6.6. ábra: A háztartások egy főre jutó jövedelemelvárása iskolai végzettség szerint, 2023.....	156
6.7. ábra: Az öregségi nyugdíj egy főre jutó átlagos összege vármegyénként, 2024. január.....	158

6.8. ábra: A saját jogon járó nyugdíjban és ellátásban részesülők száma nemek és az ellátás összege szerint, 2024. január.....	158
6.9. ábra: A nyugdíjak és a keresetek értékének alakulása	159
6.10. ábra: A gyermekneveléssel kapcsolatos támogatások reálértékének változása	160
6.11. ábra: A szegénység és a társadalmi kirekesztődés fő indikátorainak alakulása.....	161
6.12. ábra: Az anyagi és szociális depriváció egyes tételeiben érintettek aránya	162
KERESETEK	163
6.13. ábra: A minimálbér és a garantált bérminimum összege	164
6.14. ábra: A havi bruttó átlagkereset alakulása és a reálkereset változása havonta, 2023.....	165
6.15. ábra: A teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete és annak változása kvintilisenként, 2023	167
6.16. ábra: A teljes munkaidőben alkalmazásban állók közfoglalkoztatottak nélküli havi bruttó átlagkeresete és annak változása az előző évhez képest nemzetgazdasági áganként, 2023	168
6.17. ábra: A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete vármegyénként, 2023	169
SZOCIÁLIS ELLÁTÁS	170
6.18. ábra: A napközbeni ellátáshoz a lakóhelyén hozzáférő 3 éven aluli gyermekek száma és aránya.....	170
6.19. ábra: A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó szociális intézmények ellátottjai, 2022	171
6.20. ábra: A nappali ellátások keretében gondozottak száma	171
6.21. ábra: Ezer 15 év alattira jutó védelembe vettek száma vármegyénként, 2022	172
EGÉSZSÉGÜGY	174
6.22. ábra: A dolgozó orvosok számának alakulása korcsoportonként	174
6.23. ábra: A háziorvosok számának alakulása	174
6.24. ábra: Száz lakosra jutó megjelenési eset és beavatkozás a járóbeteg-ellátásban.....	175
6.25. ábra: Az adott évben felfedezett rákos megbetegedések százezer lakosra jutó száma	177
6.26. ábra: Az egészségesen és a korlátozottságban töltött életevek várható száma nemenként.....	177
KÖZÚTI BALESETEK	178
6.27. ábra: A személy sérüléses közúti közlekedési balesetek számának változása kimenetel szerint	179
6.28. ábra: A járművezetők hibájából bekövetkezett balesetek számának havi alakulása	179
6.29. ábra: A balesetekben elhunytak száma nemek és korcsoportok szerint.....	180
6.30. ábra: Tízezer bejegyzett gépjárműre jutó balesetek száma vármegyénként, 2023	180

KÖZNEVELÉS, SZAKKÉPZÉS, FELSŐOKTATÁS	181
6.31. ábra: Az óvodás gyermekek és az óvodai férőhelyek számának alakulása.....	182
6.32. ábra: A középfokú nappali oktatásban részt vevő tanulók megoszlása a feladatellátási hely típusa szerint.....	183
6.33. ábra: A középfokú intézmények megnevezéseinek változása	184
6.34. ábra: Az általános iskolák és a középfokú iskolák pedagógusai nemek és korcsoportok szerint, 2023/2024-es tanév.....	185
6.35. ábra: A külföldi hallgatók számának és arányának alakulása a felsőfokú nappali képzésben	186
6.36. ábra: A felsőoktatásban tanulók létszáma.....	188
6.37. ábra: A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya a 25–34 éves népesség körében, az uniós tagországokban, 2023	190
6.38. ábra: A 25–64 éves népesség megoszlása legmagasabb iskolai végzettség szerint az uniós tagországokban, 2023	191
KULTURÁLIS FOGYASZTÁS, SZABADIDŐ	192
6.39. ábra: A kulturális és szabadidős intézmények látogatóinak száma.....	192
SZUBJEKTÍV JÓLLÉT	193
6.40. ábra: Az étellel való elégedettség korcsoportok szerint.....	194
6.41. ábra: Az étellel való elégedettség családi állapot alapján.....	194
6.42. ábra: Az emberekbe vetett bizalom korcsoportok szerint	196
6.43. ábra: Biztonságérzet nemek szerint, 2023	196
6.44. ábra: A közterületen magukat biztonságban érzők aránya régióként	197
7. Környezet és energiagazdálkodás	
KÖRNYEZET	201
7.1. ábra: Az üvegházhatású gázok kibocsátásának változása a legnagyobb kibocsátású nemzetgazdasági ágakból és a háztartásokból.....	202
7.2. ábra: A háztartások és egyéb fogyasztók részére szolgáltatott vízmennyiség	204
7.3. ábra: Az ökológiai gazdálkodásba bevont területek nagysága.....	205
7.4. ábra: Az erdők egészségi állapotának változása a fák levélvesztése alapján	206
ENERGIAGAZDÁLKODÁS	207
7.5. ábra: Magyarország teljes energiafelhasználásának változása.....	207
7.6. ábra: Alap-energiahordozókból előállított energia megoszlása	208
7.7. ábra: A villamosenergia-termelés adatai, 2023	209
7.8. ábra: Az energiaimport-függőség alakulása	210

TÁBLÁK JEGYZÉKE

1. Makrogazdasági környezet

BERUHÁZÁSOK	24
1.1. tábla: A 10 legnagyobb beruházó nemzetgazdasági ág beruházási teljesítménye, 2023.....	27
KÜLKERESKEDELEM	28
1.2. tábla: A külkereskedelmi termékforgalom összefoglaló adatai, 2023	29
1.3. tábla: A külkereskedelmi termékforgalom alakulása árufőcsoportok szerint, 2023.....	30
1.4. tábla: A külkereskedelmi termékforgalom alakulása országcsoportok szerint, 2023	33
1.5. tábla: Magyarország legfontosabb partnerországai a termék-külkereskedelemben, 2023.....	34
1.6. tábla: A külkereskedelmi árszintalakulás fontosabb mutatói	35
1.7. tábla: A szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom alakulása szolgáltatáscsoportonként, 2023.....	37
1.8. tábla: A szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom alakulása országcsoportok szerint, 2023	38
1.9. tábla: Magyarország legfontosabb partnerországai a szolgáltatás-külkereskedelmi forgalomban, 2023	39
A VÁLLALKOZÁSOK VILÁGA	48
1.10. tábla: A regisztrált vállalkozások száma és változása, 2022. december 31.	48

2. Munkaerőpiaci helyzet

2.1. tábla: A 15–64 évesek foglalkoztatási aránya, 2023.....	65
2.2. tábla: A 15–74 évesek munkanélküliségi rátája, 2023	69

3. Ágazati körkép

KISKERESKEDELEM	97
3.1. tábla: A kiskereskedelmi üzletek forgalmának alakulása, 2023.....	101
MEZŐGAZDASÁG	119
3.2. tábla: A főbb szántóföldi növények terméseredménye, 2023	121
3.3. tábla: Állatállomány, december 1.....	122

6. Életkörülmények

A HÁZTARTÁSOK JÖVEDELME	152
6.1. tábla: A nyugdíjban és egyéb ellátásban részesülők száma az ellátás típusa szerint, 2024. január	157
6.2. tábla: A családtámogatásokban részesülők száma és az ellátásokra kifizetett összeg ellátási forma szerint.....	160
KERESETEK	163
6.3. tábla: A havi átlagkereset alakulása, 2023.....	166
KÖZNEVELÉS, SZAKKÉPZÉS, FELSŐOKTATÁS	181
6.4. tábla: Főbb küldő országok a felsőfokú alap-, mester- és osztatlan képzésben tanuló külföldi állampolgárságú hallgatók száma alapján (nappali képzés)	186
6.5. tábla: A felsőfokú alap-, mester- és osztatlan képzésben részt vevő hallgatók képzési területek szerint.....	187